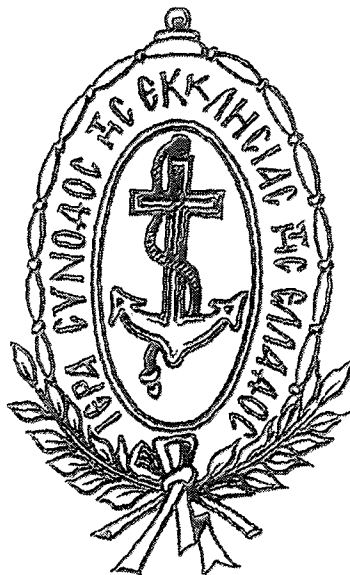

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΗ' - ΤΕΥΧΟΣ 2 - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2001
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδίδεται

Προνοία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. **ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

ὑπὸ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διευθυντῆς τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Χαραμαντίδης

Διευθυντῆς Συντάξεως τοῦ Δελτίου
Εὐάγγελος Θεοδώρου
Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Τακτικὸν μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

Ἀρχισυντάκτης
Εὐάγγελος Π. Λέκκος, θεολόγος, νομικὸς

Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ
Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Σκλήφας
Ἀρχιμ. Νεκτάριος Παρασκευάκος
Πρωτοπρ. **Δημήτριος Τζέρπος**

Συλλογὴ ὕλης
Ἀριστομένης Ματσάγγας, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Χρῆστος Καραγιάννης, M. Th.

Ἰω. Γενναδίου 14 - 115 21 Ἀθῆναι
Τηλ.: 72.18.308. Fax: 72.18.336
<http://www.ecclesia.gr>
e-mail: iera-synodos@ath.forthnet.gr

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου
τῆς Ἑταιρείας Γραφικῶν Τεχνῶν “**ΑΒΕΛ**”
Μενελάου 2, Ἡλιούπολη, Τηλ. 97.11.877. Fax: 97.61.274

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Ιεράς Συνόδου, Πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρα- τίας Jacques Chirac	87
Πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Πολιτισμοῦ κ. Εὐάγ- γελον Βενιζέλον	89
Προκαταρκτικὸς Πίναξ τῶν ὑποψηφίων δι' ἐγ- γραφὴν εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερα- τεῖαν ἐκλογίμων	91

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Χριστοδούλου, Ἡ πορεία καὶ ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας στὴν Εὐ- ρώπη τοῦ 21ου αἰῶνος	95
Ἐξελέγησαν οἱ νέοι Μητροπολίται Κασσαν- δρείας, καὶ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης	100
Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστό- δουλος ἐπικεφαλῆς Ἀντιπροσωπείας στὸ Κοσσυ- φοπέδιο	104
Λαμπρὸς ὁ ἑορτασμός τῆς Μνήμης τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου	109
Ἀρχιμ. Ἀγαθαγγέλου Χαραμαντίδη, Ἡ πίστις καὶ τὸ ἥθος τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν Ἱερόν Φῶτιον	113
Γρ. Θ. Στάθης, Ἡ μουσικὴ ἔκφραση τῶν λειτουργικῶν ὕμνων καὶ ἡ δυνατότητα μετάφρασής τους στὴ Νεοελ- ληνικὴ Γλῶσσα	118
Ἀρχιμ. Συμεὼν Κούτσα, Τὸ Μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως ὡς ἐπι- στροφὴ καὶ ἐπ' ἀνένταξιν στὴν Ἐκκλησίαν	127

Σ.Ε. Θ. Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ Ἔργου, Νέαι Ἀσματικαὶ Ἀκολουθίαι ἐγκριθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου κατὰ τὸ ἔτος 2000	
Ἀρχιμ. Δωροθέου Πολυκανδριώτη, “Δίπτυχα 2001” τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλά- δος	
Ἀρχιμ. Κλήμεντος Κοτσομύτη, Προτάσεις διὰ τὴν ἐθνικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἰ- διοπροσωπείαν	

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑ- ΞΕΩΣ - ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ - ΕΚ- ΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, “Δημοκρατία καὶ Ἐκκλησία” (Δ')	
Ε.Δ.Θ., Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια	
Ε.Π.Α. (ἐπιμέλεια), Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά	

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Ιεράς Συνόδου, Περὶ τοῦ ἐν Σχισμῷ Σκαραμαγκᾶ Διαδημοτι- κοῦ Κομητηρίου	
--	--

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προκηρύξεις πληρώσεως κενῶν θέσεων	
--	--

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

137

138

139

143

147

152

168

170

173

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 5493
Άριθμ. Διεκπ. 2623

Άθήνησι τη 20ῃ Δεκεμβρίου 2000

Πρὸς
τὸν Ἐξοχώτατον
Πρόεδρον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας
καὶ Πρόεδρον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως
κ. Jacques Chirac
Εἰς Παρίσιους

Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε,

Μετά θλίψεως οὐ τῆς τυχούσης ἐγνώσθη τῇ περὶ ἡμᾶς Ἱερᾷ Συνόδῳ, ὅτι κατὰ τὴν πρόσφατον Εὐρωπαϊκὴν Σύνοδον Κορυφῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἡγετῶν εἰς Νίκαιαν, τῇ προτάσει τῆς Γαλλικῆς Προεδρίας ἐψηφίσθη ἡ Χάρτα τῶν Θεμελιωδῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων ἐξ ἧς ἀντικατεστάθη ἡ φράσις δι' ἧς διευτυοῦτο ἡ ἱστορικῶς κατωχυρωμένη ἀλήθεια, ὅτι ἡ Εὐρώπη διαμορφοῖ τὴν κοινὴν συνείδησιν τῶν μελῶν αὐτῆς «ἀπὸ τὴν πολιτισμική, ἀνθρωπιστική καὶ θρησκευτικὴ κληρονομία της», διὰ τῆς φράσεως, ὅτι αὕτη «ἔχει συνείδηση τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς κληρονομίας της». Τοῦτο ἐγένετο, ὡς ἐπληροφορήθημεν, μετὰ τὴν αἰτιολογίαν, ὅτι ἡ Γαλλία εἶναι Κράτος Λαϊκόν, καὶ ὅτι τοῦτο θὰ ἔδει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν.

Ὅφειλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν ἐκπληξίν μας διὰ τοῦτο, δεδομένου τοῦ σεβασμοῦ τὸν ὁποῖον ἐπιδεικνύει ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν γενικώτερον καὶ εἰδικώτερον πρὸς καὶ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν ἐν Γαλλίᾳ. Γνωρίζομεν τὴν ποικιλοτρόπως ἐκδηλουμένην πίστιν, ὡς καὶ τὸν ἔπαινον ὑμῶν διὰ τὸ Εὐαγγέλιον ὡς συγκλίνον πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ἰσότητος. Ὡσαύτως ἐπληροφορήθημεν, ὅτι ὑπὸ τὴν Ὑμετέραν Προεδρίαν, μόνον κατὰ τὸ ἔτος 1996 ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐν Γαλλίᾳ ἐπεχορηγήθη ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως διὰ σεβαστοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ.

Ἐπανειλημμένως ἀνέγνωμεν ἄρθρα εἰς τὸν Γαλλικὸν Τύπον, τὰ ὁποῖα ἐπαναλαμβάνουν τὸ γεγονός ὅτι ἡ Γαλλία δὲν εἶναι πλέον Κράτος Λαϊκόν

καὶ ὁμολοῦν μάλιστα καὶ περὶ τῆς humiliation de la Laïcité. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ Γαλλικὴ νομολογία ἀμφισβητεῖ τὴν Laïcité καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Alsace-Lorraine δὲν ὑφίσταται χωρισμὸς Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Οὕτω δύναται εὐκόλως νὰ καταλάβῃ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐν λόγω πρωτοβουλία τῆς Γαλλικῆς Προεδρίας προεκάλεσεν εἰς ἡμᾶς οὐκ ὀλίγην θλίψιν, διότι ἐν αὐτῇ διαφαίνεται πρόθεσις ἀπομακρύνσεως τῶν πολιτῶν τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴν κληρονομίαν των. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν συμφωνοῦμεν πλήρως πρὸς τοὺς συμπατριώτας Ὑμῶν, τοὺς ἐβδομήκοντα Γάλλους διανοομένους καὶ πολιτικούς, οἱ ὁποῖοι ἐξέφρασαν τὰς ἀντιρρήσεις των διὰ τὴν πρωτοβουλίαν αὐτὴν καὶ μετ' αὐτῶν διαμαρτυρόμεθα διὰ τὴν προσπάθειαν αὐτὴν νὰ μετατρέψῃ τὴν ζῶσαν πίστιν καὶ τὰ βιώματα τῶν ἑκατομμυρίων Εὐρωπαίων πολιτῶν εἰς «λείψανα τοῦ παρελθόντος».

Οὐδεὶς δύναται νὰ θέσῃ εἰς τὸ περιθώριον ἢ νὰ σβήσῃ διὰ μιᾶς μονοκονδυλιάς τὴν σπουδαίαν καὶ σημαντικὴν προσφορὰν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ Πολιτισμοῦ τῆς Εὐρώπης, εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν ἠθικῶν τῆς ἀξιών, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν· οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν προσφορὰν τοῦ εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν νομολογίαν τῆς Εὐρώπης τὰς ὁποίας κατέστησε περισσότερον ἀνθρωπίνας ἢ τὴν παρασχεθεῖσαν δαψιλῶς ὑπ' αὐτοῦ ἠθικὴν στήριξιν εἰς τὰ διάφορα ἀνθρωπιστικὰ κινήματα κατὰ τὴν μακράναινα ἱστορίαν τῆς Εὐρώπης.

Δὲν δυνάμεθα παρὰ νὰ διαμαρτυρηθῶμεν διὰ τὴν αὐθαίρετον αὐτὴν προσπάθειαν ἐπιβολῆς ἐπὶ τῶν Χριστιανικῶν Λαῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἐφ' ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς ἀρχῶν καὶ ἀπόψεων περὶ τῶν ὁποίων δὲν ἐζητήθη ἡ γνώμη των καὶ περὶ τῶν ὁποίων δὲν ἠρωτήθησαν. Καὶ ἐὰν τοῦτο δὲν ἀποτελῇ ὑπέρβασιν τῶν δικαιωμάτων τῆς Προεδρίας καὶ τῆς Commission, ὅπωςδὴποτε ἀποτελεῖ παράβασιν τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν

άνθρωπινων δικαιωμάτων, τὰ ὅποια ἡ Χάρτα ζητεῖ νὰ προστατεύσῃ.

Ἐξοχώτατε Κύριε Πρόεδρε,

Ἑμεῖς, ὡς Πρόεδρος τῆς Γαλλίας, καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτὴν διατελέσας διὰ τὸ ἐκπνέον ἑξάμηνον Πρόεδρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, ἐξεπροσωπήσατε οὐχὶ μόνον τοὺς πολίτας τῆς Γαλλίας ἀλλὰ καὶ τὰ ἑκατομμύρια τῶν Εὐρωπαίων πολιτῶν. Ἑμεῖς, ὡς Πρόεδρος τῶν, διεδραματίσατε μεῖζονα ῥόλον εἰς τὴν λήψιν ἀποφάσεων περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῶν καὶ κατὰ συνέπειαν φέρετε μεγάλας καὶ ἱστορικὰς εὐθύνas. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἐν ὀνόματι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀπευθύνομεν τὴν παροῦσαν διαμαρτυρίαν εἰς Ἑμᾶς, καὶ ποιοῦμενοι ἔκκλησιν εἰς τὰς δημοκρα-

τικὰς εὐαισθησίας Ἑμῶν, παρακαλοῦμεν ὅπως ἀναλάβητε νὰ διορθώσῃτε τὴν ἐσφαλμένην ταύτην ἀπόφασιν, ἥ ὅποια δημιουργεῖ δεδικαιολογημένην θλίψιν καὶ βαθυτάτην ἀνησυχίαν. Ἡ θέλησις τῶν ἑκατομμυρίων Χριστιανῶν πολιτῶν τῆς Εὐρώπης πρέπει νὰ ληφθῇ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ὅταν λαμβάνονται ἀποφάσεις, αἱ ὅποιαι διαμορφώνουν τὸ μέλλον εἰς τὸ ὅποιον καλοῦνται νὰ ζήσουν αὐτοὶ καὶ αἱ ἐπόμεναι γενεαί.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἀπευθύνομεν τὰς καλυτέρας ἡμῶν εὐχὰς διὰ τὴν προσωπικὴν Ἑμῶν καλὴν ὑγείαν καὶ διὰ πᾶσαν ἐκ Θεοῦ ἐνίσχυσιν Ἑμῶν ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ὑψηλῶν Ἑμῶν καθηκόντων.

† Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀποστολίδης.
Ἀρχμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης.

Ὁμοία ἐπιστολὴ ἀπεστάλη πρὸς:

Τὸν Πρόεδρον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς κ. Romano Prodi,

Τοὺς Πρωθυπουργοὺς τῶν Κρατῶν-Μελῶν τῆς Ε.Ε.,

Τοὺς Ἐξοχωτάτους: Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, Πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ Ὑπουργοὺς,

Τὴν Ἑλληνίδα Ἐπίτροπον εἰς τὴν Ε.Ε.,
Τοὺς Ἐντιμοτάτους Ἑλληνας Εὐρωβουλευτάς,
Τὴν Α.Α. τὸν Πάπαν Ρώμης Ἰωάννην-Παῦλον Β',
Τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν,

Τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντερβουρίας-Λονδίνον,
Τὴν COMECE (Ἐπιτροπὴν ΡΚαθολικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Εὐρώπης) - Βρυξέλλας,

Τὸ Συμβούλιον τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν-Γενεύην.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 377
Ἀριθμ. Διεκπ. 193

Ἀθήνησι τῇ 26ῃ Ἰανουαρίου 2001

Πρὸς
τὸν Ἐξοχώτατον
κ. Εὐάγγελον Βενιζέλον
Ὑπουργὸν Πολιτισμοῦ
Ἐνταῦθα

Ἐξοχώτατε κ. Ὑπουργέ,

Ἐπληροφορήθημεν ὅτι τὴν 23ην φθίνοντος μηνὸς Ἰανουαρίου ἐ.ἔ. ἀνεκοινώθη ὑφ' Ὑμῶν τὸ πρόγραμμα - πλαίσιον τῆς Πολιτιστικῆς Ὀλυμπιάδος, ἐνὸς γεγονότος λίαν σημαντικοῦ διὰ τὴν Παράδοσιν τῆς χώρας ἡμῶν ἐν ὅλῃ τῇ διαχρονικῇ αὐτῆς ἀκτινοβολία. Ἔχετε ὡσαύτως ἀνακοινώσει ὅτι δύνανται νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν Πολιτιστικὴν Ὀλυμπιάδα ὅλοι οἱ πολιτισμοὶ οἱ ὅποιοι ἔχουν σχέσιν «μὲ τὸν Χρόνον, τὸν Τόπον καὶ τὸν Λόγον».

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὡς διασώζουσα ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς μετέπειτα πολιτιστικῆς κληρονομίας (ἔχει Χρόνον, Τόπον καὶ Λόγον) δύνανται ἐξαιρέτως νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τῆς Πολιτιστικῆς Ὀλυμπιάδος καὶ νὰ φανερώσῃ οὕτω τὴν διαχρονικὴν συνέχειαν τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῆς. Γνωρίζετε ἄλλωστε ὅτι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὰς Ἱερὰς Αὐτῆς Μονὰς διεσώθησαν, τοῦτο μὲν ἅπαντα τὰ ἀνεπανάληπτα ἔργα τῶν ἀρχαιοελλήνων φιλοσόφων καὶ ποιητῶν, τοῦτο δὲ τὰ ἀριστουργήματα τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης (ἀγιογραφία, μουσική, ναοδομία κ.λπ.).

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξ ἀφορμῆς καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι ἐν τῷ Προγράμματι τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ ἔχουν προβλεφθῇ ἐκθέσεις ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁρὸς Βυζαντίου», ἐκφράζει πρὸς Ὑμᾶς τὴν παράκλησιν ὅπως ἐντάξῃτε καὶ εἰς ἄλλα προγράμματα ἐκδηλώσεις αἱ ὁποῖαι θὰ παρουσιάζουν τὸν πολιτιστικὸν πλοῦτον τῆς παραδόσεως ἡμῶν ὡς ἀκοιούτως.

1. Εἰς τὸ Πρόγραμμα «Τέσσερα συνέδρια» τὰ ὁποῖα θὰ πραγματοποιηθοῦν, εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο

ὅπως καὶ ἡ Ἐκκλησία συμμετάσχῃ δι' ὁμιλητῶν οἱ ὅποιοι θὰ παρουσιάσουν τὸ πολιτισμικὸν πλαίσιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου κινεῖται, ἐνδεχομένως δὲ καὶ διοργανώσῃ Συνέδριον μὲ θέμα: «Ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς ἀνάμεσα στὴν οἰκουμενικότητα καὶ τὴν παγκοσμιοποίηση» τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιχορηγηθῇ ὑφ' Ὑμῶν.

2. Εἰς τὸ Πρόγραμμα «Ἐκθέσεις» δύνανται νὰ ἐνταχθοῦν τὰ ἔργα τῆς Ὁρθοδόξου Ἀγιογραφίας.

3. Εἰς τὸ Πρόγραμμα «Μεγάλα μουσικά γεγονότα» δύνανται ὡσαύτως νὰ ἐνταχθοῦν τὰ θεσπέσια ἔργα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἢ ὁποῖα διαθέτει στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς ἐμπεπλουτισμένα διὰ μέσου τῶν αἰώνων.

4. Εἰς τὸ Πρόγραμμα «Λαϊκὸς πολιτισμὸς» ἔχομεν τὴν δυνατότητα ἵνα συνεισφέρωμεν διὰ τῆς προβολῆς τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνυπάρχοντος λαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

5. Εἰς τὸ Πρόγραμμα «Ἄλλη ὄψη τοῦ Πολιτισμοῦ» καὶ εἰς τὸν λεγόμενον «ἐγκλειστοὶ πολιτισμοὶ» δύνανται ἵνα προβληθῇ τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ ἡ σημασία αὐτοῦ διὰ τὴν νοσηματοδότησιν τοῦ Πολιτισμοῦ.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ὅπως ἀσφαλῶς γνωρίζετε, ἔχει συστήσῃ Συνδικὴν Ἐπιτροπὴν διὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας τοῦ 2004 ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου κ. Ἱεροθέου, εἰς τὴν ὁποίαν συμμετέχουν πολλὰ μέλη ἀπὸ διαφόρους χώρους καὶ ἢ ὁποῖα δύνανται νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν προβολὴν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος τῆς διαχρονικότητος τῆς παραδόσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον ἐπεδείχθη διὰ τὰς ἐκθέσεις Βυζαντινῆς Ἀγιογραφίας καὶ συναυλίας Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ὅπου καὶ ἂν ἐγένοντο, καταδεικνύει τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Εὐρωπαίων ἀλλὰ καὶ τοῦ ὑπολοίπου κόσμου ὅπως γνωρίσουν τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησιαστικὰς τέχνας.

Κύριε Ὑπουργέ,

Ἐχοντες γνῶσιν τῆς εὐαισθησίας ἣ ὁποία διακρίνει τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα ἔναντι τοῦ τε Πολιτισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἣ ὁποία διασώζει εἰς τὸ παρὸν τὸν πολιτισμὸν τοῦ παρελθόντος, πιστεύομεν ὅτι θὰ ἀντιμετωπίσητε θετικῶς τὰς προτάσεις ταύτας τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ δέ τούτοις, εὐχόμενοι δύναμιν καὶ χάριν παρὰ Κυρίου εἰς τὸ πολυεύθυνον ἔργον Ὑμῶν,

διατελοῦμεν μετὰ τιμῆς καὶ εὐχῶν.

Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

Κοινοποιήσις:
Σεβασμώτατον Μητροπολίτην
Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Γερόθεον.
Εἰς Ναύπακτον.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 566
 Ἀριθμ. Διεκπ. 254

Ἀθήνησι τῇ 8ῃ Φεβρουαρίου 2001

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», δημοσιεύομεν κατωτέρω «Προκαταρκτικὸν Πίνακα» Κληρικῶν προταθέντων διὰ τὴν ἐγγραφὴν τῶν εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν Ἐκλογίμων καὶ κεκτημένων τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὁριζόμενα τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα.

Συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῆς παραγράφου

2 τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Νόμου 590/1977, κατὰ τῆς ἐγγραφῆς ὑποψηφίου τινὸς ἐκ τῶν κατωτέρω προτεινομένων, δύναται νὰ ἀσκηθῇ παρ' οἰουδήποτε, κληρικοῦ ἢ λαϊκοῦ, ἔνστασις ἐντὸς δύο (2) μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ προτεινόμενος στερεῖται τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν οὐσιαστικῶν ἢ τυπικῶν προσόντων.

Ἡ ἔνστασις αὕτη ὑποβάλλεται εἴτε πρὸς τὸν οἰκεῖον Μητροπολίτην, εἴτε πρὸς τὴν Ἀρχιεραγματείαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὰ περαιτέρω.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΓ ΕΓΓΡΑΦΗΝ
 ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

Ἀρχμ. Νικάνωρ Καραγιάννης, τῆς Ἱ. Μ. Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας.

Ἀρχμ. Δαμασκηνὸς Κοκκίνης, τῆς Ἱ. Μ. Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας.

Ἀρχμ. Ἀθανάσιος Παπασταύρου, τῆς Ἱ. Μ. Πειραιῶς.

Ἀρχμ. Φιλάρετος Κωνσταντακόπουλος, τῆς Ἱ. Μ. Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας.

Ἀρχμ. Παῦλος Συνόλας, τῆς Ἱ. Μ. Βεροίας καὶ Ναούσης.

Ἀρχμ. Γεώργιος Χρυσοστόμου, τῆς Ἱ. Μ. Βεροίας καὶ Ναούσης.

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς
 Ἀρχμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΕΙΔΙΚΗ Σ.Ε. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΩΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

**Η ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΟΥ***

Σεβασμιώτατοι και Θεοφιλέστατοι,
Έξοχώτατοι κ.κ. Υπουργοί,
Έρίτιμε Κυρία Έπιτροπε,
Άξιότιμοι κυρίες και κύριοι Ευρωβουλευτές, οί
όποιοι έχετε την εξαιρετική τιμή να εκπροσωπείτε
την Ελλάδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
Έντιμότατοι κ.κ. Κρατικοί Λειτουργοί,
Πανοσιολογιώτατοι και Αιδεσιμολογιώτατοι
Πατέρες,

Αισθάνομαι ιδιαίτερη χαρά πού σήμερα έχω
την ευκαιρία να γνωρίσω πολλούς από σās για
πρώτη φορά, να συζητήσω μαζί σας και να ακού-

Του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών
και πάσης Ελλάδος κ.κ. **ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

σω τις σκέψεις σας για τὸ παρόν και τὸ μέλλον τῆς
Ευρώπης. Θὰ ἤθελα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ σās πῶ ὅτι
ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν κλῆρο και τὸν
λαὸ και πῶς κλῆρος μαζί και λαὸς ὀφείλουμε νὰ
προβληματιζόμαστε ἔμπρὸς στοὺς κοινούς μας
στόχους, ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ εἶναι ἡ
πορεία και ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας στὴν Εὐρώπη
τοῦ 21ου αἰῶνα.

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἐπίσης θέλω νὰ διευκρινίσω ὅτι
ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν περιορίζεται ἀπο-
κλειστικά και μόνο στὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου,
ὡς προσώπου και δημιουργήματος κατ' εἰκόνα
και ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται και
στὴν ἐκ μέρους μας φροντίδα του ὡς ψυχοσωμα-
τικῆς ὄντοτητας, σύμφωνα μὲ τὴν κατ' ἐξοχὴν
ἀρετὴ τοῦ χριστιανοῦ πού εἶναι ἡ ἀγάπη. Αὐτὸς
εἶναι και ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία ἐνδια-
φέρεται γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς Εὐρώπης, ὡς ἑνὸς
εὐρύτερου συνόλου λαῶν. Στὴν ἐξέλιξη αὐτὴ ὀφεί-
λουμε νὰ συμμετάσχουμε, ὡς ἐλεύθεροι ἄνθρωποι,

πιστοὶ χριστιανοὶ και ὑπεύθυνοὶ πολῖτες.

Ἀγαπητοί μου, πέραν τῆς κοινῆς ἀντίληψης,
ἐσεῖς ζώντας στῖς Βρυξέλες και στὸ Στρασβούργο
και συμμετέχοντες στὰ διάφορα ὄργανα τῆς Ε.Ε.
βιώνετε καθημερινῶς τὸ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀποτε-
λοῦμε μία μικρὴ ἐθνικὴ και πολιτισμικὴ μειονότη-
τα στὴ σημερινὴ και κυρίως στὴν αὐριανὴ Ἑνωμέ-
νη Εὐρώπη τῶν 27 κρατῶν. Ὅμως κι ἐμεῖς οἱ λίγοι
ὀφείλουμε νὰ ἐνδιαφερόμαστε γιὰ τὸ πῶς λαμβά-
νονται και θὰ λαμβάνονται οἱ ἀποφάσεις πού θὰ
μās ἀφοροῦν ὡς μέλη τῆς Ὁρθοδόξου Χριστια-
νικῆς Ἐκκλησίας και πρέπει νὰ πῶ ὅτι ἀνησυ-
χοῦμε γιὰ τὸ πῶς θὰ μπορέσουμε νὰ διατηρήσου-
με τὴν ἰδιοπροσωπεῖα μας μέσα σὲ αὐτὸ τὸ σύννο-
λο τῶν 500 περίπου ἑκατομμυρίων Εὐρωπαίων
πολιτῶν.

Εἶναι γνωστὸ σὲ ὅλους μας ὅτι σὲ ὅλα τὰ ἐπί-
πεδα τῆς Ε.Ε. ὑπάρχουν μεγάλες δυσχέρειες στὴ
συνεννόηση μεταξὺ των ἐκπροσώπων τῶν χωρῶν
- μελῶν. Αὐτὲς εἶναι βέβαιο ὅτι θὰ πολλαπλασια-
στοῦν και θὰ γίνουν ὀξύτερες στὴ μελλοντικὴ δι-
ευρυμένη Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσι. Εἶναι δύσκολο σή-
μερα νὰ μιλήσει κανεῖς λ.χ. γιὰ τὸν τρόπο πού θὰ
λειτουργεῖ τὸ μελλοντικὸ Εὐρωκοινοβούλιο τῶν
27 κρατῶν - μελῶν και γιὰ τὰ καθήκοντα και τῖς
ὑποχρεώσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀκόμη
και γιὰ τὸ πόσο μέρος τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας τῆς
κάθε χώρας - μέλους θὰ ἐκχωρηθεῖ. Γίνονται συ-
ζητήσεις και κατατίθενται προτάσεις ἀπὸ πολιτι-
κούς και εἰδικούς ἐπιστήμονες, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχει
ξεκαθαριστεῖ τὸ τοπίο. Γίνονται ἀκόμη ἐπεξεργα-
σίες προτάσεων γιὰ τὸ ἂν θὰ ὑπάρξει μία κυριαρ-
χοῦσα κοινὴ γλῶσσα συνεννόησης και ἂν ἕνας
πολιτισμὸς εἶναι πού θὰ κυριαρχήσει, προτάσεις
πού πάντως ἀντιμετωπίζουν ἰσχυρότατες ἀντι-
δράσεις. Μεγάλοι πολιτικοὶ σχηματισμοὶ μέσα
στὴν Ε.Ε. ἀντιδροῦν σθεναρὰ στὴν πολιτισμικὴ
αὐτὴ ὁμογενοποίηση. Ἐπίσης ἐπώνυμοι διανοού-
μενοι ἔχουν ἐκφραστεῖ ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν
πολιτισμῶν και τῶν ἰδιατεροτήτων τῶν Ἐθνῶν
τῆς Εὐρώπης, ὡς ψηφίδων πού συγκροτοῦν τὸν

* Ὁμιλία πρὸς τοὺς Ἕλληνες Ευρωβουλευτές. Ἀθήνα,
«Ἀθηναϊκὴ Λέσχη», 27 Ἰανουαρίου 2001.

δυναμισμό και την όμορφιά της. Στο ίδιο μήκος κύματος κινούνται και Έκκλησίες, όπως ή Ρωμαιοκαθολική και ή Όρθόδοξη και μάλιστα μέχρι στιγμής μόνον ή Έλληνική – έφόσον ή Ελλάδα έξ όλων τών Όρθοδόξων Κρατών είναι μέλος της Ε.Ε.

Πρέπει νά σημειώσω στο σημείο αυτό ότι οί λαοί της Εύρώπης έχουμε κοινό παρονομαστή τόν Χριστιανισμό και άς μὴν άναζητούμε ύποκατάστατά του, ένα από τά όποια είναι ή «laicité». Άς μὴ ξεχνούμε ότι οί έμπνευστές και ιδρυτές της ΕΟΚ, Ρομπέρ Σουμάν, Κόνραντ Άντενάουερ και Άλτοίντε Ντέ Γιάσπερι, τήν όραματίστηκαν όχι μόνο ως ένα συνασπισμό οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων, αλλά ως χώρο ειρηνικής συνύπαρξης και συνεργασίας τών λαών της Εύρώπης, πού έδράζεται επάνω στην κοινή θρησκευτική και πολιτισμική τους Παράδοση.

Η Εύρώπη πράγματι στάθηκε επί αιώνες και διατηρείται μέχρι σήμερα επί τών πολιτισμικών της βάθρων, πού είναι ή Ίερουσαλήμ, ή Άθήνα και ή Ρώμη, όπως έχει έπισημάνει και ό Άγγλος μεγάλος λογοτέχνης Τόμας Έλλιοτ. Τελευταίως έχουν έμφανιστεί καινοφανείς άντεπιστημονικές θεωρίες, πού θέλουν άκομψα νά στηρίξουν δεδομένες αντίθετες ιδεολογικές τοποθετήσεις. Σύμφωνα με αυτές ό πολιτισμός πού άναπτύχθηκε στην Εύρώπη δέν ήταν βασισμένος μόνο στίς πόλεις - σύμβολα, αλλά και στο Ίσλάμ και σέ ό,τι εκφράζει ό Διαφωτισμός. Πρέπει επί της θεωρίας αυτής απλώς νά σημειώσω πώς ό,τι προσεφέρθη στη Δύση από τό Ίσλάμ και όσα παρήχθησαν από τόν Διαφωτισμό έχουν προέλευση από τόν πολιτισμό, όπως αυτός διαμορφώθηκε από τήν Άθήνα και γενικά από τόν άρχαίο έλληνικό και έλληνιστικό πολιτισμό, από τήν Ίερουσαλήμ και γενικά από τό ήθος και τήν κοινωνική συμπεριφορά πού διαμόρφωσε ό Χριστιανισμός και από τή Ρώμη, μαζί με τήν Κωνσταντινούπολη, ως δεύτερη Ρώμη, με τούς θεσμούς και τό σύστημα δικαίου και διοίκησης, τό όποιο έφεύραν και χρησιμοποίησαν οί Βυζαντινοί και με τό όποιο διατήρησαν επί αιώνες όμαλή τήν πορεία του κράτους.

Θά προσθέσω κάτι ακόμη, διευκρινιστικό για τήν εξέλιξη της Εύρώπης. Ό Κάρολος ό Μέγας

ένθρονίστηκε τό 800 από τόν Πάπα της Ρώμης ως Βασιλιάς τών Φράγκων και τών Ρωμαίων, τίτλο πού έφερε μέχρι τότε μόνον ό Αυτοκράτορας της Κωνσταντινουπόλεως. Ήταν μία ακόμη πράξη προς τήν κατεύθυνση διάσπασης της Εύρώπης, πού όριστικοποιήθηκε με τό Σχίσμα του 1054 και είχε σοβαρές άρνητικές συνέπειες στην πολιτισμική και πνευματική εξέλιξη της. Η Εύρώπη ήταν ένιαία έως τό 800 και σέ κοινωνία έμειναν οί Χριστιανικές Έκκλησίες έως τά μέσα του 11ου αιώνα. Τό άκριβές λοιπόν είναι ότι ή Χριστιανική Εύρώπη επί 1700 χρόνια υπέστη πολλές επιθέσεις άλλοθρησκων και άντιστάθηκε σ' αυτές. Πολλές φορές υπέκυψε, ιδίως στα άνατολικά και δυτικά άκρα της, αλλά παρά ταύτα διατήρησε τόν χριστιανικό της χαρακτήρα. Άλλά με τό Σχίσμα ή Δυτική Εύρώπη επί 1000 περίπου χρόνια στερήθηκε από τήν πνευματικότητα της καθ' ήμās Άνατολής και άντ' αυτής επέλεξε τό δρόμο του όρθολογισμού και του σχολαστικισμού, με άποτέλεσμα νά έγκλωβιστεί σέ πνευματικά άδιέξοδα.

Σήμερα, αγαπητοί μου, διερχόμαστε μία νέα περίοδο της ιστορίας της Εύρώπης. Πέραν της πτώσεως τών συνόρων ή επί αιώνες άποικιακή πολιτική όρισμένων ισχυρών χωρών της και ή ευημερία πού υπάρχει σέ όλα τά κράτη - μέλη της Ε.Ε. έχουν ως άποτέλεσμα νά δημιουργηθεί έντονο μεταναστευτικό ρεύμα σ' αυτήν και νά μιλάμε πλέον για πολυπολιτισμικές χώρες. Η άλλοίωση της παραδοσιακής πληθυσμιακής σύνθεσης τών κρατών - μελών της Ε.Ε. δημιουργεί μία νέα κατάσταση, ένώ ή άμφισβήτηση σέ ώρισμένα κράτη της παραδοσιακής κυριαρχίας του Χριστιανικού πνεύματος συνοδεύεται από τήν εμφάνιση στο ιστορικό προσκήνιο νέων τάσεων άπόρριψης παλαιών μὲν αλλά συμπαγών ένωτικών σχημάτων του λαού, με τήν επίκληση τών συνταγματικών άρχών της θρησκευτικής έλευθερίας και άνεκτικότητας. Αυτό προκαλεί και τάσεις δημιουργίας κρατών «λαϊκ», πού έρμηνεύεται κρατών «ουδέτερων», άθρησκων, κρατών τών όποίων οί εκπρόσωποι δέν συμμετέχουν σέ χριστιανικές τελετές και στα δημόσια κτίρια τών όποίων δέν υπάρχουν τά χριστιανικά σύμβολα, «για νά μὴν ένοχλούνται οί μη χριστιανοί πολίτες». Αυτά συμβαίνουν κυ-

ρίως στη Γαλλία, πού θεωρείται τὸ πρότυπο κράτος «λαϊκ». Καὶ εἶναι γεγονός ὅτι λόγω πιθανὸν τῶν ἐνοχῶν ἢ τῆς ἀνεκτικότητος, ἢ καὶ τὰ δύο, τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἔχει περιθωριοποιηθεῖ ὁ Χριστιανισμός στη Γαλλία, σὲ ἀντίθεση πρὸς τοὺς λίγους σὲ ἀριθμὸ πιστοὺς τοῦ Μουσουλμανισμοῦ καὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, πού ἀνθίστανται ἀποτελεσματικότερα.

Σὲ καμία ἄλλη πάντως εὐρωπαϊκὴ χώρα δὲν ὑπάρχει ἡ κατάσταση τῆς Γαλλίας ἀπὸ θρησκευτικὴ ἄποψη καὶ ὅσον ἀφορᾷ στὶς σχέσεις Ἐκκλησίας - Πολιτείας. Ὅρισμένες μάλιστα χώρες ἔχουν κρατικὴ Ἐκκλησία, ὅπως λ.χ. τὸ Ἡνωμένο Βασίλειο, ἡ Δανία καὶ ἡ προεδρεύουσα τὸ ἐξάμηνο αὐτὸ Σουηδία, κάτι πού ἐμεῖς στὴν Πατρίδα μας δὲν ἔχουμε. Κι ἐπὶ πλέον, ὅπως τονίζει στὸ βιβλίο του «Σχέσεις Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας» ὁ ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ κ. Εὐάγ. Βενιζέλος, τὸ Σύνταγμα κατοχυρώνει πλήρως στὴ χώρα μας τὴν ἀνεξιθρησκεία καὶ τὶς θρησκευτικὰς ἐλευθερίες καὶ «ἐπικρατοῦσα» χαρακτηρίζεται ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ὡς ἡ θρησκεία τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῶν πολιτῶν καὶ ὡς ὁ σημαντικότερος συντελεστὴς τῆς δημιουργίας τοῦ σύγχρονου ἐλληνικοῦ κράτους. Καὶ οἱ ἄλλες πάντως χώρες τῆς Ε.Ε. συνεργάζονται στενὰ μὲ τὶς Ἐκκλησίες καὶ ἀναφέρω χαρακτηριστικὰ τὴ Γερμανία, τὴν Ἰταλία, τὴν Ἰσπανία, τὴν Ἰρλανδία, τὴν Πορτογαλία καὶ τὸ Βέλγιο.

Ὅμως στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ ἀναφέρω στὴν ἀγάπη σας ὅτι παρὰ τὸν σεβασμὸ τοῦ συνόλου τῶν χωρῶν - μελῶν τῆς Ε.Ε. - πλὴν τῆς Γαλλίας - στὴν Χριστιανικὴ Θρησκεία καὶ Παράδοση συνέβη κάτι ἀπαράδεκτο κατὰ τὴν ἐπικύρωση τῆς Χάρτας τῶν Θεμελιωδῶν Δικαιωμάτων τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολίτη, ἡ ὁποία ἀνακοινώθηκε ἐπὶσημῶς ὡς γνωστὸν στὴ Νίκαια τῆς Γαλλίας τὸν περασμένο Δεκέμβριο. Τὸ σχέδιο εἶχε ἐγκριθεῖ ἀπὸ πολυπληθεῖ Ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὸν πρῶτον Πρόεδρο τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας κ. Ρομάν Χέρτσογκ, στὴν ὁποία συμμετεῖχαν μέλη τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, τῶν Ἐθνικῶν Κοινοβουλίων καὶ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες. Στὸ προοίμιο τῆς Χάρτας γινόταν μνεῖα στὴ θρησκευτικὴ κληρονομιά τῆς Ε.Ε. Ἡ γαλλικὴ προεδρία τὴν τε-

λευταία στιγμὴ ζήτησε καὶ πέτυχε τὴν ἀπάλειψη τῆς ἀναφορᾶς αὐτῆς καὶ τὴν ἀντικατάσταση τῆς λέξεως «θρησκευτικὴ» μὲ τὴ λέξη «πνευματικὴ». Ἔτσι χωρὶς νὰ ἐρωτηθεῖ κανεὶς καὶ μὲ μόνη τὴν ἀπαίτηση τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως, διὰ λόγους ἀρχῆς, καθὼς ἐλέχθη ἀπὸ τὸν πρωθυπουργό της κ. Ζοσπέν, ἐγινε ἡ διαγραφὴ τῆς συγκεκριμένης ἔμμεσης ἀναφορᾶς στὴ Χριστιανικὴ Παράδοση τῆς Εὐρώπης. Στὴν ἐνέργεια τῆς κυβέρνησης Ζοσπέν ἀντέδρασαν διανοούμενοι καὶ πολιτικοί, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ πρῶτον πρόεδρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς κ. Ζάκ Ντελόρ. Ἀντιδράσαμε κι ἐμεῖς, ἀντέδρασε καὶ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία. Ὅμως ἡ ἐνέργεια μένει. Ἐνέργεια πού βεβαίως δὲν καταργεῖ τὴν χριστιανικὴ πολιτισμικὴ μας κληρονομιά, ὅμως δείχνει τὴ νοοτροπία αὐτῶν πού τὴν διέπραξαν.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σημειώσω ἐπίσης ὅτι οἱ ὑποστηρικτὲς τῆς ἐνέργειας τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως θέλουν νὰ μᾶς πείσουν ὅτι αὐτὴ ἐγινε ἐν ὀνόματι τῶν ἀρχῶν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως «Ἐλευθερία, Ἀδελφοσύνη, Ἰσότητα». Ἀλλὰ καὶ οἱ τρεῖς αὐτὲς ἀνθρώπινες ἀξίες εἶναι παρμένες ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό. Ἡ ἐλευθερία εἶναι οὐσιαστικὴ προϋπόθεση τῆς Θρησκείας μας. Ἡ Γραφή μᾶς λέει: «Ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε» καὶ «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν...». Ἡ ἀδελφοσύνη καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ βάση τῆς διδασκαλίας τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας καὶ ὁ νόμος τῆς ἀγάπης εἶναι αὐτὸς μὲ τὸν ὁποῖον θὰ κριθοῦμε. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἰσότητα καθιερώθηκε ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Μὲ τὸ Ἅγιο Σῶμα Του καὶ τὸ Τίμιον Αἷμα Του μᾶς ἔνωσε ὅλους χωρὶς διακρίσεις. Ὅλοι κοινωνοῦμε ἀπὸ τὸ Κοινὸ Ἅγιο Ποτήριο, ὅλοι γινόμαστε δεκτοὶ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά Του, ὅλοι, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν καὶ ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Παῦλος, εἴμαστε μέλη τοῦ ἑνὸς σώματος τοῦ Χριστοῦ, χωρὶς νὰ ξεχωρίζουμε σὲ Ἕλληνα ἢ ξένο, ἄνδρα ἢ γυναῖκα, δοῦλο ἢ ἐλεύθερο. Κι ἂν ἰσχυριστεῖ κάποιος ὅτι οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἐφάρμοσαν τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου θὰ τοῦ ἀπαντήσω μὲ τὸ γνωστὸ ὅτι «ἀνθρώπων ἕκαστος δύο πῆρας φέρει»...

Νὰ πῶ καὶ κάτι ἀκόμη. Ἡ Ὁρθοδοξία ἔζησε σὲ πολυπολιτισμικὸ περιβάλλον ἐπὶ αἰῶνες καὶ παρὰ

τις πολλές περιπέτειες στα 2000 χρόνια που πέρασαν εξακολουθεί να πορεύεται. Έπομένως με την εκχώρηση κρατικών ή άλλων εθνικών δικαιωμάτων θα θιγούν κυρίως οι υπεύθυνοι του κράτους και όχι η Έκκλησία. Όμως εκείνο που μας ενδιαφέρει είναι να διατηρήσουμε την ιδιοπροσωπία μας ως ελεύθερος και σκεπτόμενος Όρθόδοξος λαός. Εμείς δεν θέλουμε να επιβάλουμε τίποτε σε κανένα, δεν θέλουμε όμως να δεχθούμε και καταπίεση από κανένα. Μέχρι σήμερα, πρέπει να σās όμολογήσω ότι καθόλου δεν έχω πεισθεί ότι ένα λαϊκό κράτος είναι περισσότερο άνεκτικό και ανεξίθρησκο από ένα χριστιανικό. Μάλλον τó αντίθετο συμβαίνει. Δεν μπορώ να δεχθώ λ.χ. ότι ή Γαλλία ή –άκόμη χειρότερα– ή Τουρκία ως λαϊκά κράτη είναι περισσότερο ανεξίθρησκα και προστατεύουν αποτελεσματικότερα τά ανθρώπινα δικαιώματα τών πολιτών από την Άγγλία ή τή Σουηδία, ή τήν Ελλάδα, που είναι δεδηλωμένα χριστιανικά. Ο Χριστιανισμός ως θρησκεία και ειδικότερα ή Όρθοδοξία είναι κατ' έξοχήν άνεκτική στους έτερόδοξους και αλλόθρησκους. Αυτό αποδεικνύει ή ιστορία, αυτό συμπεραίνεται από τήν καθημερινή πραγματικότητα.

Άγαπητοί μου και άξιότιμοι κυρίες και κύριοι Εύρωβουλευτές,

Βαδίζουμε πρós μία διευρυμένη Εύρώπη, γιά τήν όποία κανείς δεν μπορεί άκόμη να μās πει πώς θα έξελιχθεί τελικά. Κινούμεθα κυρίως με προβληματισμό σέ θεσμικό επίπεδο και μέσα σέ ένα θεμτó ανταγωνισμό άποκτήσεως καλύτερης θέσης στην Εύρώπη του 21ου αιώνα. Όμως έχει ενδιαφέρον και ή πολιτισμική προοπτική τής Εύρώπης και σ' αύτήν τήν προοπτική μπορεί και πρέπει να καταθέσει τó λόγο της ή Έκκλησία και να έκφραστεί ó λαός μας. Διατηρούμε επί αιώνες άλώβητη τήν πνευματική μας παρακαταθήκη, τήν τόσο πολύτιμη γιά όλους τούς Εύρωπαίους. Άποτελούμε τόν συνδετικό κρίκο τής Δυτικής Εύρώπης με τούς Όρθοδόξους λαούς τής κεντρικής και άνατολικής πλευράς της. Είμαστε ένας λαός που μιλά τή γλώσσα του Όμήρου, τών μεγάλων τραγικών, του Θουκυδίδα, τών Εύαγγελίων και τών Μεγάλων Πατέρων τής Έκκλησίας. Πρέπει, λοιπόν, όφείλομε θά έλεγα, να δηλώσουμε τήν πα-

ρουσία μας στην Εύρώπη του 21ου αιώνα με σεμνότητα και ταπεινοφροσύνη, χωρίς κομπασμούς, αλλά και χωρίς συμπλέγματα κατωτερότητας. Πρέπει και με βάση τήν Παράδοσή μας, να συμβάλουμε ώστε να γίνουμε όλοι οι Εύρωπαίοι ενεργοί, σκεπτόμενοι και υπεύθυνοι πολίτες. Να μη δεχθούμε να εκχωρήσουμε τά δικαιώματά μας, να μη συνεργήσουμε να μετατραπούμε σέ κοπάδι και μάλιστα «ξαλισμένο». Να μη θελήσουμε να άλλοτριωθούμε και να καταργηθεί με τήν δική μας άνοχή ή χριστιανική κληρονομιά μας. Άντιθέτως. Όπως προηγουμένως είπα, να προβάλουμε τις άρχές μας, που είναι άρχές άγάπης, άνεκτικότητας, σεβασμού του συνανθρώπου μας. Να διδάξουμε με τή ζωή και τó παράδειγμά μας ότι ó άνθρωπος δεν πρέπει να γίνει άτομιστής, δεν πρέπει να άυτοαπομονωθεί στόν ύπολογιστή του, ούτε να επικοινωνεί με τó περιβάλλον του μόνο ήλεκτρονικά, αλλά ότι πρέπει να μείνει με συνείσθημα και με έμπρακτο ενδιαφέρον γιά τόν πλησίον του. Να σπείρουμε τόν σπόρο τής έλπίδας γιά τó αύριο και να διαβεβαιώσουμε τούς πλησίον και τούς μακράν ότι άποκρούμε μία κοινωνία, στην όποία θά επικρατεί τó δίκαιο του ίσχυροτέρου, ή άπονία, τó συμφέρον, ή άτομικότητα και ή άπανθρωπία.

Πρέπει να σās πω ότι ή Έκκλησία τής Ελλάδος επιχειρεί σήμερα ένα μεγάλο άνοιγμα πρós λαούς και Έκκλησίες τής Εύρώπης. Με τις δυνατότητες που έχουμε άναπτύσσουμε τή συνεργασία μεταξύ τών λαών τής Βαλκανικής και τής Κεντρο-ανατολικής Εύρώπης. Κάθε χρόνο ή Έκκλησία μας δίδει δεκάδες ύποτροφιών σέ σπουδαστές τών χωρών αύτών τών περιοχών τής Εύρώπης και μάλιστα όχι μόνο σέ εκείνους που σπουδάζουν Θεολογία, αλλά και Ίατρική και στο Πολυτεχνείο και σέ άλλες σχολές. Ένημερώνουμε σέ τακτική βάση γιά τις δραστηριότητές μας όλες τις Αυτόκέφαλες Όρθόδοξες Έκκλησίες, τήν Ρωμαιοκαθολική και τις Προτεσταντικές Όμολογίες. Συμμετέχουμε σέ όλα τά Fora και τούς πανευρωπαϊκούς θεολογικούς και κοινωνικούς διαλόγους. Παίρνουμε ενεργό μέρος στην προώθηση τής ειρήνης και τής άγάπης μεταξύ τών λαών και τών πιστών τών διαφόρων θρησκειών και ενεργούμε πāν τó

δυνατόν για νά ἐξαλειφθεῖ ἡ βία, ἡ τρομοκρατία καὶ ὁ ρατσισμὸς ἀπὸ τὶς κοινωνίες τῆς Εὐρώπης.

Ὡς Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συγκροτήσαμε εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν θεμάτων, μὲ σκοπὸ νὰ παρακολουθεῖ τὰ εὐρωπαϊκὰ δρώμενα καὶ νὰ συμμετέχει σ' αὐτὰ καὶ ἀναπτύσσουμε τὸ Γραφεῖο μας στὶς Βρυξέλες, πού μὲ ἐπικεφαλῆς Ἐπίσκοπο δίδει τὴ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας μας στὰ ἐκεῖ κέντρα λήψεως τῶν ἀποφάσεων. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὀφείλω νὰ προσθέσω ὅτι τὸ Γραφεῖο μας, τὸ ὁποῖο ἰδρύθηκε μὲ κοινὴ συμφωνία Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνεργάζεται στενὰ μὲ τὸ ἀντίστοιχο Γραφεῖο του, καί, ἐπὶ πλεόν, ἀξιοποιεῖ τὶς δυνατότητες πού παρέχονται ἀπὸ τὴν Ε.Ε. στοὺς πολίτες τῆς καὶ ἐπομένως καὶ στὶς Ἐκκλησίες τῆς. Ἡ ἀνάγκη στενῶν σχέσεων συνεργασίας μας μὲ ὅλες τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες τῆς διευρυμένης Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς ἑτερόδοξες Ἐκκλησίες καὶ Ὁμολογίες τοῦ ἰδίου χώρου εἶναι προφανής. Πάντοτε, ἀλλὰ ἰδιαίτερα στὴν Εὐρώπῃ τοῦ 21ου αἰῶνα, ἐθνικισμοὶ καὶ ἐκκοσμιευμένοι ἀνταγωνισμοὶ ἰσχύος δὲν ἔχουν καμία θέση στὶς Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες. Τώρα εἶναι περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορά ἡ ὥρα τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς συνεργασίας. Αὐτὸ ἔχουν ἀνάγκη οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ θὰ φανοῦμε ἀνάξιοι τῶν περιστάσεων, ἂν δὲν ἀνταποκριθοῦμε ὡς χριστιανοὶ στὴν ἀνάγκη τους αὐτή. Παράλληλα προσβλέπουμε στὴν ἀνάληψη πρωτοβουλιῶν γὰρ προγράμματα κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ ἀποζλεισμοῦ, τῶν ναρκωτικῶν, τῆς ἀνεργίας, τῆς βίας, τῆς ἐγκληματικότητας, τοῦ ρατσισμοῦ, τῆς περιθωριοποίησης. Ἐπίσης γὰρ προγράμματα ὑπὲρ τῶν παλιννοστούντων, τῶν ἀθιγάνων, τῶν προσφύγων. Πὰ πολλές ἀπὸ αὐτὲς τὶς δραστηριότητες ἡ Ἐκκλησία μας ἤδη ἀναπτύσσει ἐπαινετὲς δράσεις. Ἡ Εὐρώπῃ σήμερα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ ζωηφόρα καρδιά, πού θὰ τῆς ἐξασφαλίσαι τὴν ἐπιβίωση. Τὸ αἶτημα αὐτὸ γίνεται ὁλονὲν καὶ ἐπι-

τακτικότερο. Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωση χωρὶς πνευματικότητα εἶναι οἰκοδόμημα χωρὶς σταθερὲς βάσεις. Ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Σουηδίας κ. Göran Persson πρότεινε γὰρ τὸ τρέχον ἐξάμηνο τῆς Προεδρίας τῆς χώρας του στὴν Ε.Ε. ὡς στόχο τὰ τρία Ε: Elargissement (διεύρυνση), Emploi (ἐργασία), Environemet (περιβάλλον). Ἐμεῖς ἂς προσθέσουμε ἓνα ἀκόμη Ε, Espoir (ἐλπίδα), γιὰτὶ αὐτὸ κυρίως λείπει καὶ αὐτὸ μόνον τὸ πνευματικὸ ὑπόβαθρο μπορεῖ νὰ τὸ ἐξασφαλίσαι.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι λόγω τῶν ἱστορικῶν περιστάσεων ἐπὶ δεκαετίες, ἂν ὄχι ἐπὶ αἰῶνες, ἡ Ὁρθοδοξία ἔμεινε μακριὰ ἀπὸ τὴν Δυτικὴ Εὐρώπῃ καὶ ἐπομένως ἄγνωστη σὲ πολλοὺς, στοὺς περισσότερους θὰ ἔλεγα κατοίκους τῆς. Π' αὐτὸ καὶ δὲν εἶναι καθόλου εὐκόλῃ σήμερα ἡ προσπάθειά μας νὰ σπείρουμε τὸν σπόρο τῆς Πνευματικότητάς τῆς καὶ νὰ ἀκουστοῦν οἱ λύσεις πού δίνει ἡ Ὁρθοδοξία στὰ πνευματικὰ καὶ πολιτισμικὰ ἀδιέξοδα τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. Καὶ γὰρ νὰ μιλήσουμε στὸν σύγχρονο ἄνθρωπο ἔχουμε τὸ μεῖζον πνευματικὸ ἐφόδιο ὅτι σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς ἄλλες ἐκκλησιολογίες ἡ δική μας δὲν ὑπείσөрχεται στὴ σφαῖρα τῆς ἐξωτερικῆς ζωῆς του, τῆς ἐπιστήμης, τῆς τεχνολογίας. Ἀφήνει τὸν ἄνθρωπο νὰ ἀναπτύσσεται ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ φοβᾶται τίποτε ἀπὸ τὶς ἀνακαλύψεις καὶ τὶς ἐφευρέσεις του. Ἀντιθέτως τὶς ἀγκαλιάζει καὶ τοὺς δίνει τὸ δικὸ τῆς νόημα, τὴ δική τῆς διάσταση. Αὐτὸ εἶναι τὸ μυστικὸ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὅτι ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται καὶ εἶναι ἐλεύθερος, ἀλλὰ ταυτόχρονα ἔχει προσανατολισμό, πυξίδα καὶ προσορισμό, καὶ ἔτσι ἔχει νόημα ἡ ζωὴ του.

Μὲ τὶς σκέψεις αὐτὲς, ἀγαπητοὶ καὶ ἀγαπητές μου, περαίνω τὸν λόγον μου, μὲ μία τελευταία προτροπή. Μποροῦμε καὶ πρέπει νὰ διατηρήσουμε τὸν κόσμον πού μᾶς παρέδωσαν οἱ γονεῖς μας καὶ νὰ προσπαθήσουμε νὰ τὸν παραδώσουμε καλύτερο στὰ παιδιὰ μας. Σᾶς εὐχαριστῶ.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ (12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ)

ΕΞΕΛΕΓΗΣΑΝ ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΥΔΡΑΣ, ΣΠΕΤΣΩΝ ΚΑΙ ΑΙΓΙΝΗΣ

Συνήλθε τὴν 12ην Ἰανουαρίου ἐ.ἔ. εἰς ἑκτακτον Συνεδρίαν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδοῦλου ἐν τῷ συνήθει τόπῳ τῶν Συνεδριῶν τοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πετράκῃ Ἐκκλησιαστικοῦ Κτιρίου.

Τὴν πρωΐαν ἐτελέσθη εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Θεία Λειτουργία, προεξάρχοντος τοῦ νεωτέρου τῇ τάξει Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας κ. Θεοκλήτου.

Κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς Συνεδρίας, ἐψάλη ἡ εἰδικὴ ἐναρκτήριος Ἀκολουθία, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου.

Εἰς τὴν Συνεδρίαν συμμετέσχον ἑβδομήκοντα τέσσαρες Ἱεράρχαι καὶ ἀπουσίαζαν τέσσαρες, ἦτοι οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Κορίνθου κ. Παντελεήμων, Σιδηροκάστρου κ. Ἰωάννης, Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Δαμασκηνὸς καὶ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας κ. Χρυσόστομος.

Ἀκολουθῶς ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος προσεφώνησε τὰ Μέλη τῆς Ἱεραρχίας, εὐχηθεὶς τὰ βέλτιστα ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ Νέου Ἔτους 2001 καὶ ἀναφερθεὶς εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἱεραρχίας διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν δύο κενῶν Μητροπολιτικῶν Ἑδρῶν Κασσανδρείας καὶ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης.

Εἰς τὴν συνέχειαν καὶ συμφώνως πρὸς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν, συνεζητήθη τὸ πρῶτον θέμα, τὸ ὁποῖον ἀφεώρα εἰς τὴν ρύθμισιν τῶν ὁρίων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κασσανδρείας. Εἰδικὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου, Νέας Σμύρνης κ. Ἀγαθαγγέλου καὶ Ἰωαννίνων κ. Θεοκλήτου, ἐξήτασε τὸ θέμα τοῦτο.

Κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου ὁ Σεβασμιώτατος Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμος, ἀνέγνωσε τὴν ἐπὶ τοῦ θέματος εἰσήγησίν του. Ἡ τελικὴ πρότασις, εἰς τὴν ὁποίαν συνεφώνησαν καὶ κατέληξαν καὶ οἱ τρεῖς Ἀρχιερεῖς – μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἦτο ἡ ἀκόλουθος: «Τὸ θέμα τῆς διευθετήσεως τῶν ὁρίων τῆς ἱστορικῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κασσανδρείας νὰ μὴν συζητηθῇ ὑπὸ τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας κατὰ τὴν παροῦσαν περίοδον. Ἐὰν δὲ τοῦτο ἐξακολουθήσῃ νὰ τίθεται, ὡς συζητηθῇ ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων ὑπὸ τὰς ἐκτεθείσας ἀνωτέρω (εἰς τὴν Εἰσήγησιν) προϋποθέσεις, συμμετέχοντος πλέον δικαίως καὶ κανονικῶς καὶ τοῦ ἐκλεγχομένου ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας νέου Μητροπολίτου Κασσανδρείας». Ἡ πρότασις αὕτη τεθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἱεραρχίας ἐνεκρίθη μὲ ἀπόλυτον ὁμοφωνίαν. Οὕτω τὰ ὅρια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κασσανδρείας παραμένουν ὡς ἔχουν.

Εἰς τὴν συνέχειαν οἱ Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι ψηφίσαντες κεχωρισμένως δι' ἑκάστην περίπτωσιν, ἀπεφάνθησαν διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας, ὅπως καὶ αἱ δύο Ἱεραὶ Μητροπόλεις Κασσανδρείας καὶ Ὑδρας, πληρωθοῦν δι' ἐκλογῆς καὶ ὄχι διὰ μεταθέσεως.

Διεξαχθείσης τῆς ψηφοφορίας διὰ τὸ τριπρόσωπον πρὸς πληρῶσιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κασσανδρείας, τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο τὸ ἀκόλουθον. Ἐλαβον:

Ἀρχμ. Νικόδημος Κορακῆς	ψήφους 62
Ἀρχμ. Θεόκλητος Μπόλκας	ψήφους 34
Ἀρχμ. Ἰωάννης Τασσιᾶς	ψήφους 28.

Κατὰ τὴν ψηφοφορίαν διὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν τριῶν ὡς ἄνω Ἀρχμ.ανδριτῶν ἔλαβον:

Ἀρχμ. Νικόδημος Κορακῆς	ψήφους 55
-------------------------	-----------

Ἀρχιμ. Θεόκλητος Μπόλκας ψήφους 12
 Ἀρχιμ. Ἰωάννης Τασιᾶς ψήφους 6
 Λευκή ψήφος 1.

Οὕτω νέος Μητροπολίτης Κασσανδρείας ἐξελέγη ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Νικόδημος Κορακῆς, Ἱεροκήρυξ - Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς.

Κατὰ τὴν διαδικασίαν πρὸς πλήρωσιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης, τὸ τριπρόσωπον κατηρτίσθη ὡς ἀκολούθως:

Ἀρχιμανδρίτης Ἐφραίμ Στενάκης ψήφους 57
 Ἐπίσκοπος Διαυλείας Δαμασκηνὸς ψήφους 32
 Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Στεργιούλης ψήφους 18.

Ἀκολούθως κατὰ τὴν ψηφοφορίαν, διὰ τὴν ἀνάδειξιν ἑνὸς ἐκ τῶν τριῶν, τῶν συγκροτησάντων τὸ τριπρόσωπον, ἔλαβον:

Ἀρχιμ. Ἐφραίμ Στενάκης ψήφους 52
 Ἐπίσκοπος Διαυλείας Δαμασκηνὸς ψήφους 17
 Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Στεργιούλης ψήφους 1.

Οὕτω νέος Μητροπολίτης Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης ἐξελέγη ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἐφραίμ Στενάκης, Πρωτοσύγκελλος τῆς αὐτῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ἀκολούθως ἐγένοντο τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα Μηνύματα.

Ἡ χειροτονία τοῦ νέου ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Κασσανδρείας κ. Νικοδήμου ἐγένετο τὸ Σάββατον 13 Ἰανουαρίου, εἰς τὸν Ἱερὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν, ἡ δὲ χειροτονία τοῦ νέου ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Ἐφραίμ τὴν Κυριακὴν 14 Ἰανουαρίου, ἐπίσης εἰς τὸν Ἱερὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ὁ νέος Μητροπολίτης Κασσανδρείας κ. Νικόδημος (κατὰ κόσμον Κωνσταντῖνος) Κορακῆς ἐγεννήθη ἐν Σίφνῳ τὸ 1942.

Ἐπεραίωσεν τὰς Θεολογικὰς του σπουδὰς ἐν τῷ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

Ἐχειροτονήθη Διάκονος ὑπὸ τοῦ τότε Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ καὶ νῦν Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, τῇ παρακλήσει τοῦ Μητροπολίτου Ὑδρας κυροῦ Προκοπίου, τῷ 1965.

Πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Πειραιῶς κυροῦ Χρυσοστόμου τῷ 1969.

ὑπηρέτησεν ὡς Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς καὶ Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Βασιλείου Πειραιῶς.

Ἀμα τῇ ἐκλογῇ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς κ. Προκοπίου, τῷ 1974, ἐτοποθετήθη ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς νεοσυστάτου τότε Ἱερᾶς Μητροπόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ὑπηρέτησεν ἕως τῆς ἐκλογῆς του εἰς Μητροπολίτην.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΥΔΡΑΣ, ΣΠΕΤΣΩΝ ΚΑΙ ΑΙΓΙΝΗΣ

Ὁ νέος Μητροπολίτης Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Ἐφραίμ (κατὰ κόσμον Εὐάγγελος) Στενάκης γεννήθηκε τὸ 1948 στὴν Κυψέλη Αἰγίνης καὶ εἶναι ὁ πρωτότοκος υἱὸς ὑπερπολυτέκνου δεκαεξαμελοῦς οἰκογενείας. Παρακολούθησε τὶς ἐγκύκλιες σπουδὰς στὴν γενέτειρά του. Ἐφοίτησε στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ Κορίνθου κατὰ τὰ ἔτη 1962-1968. Τὸ 1968 εἰσήχθη στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπεφοίτησε τὸ 1972 μὲ τὸν βαθμὸ «ἄριστα». Κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνες προσέφερε τὴν διακονία του ὡς στέλεχος τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κατασκηνώσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης.

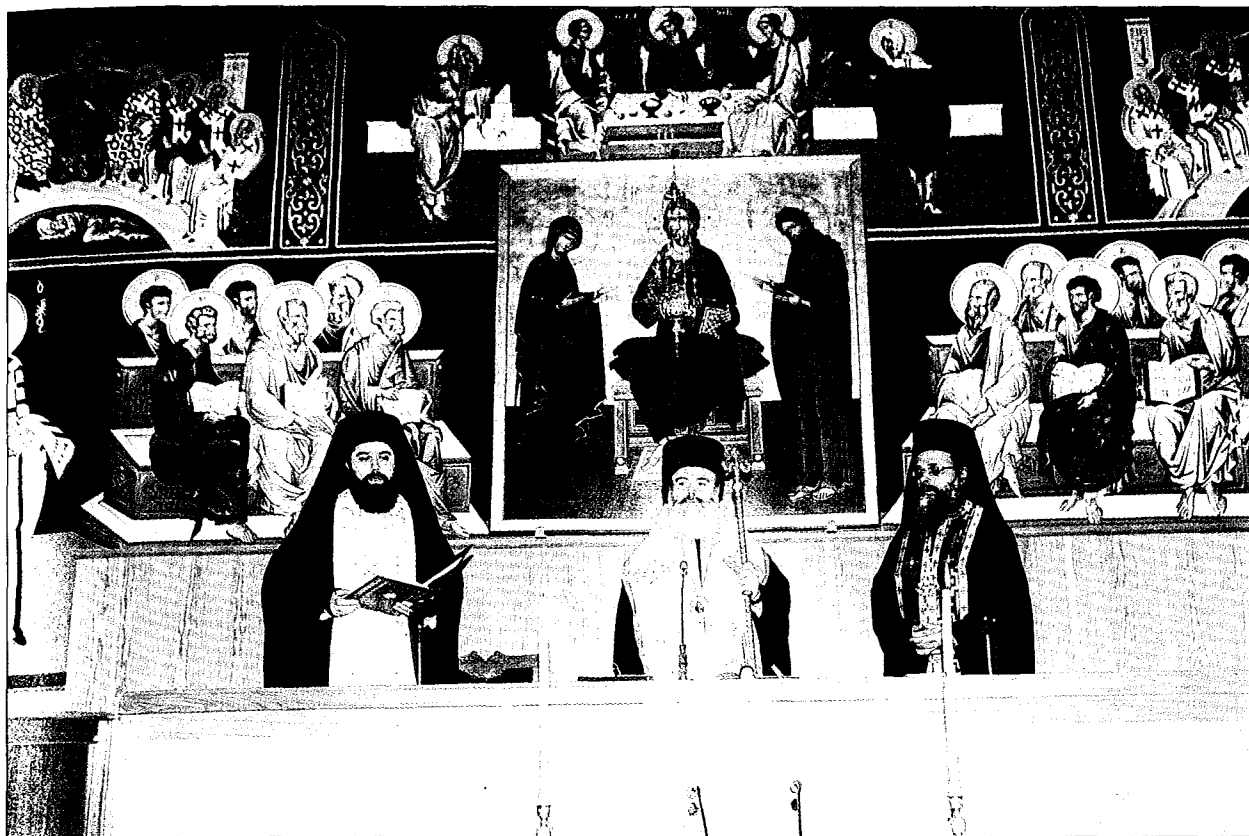
Τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1972 προσήλθε ὡς δόκιμος στὴν Ἱερὰ Μονὴ Πατερικῆς Διακονίας «Ἡ Ἁγία Τριάς» Ὑδρας. Τὴν 30ὴ Δεκεμβρίου τοῦ 1973 ἐκάφη Μοναχός, καὶ ἔλαβε τὸ μοναχικὸ ὄνομα Ἐφραίμ καὶ τὴν ἐπομένη χειροτονήθηκε Διάκονος ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ὑδρας κ. Ἱεροθέου. Στὴν ἐν λόγῳ Ἱερὰ Μονὴ παρέμεινε

Ἡ δεξιὰ πτέρυγα τῆς αἰθούσης Συνεδριάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, μέ Σεβ. Ἀρχιερεῖς, κατὰ τὴν ἐναρκτήριον Ἀκολουθίαν (Φωτογραφίες Χρήστου Μπόνη).

Καὶ ἡ ἀριστερὰ πτέρυγα τῆς αἰθούσης, μέ τοὺς Σεβ. Ἀρχιερεῖς.

Ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, Πρόεδρος της Ιεράς Συνόδου, συμπαραστατούμενος υπό των Πανοσιολογιωτάτων, του Αρχιγραμματέως κ. Θεολόγου Άποστολίδη και του Γραμματέως κ. Τακώβου Τσολιάκου, ψάλλει την Εϊδικήν Άκολουθίαν επί τη έναρξει της Συνεδρίας.

έως τὸ 1976 διακονήσας παραλλήλως καὶ στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ Παναγίας Φανερωμένης Ὑδρας. Τοὺς πρώτους μῆνες τοῦ 1977 ἀνέλαβε καθήκοντα Διευθυντοῦ τοῦ μαθητικοῦ Οἰκοτροφείου Αἰγίνης καὶ παράλληλα διετέλεσε ἐπὶ 10ετία καθηγητὴς τῶν κατωτέρων καὶ μέσων τεχνικῶν Σχολῶν τοῦ Ἑπαγγελματικοῦ Λυκείου Αἰγίνης (σχολεῖα τὰ ὁποῖα πρωτοποριακὰ ἱδρυσε ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία καὶ λειτούργησε ὑπὸ τὴν εὐθύνη της), προσφέροντας συνάμα τὴν διακονία του στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίου Νικολάου Αἰγίνης καὶ στὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα τῆς νήσου. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1979 χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος - Ἀρχιμανδρίτης καὶ διαδοχικῶς προσέφερε μέχρι σήμερα τὶς ὑπηρεσίες του ὡς Ἐφημέριος - Ἱεροκήρυξ τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Αἰγίνης καὶ ὡς προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Κοιμήσεως

Θεοτόκου Ὑδρας ὡς καὶ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Εἰσοδίων Θεοτόκου Αἰγίνης. Καλλιέργησε μὲ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ, φυτώριο νέων - ὑποψηφίων Κληρικῶν καὶ ἔτσι ἐπανδρώθηκε ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία τῆς Αἰγίνης μὲ νέους μορφωμένους καὶ εὐσεβεῖς Κληρικούς. Ἀπὸ τὸ 1979 ἀνέλαβε καθήκοντα Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Αἰγίνης, διακονία τὴν ὁποῖαν ἥσκησε ἐπὶ δεκαεπταετία, παράλληλα πρὸς τὸ λειτούργημα τοῦ Πρωτοσυγγέλλου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως, τὸ ὁποῖον ἐπιτελεῖ εὐδοκίμως ἀπὸ τὸ 1983 ἕως σήμερα, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν Διεύθυνση τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1989 προσέφερε ἀποδοτικώτατα τὴν ὑπηρεσία του ὡς Πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Νοσοκομείου Αἰγίνης «Ὁ Ἅγιος Διονύσιος» καὶ ὡς μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Νοσοκομείου Ὑδρας «Παναγία ἡ Φανερωμένη».

Διετέλεσε μέχρι καὶ τῆς ἐκλογῆς του μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Παιδείας τοῦ Δήμου Αἰγίνης, καὶ συνέβαλε τὰ μέγιστα στὴν προώθηση καὶ λύση τῶν προβλημάτων στέγης καὶ λειτουργίας τῶν Σχολείων τῆς νήσου. Ἦταν Ἀντιπρόεδρος τῆς Δημοτικῆς Καποδιστριακῆς Βιβλιοθήκης Αἰγίνης, μᾶς ἀπὸ τίς ἀρτιότερες καὶ πλουσιότερες Βιβλιοθήκες.

Ἀπὸ τὸ 1985 διωρίσθη Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς

Πόρου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου ἀνεκαινίσθη ἐκ βάθρων ἡ Ἱερὰ αὐτὴ ἱστορικὴ Μονή.

Κατὰ καιροὺς ἔχει πραγματοποιήσει ἀξιόλογες εἰσηγήσεις γιὰ θεολογικὰ καὶ πνευματικὰ θέματα σὲ Ἱερατικὰ Συνέδρια καὶ Συνάξεις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως (πολλὲς ἀπ' αὐτὲς βρίσκονται ὑπὸ ἔκδοσιν).

Μητροπολίτης Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης ἐξελέγη εἰς διαδοχὴν τοῦ παραιτηθέντος Γέροντός του, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου πρώην Ὑδρας κ. Ἱεροθέου.

Ο ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΣΤΟ ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ

Στὸ πλευρὸ τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν ποὺ συμμετέχουν στὴν Εἰρηνευτικὴ Ἀποστολὴ τῆς χώρας μας στὴ δοκιμαζόμενη περιοχή τοῦ Κοσσυφοπέδιου δρέθηκε σήμερα ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος.

Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς Συνοδικοὺς Ἀρχιερεῖς Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδωνα, Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιο καὶ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιο, τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Θερμοπυλῶν κ. Ἰωάννη, τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομο καὶ ἄλλους κληρικούς καὶ λαϊκοὺς ὑπηρεσιακοὺς παράγοντες, καθὼς καὶ τὸν σύμβουλο τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Ἀλέξανδρο Ρόντο, ἔφθασε στὶς 10.30 τὸ πρωῒ στὸ ἀεροδρόμιο τῶν Σκοπίων διὰ εἰδικῆς πτήσεως μὲ ἀεροσκάφος ποὺ παραχώρησε τὸ Ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Στὸ ἀεροδρόμιο τὸν ὑποδέχθηκαν ὁ Διοικητὴς τῆς Β' Μεραρχίας Στρατοῦ Ὑποστράτηγος κ. Ντούβας καὶ ὁ Διοικητὴς τῆς Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας στὸ Κοσσυφοπέδιο Ταξίαρχος κ. Βαφειάδης.

Ἀπὸ τὰ Σκόπια ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ Συνοδεία του μετέβησαν ὁδικῶς στὸ Στρατόπεδο «Ρήγας Φερραῖος» στὸ Οὐρόσεβατς. Μετὰ τὴν τέλεση Ἀγιασμοῦ, ὁ Μακαριώτατος, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴ Διοίκηση, τοὺς στρατιῶτες καὶ τὸ λοιπὸ προσωπικὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀποστολῆς, τόνισε χαρακτηριστικὰ: «Σήμερα ἤρθαμε κοντὰ σας, ὅχι γιατί τὸ ἐπέβαλε καμία σκοπιμότητα, ἀλλὰ γιατί τὸ αἰσθανθήκαμε ὡς μὴ ἀνάγκη τῶν καρδιῶν καὶ τῶν ψυχῶν μας. Βρεθήκαμε κοντὰ σὲ ἐσᾶς ποὺ ἐκπροσωπεῖτε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ὁρθόδοξία σὲ αὐτὴ τὴν μαρτυρικὴ χώρα ποὺ ἔχει δοκιμάσει καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ δοκιμάζει τὴν πικρὴ γεύση τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Φθάσαμε ἐδῶ γιὰ νὰ

ἐκδηλώσουμε τὸ ζῶντο ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ ἐσᾶς ποὺ ἐκτελεῖτε ἓνα ἰδιαίτερα σημαντικὸ ἔργο δίνοντας ταυτόχρονα τὴν μαρτυρία ἐνὸς ξεχωριστοῦ ἥθους». Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ὑπογράμμισε ὅτι παρακολουθεῖ ἀπὸ κοντὰ τὴν κατάσταση ἢ ὅποια ἔχει ἀνακύψει ἐξαιτίας τῶν βομβαρδισμῶν στὴν εὐρύτερη περιοχή, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τελευταίας διετίας, μὲ διλήματα ἀπεμπλουτισμένου οὐρανίου καὶ τὴ σχετικὴ συζήτηση ποὺ γίνεται σὲ ὁλόκληρὴ τὴν Εὐρώπη, ἀνέφερε χαρακτηριστικὰ: «Πρόκειται γιὰ μὴ μία λεπτὴ καὶ εὐαίσθητη ὑπόθεση. Ἡ ἐπιστῆμη δὲν ἔχει ἀποφανθεῖ ἀκόμη ἐπίσημα καὶ κατηγορηματικὰ». Στὴ συνέχεια ὁ Μακαριώτατος ἐπισήμανε: «Πάνω ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη δύναμη καὶ πάνω ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἰδίους ὑπάρχει τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ, ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ θέλημά Του εἶναι οἱ ἄνθρωποι νὰ ζοῦμε ἀγαπημένοι καὶ μονοιασμένοι σὲ αὐτὸν τὸν κόσμο... Πιστεύουμε ὅτι ἡ ἐμπειρία τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου θὰ ἀποτελοῦσε μὴ πικρὴ ἀνάμνηση. Ὅμως αὐτὴ ἡ γῆ ἔγινε ξανά τόπος πολεμικῶν συγκρούσεων, γιατί οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀκολουθοῦν τὰ διδάγματα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ διπλανός μας σὲ ὁποιαδήποτε θρησκεία ἢ ἐθνότητα καὶ ἂν ἀνήκει δὲν εἶναι ξένος, ἀλλὰ ἀδελφός. Γιατὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους μᾶς ἔπλασε ὁ Θεὸς ἀπὸ ἓνα γένος καὶ πρέπει νὰ νιώθουμε ἀδελφοὶ μεταξύ μας... Ὁ πόλεμος εἶναι μὴ μία κατάρρα. Ποτὲ δὲν ἔχει τὴν ἐγκριση καὶ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Καὶ χαρῶμαστε γιατί βρισκεσθε ἐδῶ ὅχι γιὰ νὰ πολεμᾶτε, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀμύνεσθε, νὰ ἐπιβάλετε τὴν εἰρήνη καὶ τὸ δίκαιο σὲ ἓνα δοκιμασμένο τόπο, ὅπως εἶναι τὸ Κοσσυφοπέδιο. Ἡ Ἑλλάδα ἄλλωστε καλεῖται νὰ διαδραματίσει ἓνα ρόλο, ποὺ οἱ σύμμαχοί της τῆς ἔχουν ἀναθέσει, μὲ συνέπεια, μὲ πιστότητα στὶς ἀρχές τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου καὶ κυρίως μὲ ἓνα ἥθος ἀξεπέραστο, τὸ ὁποῖο στὴν πατρίδα μας διαμορ-

Άδελφικός άσπασμός τών Μακαριωτάτων Πατριάρχου Σερβίας κ. Παύλου και Αρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου, στο Μοναστήρι τής Γρατσάνιτσας.

*Ύποδοχή και εύλογία στο Στρατόπεδο "Ρήγος Φεραίος" στο Ουρόσεβατς.
(Φωτογραφίες Χρήστου Μπόνη)*

Παρατεταγμένοι οι Έλληνες στρατιώτες υποδέχονται τόν Μακ. Αρχιεπίσκοπο σέ αίθουσα τοῦ Στρατοπέδου “Ρήγας Φεραῖος” στό Οὐρόσεβατς.

Τέλεση Δοξολογίας στό Καθολικό τῆς ἱστορικῆς Ἱ. Μονῆς Γρατσάνιτσας.

φώνεται από τον ελληνικό μας πολιτισμό και την Όρθόδοξη πίστη μας».

Και ό Μακαριώτατος κατέληξε: «Έγώ δέν κάνω πολιτική, ούτε μέ ενδιαφέρει ή πολιτική. Θέλω όμως νά σās πώ ότι εάν δέν ήμουν βέβαιος για αυτό τό όποιο κάνω αυτή τή στιγμή, δέν θα τολμούσα νά έρθω κοντά σας. Καί ήρθα για νά σās σφίξω τό χέρι, νά σās ενισχύσω και νά σās ένθαρρύνω στο μεγάλο άγώνα τον όποιο έχετε ανάλαβει. Στα άξια χέρια σας ή Διεθνής Κοινότητα έχει εμπιστευθεί τήν αποκατάσταση τής ειρήνης, τό όποιο είναι αυτό πού ενδιαφέρει πρωτίστως τήν Έκκλησία μας, ή όποία δέν κάνει διακρίσεις σέ βάρος κανενός. Πιστεύω ότι ή άποστολή σας θα στεφθεί μέ έπιτυχία και προσεύχομαι, όταν μέ τό καλό θα λήξει, νά έπιστρέψετε στην άγκαλιά των δικών σας. Τότε θα έχετε στην καρδιά σας τή θαύτατη ίκανοποίηση ότι έπιτελέσατε τό χρέος σας προς τήν ανθρωπότητα».

Στή 1 τό μεσημέρι ό Μακαριώτατος και ή Συνοδεία του έφθασαν στο ιστορικό Μοναστήρι τής Γρατσάνιτσα, όπου τους ύποδέχθηκε ό Πανιερώτατος Έπίσκοπος Ράσκας και Πριζρένης κ. Άρτέμιος. Μετά τήν τέλεση τής Δοξολογίας στο Καθολικό τής Ί. Μονής, ό Μακαριώτατος, άπευθυνόμενος προς τους πιστούς, τόνισε ότι ή Έλλαδική Έκκλησία θέλει μέ κάθε τρόπο νά ενισχύσει τήν προσπάθεια τήν όποία ή Σερβική Έκκλησία καταβάλλει για τήν αποκατάσταση τής ειρήνης, τής έλευθερίας και τής δικαιοσύνης στην μαρτυρική περιοχή. Καί ύπογράμμισε: «Ήρθαμε κοντά σέ έσās, τους άδελφούς μας Σέρβους. Γνωρίζουμε τά πάθη και τις δυσκολίες, τις άνάγκες και τις δοκιμασίες σας. Ή ταυτότητά μας ως Χριστιανών Όρθοδόξων μās επιβάλλει νά σκύβουμε πάνω από κάθε άνθρωπο ό όποιος ύποφέρει. Καί έσεΐς ύποφέρετε και άδικείσθε κατάφωρα. Προσευχόμαστε στο Θεό νά σās δίνει δύναμη ψυχής, προκειμένου νά μπορέσετε νά μείνετε έδω στην άρχαία κοιτίδα σας και νά μήν τήν εγκαταλείψετε. Έλπίζουμε και προσδοκούμε ότι θα έρθουν καλύτερες ήμέρες. Ό Θεός είναι μαζί μέ όλους τους ανθρώπους, ιδιαίτερα μέ αυτούς πού άδικοϋνται. Συνεχίζουμε νά

εΐμαστε στο πλευρό σας για όσο χρόνο διαρκέσει αυτή ή δοκιμασία, πού πιστεύουμε ότι είναι παροδική. Σύντομα ό σερβικός λαός θα θρει τήν ειρήνη, τήν έλευθερία και τή δημοκρατία πού χρειάζεται για νά επιδοθεί στα ειρηνικά του έργα».

Στή συνέχεια ό Προκαθήμενος τής Έλλαδικής Έκκλησίας συναντήθηκε μέ τον Μακαριώτατο Πατριάρχη των Σέρβων κ. Παϋλο, στον όποιο και έπέδωσε, εκ μέρους τής Ίερās Συνόδου, έπιταγή ύψους 20 έκατομμυρίων δραχμών για τήν άνέγερση Έπισκοπείου στην περιοχή και τήν έν γενεί ένισχυση του ιεραποστολικού έργου τής τοπικής Έκκλησίας. Από τήν πλευρά του ό Μακαριώτατος Πατριάρχης των Σέρβων εξέφρασε τις θερμές εύχαριστίες του για τή συμπαράσταση τής Έλλαδικής Έκκλησίας στη δύσκολη αυτή περίοδο δοκιμασίας του σερβικού λου, σημειώνοντας: «Καταλάβετε από τήν άρχή ότι ό λαός μας ύφίσταται μία μεγάλη άδικία. Οι Έλληνες εκφράζατε πάντοτε τήν αλήθεια για τον σερβικό λαό και ή αλήθεια είναι για έμās ό Θεός. Καί τό κάνατε, όχι επειδή εΐμαστε όμόθρησκοι και φίλοι, αλλά γιατί ή αλήθεια είναι ό Θεός».

Στις 2.30 μ.μ. ή Άντιπροσωπεία τής Έλλαδικής Έκκλησίας έπέστρεψε στο Στρατόπεδο «Ρήγας Φεραίος» στο Ουρόσεβατς. Άκολούθησε γεϋμα μέ τή Διοίκηση, τους στρατιώτες και τό λοιπό προσωπικό τής Έλληνικής Άποστολής, στη διάρκεια του όποιου ό Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και πάσης Έλλάδος κ.κ.Χριστόδουλος έξήρε τήν πολλαπλή προσφορά τής έλληνικής δύναμης στην προστασία του τοπικού πληθυσμού και των πολιτισμικών μνημείων τής περιοχής, αλλά και σέ ζητήματα ευρύτερης κοινωνικής και προνοιακής φύσης. «Ξεκινήσαμε νά σās δώσουμε κουράγιο, αλλά έσεΐς τελικά μās δώσατε, μέ τή συμπεριφορά, τή στάση και τήν πνευματική και ψυχική σας δύναμη» κατέληξε ό Μακαριώτατος.

Ή Άντιπροσωπεία τής Έλλαδικής Έκκλησίας έπέστρεψε στην Άθήνα άργά τό βράδυ.

(Έκ τής Άρχιγραμματείας τής Ίερās Συνόδου)

ΛΑΜΠΡΟΣ Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΦΩΤΙΟΥ (5-6 Φεβρουαρίου)

Τιμητικές διακρίσεις σὲ Κληρικούς, Καθηγητὲς καὶ Ἱεροψάλτες

Μὲ λαμπρότητα ἐορτάσθηκε καὶ ἐφέτος ἡ μνήμη τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Μεγάλου, τοῦ καὶ Προστάτου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν παραμονή, Δευτέρα 5 Φεβρουαρίου 2001 καὶ ὥρα 6:00 μ.μ. στὸν Ἱερὸ Καθεδρικό ναὸ τῶν Ἀθηνῶν τελέσθηκε Πανηγυρικός Ἑσπερινὸς χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, μὲ τὴ συμμετοχή τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν-Μελῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

Σύμφωνα μὲ ἀπόφαση τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Ἑσπερινοῦ ἀπονεμίσθηκε τιμητικὴ διάκριση σὲ τρεῖς συνταξιούχους Ἱεροκλήρυκες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σὲ δύο λογίους ἐγγάμους Κληρικὺς Αὐτῆς, σὲ τέσσερις ὁμοτίμους Καθηγητὲς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης καὶ σὲ δύο Ἱεροψάλτες μὲ μακρὰ προσφορά στὴν Ἐκκλησία.

Συγκεκριμένα τιμήθηκαν μὲ τὸν «χρυσοῦν Σταυρὸν μετὰ ἀστέρος» οἱ Πανοσιολογιώτατοι Ἀρχιμανδριτὲς: α) κ. Ἐπιφάνιος Ἀρτέμης, β) κ. Θεόφιλος Ζησόπουλος καὶ γ) κ. Γερβάσιος Ραπτόπουλος, καθὼς καὶ ὁ κοιμηθεὶς προσφάτως Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Μιχαηλίδης, οἱ Αἰδεσιμολογιώτατοι Πρωτοπρεσβύτεροι α) κ. Ἰωάννης Διώτης καὶ β) κ. Κωνσταντῖνος Παπαγιάννης, οἱ Ἑλλογιμώτατοι Καθηγητὲς α) κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, β) κ. Γεώργιος Γαλίτης, γ) κ. Κωνσταντῖνος Καλοκύρης καὶ δ) κ. Ἰωάννης Φουντούλης καὶ οἱ Μουσικολογιώτατοι Ἱεροψάλτες α) κ. Ἐμμανουὴλ Χατζημάρκος καὶ β) κ. Ἀθανάσιος Καραμάνης.

Ἡ «Συνοδικὴ Διαγνώμη», ἡ ὁποία ἀναγνώσθηκε, ἔχει ὡς ἐξῆς:

Ἡ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΜΗ

Ἐφη ὁ θεῖος καὶ μυστιπόλος Ἀπόστολος Παῦλος «οἱ καλῶς προεστώτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ» (Α' Τιμ. ε' 17), ὡς «ἐποικοδομήσαντες ἐπὶ τὸν θεμέλιον τῶν Ἀποστόλων χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους» (Α' Κορινθ. γ' 12), ὡς «γεννήσαντες ἐν Χριστῷ καὶ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου» (Α' Κορινθ. δ' 15) τέκνα τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. Προσέθηκεν ἐκφαντορικῶς καὶ ὅτι «Αὐτὸς (ὁ Θεὸς) ἔδωκε τοὺς μὲν Ἀποστόλους, τοὺς δὲ Προφῆτας, τοὺς δὲ Εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ Ποιμένας καὶ Διδασκάλους πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσίους δ' 11-13).

Ταῦτα ἔχουσα ὑπ' ὄψει Αὐτῆς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν τῇ Συνεδρίᾳ Αὐτῆς τῆς 5ης Ὀκτωβρίου τοῦ δισχιλιοστοῦ ἔτους,

ἔκρινεν ἄξιον τιμῆσαι

1) Τοῦτο μὲν τέσσαρας (4) ἐκ τῶν διατελεσάντων Ἱεροκλήρυκων Αὐτῆς καὶ διακριθέντων ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν ψυχῶν, κηρυξάντων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας, ἀναδεχθέντων τοὺς λογισμοὺς τῶν πιστῶν, ὑπερμαχησάντων ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, διδαξάντων τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, πρωτοστατησάντων εἰς τὰ ἱεραποστολικά ἔργα τῆς Ἀγιωτάτης Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, εἴτε τῆς διαπαιδαγωγήσεως τῆς νεότητος, εἴτε τῆς προστασίας τοῦ γήρατος, εἴτε στηρίζεως τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας, εἴτε καλλιέργησάντων τὴν φιланθρωπίαν καὶ τὴν ποικίλην

εὐποῦσαν καὶ διὰ τῶν λαμπρῶν τούτων ἔργων δοξασάντων τὸν Θεόν.

᾿Ων τὰ ὀνόματα:

α) Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἐπιφάνιος Ἀρτέμης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων,

β) Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Θεόφιλος Ζησόπουλος, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ,

γ) Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Γεράσιος Ραπτόπουλος, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κασσανδρείας,

δ) Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Γρηγόριος Μιχαηλίδης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

2) Τοῦτο δὲ δύο ἐκ τῶν λογιωτάτων τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας Πρεσβυτέρων, οἵτινες μετ' ἀξιομιμήτου ἐπιμελείας καὶ ἐμβριθοῦς μελέτης τὸν πλοῦτον τῶν θεολογικῶν γνώσεων διεξήλθον καὶ διὰ καλῶν ὀξυγράφων τῷ φιλοχρίστῳ πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας τὰ αὐτῶν πονήματα προσήνεγκον πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ οἰκοδομὴν ψυχῶν «*ὕπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανεν*».

᾿Ων τὰ ὀνόματα:

α) Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Ἰωάννης Διώτης, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν,

β) Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Κωνσταντῖνος Παπαγιάννης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

3) Τοῦτο δὲ καὶ τέσσαρας (4) ἐκ τῶν Ὁμοτίμων Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν τε καὶ Θεσσαλονίκης, ἐπεὶ καὶ οὗτοι ἀνεδείχθησαν μῦσαι τῆς θεολογίας καὶ διδάσκαλοι τῆς ἀληθείας τῆς Ἐκκλησίας καὶ θεράποντες μετὰ κατ' ἐπίγνωσιν ζήλου τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστήμης, τῆς πρυτανευούσης πασῶν τῶν ἐπιστημῶν, ὡς Θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις Αὐτοῦ, ἐργάται τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, λαμβάνουσα ἀνὰ δύο ἐξ ἑκάστης.

᾿Ων τὰ ὀνόματα:

Α' Ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν,

1. Ἐλλογιώτατος κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου,

2. Ἐλλογιώτατος κ. Γεώργιος Γαλίτης.

Β' Ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης,

1. Ἐλλογιώτατος κ. Κωνσταντῖνος Καλοκύρης,

2. Ἐλλογιώτατος κ. Ἰωάννης Φουντούλης.

4) Τοῦτο δὲ δύο ἐκ τῶν «*ψυχαῖς καθααῖς καὶ ἀρρηπῶτοις χεῖλεσιν*» αἰνούντων καὶ εὐλογούντων τὸν Θεὸν ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Ἀναλογίου καὶ τὴν Βυζαντινὴν Μουσικὴν Τέχνην, ἐν γένει, ὑπηρετούντων ἐπὶ ἔτη πλεῖστα, πρὸς ὠφέλειαν ψυχῶν διὰ τῆς κατανύξεως.

᾿Ων τὰ ὀνόματα:

α) Μουσικολογιώτατος κ. Ἐμμανουὴλ Χατζημάρκος,

β) Μουσικολογιώτατος κ. Ἀθανάσιος Καραμάνης.

Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἐν τοῖς πλαισίοις τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, Προστάτου καὶ Ἐφόρου τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς Παυλείου Ἀγιωτάτης Ἀποστολικῆς ἐν Ἑλλάδι Συνεκλεκτῆς, ἥτις διὰ ταύτης τῆς Πράξεως Αὐτῆς προβαίνει εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς τιμητικῆς διακρίσεως τοῦ «*Παρασήμερον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου*», ἥτοι τοῦ χρυσοῦ Σταυροῦ μετὰ ἀστέρος, εἰς τοὺς ἀνωτέρω καὶ εἰς ἀναγνώρισιν τῆς προσφορᾶς αὐτῶν καὶ τῆς διακονίας αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἀθήνησι τῇ 5ῃ Ὀκτωβρίου τοῦ διοχιλιοστοῦ ἔτους

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος

† Ὁ Λαγκαδᾶ Σπυρίδων

† Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου Ἀπόστολος

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντώνιος

† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου Προκόπιος

† Ὁ Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς Προκόπιος

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως Διονύσιος

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Ἀμβρόσιος

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Ἀλέξιος

† Ὁ Ἀττικῆς Παντελεήμων

† Ὁ Καρπενησίου Νικόλαος

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Εὐστάθιος

† Ὁ Ἡλείας Γερμανὸς

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

Τὴν ἀγιώνυμη ἡμέρα, Τρίτη 6 Φεβρουαρίου, τελέσθηκε στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πεντέλης Ὁρθρος καὶ Συνοδικὴ Θεία Λειτουργία, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐσταθίου καὶ Ἡλείας κ. Γερμανοῦ. Τὸν πανηγυρικὸ τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀγαθάγγελος Χαραμαντίδης, Διευθυντὴς τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος μίλησε μὲ θέμα «*Ἡ πίστις καὶ τὸ ἥθος τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν Ἱερὸ Φῶτιον*»* καὶ τόνισε μεταξὺ ἄλλων, ὅτι: «*ἡ ἐορτὴ ἐνὸς Ἱεράρχου, μέσα στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀποκαλύπτει καὶ ἀντιπροσωπεύει τὴν συνέχεια τῆς χάριτος, τὸ ἀδιάκοπο τῆς Πεντηκοστῆς, ἡ δὲ διδασκαλία τοῦ τὴν συνέχεια τῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ταυτότητα τοῦ μηνύματος πού ἔχει παραδοθεῖ καὶ διαφυλαχθεῖ*».

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ ἀφοῦ παρατέθηκε σὲ ὅλους τοὺς ἐκκλησιασθέντες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλὰ παιδιά ἀπὸ Σχολεῖα τῆς Ἀττικῆς, πρόγευμα ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης, πραγματοποιήθηκε στὶς 11 π.μ. στὸ Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς σύσκεψη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μὲ τοὺς Καθηγητὲς καὶ τοὺς λοιποὺς διδάσκοντες στὶς Θεολογικὲς Σχολὲς Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου καὶ μὲ θέμα: «*Τὸ χρέος τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας ἐναντὶ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν Ἱερὸν Φῶτιον*». Εἰσηγητὴς ἦταν ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἑθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βλάσιος Φειδᾶς, ὁ ὁποῖος μετὰ ἀπὸ μία σύντομη ἀνάπτυξη τῆς σημασίας τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κόσμο τὸν ὁποῖο, ὅπως τόνισε, προσλαμβάνει συνεχῶς, διότι ἡ ὅλη λειτουργία τῆς εἰσάγει μὴ νέα πρόταση γιὰ τὴν ἀναμόρφωση τοῦ κόσμου, ὑπογράμμισε ὅτι ἡ σχέση Ἐκκλησίας καὶ κόσμου βιοῦται κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο σὲ κάθε Εὐχαριστιακὴ Σύναξη ὡς μὴ συνέχεια ἀπὸ τὴν

πρῶτη στιγμή τῆς ἰδρύσεώς Της. Στὴ συνέχεια ἔκανε μὴ ἱστορικὴ ἀναδρομὴ γιὰ τὴν σχέση Ἐκκλησίας καὶ Κράτους ἀπὸ τὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια, ὅπου ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα εἶχε τὴν συνείδηση μὴς τέλειαις κοινωνικῆς ὄντοτητας, ἔτσι ὥστε Κράτος καὶ Ἐκκλησία νὰ ἐμφανίζονται ὡς τέλειαις κοινωνίες πού διαθέτουν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα γιὰ νὰ ἐπιτελοῦν τοὺς σκοποὺς τους. Ὑπογράμμισε στὸ σημεῖο αὐτό, ὅτι σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ Κράτος πού συγκροτεῖται ἀπὸ τοὺς πολῖτες - μέλη του, ἡ Ἐκκλησία δὲν συγκροτεῖται ἀπὸ τὰ μέλη της ἀλλὰ ἀναγεννᾷ τὰ μέλη της ἐν Χριστῷ. Στὴν ἱστορικὴ πορεία προέκυψαν οἱ διακριτοὶ ὁλοὶ στὶς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, τοὺς ὁποῖους προέβαλαν ἰδιαίτερα οἱ Μεγάλοι Ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες, οἱ ὁποῖοι τόνισαν ὡς κατεξοχὴν ἔργο τῆς μὲν Πολιτείας τὴν ἐπιμέλεια τοῦ σώματος, τῆς δὲ Ἐκκλησίας τὴν ἐπιμέλεια τῆς ψυχῆς. Καρπὸς αὐτῆς τῆς ἐπισημάνσεως ὑπῆρξε ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσορροπίας συναλληλίας Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Ἡ μακροαίωνη αὐτὴ παράδοση ἀτόνησε κατὰ τοὺς νεώτερους χρόνους καὶ δημιουργήθηκε στὴ Δύση τὸ διχοτομικὸ ἐρώτημα: «Σῶζει ὁ Χριστὸς ἢ ἡ Πολιτεία;» ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποίου ἦταν ἡ ἀποϊεροποίηση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ προβολὴ τοῦ αὐτόνομου ἀνθρώπου ὡς μόνης πηγῆς ὅλων τῶν ἐξουσιῶν, πού γέννησαν τὴν θεμελιώδη ἀρχὴ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας. Στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο, μέσα ἀπὸ διάφορες, τραγικὲς πολλὲς φορές, διακυμάνσεις στὶς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους προέκυψε ὁ Νόμος 590/1977 «*Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*» ὁ ὁποῖος περιορίζει πλέον τὴν αὐθαρεσία τοῦ κοσμικοῦ νομοθέτη κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπανερχεται ἡ παραδοσιακὴ ἀρχὴ τῆς συναλληλίας, ἐνῶ παράλληλα ἀποκλείεται κάθε παρερμηνεῖα, γεγονὸς πού ἰδιαίτερα ἔχει συντελέσει στὸν περιορισμὸ κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῶν ἐντόνων ἀντιπαραθέσεων μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, γιὰ θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος.

Στὴ συνέχεια, τὸν λόγο ἔλαβαν Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες καὶ ἄλλοι Κληρικοί, Καθηγητὲς Πανεπιστημίου, καθὼς καὶ ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας κ. Ἀναστάσιος Μαρίνος, ὁ ὁποῖος τόνισε τὴν ἀξία τῆς κατοχυρώσεως

* Παρατίθεται κατωτέρω, σσ. 113-117.

εὐποῦσαν καὶ διὰ τῶν λαμπρῶν τούτων ἔργων δοξασάντων τὸν Θεόν.

Ἔν τὰ ὀνόματα:

α) Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἐπιφάνιος Ἀρτέμης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων,

β) Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Θεόφιλος Ζησόπουλος, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ,

γ) Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Γεράσιος Ραπτόπουλος, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κασσανδρείας,

δ) Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Γρηγόριος Μιχαηλίδης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

2) Τοῦτο δὲ δύο ἐκ τῶν λογιωτάτων τῆς Ἁγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας Πρεσβυτέρων, οἵτινες μετ' ἀξιωμαίου ἐπιμελείας καὶ ἐμβριθοῦς μελέτης τὸν πλοῦτον τῶν θεολογικῶν γνώσεων διεξήλθον καὶ διὰ καλάμου ὀξυγράφου τῷ φιλοχρίστῳ πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας τὰ αὐτῶν πονήματα προσήνεγκον πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ οἰκοδομὴν ψυχῶν «ὕπερ ὧν Χριστὸς ἀπέθανεν».

Ἔν τὰ ὀνόματα:

α) Αἰδεσμιολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Ἰωάννης Διώτης, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν,

β) Αἰδεσμιολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Κωνσταντῖνος Παπαγιάννης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

3) Τοῦτο δὲ καὶ τέσσαρας (4) ἐκ τῶν Ὁμοτίμων Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν τε καὶ Θεσσαλονίκης, ἐπεὶ καὶ οὗτοι ἀνεδείχθησαν μῦσαι τῆς θεολογίας καὶ διδάσκαλοι τῆς ἀληθείας τῆς Ἐκκλησίας καὶ θεράποντες μετὰ κατ' ἐπίγνωσιν ζήλου τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστήμης, τῆς πρυτανευούσης πασῶν τῶν ἐπιστημῶν, ᾧ Θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις Αὐτοῦ, ἐργάται τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, λαμβάνουσα ἀνὰ δύο ἐξ ἐκάστης.

Ἔν τὰ ὀνόματα:

Α' Ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν,

1. Ἐλλογιώτατος κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου,

2. Ἐλλογιώτατος κ. Γεώργιος Γαλίτης.

Β' Ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης,

1. Ἐλλογιώτατος κ. Κωνσταντῖνος Καλοκύρης,

2. Ἐλλογιώτατος κ. Ἰωάννης Φουντούλης.

4) Τοῦτο δὲ δύο ἐκ τῶν «*ψυχᾶς καθααῖς καὶ ἀρρυπῶτοις χεῖλεσιν*» αἰνοῦντων καὶ εὐλογούντων τὸν Θεὸν ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Ἀναλογίου καὶ τὴν Βυζαντινὴν Μουσικὴν Τέχνην, ἐν γένει, ὑπηρετούντων ἐπὶ ἔτη πλείστα, πρὸς ὠφέλειαν ψυχῶν διὰ τῆς κατανύξεως.

Ἔν τὰ ὀνόματα:

α) Μουσικολογιώτατος κ. Ἐμμανουὴλ Χατζημάρκος,

β) Μουσικολογιώτατος κ. Ἀθανάσιος Καραμάνης.

Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἐν τοῖς πλαισίοις τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, Προστάτου καὶ Ἐφόρου τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς Παυλείου Ἀγιωτάτης Ἀποστολικῆς ἐν Ἑλλάδι Συνεκλεκτῆς, ἥτις διὰ ταύτης τῆς Πράξεως Αὐτῆς προβαίνει εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς τιμητικῆς διακρίσεως τοῦ «Παρασήμου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου», ἥτοι τοῦ χρυσοῦ Σταυροῦ μετὰ ἀστέρος, εἰς τοὺς ἀνωτέρω καὶ εἰς ἀναγνώρισιν τῆς προσφορᾶς αὐτῶν καὶ τῆς διακονίας αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἀθήνησι τῇ 5ῃ Ὀκτωβρίου τοῦ δισχιλιοστοῦ ἔτους

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος

† Ὁ Λαγκαδᾶ Σπυρίδων

† Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου Ἀπόστολος

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντώνιος

† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου Προκόπιος

† Ὁ Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς Προκόπιος

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως Διονύσιος

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Ἀμβρόσιος

† Ὁ Τρίκης καὶ Σταγῶν Ἀλέξιος

† Ὁ Ἀττικῆς Παντελεήμων

† Ὁ Καρπενησίου Νικόλαος

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Εὐστάθιος

† Ὁ Ἡλείας Γερμανὸς

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀποστολίδης

Τὴν ἀγιώνυμη ἡμέρα, Τρίτη 6 Φεβρουαρίου, τελέσθηκε στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πεντέλης Ὁρθρος καὶ Συνοδικὴ Θεία Λειτουργία, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐσταθίου καὶ Ἡλείας κ. Γερμανοῦ. Τὸν πανηγυρικὸ τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀγαθάγγελος Χαραμαντίδης, Διευθυντὴς τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος μίλησε μὲ θέμα «*Ἡ πίστις καὶ τὸ ἥθος τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν Ἱερὸ Φῶτιο*»* καὶ τόνισε μεταξύ ἄλλων, ὅτι: «*ἡ ἐρορτὴ ἐνὸς Ἱεράρχου, μέσα στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀποκαλύπτει καὶ ἀντιπροσωπεύει τὴν συνέχεια τῆς χάριτος, τὸ ἀδιάκοπο τῆς Πεντηκοστῆς, ἡ δὲ διδασκαλία του τὴν συνέχεια τῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ταυτότητα τοῦ μηνύματος ποὺ ἔχει παραδοθεῖ καὶ διαφυλαχθεῖ.*

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ ἀφοῦ παρατέθηκε σὲ ὅλους τοὺς ἐκκλησιασθέντες, μετὰξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλὰ παιδιὰ ἀπὸ Σχολεῖα τῆς Ἀττικῆς, πρόγευμα ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης, πραγματοποιήθηκε στὶς 11 π.μ. στὸ Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς σύσκεψη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μὲ τοὺς Καθηγητὲς καὶ τοὺς λοιποὺς διδάσκοντες στὶς Θεολογικὲς Σχολὲς Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου καὶ μὲ θέμα: «*Τὸ χρέος τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας ἐναντὶ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν Ἱερὸν Φῶτιον*». Εἰσηγητὴς ἦταν ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βλάσιος Φειδᾶς, ὁ ὁποῖος μετὰ ἀπὸ μία σύντομη ἀνάπτυξη τῆς σημασίας τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κόσμο τὸν ὁποῖο, ὅπως τόνισε, προσλαμβάνει συνεχῶς, διότι ἡ ὅλη λειτουργία της εἰσάγει μὴ νέα πρόταση γιὰ τὴν ἀναμόρφωση τοῦ κόσμου, ὑπογράμμισε ὅτι ἡ σχέση Ἐκκλησίας καὶ κόσμου βιοῦται κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο σὲ κάθε Εὐχαριστιακῇ Σύναξιν ὡς μὴ συνέχεια ἀπὸ τὴν

πρώτη στιγμή τῆς ιδρύσεώς Της. Στὴ συνέχεια ἔκανε μὴ ἱστορικὴ ἀναδρομὴ γιὰ τὴν σχέση Ἐκκλησίας καὶ Κράτους ἀπὸ τὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια, ὅπου ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα εἶχε τὴν συνείδηση μὴς τέλειαις κοινωνικῆς ὀντότητας, ἔτσι ὥστε Κράτος καὶ Ἐκκλησία νὰ ἐμφανίζονται ὡς τέλειαις κοινωνίαι ποὺ διαθέτουν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα γιὰ νὰ ἐπιτελοῦν τοὺς σκοποὺς τους. Ὑπογράμμισε στὸ σημεῖο αὐτό, ὅτι σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ Κράτος ποὺ συγκροτεῖται ἀπὸ τοὺς πολῖτες - μέλη του, ἡ Ἐκκλησία δὲν συγκροτεῖται ἀπὸ τὰ μέλη της ἀλλὰ ἀναγεννᾷ τὰ μέλη της ἐν Χριστῷ. Στὴν ἱστορικὴ πορεία προέκυψαν οἱ διακριτοὶ ρόλοι στὶς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, τοὺς ὁποῖους προέβλεπαν ἰδιαίτερα οἱ Μεγάλοι Ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες, οἱ ὁποῖοι τόνισαν ὡς κατεξοχὴν ἔργο τῆς μὲν Πολιτείας τὴν ἐπιμέλεια τοῦ σώματος, τῆς δὲ Ἐκκλησίας τὴν ἐπιμέλεια τῆς ψυχῆς. Καρπὸς αὐτῆς τῆς ἐπισημάνσεως ὑπῆρξε ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσορροπίας συναλληλίας Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Ἡ μακραίωνη αὐτὴ παράδοση ἀτόνησε κατὰ τοὺς νεώτερους χρόνους καὶ δημιουργήθηκε στὴ Δύση τὸ διχοτομικὸ ἐρώτημα: «*Σῶζει ὁ Χριστὸς ἢ ἡ Πολιτεία;*» ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποῖου ἦταν ἡ ἀποϊεροποίηση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ προβολὴ τοῦ αὐτόνομου ἀνθρώπου ὡς μόνης πηγῆς ὅλων τῶν ἐξουσιῶν, ποὺ γέννησαν τὴν θεμελιωδὴ ἀρχὴ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας. Στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο, μέσα ἀπὸ διάφορες, τραγικὲς πολλὲς φορές, διακυμάνσεις στὶς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους προέκυψε ὁ Νόμος 590/1977 «*Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*» ὁ ὁποῖος περιορίζει πλέον τὴν αὐθαρεσία τοῦ κοσμικοῦ νομοθέτη κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπανέρχεται ἡ παραδοσιακὴ ἀρχὴ τῆς συναλληλίας, ἐνῶ παράλληλα ἀποκλείεται κάθε παρερμηνεία, γεγονὸς ποὺ ἰδιαίτερα ἔχει συντελέσει στὸν περιορισμὸ κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῶν ἐντόνων ἀντιπαραθέσεων μεταξύ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, γιὰ θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος.

Στὴ συνέχεια, τὸν λόγο ἔλαβαν Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες καὶ ἄλλοι Κληρικοί, Καθηγητὲς Πανεπιστημίου, καθὼς καὶ ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας κ. Ἀναστάσιος Μαρῖνος, ὁ ὁποῖος τόνισε τὴν ἀξία τῆς κατοχυρώσεως

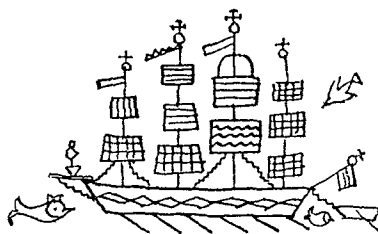
* Παρατίθεται κατωτέρω, σσ. 113-117.

τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μέσα ἀπὸ τὸ ἰσχύον Σύνταγμα τῆς Χώρας.

Τὴν κοινὴ Συνεδρία ἔκλεισε ὁ Μακαριώτατος, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ συγκεφαλαίωσε τὶς ἀπόψεις τῶν διαφόρων ὁμιλητῶν, τόνισε ὅτι «διανύομε τὴν μετανεωτερικὴν ἐποχὴ, ἡ ὁποία παρουσιάζει τὸ φαινόμενο τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ θρησκευτικοῦ στοιχείου, ἔτσι ὥστε οἱ διάφορες θρησκείες νὰ ἐπιστρέφουν στὸ προσκήνιο τῆς δημόσιας ζωῆς. Καὶ ἐνῶ στὴν Δύση ἔχει πραγματοποιηθεῖ ἡ στροφή αὐτή, στὴν Ἑλλάδα ἕνας μικρὸς κύκλος διανοουμένων δὲν ἔχει ἢ δὲν θέλει νὰ κατανοήσῃ τὴν στροφή αὐτὴ καὶ εὐκαιρῶς - ἀκαίρως βάλλει κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, θέλοντας νὰ μειώσῃ τὸν σημαντικὸ ρόλο τῆς στὴν σύγχρονη ἑλληνικὴ κοινωνία. Τὸ νὰ ἐπηρεάζῃ ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ τὴν κοινωνία εἶναι εὐλογία Θεοῦ καὶ ὄχι κατάρα, ὅπως θέλουν νὰ τὸ παρουσιάσουν. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ἔχουμε Θεοκρατία. Τὸ εὐχάριστο γιὰ τὴν Πατρίδα μας εἶναι ὅτι ἔχουμε τὸ προνόμιο, ἡ Ἐκκλησία, νοσημένη ὡς πομαίνουσα, νὰ ἔχει ἄμεση ἐπικοινωνία μὲ τὸν λαό, καὶ πὺν ἴσως χάθηκε στὴν Δύση. Ἄν καλλιερ-

γήσομε αὐτὸν τὸν σύνδεσμο Κλήρου καὶ Λαοῦ, ποιμένων καὶ ποιμνίου, τότε θὰ ἔχομε σπουδαῖα καὶ μεγάλα ἐπιτεύγματα, γιατί ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ θεσμὸ τοῦ Ἔθνους καὶ πρέπει νὰ παραμείνῃ. Ἄλλωστε καὶ τὸ συμφέρον τῆς Πολιτείας εἶναι νὰ ἔχει δίπλα τῆς τὴν Ἐκκλησία, ἀφοῦ ὁ ἴδιος Λαὸς πὺν ψηφίζει καὶ ἐκλέγει τοὺς ἄρχοντες του εἶναι αὐτὸς πὺν λατρεύει τὸν Θεὸ καὶ ἀπαρτίζει τὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἔχει μόνο πνευματικὴ καὶ ὄχι κοσμικὴ ἐξουσία. Οὔτε συγκυβέρνηση διεκδικούμε, οὔτε θέλομε νὰ ἀναμιχθοῦμε σὲ ἀλλότρια, οὔτε ἐποφθαλμιоῦμε τὶς θέσεις τῶν πολιτικῶν. Θέλομε συνεργασία ἐπὶ θεμάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος, ὡς εἶναι λ.χ. ἡ στήριξη τῆς οἰκογένειας, ἡ διαπαιδαγώγηση τῆς νεότητος καὶ ἡ μάστιγα τῶν ναρκωτικῶν, γιὰ τὸ συμφέρον τοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ Ἔθνους».

Τέλος, τὸ μεσημέρι παρατέθηκε γεῦμα πρὸς τοὺς Συνέδρους, στὴν ἐπίσημη τράπεζα τοῦ Ὁρθοδόξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πεντέλης.

Η ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΤΟ ΗΘΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΦΩΤΙΟΝ*

«Ἀπαντα μὲν τὰ ἀνθρώπινα συγκαταρρεῖ τῷ χρόνῳ καὶ ἀφανίζεται ἀρετὴ δέ... καὶ χρόνου καὶ παθῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου περιγίνεται· εἰ δὲ ἀκριβέστερον ἴδοις, τῷ χρόνῳ καὶ τῷ θανάτῳ μᾶλλον ἀναστῇ καὶ θάλλει, καὶ τὸ οἰκεῖον κλέος καὶ τὴν εὐπρέπειαν, ἐναποσβεσθέντος αὐτοῖς τοῦ φθόνου, λαμπρότερόν τε καὶ θαυμασιώτερον ἀναδείκνυται».

Τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. **ΑΓΑΘ. ΧΑΡΑΜΑΝΤΙΔΗ**
Δ/ντοῦ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.

Ὁ ἀληθὴς αὐτὸς λόγος,
Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,
Σεβασμία τῶν Ἱεραρχῶν χορεία,
Θεοφιλέστατε Καθηγούμενε,
Ἐλλογιμώτατοι κύριοι Καθηγηταί,
Πατέρες καὶ Ἀδελφοί, Χριστοῦ διακονία,
Φιλόθεον ἄθροισμα¹,

ἀπόσταγμα τῆς βαθείας πίστεως καὶ τῆς κατὰ Θεὸν σοφίας τοῦ σήμερον ἑορταζομένου, ὑπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ἀγιοπάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Πατρὸς ἡμῶν καὶ Ἱσαποστόλου Φωτίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ὁμολογητοῦ, «*μυρίαις ἀρεταῖς ἐξανθήσαντος καὶ πάσῃ γνώσει διαλάμπαντος*»², πληρέστατα ἐφαρμόζεται εἰς αὐτὸν

τὸν εἰπόντα, τὸν ὁποῖον ἡ ἀδιάφθορος συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἀπὸ τῆς 6ης Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 898, ὡμολόγησαν αὐτὸν Ἅγιον καὶ Ἱσαπόστολον «*τοῖς οὐρανίοις ἀδύτοις ἐγκατοικιζόμενον*», ὡς «*ἀοίδιμον μὲν τοῖς διωγμοῖς, δεδοξασμένον δὲ τοῖς θανάτοις*»³.

Ἡ συνέχεια τῆς χάριτος καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοσυνειδησίας.

Ἡ ἐορτὴ ἐνὸς Ἱεράρχου, μέσα στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀποκαλύπτει καὶ ἀντιπροσωπεύει τὴν συνέχεια τῆς χάριτος, τὸ ἀδιάκοπο τῆς Πεντηκοστῆς, ἡ δὲ διδασκαλία τοῦ τῆς συνέχειας τῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ταυτότητα τοῦ μηνύματος ποὺ ἔχει παραδοθῇ καὶ διαφυλαχθῇ.

Ἡ παραδοσιακὴ αὐτὴ συζυγία στὴν λειτουργίᾳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς αὐθεντίας ὑπῆρξε καθοριστικὴ γιὰ τὴν προάσπιση τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ λειτουργία τῆς ἀνέδειξε τοὺς Μεγάλους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ἡ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση ἀνεγνώρισε στὰ πρόσωπά τους τοὺς αὐθεντικούς ἐκφραστὲς τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ θεολογικὸ τους ἔργο δικαίῳ τὸν ἀγῶνα τους, βεβαίῳ τὴν ὀρθόδοξη πίστι καὶ ἐνέπνεε τὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση γιὰ τὴν συνεχεῖ ἐγρήγορηση τοῦ ὅλου ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος. Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτὴ ἡ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση διέκρινε στὰ πρόσωπα τῶν ὑπερμάχων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τοὺς ἐξέχοντες ἐκφραστὲς τοῦ αὐθεντικοῦ φρονήματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπέδιδε σ' αὐτοὺς τὴν αὐθεντία τῶν ἐγκρίτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι παρέμειναν αἰώνια ὑποδείγματα τῆς ἀρρηκτοῦ σχέσεως τῆς

(*) Ὁμιλία ποὺ ἐκφωνήθηκε κατὰ τὴν πανηγυρικὴν θείαν Λειτουργίαν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμ. Θεοτόκου Πεντέλης (6.2.2001), προεξάρχοντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Χριστοδούλου.

1. Φωτίου τοῦ σοφωτάτου καὶ ἀγιοτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιστολαί, Ἰωάννου Ν. Βαλέτα, Ἐν Λονδίῳ 1864, σελ. 142-143. Β. Λαοῦρδα, Φωτίου Ὁμιλίες, σελ. 13, 127, 104, 130.

2. Ἀ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ὁ Πατριάρχης Φώτιος ὡς Πατὴρ ἅγιος τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, σελ. 647-671.

3. Ἐπισκόπου Μιλήτου Αἰμιλιανοῦ, Σχολάρχου τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τὸν Ἅγιον Φώτιον, Περιοδικὸν ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ, 1935 (Τόμος Γ'), σελ. 88-89.

θεολογίας πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση.

Σὲ οἰονδήποτε στάδιο τοῦ βίου καὶ ἂν παρακολουθήσωμε τὸν ἱερὸν Φώτιον, εἴτε στὴν Βιβλιοθήκη, ἐπιδιδόμενον εἰς παντοίας μελέτας, εἴτε ὡς Καθηγητὴ τῆς Φιλοσοφίας στὸ πρῶτο Πανεπιστήμιο τῆς Μεσαιωνικῆς Εὐρώπης, σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἡ Δύση ἦταν ἀκόμη βυθισμένη στὸ τέλμα τῶν σκοτεινῶν αἰώνων⁴, εἴτε ὑπουργοῦντα σὲ ἀξιώματα μεγάλα καὶ περιφανῆ τῆς Πολιτείας, εἴτε κοσμοῦντα τὸν Ἀγιώτατο Πατριαρχικὸ Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίας, εἴτε ἐξασκούμενο στὴν ἐλεημοσύνη καὶ τὴν φιλανθρωπία⁵, εἴτε ὑφιστάμενο τὴν παραγνώριση τῶν ἀνθρώπων καὶ τὶς σκληρὲς στερεῖσεις δύο ἐξορίων, παντοῦ ἀναγνωρίζομε τὸν μαχόμενον ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς ὁρθοδόξου πίστεως, «τῆς ἀποστολικῆς τε καὶ πατρικῆς παραδόσεως»⁶ καὶ «τῆς προγονικῆς εὐσεβείας»⁷, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ τὸ περιεχόμενο τῆς πατρικῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Βασίλειος καταθέτων τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς πρωΐμου ἀγιοποιήσεως τοῦ Μεγάλου Ἱεράρχου γράφει:

«Φώτιος γὰρ ἦν ὁ μακάριος, ὁ φωτὸς ἀκτίσι φερωνύμως τοῦ ὀνόματος πλήθει διδασκαλιῶν καταλάμπας τὰ πέρατα, ὁ ἐξ αὐτῶν σπαργάνων ἀφιερωθείς τῷ Χριστῷ, ὡς ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ εἰκόνης δημεύσει καὶ ἐξορίᾳ, τούτοις δὴ τοῖς ἀθλητικοῖς ἐκ προοιμίου ἀγῶσι συγκοινωνήσας τῷ γεννήτορι, οὗ καὶ ἡ ζωὴ θαυμαστὴ καὶ τὸ τέλος ἐπέραστον, ὑπὸ Θεοῦ τοῖς θαύμασι μαρτυρουμένη»⁸.

4. Κωνσταντίνου Παννακόπουλου, Ἐπίτιμος ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, μετάφραση Παν. Χρήστου, Θεσσαλονίκη 1990, σελ. 29.

5. «Φώτιος ἀνὴρ σοφὸς τὴν ἐγκύκλιον παιδευσιν ἐξησκημένος, ἐλεημοσύνη τε καὶ τοῖς ἄλλοις προτερήμασι σεμνυνόμενος», F. Fischer, De Patriarcharum Constantinopolitanorum catalogis, Lipsiae (1884), σελ. 292.

6. Μεγάλου Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια ἢ λόγων ἱερῶν καὶ ζητημάτων ἱερολογίαι, ἐρώτησις ια', Migne E.Π. 101, 653.

7. Ὁπ. π.

8. Βίος τοῦ Ἀγίου Εὐθυμίου τοῦ Νέου, ἐκδ. Rev. de l'Or. Chrét. 8(1903), 179.

Πίστη καὶ ἦθος.

Ἡ ζωντανὴ ὁρθόδοξη πίστη, κατὰ τὸν ἱερὸν Πατέρα, ἡ πίστη τῆς ἀληθείας, εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς χριστιανικῆς μας ὑποστάσεως καὶ ἐπιβάλλει τὴν συνεχῆ προσπάθεια γιὰ τὸ «ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς»⁹, γιὰ τὴν πραγμάτωση τῆς «καινῆς κτίσεως», ποὺ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν δυναμικὴ γεφύρωση, σύνδεση καὶ ἀλληλοπεριχώρηση τοῦ θεοῦ καὶ ἀνθρωπίνου στοιχείου. Ὁ Χριστὸς ἐνώνει στὸ πρόσωπό Του τὴν θεία μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ θεότητα καὶ ἡ ἀνθρωπότητα ἔχουν ἐν Χριστῷ ἓνα κοινὸ τρόπο ὑπάρξεως καὶ αὐτὸς ὁ τρόπος εἶναι ἡ ἐνότητα, ἡ ἀλληλοπεριχώρηση τῶν προσώπων, ἡ κοινωνία τῆς ἀγάπης. Ἡ ἐνωση τῆς θείας μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι μιὰ ἀφηρημένη ἀρχή· φανερώνεται σὲ μᾶς ὅπως φανερώνεται πάντοτε ἡ φύση: μόνο ὡς τρόπος ὑπάρξεως, δηλαδὴ ὡς δυνατότητα ζωῆς¹⁰. Εἶναι ἡ δυνατότητα νὰ ζήσουμε, νὰ πληρωθῇ ἡ ἀπύθμενη δίψα γιὰ ζωὴ ποὺ βασανίζει τὴν ὑπαρξὴ μας, νὰ ζήσουμε ὅλες τὶς δυνατότητες τῆς ζωῆς νικώντας τὴν ἀναπηρία καὶ τὸν θάνατο τῆς τεμαχισμένης ὑπάρξεως. Ἀρκεῖ νὰ ἀποδεχθῇ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἁμαρτία καὶ ἀποτυχία του καὶ νὰ ζήσει τὴν κένωση τοῦ Χριστοῦ, τὴν ζωὴ τοῦ Θεοῦ¹¹.

Ἡ ἀληθινὴ χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι ἡ γέφυρα ποὺ συνδέει τὸν οὐρανὸ μὲ τὴν γῆ, ἡ συνεχὴς πηδαλιούχης τοῦ πορθμείου ἐκείνου¹², τὸ ὁποῖο, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Φώτιος, ἔρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ «διαπορθμεύει ἡμῖν τὴν ἐκείθεν ἀγαθοειδῆ καὶ θεϊαν εὐμένειαν»¹³ καὶ χάρη. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ ἀληθινὸ ἦθος τῆς Ὁρθοδόξιας: ἡ ἀναγέννηση, ἐνωση, μετοχὴ καὶ κοι-

9. Ἐφεσ. 1, 10.

10. P.G. 102, 556.

11. P.G. 102, 589.

12. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ὁ Μέγας Φώτιος ὡς φορεὺς τοῦ γνησίου ὁρθοδόξου πνεύματος, Περιοδικὸ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, τεῦχος 5, 1971.

13. Μεγάλου Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια, Ἐρώτησις ρα'. Migne E.Π. 101, 656.

νωνία με τὸν Χριστὸ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος¹⁴.

Τὸ ὀρθόδοξο, λοιπόν, ἦθος, ποὺ εἶναι ἡ κοινωνία τοῦ προσώπου με τὸν Θεὸ Πατέρα ἐν Χριστῷ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ὁ ἁγιασμός τοῦ ὅλου ἀνθρώπου στὴν ὁδὸ τῆς θεώσεως¹⁵, ἀρχίζει νὰ ὑπάρχει, μόνο ὅταν ἔχουμε ὡς προϋπόθεση τὴν ὀρθή πίστη, τὴν ὀρθοδοξία.

Τὸ παράδειγμα καὶ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ὀρθοδοξία ὑπῆρξε πάντοτε ὁ ἀκοίμητος καὶ συνεχὴς ἀγώνας γιὰ τὴν διατήρηση τῆς καθολικῆς Ἀλήθειας, ὅχι σὰν μιὰ ἰδεαλιστικὴ σύλληψη, ἀλλὰ σὰν τὸ αὐθεντικὸ ἱστορικὸ γεγονός, ποὺ εἶναι ἀναπόσπαστα συνδεδεμένο με τὴν «ἐπιφάνειαν τῆς Χάριτος καὶ τῆς δόξης τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ»¹⁶. Γι' αὐτὸ οὐδέποτε ὁ Μέγας Ἱεράρχης ἀνέχθηκε ὅποιαδήποτε παρασιώπηση ἢ παραφθορὰ τῆς Ἀλήθειας.

Γράφει χαρακτηριστικὰ ὁ ἱερὸς Πατὴρ πρὸς τὸν Πάπαν Νικόλαον: «Τὰ οἰκουμενικαῖς καὶ κοιναῖς τυπωθέντα ψήφοις πᾶσι προσήκει φυλάττεσθαι»¹⁷. Διότι, διὰ τῆς ἐπιμελοῦς φυλάξεως τῆς διδασκαλίας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, «πᾶσα καινοτομία καὶ αἵρεσις ἀπελαμβάνεται τὸ δὲ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀκήρατον καὶ ἀρχαιοπαράδοτον φρόνημα ταῖς εὐσεβούντων ψυχαῖς εἰς ἀδίστακτον σεβασμότητα καθιδρύνεται»¹⁸. Ἔτσι ἡ μία γενεά, μετὰ φόβου Θεοῦ, παραδίδει στὴν ἐπερχομένη τὰ τῆς πίστεως πολύτιμα κεφάλαια ποὺ ἔλαβε, μετὰ πλήρη συναίσθηση ὅτι καὶ ἡ ἐπερχομένη θὰ διατηρήσῃ ἀλώβητον τὴν πίστιν. Εἰς μίαν ὁμιλίαν τοῦ ὁ ἱερὸς Φώτιος ἐξαίρει τὴν σπουδαιότητα τῆς συνεχιζομένης ἀνελλιπῶς

διαδοχῆς:

«Πρὸ τῆς ἐβδόμης Συνόδου, ἔσχε πρὸ ταύτης ἡ πρώτη πολλῶν ἐν μέρει τὰς πράξεις μιμήσασθαι. Ἡ Δευτέρα τὴν πρώτην ὑπογραμμὸν καὶ τύπον ἐδέξατο, τῆς δὲ Τρίτης αὐτὴ μετὰ τὴν Πρώτην ὑπῆρξε παράδειγμα, ναὶ δὴ καὶ Τετάρτην ταυταῖς ἐπλούτει μιμήσασθαι καὶ ταῖς ἐφεξῆς ὑπῆρχον αἱ προλαβοῦσαι διδάσκαλοι»¹⁹.

Ἡ ἀπαρίθμηση ἐδῶ τῶν Συνόδων δὲν εἶναι συμπτωματικὴ. Δι' αὐτόν, τὸν τῆς ἀπλανοῦς γνώσεως κανόνα καὶ μέγαν Ἱεράρχην, τὸ παρελθόν, ἡ Παράδοσις, τὰ γενόμενα στὸ ἅγιον Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀποτελοῦν ἀπλᾶ ἱστορικὰ γεγονότα. Μᾶλλον ἀποτελοῦν ὑπόδειγμα, τύπον γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Κυριακοῦ Σώματος. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἐπιμένει μόνο στὴν ἱστορικὴ παράδοση ἢ μετάδοσιν²⁰, οὔτε μόνο γιὰ τὸν κληρονομικὸ χαρακτήρα τῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ πρὸ παντός γιὰ τὴν πληρότητα τῆς ἀλήθειας, γιὰ τὴν ταυτότητα καὶ τὴν συνέχεια τῆς καθολικῆς ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ τὴν ζωὴ τῆς μέσα στὴν χάρι, γιὰ τὸ παρὸν μέσα στὸ ὁποῖο κατοικεῖ ἡδη τὸ μέλλον, γιὰ τὸ μυστήριον τῆς πίστεως.

Ἡ ἐνότητα, ἡ ἀγιότητα καὶ ἡ καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας συμπληρώνονται καὶ καταξιώνονται μετὰ τὴν ἀποστολικότητά της²¹. Στὴν Ἀρχιερατικὴ προσευχὴ ὁ ἁγιασμός καὶ ἡ καθολικὴ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας συνδέονται ἄμεσα μετὰ τὴν ἀποστολικότητα: «Ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ, ὅτι Σὺ με ἀπέστειλας». Ἔτσι ἡ ἀποστολικότητα γίνεται ὄντολογικὸ γνώρισμα τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἐκφράζει καὶ τὰ ἄλλα γνωρίσματά της. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀποστολική, γιατί συνεχίζει τὴν ἀποστολὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων τοῦ μέσα στὸν κόσμον. Ὁ ἱστορικὸς σύνδεσμός της με τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἡ βεβαίωση τοῦ συνδέσμου αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀναγωγὴ τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Ἐπισκόπων στοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους ἀποτελοῦν τὰ ἐξωτερικὰ τεκμήρια τῆς ἀποστολικῆς ιδιότητος καὶ διαδοχῆς. Τὸ

14. PG. 102, 560.

15. P.G. 102, 589.

16. Τίτ. 2, 13. PG. 102, 560.

17. Μεγάλου Φωτίου, Ἐπιστολὴ β' ἀπολογητικὴ πρὸς τὸν Πάπαν Νικόλαον, Migne E.Π. 102, 604.

18. Μεγάλου Φωτίου, Ἐπιστολὴ η' πρὸς Μιχαὴλ τὸν ἄρχοντα Βουλγαρίας, Migne E.Π. 102, 632. Β. Λαοῦρδα, Φωτίου Ὁμιλίες, Ἑλληνικά, 12, Παράρτημα, Θεσσαλονίκη (1959), σελ. 177, 16-22. P.G. 102, 656.

19. Β. Λαοῦρδα, Φωτίου Ὁμιλίες, Θεσσαλονίκη 1959, σελ. 177.

20. Mansi, XVII A, 516.

21. P.G. 102, 649-652-653.

ήθικό δὲ αἶτημα τῆς ἀποστολικότητος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ὑποχρέωση γιὰ πιστότητα στὴν ἀποστολικὴ παράδοσή της, ἡ ὁποία ἐξασφαλίζει τὴν ταυτότητα καὶ ἐνότητα τοῦ ζώντος Σώματος. «*Τοῦτο γὰρ τῶν ἀποστόλων τὸ κήρυγμα, τοῦτο τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τὸ φρόνημα*»²².

Ἡ μάχη κατὰ τῆς δυσσεβείας.

Ἀγωνιζόμενος ὁ ἱερὸς Πατὴρ ὑπὲρ «*τῆς πίστεως ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν..., τῆς ἀχράντου καὶ εἰλικρινοῦς λατρείας, καὶ τῶν περὶ αὐτὴν μυστηρίων*», εἰς τὴν Ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν του, ἀπευθυνθεῖσαν πρὸς τοὺς κατὰ Ἀνατολὰς Ἐπισκόπους καὶ Πατριάρχας, στρέφεται στὴν καταπολέμηση τῆς αἰρέσεως, «*κατὰ πάσης αἰρέσεως*», ποὺ ἀπειλεῖ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ συγχρόνως καλεῖ ὅλους νὰ εἶναι ἄγρυπνοι ἐναντίον κάθε δυσσεβείας²³. Ὁ Μέγας Φώτιος, γνωρίζοντας ὅτι κάθε ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴν ἀληθὴ πίστη ἔχει ὡς συνέπεια τὴν ἔκπτωση ἀπὸ τὴν πνευματικότητα, κατακρίνει «*τὸ τῆς γνώμης ἡρωσθηκὸς καὶ ἀστήρικτος*»²⁴, καὶ καταδικάζει, ὡς «*ἀμαρτίαν πρὸς θάνατον*»²⁵, κάθε ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὴν «*τῶν παραδοθέντων ἀθέτησιν*» ἢ «*καταφρόνησιν*»²⁶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ «*κατὰ τῶν ἰδίων ποιμένων ὑπερήφανον ἀναλαμβάνουν φρόνημα, ἐκεῖθεν δὲ κατὰ τοῦ κοινοῦ Ποιμένος καὶ Δεσπότης παρατείνουν τὴν ἀπόνοιαν*». Ἐπιτοιαύτης δὲ βάσεως ἐδραζόμενος ἀντέκρουσε ὄχι μόνο τοὺς εἰκονομάχους ἀλλὰ καὶ τὶς παπικὲς ἀξιώσεις καὶ τὸ γερμανο-φραγκικὸ δόγμα τοῦ filioque, τὸ ὁποῖο διασαλεύει τὴν κοινωνία τῶν ἁγιοπνευματικῶν προϋποθέσεων καὶ ἐνεργειῶν καὶ δὲν ἔχει θέση μέσα στὴν κοινωνία τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινότητος τῶν ἀδελφῶν²⁷.

Ἡ ἱστορία τῶν νεωτέρων χρόνων φανερώνεται ὅλο καὶ περισσότερο σὰν μιὰ ἱστορία τῆς πάλης τῶν ἰδεολογιῶν μεταξύ τους, ποὺ ζητοῦν μὲ βιαιότητα νὰ παρασύρουν τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο σὲ τούτη ἢ στὴν ἄλλη ἱστορικὴ κατεύθυνση, ὅπως καὶ τότε τὴν ἐποχὴ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου. Σ' αὐτὴ τὴν δίνη τοῦ ἱστορικοῦ γίνεσθαι εἶναι τοποθετημένη ἡ Ὁρθοδοξία καὶ προσφέρεται ὡς «*κεκρυμμένη φανέρωσις*» καὶ δοξολογικὴ μαρτυρία τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀληθείας. Μὲ τὴν λειτουργικὴ τῆς παρουσίας ζητάει νὰ βοηθήσῃ τὸν ἄνθρωπο, ὥστε νὰ κρατήσῃ τὰ μάτια του ἀνοικτὰ καὶ ἄγρυπνα μπροστὰ στὸ προσφερόμενο φῶς τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο τὸ φῶς, πέρα ἀπὸ κάθε ἀποσπασματικὴ καὶ ἀνάπηρη ἀνθρώπινη ἐνόραση τῆς Ἀλήθειας, ἦλθε στὸν κόσμον ὡς ἡ ἐνοποιὸς εἰκόνα τοῦ Ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πραγματικοῦ ἀνθρώπου.

«Ὅσον, ὅμως «*μεγέθει, καὶ κράτει, καὶ κάλλει, καὶ ἀκριβείᾳ, καὶ καθαρότητι, καὶ τῇ ἄλλῃ πάσῃ τελειότητι, τῶν ἐν τοῖς ἔθνεσι δοξασμάτων ἢ τῶν Χριστιανῶν πίστις καὶ λατρεία ὑπερανέστηκε καὶ ἐξήρηται, τοσοῦτον ὃ τε πονηρὸς εἰς τὸν κατ' αὐτῆς ἀνερεθίζεται πόλεμον καὶ τοσοῦτον πάλιν τὰ ἐξ ἀφρόνων καὶ κακοβούλων ἀνδρῶν ἀμαρτήματα καταφαίνεται*»²⁸.

Ἄλλ' ὅμως, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, «*μη μικρὰ περὶ Θεοῦ φρονοῦσα, ἀλλὰ μεγάλη τῇ διανοίᾳ τὰ περὶ Αὐτοῦ ἐννοοῦσα*»²⁹, συνεχίζει τὴν διακονία καὶ ἱερὰ ἀποστολὴ τῆς, ἀποθνήσκουσα πᾶσαν ἡμέραν ὑπὲρ ἀληθείας.

Ὑπάρχει καὶ ὑπομένει, διότι θεωρεῖ τὴν δόξα τοῦ Κυρίου, ἀτενίζουσα τὸν Σταυρὸν Αὐτοῦ καὶ «*τὴν τούτου δύναμιν τὴν οἰκουμένην πεπληρωκυῖαν*»³⁰.

Ὁμολογεῖ, «*μίαν ψυχὴν καὶ τὴν αὐτὴν ἔχου-*

22. P.G. 102, 656-657.

23. P.G. 102, 740.

24. Μεγάλου Φωτίου, Ἐπιστολὴ γ' ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἀρχιερατικούς θρόνους, Migne E.P. 102, 612.

25. Μεγάλου Φωτίου, Ἐπιστολὴ β' ἀπολογητικὴ πρὸς τὸν Πάπαν Νικόλαον, Migne E.P. 102, 604.

26. Μεγάλου Φωτίου, Ἐπιστολὴ γ' ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἀρχιερατικούς θρόνους Migne E.P. 102, 604.

27. Βλ. σχετικὰ Ματσούκα Νίκου, Δογματικὴ καὶ συμβολικὴ θεολογία β', Θεσσαλονίκη 1992, σελ. 144.

28. P.G. 102, 660.

29. Μεγάλου Βασιλείου, P.G. 30, 565.

30. Μεγάλου Ἀθανασίου, Πρὸς Ἀντιοχεῖς, P.G. 26, 40B.

σα καρδιά»³¹, τὴν ἀληθῆ πίστη τῶν Πατέρων, ὡς ἀκριβῆς φύλαξ τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων καὶ τῶν θείων δογμάτων.

Διαφυλάττει τὴν ὀρθὴ δόξα, τὸ Ναὶ καὶ τὸ Ἀμὴν τῆς Αἰωνιότητος, ἐντὸς ἐνὸς κόσμου, ὁ ὁποῖος ταλαιπωρεῖται ἀπὸ κρυφούς θιασῶτες τοῦ ἀρειανισμοῦ καὶ νοσταλγούς τῆς πολυθείας «*λυμαιομένων ζιζανίων δίκην τὸν εἰλικρινῆ τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας σπόρον*»³².

Ὑπερασπίζει τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, τὸ ἀκηλίδωτον τοῦ βίου ἀπὸ διδασκαλίες, οἱ ὁποῖες «*τόλμη συνάπτουν τὸν Κτίστην τοῖς κτίσμασιν ἀφρόνως*», ἐνῶ συγχρόνως τέμνουν τὴν μοναρχία τῆς Τριάδος καὶ «*κατασμικρύνουν τῆς Τριάδος τὸν Ἕνα, Υἱὸν καὶ Λόγον ὄντα τοῦ Θεοῦ*»³³.

Δεικνύει, κατὰ τὸν τρόπον καὶ τὸν βίον καὶ τὸν λόγον, τὴν βεβαιότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος, τῶν ὁποίων «*θεμέλιος καὶ ἐποικοδομὴ ἐστὶ Χριστός*»³⁴.

Ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἀναζωπύρωση τῆς ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως, περιφρουροῦσα τὴν πνευματικὴ ἀνεξαρτησία καὶ αὐτονομία τῶν ὀρθοδόξων λαῶν ἀπὸ εἰσαγωγῆς ἐθίμων ξένων πρὸς τὴν ἰδιοσυγκρασία τους, μὲ σκοπὸ τὴν ἀλλοίωση τῆς ταυτότητος καὶ τῆς πνευματικῆς τους ζωῆς. Διότι γνωρίζει, ὅτι ὁ μέγιστος ἐχθρὸς ἐνὸς λαοῦ εἶναι ἡ ἀπώλεια τῆς αὐτοσυνειδησίας του, ἡ φθορὰ τῆς πολιτισμικῆς του ἰδιοπροσωπείας³⁵ καὶ ἡ ἀλλοίωση τοῦ ἥθους του. Ἡ οὐσιαστικότερη ὑπεκφυγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἑαυτό του καὶ τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει εἶναι νὰ νομίζει, ὅτι ἡ οὐσία εὐρίσκεται στὸ περιεχόμενο τῶν αἰτημάτων του καὶ ὄχι στὸ

ἥθος του. Μόνο μὲ τὴν διατήρηση καὶ φύλαξη τῆς ταυτότητος καὶ τῆς αὐτοσυνειδησίας μας, μπορούμε νὰ εἴμεθα μάρτυρες τῆς πίστεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας, μάρτυρες τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ ἄξιοι νὰ ἔχουμε στὰ χέρια μας τὰ κεμήλια καὶ τὴν παράδοσή μας, χρόνους χιλιάδες φυλαγμένα στὴν καρδιά ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ.

Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,

Αὐτὴ τὴν διακονία ἀνελάβετε, καὶ περὶ αὐτῆς μαρτυρεῖτε σήμερον, ὡς ἱεουργὸς τοῦ μυστηρίου τῆς σωτηρίας, μετὰ τῆς σεπτῆς καὶ συμπαρέδρου Ἱεραρχίας, αἰσθανόμενος τὶς δυσκολίες ἀλλὰ καὶ τὶς ἐλπίδες, τὶς ὁποῖες βιώνει ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἐκ τῆς ὀδυνηρᾶς ἐμπειρίας τῶν συγκρούσεων καὶ τῶν πολώσεων ἀνὰ μέσον τοῦ προσώπου καὶ τῆς ἱστορίας.

«*Μέγα μὲν τὸ ἄλγος ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ· εἰς γὰρ τὴν οἰκουμένην ἐχύθη τὸ κακόν*». Ὅμως, μεγαλυτέρα ἢ χαρά. «*Ὡς γὰρ τῇ ὑψηλῇ θαυμάζεται ὑμῶν τὰ ἄθλα καὶ ἡ ἀρετὴ, καὶ παντὸς στόματός ἐστιν ἀντὶ παντός ἄλλου οἱ λαμπροὶ ὑμῶν ἀγῶνες καὶ τὰ τρόπαια καὶ ὁ πολὺς ἐκείνος καὶ ἄξιος τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ παθμάτων μακαρισμός*»³⁶.

Αὐτὸς ὁ μακαρισμὸς ἀποτελεῖ, Μακαριώτατε, τὴν δόξα καὶ τὴν ἐλπίδα Σας, τὴν ἐλπίδα μας, τὴν ἐλπίδα τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Νὰ εὐχέστε, ὁ Ἅγιος Τριαδικὸς Θεός, διὰ πρεσβειῶν τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Φωτίου τοῦ Ὁμολογητοῦ, αὐτὴ τὴν ἐλπίδα νὰ διατηρῇ εἰς τοὺς θεολογοῦντας Αὐτὸν καὶ πάζοντας τὴν ἀφαίρεσιν.

31. Ἀγίου Εἰρηναίου, Ἑλεγχος 10, 2.

32. Εὐσεβίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, II, 24.

33. Ἀκολουθία Ἀγίων Πατέρων.

34. Ἀγίου Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Στρωματεῖς VII, 10.

35. Σταύρου Φωτίου, Ὁ Ὁσῖος Νεόφυτος μάρτυρας τῆς Κυπριακῆς Ὁρθοδοξίας, Περιοδικὸ Σύναξη, τεῦχος 31, 1989, σελ. 46.

36. Φωτίου τοῦ σοφωτάτου καὶ ἀγιοτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιστολαί, Ἰωάννου Ν. Βαλέτα, Ἐν Λονδίῳ 1864, Ἐπιστ. 154 Μητροφάνει Μοναχῷ καὶ Ἡσυχαστῇ τῷ ἐκ Σικελίας, σελ. 489.

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΥΜΝΩΝ ΚΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ἢ ΑΝΑΓΚΗ ΝΕΩΝ ΥΜΝΟΛΟΓΗΜΑΤΩΝ;)*

Προοίμιο

«Οὐδὲν γάρ, οὐδὲν οὕτως ἀνίστησι τὴν ψυχὴν, καὶ πτεροῖ καὶ τῆς γῆς ἀπαλλάττει καὶ τῶν τοῦ σώματος ἀπολύει δεσμῶν, καὶ φιλοσοφεῖν ποιεῖ, καὶ πάντων καταγελῶν τῶν βιοτικῶν, ὡς μέλος συμφωνίας, καὶ ρυθμῷ συγκείμενον θεῖον ᾄσμα» (Ἰωάννης Χρυσόστομος, PG. 55, 156). Ὁ λόγος τῆς ταπεινῆς συνεισφορᾶς μου στὸ πνευματικὸ αὐτὸ συμπόσιο προτίθεται, ἀκριβῶς, νὰ διατρέψει

Τοῦ κ. ΓΡ. Θ. ΣΤΑΘΗ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

περὶ τὸ «θεῖον ᾄσμα» καὶ τὸ σύμφωνον καὶ εὐρυθμον μέλος, τὸ ὁποῖο ντύνει τὸν ποιητικὸ λόγο τῆς ἀναφορᾶς μας καὶ τῆς προσομιλίας μας μετὰ τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἁγίους του. Ἡ διατύπωση τοῦ τίτλου τῆς εἰσηγήσεώς μου δὲν εἶναι δική μου· καὶ πρέπει νὰ μαρτυρήσω ὅτι ἐπιζητήθηκε ἡ συμμετοχή μου εἰδικὰ γιὰ τὸ θέμα αὐτό. Θὰ περιμένετε, ἴσως, ὅστερα μάλιστα καὶ ἀπ' τὴν ὁμολογία αὐτή, ν' ἀκούσετε σπουδαῖα πράγματα. Σπεύδω ὅμως νὰ σᾶς πῶ πῶς με διακατέχει δέος, κάθε φορὰ πού με κάποια εὐκαιρία καταπιάνομαι μετὰ τὴν ὑμνολογία τῆς λατρείας μας. Ἄν ἡ σαφὴς ὁμολογία ἐνὸς ὑμνογράφου, δηλαδὴ «ὑμνοὺς ὑφαίνειν συντόνως τεθηγμένους ἐργῶδές ἐστιν» θέλει νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀνθρώπινη ἀδυναμία γιὰ ὑμνησὶ «κατ' ἀξίαν», ὁ ὁμιλητὴς πού ἔχει τὴν τιμὴ νὰ ἴσταται ἐνώπιόν σας ὁμολογεῖ καὶ τὴν ποιητικὴ ἔνδεια καὶ τὴν θεολογικὴ ἀτέλεια νὰ προσεγγίσει

τὰ ὑμνογραφικὰ κείμενα καὶ τὰ ἐρμηνεύσει ὀρθά. Ἐδῶ πρόκειται γιὰ ἀπόλυτα θέματα· ὁ ὑμνούμενος εἶναι ὁ Θεὸς καὶ οἱ ὑμνητὲς εἶναι ἄγιοι μετὰ βιωματικὴ σχέση μαζί του, καὶ ὁ λόγος εἶναι ποιητικός, οὐρανοῦψης, ἀφοῦ φτάνει στὰ κράσπεδα τῆς δόξης καὶ τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶναι μαζί ἀναλλοίωτος καὶ διαχρονικός, –ἀπὸ τότε, ὅποιοδήποτε χρονικὰ τότε, ἴσαμε τώρα, πού ἐγγίζει τις καρδιὰς τῶν πιστῶν καὶ τις ἐκφράζει.

Ὅταν ἄρχισα νὰ γράφω, αὐτὲς οἱ σκέψεις πρωτοφύτρωσαν στὸ νοῦ μου· καὶ τίς θεωρῶ σὰν μιὰν ἔμπνοια ἄνωθεν νὰ φυλαχτῶ ἀπὸ ἀμετροέπειες καὶ ρητορικὰ καμώματα. Στὸν σεπτὸν χώρο τῆς ἱερῆς ὑμνολογίας, δηλαδὴ τῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς στὴ λατρεία, μετὰ τίς ὁποῖες γενόμεστε ἀπ' τὴ γῆ τοὺς οὐρανοὺς, δὲν χωροῦν περὶ τὰ λόγια. Ἡ ὁμιλία ἄλλωστε αὐτὴ εἶναι εἰσηγητικὴ· ἀποσκοπεῖ στὴν παρουσίαση καὶ ἀποσαφήνιση τῶν βασικῶν πτυχῶν τοῦ θέματος καὶ στὴν προβολὴ κάποιων προτάσεων, οἱ ὁποῖες θεωροῦνται ἀπ' τὸν ὁμιλητὴ λυσιτελεῖς, καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἱκανὲς νὰ δώσουν ἀφορμὴ σὲ ἄλλους σοφώτερους νὰ συνεισφέρουν μετὰ τίς δικές τους ἀπόψεις στὸν γόνιμο, ὅπως ἐλπίζεται, διάλογο πού θὰ προκληθῇ ἀπ' τίς νύξεις καὶ αὐτῆς τῆς εἰσηγήσεως.

Στὴν διατύπωση τοῦ θέματος σαφῶς διακρίνονται δύο σκέλη· τὸ α' ἀφορᾷ τὴν «μουσικὴ ἐκφραση τῶν λειτουργικῶν ὑμνων» καὶ τὸ β' μοιάζει σὰ νὰ θέλει νὰ ἐκβιάσῃ ἐξ ἀρχῆς μιὰν ἀπόκριση σὲ ἐπίκαιρη ἐρώτηση, «τὴν δυνατότητα μεταφράσεως τῶν ὑμνων στὴν νεοελληνικὴ γλῶσσα». Ἐδῶ ἐμφιλοχωρεῖ καὶ ἓνα δίλημμα· «δυνατότητα μεταφράσεως ἢ δημιουργία νέων ὑμνολογημάτων;». Προβάλλω ἐδῶ καὶ αὐτὴν τὴν παράμετρο, καὶ γιὰ νὰ κεντρίσω τὸ ἐνδιαφέρον σας καὶ γιὰ νὰ δηλώσω τὸ μέγεθος τοῦ ἐγχειρήματος. Ἄν εἶναι λίγα ἢ ἑλλειπῇ αὐτὰ πού θὰ ἔχετε τὴν καλωσύνη νὰ ἀκούσετε, παρακαλῶ νὰ μὴ νομίζετε ὅτι εἶναι μικρὸ τὸ κεφάλαιο τῆς ὑμνολογίας στὴ λατρεία μας· αὐτὸ

* Εἰσήγηση στὸ Β' Πανελλήνιο Λειτουργικὸ Συμπόσιο (Βόλος 22-25 Ὀκτωβρίου 2000) μετὰ θέμα: «Λατρεύομεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ». Τὸ αἶτημα τῆς λειτουργικῆς ἀνανεώσεως στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία σήμερα.

εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντοτε καὶ μέγιστο καὶ πρώτο-
στο καὶ ἀπώτατο.

Α'

**α. «ἡ μουσικὴ ἐρμηνεύειν [βούλεται] τὴν τῶν λε-
γομένων διάνοιαν...»**

Μιά ἀφετηριακὴ ἀποψη γιὰ τὴν «μελοποίηση»
τῶν «θείων λόγων», μὲ σαφὴ διάθεση ἐρμηνείας
τους καὶ ἐμφαντικωτέρου τονισμοῦ τῶν νοημά-
των, διατύπωσε ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης, στὴν
ὁμιλία του «εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ψαλμῶν». «Ἀλ-
λὰ καὶ τοῦτο προσήκει μὴ παραδραμεῖν ἀθεώρη-
τον, ὅτι οὐ κατὰ τοὺς ἔξω τῆς ἡμετέρας σοφίας με-
λοποιεῖς καὶ ταῦτα τὰ μέλη πεποιήται· οὐ γὰρ ἐν
τῷ τῶν λέξεων τόνῳ κεῖται τὸ μέλος, ὥσπερ ἐν
ἐκείνοις ἔστιν ἰδεῖν, παρ' οἷς ἐν τῇ ποιᾷ τῶν
προσφιδῶν συνθήκη, τοῦ ἐν φθόγγοις τόνου βα-
ρυνομένου τε καὶ ὀξυτονοῦντος καὶ βραχυνομέ-
νου τε καὶ παρατείνοντος, ὁ ρυθμὸς ἀποτίκτεται,
ἀλλὰ ἀκατάσκευόν τε καὶ ἀνεπιτήδευτον τοῖς θεί-
οις λόγοις ἐνείρας τὸ μέλος, ἐρμηνεύειν τῇ μελω-
δίᾳ τὴν τῶν λεγομένων διάνοιαν βούλεται, τῇ
ποιᾷ συνδιαθέσει τοῦ κατὰ τὴν φωνὴν τόνου τὸν
ἐγκείμενον τοῖς ῥήμασι νοῦν, ὡς δυνατόν, ἐκκαλύ-
πτων» (Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν
τῶν ψαλμῶν, Βιβλίον Α' κεφ. Γ', PG 44, 444δ). Ἡ
ἀποψη αὕτη εἶναι σημαντικὴ καὶ γιὰ τὸν νέο καὶ
διαφορετικὸ τρόπο ποιήσεως τοῦ ὑμνητικοῦ λό-
γου καὶ ταυτόχρονης μουσικῆς ἐνδύσεώς του σὲ
σχέση μὲ τὸν πρότερο μέχρι τότε, τέλη τοῦ δ'
αἰῶνος, σύμφωνα μὲ τὸν ὅποιο ὁ λόγος καὶ ἡ μου-
σικὴ ρυθμίζονταν μὲ τοὺς κανόνες τῆς προσω-
δίας, τῆς ἐναλλαγῆς δηλαδὴ τῶν μακρῶν καὶ βρα-
χειῶν συλλαβῶν. Ἡ φράση ποὺ ἔχει καίριο ἐνδια-
φέρον στὸ παρᾶθεμα αὐτό, εἶναι «ἐρμηνεύειν τῇ
μελωδίᾳ τὴν τῶν λεγομένων διάνοιαν».

Μιά ἄλλη θεώρηση τῆς σχέσεως λόγου καὶ μέ-
λους μᾶς παρέδωκε ὁ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασ-
σεύς, ἀναφερόμενος βέβαια στὰ μέτρα καὶ τοὺς
ρυθμικοὺς πόδες τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς προσω-
δίας καὶ λέγων· ἡ προσωδία «τὰς λέξεις τοῖς μέλε-
σιν ὑποτάττειν ἀξιοῖ καὶ οὐ τὰ μέλη ταῖς λέξεσιν». *Κι ἐδῶ μαρτυρεῖται ἡ ταυτόχρονη «ποίηση» λό-
γου καὶ μέλους μὲ ὑπεροχὴ τῆς μουσικῆς κατὰ τὴν
κατασκευὴν τῶν μελικῶν ποδῶν μὲ συγκεκριμένους
φωνητικὰς ὀξύτητες. Πάντως ἡ προὔπαρξη τοῦ*

λόγου στὴν διάνοια, ἢ μὲ ἄλλα λόγια, ἡ γενεσιουρ-
γὸς ποιητικὴ διάθεση γιὰ δημιουργίαν τοῦ συναμ-
φοτέρου, λόγου καὶ μέλους, ἀναφύεται ἀπ' τὸν
ἐνθετο λόγο, ὁ ὁποῖος μᾶς διακρίνει καὶ μὲ τὸν
ὅποιο ὁ λογικὸς ἀκριβῶς ἄνθρωπος ἀναφέρεται
στὸν Θεό. Συμβαίνει βέβαια ὁ ἐλληνικὸς λόγος νὰ
εἶναι μουσικὸς ἐκ γενετῆς· τὰ πέρα ὅμως αὐτῆς
τῆς ἐμφυτῆς μουσικότητος τὰ ρυθμίζει, τὰ συμ-
πληρώνει καὶ τὰ τελειοῖ ἡ μουσικὴ τέχνη.

Ὑπάρχει λοιπὸν τὸ ταυτόχρονο συναμφοτέρο,
λόγος καὶ μέλος, κατὰ τὴν πρώτην ποιητικὴν δημι-
ουργίαν καὶ ἐκφορὰ τῶν ὕμνων, ἀλλὰ σαφῶς ὁ λό-
γος προὔπαρχει καὶ τὸ μέλος ἔπεται. Ὁ λόγος
εἶναι τὸ κύριον καὶ ὁ σκοπός· τὸ μέλος εἶναι οἱ
δυὸ φτεροῦγες μὲ τίς ὁποῖες μπορούμε νὰ φτερου-
γίσουμε, πάνω ἀπ' τὰ γήινα, σὲ χώρους οὐράνιους
καὶ ὑπερουράνιους, καὶ νὰ ὑμνήσουμε ὡς πρὸ πλη-
σιανοὶ καὶ οἰκεῖοι τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ
θαῦμα τῆς δικῆς μας σωτηρίας. Καὶ ὅχι, ὅτι ὁ
Θεὸς ἔχει ἀνάγκη νὰ τοῦ ὑμνοῦμε τὴν δόξα, ὅπως
λέει ὁ Μέγας Βασίλειος, ἀλλὰ ὅτι «σὲ βούλεται
ἄξιον εἶναι τοῦ δοξασθῆναι».

β. τὰ εἶδη τῶν ὑμνογραφημάτων

Ἡ σύσταση τοῦ Ἀπ. Παύλου «πληροῦσθε ἐν
πνεύματι λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις
καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες
τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ» (Εφεσ. 5, 19-20), ἀπο-
τελεῖ καὶ τὸ συστατήριον πλαίσιον τῆς ὑμνολογίας
κατὰ τοὺς πρωτοχριστιανικοὺς χρόνους. Ψαλμοί,
ὕμνοι καὶ ᾠδές· τί ἀκριβῶς ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς
τοὺς ὅρους δηλοῖ δὲν εἶναι τοῦ παρόντος. Ἡ
ὕμνολογία πέρασε ἀπὸ πολλὰς φάσεις μέχρι νὰ
κατασταλλάξῃ σὲ συγκεκριμένους ποιητικὰς μορ-
φὰς πρὸς τὰ τέλη τοῦ ε' αἰῶνος καὶ ἑξῆς. Ἡ ζύμη
ποὺ ὕψωσε τὸ ὑμνητικὸ φύραμα ἦταν οἱ ψαλμοὶ
τῆς βίβλου τῶν Ψαλμῶν τῆς Π. Διαθήκης, ἢ ὅπως
συνεκδοχικὰ λέμε, τὸ Ψαλτήρι τοῦ Δαβίδ. «Πάν-
τες γὰρ αὐτὸν (τὸν Δαβίδ) ἀντὶ μύρου διὰ στόμα-
τος φέρομεν. Ἐν ἐκκλησίᾳ παννυχίδες; καὶ
πρῶτος καὶ μέσος καὶ τελευταῖος Δαβίδ. Ἐν
ὀρθρινῇ ὑμνολογίᾳ; καὶ πρῶτος καὶ μέσος καὶ
τελευταῖος Δαβίδ. Ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν Παρθένων
ἱερουργίαι; καὶ πρῶτος καὶ μέσος καὶ τελευταῖος
Δαβίδ» (Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περὶ μετανοίας*,
PG 49, 282 [νόθο ἔργον]).

Γνωρίζουμε ότι πολλοί ψαλμοί διακρίνονται σε ἐπὶ μέρους τμήματα με τὸν ὄρο «διάψαλμα» καὶ μὲ δυὸ φορὲς με τὸν ὄρο «ὠδὴ διαψάλματος». Καὶ γνωρίζουμε ὅτι πολλοὶ ψαλμοὶ ἔχουν ἕξ ἀρχῆς ὡς «ὑπόψαλμα» τὸ Ἀλληλούϊα. Εἰδικὰ γι' αὐτὸν τὸν ψαλμὸ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος μᾶς ἀφῆκε τὴν ἀκόλουθη σημαντικὴ μαρτυρία γιὰ τὸν τρόπο ψαλμωδῆσεώς του· «*Εγὼ δὲ ἄλογον ἡγούμενος ἐν τοσαύτῃ συγχύσει καταλείβει τοὺς λαοὺς καὶ μὴ μᾶλλον προκινδυνεύων αὐτῶν, καθεσθὲς ἐπὶ τοῦ θρόνου, προέτρεπον τὸν μὲν διάκονον ἀναγινώσκειν ψαλμόν· τοὺς δὲ λαοὺς ὑπακούειν, "ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ"* καὶ πάντας οὕτως ἀναχωρεῖν καὶ εἰς τοὺς οἴκους ἀπιέναι» (Μ. Ἀθανάσιου, Ἀπολογία περὶ τῆς φυγῆς αὐτοῦ, PG 25, 676).

Ἡ ἀποφασιστικὴ καμπὴ δημιουργίας τῆς χριστιανικῆς ὕμνογραφίας σὲ συνδυασμὸ με τὴν ψαλμικὴ ὕμνογραφία ἦταν ἡ ἀνάπτυξη βραχείος ὑποψάλματος στὴ θέση τοῦ ψαλμικοῦ Ἀλληλούϊα. Τὸ ὑπόψαλμα αὐτὸ σαφῶς εἶχε χριστιανικὸ περιεχόμενο. Μᾶς εἶναι γνωστὰ καὶ ἀγαπητὰ τὰ ὑποψάλματα «*Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου*», ἢ «*Σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ*», καὶ βέβαια τὸ «*Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν*» ποὺ εἶναι ἀπ' τὰ παλαιότερα ὑποψάλματα. Αὐτὰ τὰ τροπάρια δὲν ψάλλονται μόνον τοὺς προψάλλεται ἓνας στίχος ἀπ' τὸ Ψαλτήρι. Ἔτσι γεννήθηκε τὸ εἶδος τῶν στιχηρῶν Ἰδιομέλων, τῶν μονοστροφῶν δηλαδὴ ποιημάτων πρὸς ὕμνηση τῶν διαφόρων ἑορταστικῶν γεγονότων.

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ ὠλοκληρωμένου ποιητικοῦ εἶδους, τοῦ πολυστροφίου Ὑμνου, ποὺ γνωρίζεται κοινῶς ὡς Κοντάκιον, εἶναι ἡ περαιτέρω ἀνθήση καὶ ὠθηση τῆς ἐλληνικῆς ὕμνογραφίας. Ὁ Κανὼν, ἓναν αἰῶνα ἀργότερα, κι αὐτὸ ἔξοχο πολυστροφο ποιητικὸ εἶδος, διαρθρωμένο σὲ ἐννέα ὠδές, κλείνει τὸν κύκλο τῆς δημιουργίας ὠλοκληρωμένων ποιητικῶν μορφῶν στὸ χῶρο τῆς λατρείας. Τὰ ποικίλα μονόστροφα τροπάρια ποὺ ὡς μεσώδια ἢ ὑπακοὲς ἔχουν συνάφεια με τὸν Κανόνα, ἢ καθίσματα κατὰ τὶς ἀναγνώσεις τοῦ Ψαλτηρίου, καὶ ἀργότερα τὰ 15σύλλαβα ὕμνογραφήματα ποὺ ἀναπτύχθηκαν στὰ Φωταγωγικά, τὰ Ἐξαποστειλάρια δηλαδὴ – «*Τοῖς μαθηταῖς συνέλθωμεν ἐν ὄρει Γαλιλαίας*», καὶ στὸν πεντηκοστὸ ψαλμὸ, τὰ Πεντηκοστάρια, ὅπως «*Τῆς μετανοίας ἀνοιξὸν μοι πύλας ζωοδότα*», εἶναι τὰ πολυειδῆ καὶ μυρίπνοα ἀνθὴ τοῦ πανθαλεροῦ λεμῶνος τῆς Βυζαντινῆς

Ὑμνογραφίας. Ἐξυπακούεται ὅτι ἡ πολυωνυμία καὶ πολυειδεῖα τῶν τροπαρίων ἔχει σχέση με τὸν χρόνο ἢ τὸ σημεῖο στὸ διάγραμμα τῆς ἀκολουθίας, στὴν ὁποία ἀνήκει καὶ ψάλλεται, ἢ με τὸ περιεχόμενο καὶ τὴν ὑμνητικὴ ἀνάγκη τὴν ὁποία θέλει νὰ διακονήσει.

Ἐχουμε, λοιπόν, πολλὰ εἶδη ὕμνογραφημάτων, –πολλὰ ὡς πρὸς τὴν χρῆση καὶ τὸν τρόπο ψαλμωδῆσεως, τὰ ὁποῖα ἀπαρτίζουν τὰ ἑξῆς τέσσερα βασικὰ λειτουργικὰ βιβλία· τὸ Ψαλτήρι, τὸ Κοντακάριο, τὸ Στιχηράριο, τὸ Εἱρολόγιο. Τὰ ἀντίστοιχα μουσικὰ βιβλία εἶναι ἡ Παπαδική, ἡ ὁποία περιέχει τὰ σταθερὰ μέρη τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νυχθημέρου, καὶ τέτοια εἶναι κυρίως ὅλα τὰ μελοποιήματα με κείμενο τοὺς ψαλμούς, τὸ Κοντακάριο, τὸ Στιχηράριο καὶ τὸ Εἱρολόγιο. Τὸ Κοντακάριο σήμερα δὲν παραδίδεται αὐτοτελῶς· τὸ δὲ περιεχόμενο τοῦ Στιχηραρίου ἔχει διασπαρῆ στὴν Παρακλητικὴ, στὸ Τριώδιο καὶ Πεντηκοστάριο καὶ στὰ Μηναῖα.

γ. Οἱ τρόποι μελικῆς μεταχειρίσεως

Πῶς μελίζονται ὅλα αὐτὰ τὰ πολυώνυμα εἶδη τῆς Ὑμνογραφίας; Καὶ πῶς ἡ μουσικὴ «ἐρμηνεύει τὴν τῶν λεγομένων διάνοιαν»; Ποῖα εἶναι ἡ ἀρμόδια μουσικὴ ἔκφραση τῶν, –ὅπως ἀναφέρονται στὸν τίτλο– ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων; «*Μή, τοίνυν, νόμιζε ἀπλὴν εἶναι τὴν τῆς Ψαλτικῆς μεταχείρισιν, ἀλλὰ ποικίλην τε καὶ πολυσχιδῆ· καὶ πολὺ τι διαφέρειν ἀλλήλων γίνωσκε τὰ στιχηρὰ καὶ τὰ κρατήματα καὶ τὰ κατανυκτικὰ καὶ τὰ μεγαλυνάρια καὶ οἱ οἴκοι κατὰ τὰς μεταχειρίσεις αὐτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ, περὶ ἃ ἡ τέχνη καταγίνεται.* Ἄλλη γὰρ ὁδὸς καὶ μεταχείρισις στιχηροῦ καὶ ἄλλη κατανυκτικοῦ καὶ ἑτέρα κρατήματος... καὶ ἄλλη... καὶ ἄλλη... κ.λπ.», διδάσκει καὶ ὁρίζει τὴν πολυειδεῖα καὶ ποικιλωνυμία τῶν βυζαντινῶν μελῶν ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς Μουσικῆς Μανουὴλ Χρυσάφης, περὶ τὰ χρόνια τῆς ἀλώσεως.

Τὰ ὕμνολογήματα, ὡς ψαλτὰ τροπάρια στὴ λογικὴ λατρεία, ὑπάγονται σὲ τρία Γένη μελῶν· τὸ Παπαδικὸ Γένος, τὸ Στιχηραρικὸ καὶ τὸ Εἱρολογικὸ Γένος.

1. *Τὸ Παπαδικὸ Γένος.* Τὸ Παπαδικὸ Γένος, –καὶ λέγεται «παπαδικό», ἐπειδὴ οἱ κώδικες ποὺ τὸ παραδίδουν περιέχουν στὴν ἀρχὴ τὴν Προθεωρία τῆς Παπαδικῆς ἢ Ψαλτικῆς Τέχνης–, περιλαμ-

βάνει ποικίλα ἐπὶ μέρους μουσικά εἶδη, τὰ ὁποῖα ὡς ποιητικό κείμενο χρησιμοποιοῦν τοὺς ἐβραϊκοὺς ψαλμοὺς καὶ ἀποτελοῦν τὰ σταθερὰ μέρη τῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ νυχθημέρου, ὅπως προεῖπα. Στὸ Παπαδικὸ Γένος ἀνήκουν καὶ τὰ χριστιανικά εἶδη ὕμνογραφίας, τὰ κοντάκια καὶ τὰ λεγόμενα μαθήματα ἢ «ἀναγραμματισμοί» καὶ «ἀναποδισμοί», δηλαδή ἰδιόμελα τροπάρια μὲ καλοφωνική, ἐπιτηδευμένη μελική μεταχείριση.

2. *Τὸ Στιχηραρικό Γένος.* Τὸ Στιχηραρικό Γένος περιέχει τὰ στιχηρὰ ἰδιόμελα τροπάρια καὶ τὰ δοξαστικά, καθὼς καὶ τὰ ἀναστάσιμα ἰδιόμελα τῆς Ὁκτωήχου τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ.

3. *Τὸ Εἰρμολογικὸ Γένος.* Τὸ Εἰρμολογικὸ Γένος μελῶν μᾶς παρέδωκε τὸ μελικὸ πρότυπο, τοὺς εἰρμούς δηλαδή τῶν θ' ὠδῶν τῶν κανόνων, καὶ τὰ αὐτόμελα τροπάρια, πρὸς τὸ μέλος τῶν ὁποίων ψάλλονται τὰ παντοῖα προσόμοια τροπάρια.

Ἡ μελοποιᾶ, ὡς ποιητικὴ ἔξη, ἀνέπτυξε πολλοὺς τρόπους ἢ μεταχειρίσεις γιὰ τὴν μελική ἔκφραση. Ὅλα τὰ εἶδη μελῶν, καὶ τῶν τριῶν Γενῶν, ψάλλονται κατὰ δύο βασικοὺς τρόπους, τὸν ἀργὸ καὶ τὸν σύντομο, μὲ τὴν ἔννοια τῆς πλατεῖας ἢ τῆς βραχείας μελικῆς ἀνάπτυξης τοῦ ποιητικοῦ κειμένου, καὶ μὲ ἄλλους ἀκόμα τρόπους, ὅπως τὸν ἀργοσύντομο ἢ τὸν καλοφωνικό. Καὶ βέβαια ὑπάρχουν μεγάλες περίοδοι ἀνθήσεως τῆς μελοποιᾶς καθὼς καὶ διαφοροποιήσεως τῆς ψαλτικῆς παραδόσεως, καὶ ὑπάρχουν κατὰ τόπους καὶ κατὰ περιόδους πλειάδες ἢ καὶ χορεῖες μεγαλοφυῶν μελουργῶν, οἱ ὅποιοι ὀριοθέτησαν τὶς ἐξελίξεις στὰ ψαλτικά πράγματα. Ὅλα αὐτὰ, ὡς ἀκροθυγῆς γνώση τοῦ πράγματος, θέλουν νὰ δηλώσουν τὸν μέγα ὠκεανὸ τῆς πανθαύμαστης μουσικῆς δημιουργίας, μονοφωνικῆς καὶ ἀνόργανης, μὲ τὸν ὁποῖο περιβρέχεται ἡ ὀρθόδοξη Ἀνατολή, καὶ ἀσίγητα ψάλλει ἢ ψελλίζει ἢ τραγουδάει.

Ἀπ' τὴν πρωτοφανέρωση τῆς σημειογραφίας τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης, τὰ μέσα τοῦ ἰ' αἰῶνος, διακρίνονται δύο τύποι, γιὰ τὴν διαφορετικὴ κατὰ βάση μελώδηση τῶν δύο βασικῶν ὕμνογραφικῶν εἰδῶν τοῦ Στιχηραρίου καὶ τοῦ Εἰρμολογίου. Τὸ μέλος τοῦ Εἰρμολογίου ἦταν πάντοτε σύντομο, καὶ συγκριτικὰ συντομώτερο ἀπ' τὸ μέλος τοῦ Στιχηραρίου. Ἀπ' τὰ τέλη τοῦ ἰβ' αἰῶνος καὶ ὀριστικά ἀπ' τὶς ἀρχὲς τοῦ ἰδ' αἰῶνος ἡ σημειογραφία ἐνοποιεῖται καὶ εἶναι κοινὴ γιὰ ὅλα τὰ γένη καὶ εἶδη

μελῶν. Ὅσο ἡ διαφορὰ παρέμεινε αἰσθητὴ κατὰ τὴν μελική μεταχείριση τῶν ψαλμῶν (παπαδικὸ μέλος), τῶν ἰδιομέλων (στιχηραρικό μέλος) καὶ τῶν εἰρμῶν καὶ τροπαρίων τῶν Κανόνων (εἰρμολογικὸ μέλος). Αὐτὸ σημαίνει ὅτι πρέπει πάντοτε νὰ τηροῦμε τοὺς μελοποιητικούς κανόνες τοῦ κάθε γένους μελῶν, ὅταν θέλουμε νὰ μελίσσουμε καὶ ψάλλουμε τὸ κάθε συγκεκριμένο εἶδος ὕμνογραφημάτων. Μὲ τὴν τήρηση τῆς ψαλτικῆς αὐτῆς παραδόσεως διαφυλάχθηκε ἡ θαυμαστὴ ψαλτικὴ ποικιλία ποὺ συγκροτεῖ τὸν ἀκραιφνὴ ἑλληνικὸ μουσικὸ πολιτισμό.

δ. οἱ «θέσεις» τῆς μελοποιᾶς, γιὰ τὰ ἀργὰ μέλη (παπαδικὰ καὶ στιχηραρικά)

Τοὺς δύο ὄψιμους βυζαντινοὺς αἰῶνες, ἰδ' καὶ ἰε', καὶ τὸν ἀνανεωτικὸ τῆς ψαλτικῆς παραδόσεως ἰζ' αἰῶνα, καὶ τὸν μεταρρυθμιστικὸ ἱθ', ἡ τέχνη τῆς μελοποιᾶς ἔφτασε σὲ πανθαύμαστες κορυφώσεις, ὅπως ὅποτε ἀπαράμιλλες καὶ ἀφθαστες. Οἱ παμπληθεῖς βυζαντινοὶ καὶ μεταγενέστεροι μελουργοὶ συνεισέφεραν ὁ καθένας μὲ πολλὰς ὁμοειδεῖς συνθέσεις γιὰ πλουτισμὸ καὶ μελικὸ στολισμὸ τῶν ἀκολουθιῶν. Καὶ μᾶς παραδόθηκαν ἔτσι πολλοὶ Πολυέλεοι, πολλὰς Δοξολογίες, παμπληθὴ Χερουβικά καὶ Κοινωνικά, καὶ ποικίλες μελοποιήσεις τῶν Ἰδιομέλων καὶ μάλιστα τῶν Δοξαστικῶν, καὶ τῶν Καταβασιῶν καὶ πολλὰ Μαθήματα καὶ πάμπολλα Κρατήματα καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα.

Ἡ μουσικὴ ἔκφραση ὀριοθετήθηκε γιὰ τὸ κάθε εἶδος μὲ τὶς συγκεκριμένες μελικὰς «θέσεις», ὅπως λέγονται στὴν Ψαλτικὴ Τέχνη οἱ συγκεκριμένες ἐνώσεις τῶν σημαδιῶν, προκειμένου νὰ παρασημαίνουν πάντοτε τὸ ἴδιο μελικὸ περιεχόμενο. «Θέσις ἐστὶν ἡ τῶν σημαδιῶν ἐνωσις, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ μέλος», διδάσκει ὁ Μανουήλ Χρυσάφης, στὰ μέσα τοῦ ἰε' αἰῶνος, ὁ ὁποῖος τὸ πρῶτο καὶ κύριο τὸ ὁποῖο ἀπαιτεῖ ἀπ' τὸν ἐπίδοξο νέο μελοποιὸ εἶναι «τὸ ποιεῖν τινα θέσεις προσηκούσας καὶ ἀρμοδίας, ἐπόμενος τῷ ὄρω τῆς τέχνης». Οἱ προσήκουσες καὶ ἀρμόδιες «θέσεις» εἶναι τὸ κυριώτερο γνώρισμα τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς μελοποιᾶς, καὶ τὸ σταθερὸ καὶ ἀναλλοίωτο μελικὸ στοιχεῖο, μὲ τὸ ὁποῖο γνωρίζονται τὰ παντοῖα καὶ ποικίλα εἶδη τῆς Ψαλτικῆς. Ὑπάρχει συγκεκριμένη θέση γιὰ νὰ ἐκφράσει τὸ μέγεθος, ἢ τὸ πλάτος, ἢ τὸ ὕψος, ἢ τὸ βάθος. Καὶ ὑπάρχει συγκεκριμένη

θέση ως ποίκιλμα ή μέλισμα για τόν τονισμό του νοήματος κάποιας λέξεως. Υπάρχει συγκεκριμένη θέση για την έναρξη ενός μελοποιήματος και συγκεκριμένη για το τέλος κάποιας μελικής περιόδου. Και υπάρχει, πάλι, συγκεκριμένη θέση για να εκφράσει συναισθήματα χαράς ή λύπης, ή πόνου ή συντριβής. Κι έχουν και ονόματα πολλές θέσεις: Θεματισμός, Ουράνισμα, Χόρευμα, Σύναγμα, Άνάσταμα και πολλά άλλα. Κι επειδή η γραφική, ή σημειογραφική παράσταση είναι συγκεκριμένη, το μέλος παρέμεινε αναλλοίωτο και ακίβδηλο. Και μπορούμε έτσι να ακούμε ένα χερουβικό ή κοινωνικό του ιδ' αιώνας και να το θεωρούμε ως χθεσινή μελοποίηση ή να ψάλλουμε ένα δοξαστικό του Ίακώβου Πρωτοψάλτου (πέθανε το 1800), ή και κάποιου συγχρόνου μελοποιού που έγραψε κατά το άργό στιχηραρικό μέλος, και να μετασταινόμαστε άβιαστα στους βυζαντινούς καθαιτούς αιώνες. Οί «θέσεις» είναι το ένα άπ' τα δυο παραμόνιμα στοιχεία στην Ψαλτική μας: το άλλο είναι ή αναλλοίωτη γλώσσα των ύμνογραφημάτων. Η Ψαλτική Τέχνη με τις λαμπρές και ποικίλες ψηφίδες, δηλαδή τις «θέσεις» των σημαδίων και τις λεπτές εκφράσεις του λόγου των παντοειδών ύμνων, τεχνούργησε τα δικά της απαραμίλλα και πανθαύμαστα ψηφιδωτά, μνημεία τέχνης ύψηλης και φανερώματα υπέρτατης ψυχικής αναστάσεως και εκφράσεως.

ε. τα μελικά τόξα του συντόμου μέλους

Τα σύντομα μέλη, που πάντοτε ήταν σε χρήση στη λατρεία κι είναι πάντοτε πιο αγαπητά και οικεία άπ' τόν πολν κόσμο, αναφέρονται σε όλα τα είδη και των τριών γενών μελων. Η ψαλτική πράξη, συνεπικουρούμενη και άπο έξωτερικούς παράγοντες κατά καιρούς, επέβαλε και καθιέρωσε κάποια μέλη να ψάλλονται μόνο σύντομα: τέτοια είναι οί στιχολογίες των Κεκραγαρίων και των Αϊνων, οί εκλογές των Πολυελέων, οί Δοξολογίες τις περισσότερες φορές, οί Κανόνες, τα ποικλώνυμα τροπάρια —όπως άπολυτικά, καθίσματα, κοντάκια, στιχηρά προσόμοια, και άλλα. Στην μουσική καταγραφή αυτών των συντόμων μελων δέν έχουμε τις θέσεις των σημαδίων, αλλά σαφώς κάποια αντίστοιχα μελικά τόξα, που εκτείνονται σε ένα πλήρες νόημα του κεμένου, και κινούνται σχεδόν πάντοτε μέσα στα όρια ενός τετραχόρδου.

Η ποικιλία του μέλους έδω έξαρτάται άπ' την μετάθεση σε ύψηλές ή χαμηλές φωνητικές περιοχές, προκειμένου να τονισθούν αντίστοιχα νοήματα, ή άπ' την έναλλαγή των ήχων με μεταπτώσεις σε χρωματιστά ή αντίστροφα διατονικά διαστήματα. Και βέβαια ή έντονη ρυθμικότητα νεαροποιεί το ενδιαφέρον των ακροατών, οί όποιοι μπορούν άλλωστε να σιγοψέλνουν τους πιο κοινούς ύμνους.

Άπ' τα σύντομα μέλη, το μέλος των είρμων και των τροπαρίων των Κανόνων και των αυτόμελων είναι σταθερό και αναλλοίωτο για όλα τα προσόμοια προς αυτά τροπάρια. Και υπάρχει κι έδω πάλι ένα ζύωμα του λόγου με το μέλος, που όχι μόνο δέν επιτρέπει καμιά προσπάθεια ξεχωρίσματος, άλλ' ίσα ίσα κανοναρχεί και άπολυπραγμόνητο σεβασμό αυτού του ήχητικού συναμφοτέρου λόγου και μέλους. Είναι άδιανόητο, θαρρώ, να θελήσει κάποιος να ψάλει διαφορετικά άπ' το παραδεδομένο το «Χριστός γεννάται δοξάσατε, Χριστός έξ ουρανών άπαντήσατε, Χριστός επί γής ύψώθητε», και όλα τ' άλλα είρμολογικά μέλη.

ς. το «μελίζειν», άρα και «ψάλλειν», κατά τα νοούμενα

Η μελοποιία είναι έξη ποιητική, είναι δηλαδή «δώρημα τέλειον άνωθεν» δεδομένο. Οί μελοποιοί είναι ποιητές γεννημένοι και όσοι άπ' αυτούς εύμοιρουν να διδάσκονται την τέχνη, γίνονται και τεχνίτες, άπ' τους όποιους, πάλι, ξεχωρίζουν οί τέλειοι και έντελέστατοι. Αυτοί είναι τα μεγαλοφυή μουσικά πνεύματα που σε κάθε εποχή σημαδεύει ό Θεός για να ύψώσουν τα κορυφαία εκφραστικά μνημεία της αναστάσεως των πιστών κατά τις δημόσιες συνάξεις τους καιρούς της λατρείας. Αυτοί, συγχρόνως, οί μεγάλοι μελοποιοί, όριοθετούν τις μορφές της Ψαλτικής Τέχνης και παραδίδουν τα μελοποιήματά τους ως τα προσφορώτερα μέσα ύμνολογίας, τα όποια πρέπει ν' ακολουθούν με σεβασμό οί επόμενοι κατά την τέχνη. Κι επειδή πάντοτε το πνεύμα πνει στο χώρο της τέχνης, αναδεικνύονται στην κάθε εποχή νέοι μελοποιοί που δημιουργούν με νέα εκφραστικά μέσα, όμοούσια πάντως με τα παλαιά ως προς την ουσία και την μουσική ύφή, νέα ύμνολογήματα και μελοποιήματα. Έκτός άπ' αυτούς τους τέλειους τεχνίτες, στο χώρο της λατρείας υπάρχουν και οί γεννημένοι μελοποιοί που δέν γνωρίζουν την μουσική τέχνη,

ἀλλ' εἶναι προικισμένοι με γλυκεῖα φωνή καὶ με μεγάλη μουσικὴ αἴσθηση. Αὐτοὶ κυρίως μιμοῦνται ὅσα ἡ παράδοση διασώζει καὶ διαδίδει. Κι ἐδῶ εἶναι τὸ καίριο θέμα τῆς ὀρθῆς παραδόσεως, ἡ ὁποία διασφαλίζεται με τὴν μουσικὴ γραφή, τὴν σημειογραφία, καὶ με τὴν ὀρθὴ ψαλμώδηση ἀπ' τοὺς χαρισματοῦχους ψάλτες-διακόνους καὶ τηρητὲς τῆς ὀρθῆς παραδόσεως.

Θὰ πρέπει ἐδῶ νὰ προσθέσω καὶ τὴν ἀκόλουθη παραμέτρο, ὅτι δηλαδή ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι γλῶσσα μουσικὴ. "Ολοι οἱ Ἕλληνες ἔχουν μὴν ἔμφυτη μουσικότητα, κι ὅλοι, κι ἂς μὴ τὸ γνωρίζουν, εἶναι ἀπὸ γεννησιμοῦ τους φορεῖς τῆς τροπικῆς μονοφωνικῆς μουσικῆς, δηλαδή τῆς μουσικῆς ἐκφράσεως ποὺ δομεῖται καὶ ἀναπτύσσεται μέσα στὴ φωνητικὴ περιοχὴ ἑνὸς τετραχόρδου ἢ πενταχόρδου, κι ὅλοι μποροῦν νὰ ψάλουν ἢ νὰ τραγουδήσουν· με ἄλλα λόγια ὅλοι μποροῦν νὰ μελοποιήσουν κάποιο δεδομένο κείμενο. Γι' αὐτό, ὅλοι μποροῦν νὰ σιγοψέλλουν κατὰ τὴ λατρεία, γιατί οἱ ὕμνοι, λόγος καὶ μέλος, τοὺς εἶναι οἰκεῖοι, καὶ ἄρα τοὺς ἐκφράζουν.

Βασικὸς κανόνας κατὰ τὴν, ἀκόμα κι αὐτὴν τὴν κοινὴ, τὴν ἀπ' τοὺς πολλοὺς καὶ πολλὰς φορὲς ἀπλοὺς ἀνθρώπους-μελοπριούς, μελοποίησι, ὅπως προεῖπα, εἶναι ὁ ὀρθὸς τονισμὸς τοῦ κειμένου, ποὺ σχεδὸν ἐπιβάλλεται ἀπὸ μόνος του, ὡς ἀπόρροια τῆς μουσικότητος τῆς γλώσσας μας. Ὁ τονισμὸς μᾶς συλλαβῆς ὀρίζει κι ἓνα ρυθμικὸ πόδα, ὅποιος κι ἂν εἶναι αὐτός, καὶ ἀπαιτεῖ μὴ ἐντονότερη ἐκφορὰ σὲ σχέση με τὶς ἄτονες συλλαβὲς ποὺ ἀκολουθοῦν, μέχρι κάποια ἄλλη τονιζόμενη συλλαβὴ ποὺ κι ἐκείνη θὰ ὀρίζει τὴν θέσιν ἑνὸς ρυθμικοῦ ποδός. Οἱ τονιζόμενες συλλαβὲς τονίζονται καὶ μουσικὰ με τὰ μέσα ποὺ διαθέτει ἡ ψαλτικὴ τέχνη καὶ ποὺ εἶναι κυρίως τρία· ἄμεση κατάβασις τῆς φωνῆς μετὰ τὴν τονισμένη συλλαβή, ἔκτασις τῆς χρονικῆς διάρκειας τῆς τονισμένης συλλαβῆς, ἰσότης φωνητικὴ μετὰ τὴν τονισμένη συλλαβή. Καὶ ἡ δημιουργία ἰσομερῶν ἢ ἀνισομερῶν ρυθμικῶν ποδῶν, -τρισήμων, τετρασήμων, πεντασήμων, κ.λπ., μετὰ τὴν τονισμένη συλλαβὴ εἶναι μουσικὸ στοιχεῖο ποὺ ἐπιτείνει τὸν γραμματικὸ τονισμὸ τοῦ κειμένου.

Συναφὴς με τὸν βασικὸ αὐτὸν κανόνα τονισμοῦ εἶναι καὶ ἡ μελοποιητικὴ μίμησις πρὸς τὰ νοούμενα. Ὁ θεωρητικὸς διδάσκαλος Χρῦσανθος ἐκ

Μαδύτων, στὸ περὶ τοῦ «τωρινοῦ τρόπου τοῦ μελίζειν» κεφάλαιο τοῦ Θεωρητικοῦ, λέγει χαρακτηριστικὰ τὰ ἑξῆς πολὺ εὐστοχα· «§ 421. Μίμησις δὲ πρὸς τὰ νοούμενα εἶναι, τὸ νὰ μελίζωμεν με ὀξεῖαν μὲν μελωδίαν ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα νοεῖται τι ὕψος· ὡς οὐρανός, ὄρος· με βαθεῖαν δὲ μελωδίαν ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα νοεῖται τις χθαμαλόν· ὡς γῆ, ἄβυσσος, ἄδης. Καὶ με τερπνὸν μὲν ἦχον ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα νοεῖται τις χαρά· ὡς παράδεισος, νίκη· με σκυθρωπὸν δὲ ἦχον ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα νοεῖται τις λύπη· ὡς θάνατος, καταδίκη· καὶ τὰ λοιπὰ» (σελ. 187-188).

Ἡ Ψαλτικὴ Τέχνη, ὡς τέχνη ὑψηλὴ, ἔχει στὴ διάθεσίν της τὸ σύστημα τῆς ὀκτωηχίας καὶ μέσ' ἀπ' αὐτὴ μὴ θαυμαστὴ πολυηχία, με τὴν ποικιλία τῶν διαστημάτων, ποὺ λειτουργοῦν μέσα στὰ τετραχόρδα καὶ πεντάχορδα. Οἱ ἐναλλαγὲς με τὶς φθορὲς, γιὰ τοὺς χρωματισμοὺς τοῦ μέλους, καὶ τὶς μεταβολὲς καὶ τὶς μεταθέσεις τοῦ μέλους, ἐκφράζουν κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο τὰ λεπτὰ συναισθήματα τῆς λατρεύουσας ψυχῆς, καὶ ἀποδίδουν ἄριστα τὶς ψυχικὲς διαθέσεις καὶ καταστάσεις (τῆς χαρᾶς, τῆς λύπης, τοῦ φόβου, τῆς ἀγάπης, τῆς ἰκεσίας), τὰ πάθη καὶ παθήματα (δδύνες καὶ θλίψεις, θάνατος καὶ κόλασις, πλάνη καὶ διάβολος), τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος εἴτε τῆς οἰκτιρμοσύνης τοῦ Θεοῦ εἴτε τῶν δικῶν μας ἁμαρτιῶν, καὶ τοὺς λεκτικοὺς τοπικοὺς προσδιορισμοὺς (γῆ, ἄδης, ἄβυσσος - οὐρανός, ὄρος, ὕψος, καθὼς καὶ φράσεις δηλωτικὲς ἀναβάσεως ἢ καταβάσεως). Βέβαια, πρέπει ὁ ψάλτης νὰ ἔχει συναισθήσῃ ὅτι εἶναι μυσταγωγὸς καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὰ γνωρίζει ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ ἐκφράζει ὀρθὰ τοὺς ὕμνους· καὶ πρέπει, κατὰ τὸν Ἰωάννη Χρυσόστομο, νὰ ἀναπέμπτει τοὺς ὕμνους «φόβῳ πολλῷ συνεσταλμένος καὶ εὐλαβείᾳ κεκοσμημένος», διαφορετικὰ θὰ ἀνήκει στὴν ὁμάδα ἐκείνων τῶν ψαλτῶν ποὺ ψέγει, ἀκριβῶς ὁ Χρυσόστομος· «ἐλέησόν με ὁ Θεός» λέγειν καὶ τοῦ ἐλέους ἀλλότριον τὸ ἦθος ἐπιδείκνυσαι· «σῶσόν με ὁ Θεός» βοᾷς καὶ ξένον τῆς σωτηρίας τὸ σχῆμα διατυποῖς» (Ὁμιλία εἰς Ἡσαΐαν Α', PG 56,99γ).

Β'

Τὸ δεύτερο σκέλος τοῦ θέματος ἐμπερικλείει μίαν τόλμη καὶ μαζί τὸν κίνδυνον νὰ ξεπεράσουμε τὰ ὅρια τοῦ ὑγιοῦς τολμηροῦ καὶ νὰ μεταπέσουμε στὴν ἰδιότητα τοῦ τολμητῆ. «Ἡ δυνατότητα μετα-

φράσεως τῶν ὕμνων στήν νεοελληνική γλῶσσα». Τὰ ὅσα προελέχθησαν, ὅπωςδήποτε πολὺ θεωρητικά, –γιατὶ μιὰ πρακτικότερη ἀντιμετώπιση τοῦ πράγματος θὰ ἤθελε πολλὰ ἡχητικά παραδείγματα–, θέλω νὰ πιστεύω ὅτι μᾶς ὥρθωσαν μπροστά μας μιὰ τέχνη θαυμαστή, τὴν Ψαλτική Τέχνη μὲ τὰ δυὸ βασικά της στοιχεῖα, τὸν λόγο καὶ τὸ μέλος. Ἡ τέχνη αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸν ἀκραιφνῆ ἑλληνικὸ μουσικὸ πολιτισμό· κι ὡς πολιτισμὸς εἶναι μέγιστο ἀγαθὸ ποὺ ἀνήκει σὲ ὅλους. Δὲν ἔχει κανένας τὸ δικαίωμα νὰ κάνει ὅ,τι θέλει τὸ κοινὸ κληροδοτήμα. Κανένας ποτὲ δὲν μπορεῖ νὰ ξέσει ἢ νὰ λαξεύσει καὶ παραχαράξει ἓνα μνημεῖο τέχνης κατὰ τὴ δική του αἰσθητικὴ ἀντίληψη. Στὸ προκείμενο θέμα, ἂς δοῦμε χωριστά, ἂν καὶ ἀνεπίτρεπτο, τὸ ἓνα ἀπ' τὰ δυὸ στοιχεῖα τῆς Ψαλτικῆς, τὸν λόγο.

α. ἡ γνώση τῶν ψαλλομένων· «ἄραγε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις».

Εἶναι γνωστὸ, τὸ τοῦ ἀποστόλου Φιλίππου «ἄραγε γινώσκεις, ἃ ἀναγινώσκεις». Ἡ γνώση τῶν νοουμένων κάτω ἀπ' τὸ λεκτικὸ ἔνδυμα εἶναι πάντοτε τὸ ζητούμενο, κι εἶναι θέμα ὅχι ἀπλῆς κατανόησεως ἀλλὰ ἐμβαθύνσεως εἰς τὰ νοήματα καὶ ἐρμηνείας τοὺς ἀπὸ πολλὰς ἐπόψεις. Αὐτὸς ἄλλωστε εἶναι ὁ γοητευτικὸς ἀνάντης δρόμος τοῦ ἐρευνητικοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου. Στὸν χώρο τῆς κοινῆς λατρείας ἀναφερόταν καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὅταν ἔλεγε· «Τί οὖν ἐστίν; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοῦ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοῦ. Ἐπεὶ, ἐὰν εὐλογῇς ἐν πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ιδιώτου πῶς ἐρεῖ τὸ Ἀμήν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν· σὺ μὲν καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται...» (Α' Κορινθ. κεφ. 14). Εἶναι, ἀπὸ ἄλλη ἄποψη, τὸ θέμα τῆς μετὰ λόγου συμμετοχῆς στὴ λατρεία.

Τὰ λειτουργικὰ κείμενα εἶναι γραμμένα στὴν κοινὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα τῆς κάθε ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποία γράφτηκαν. Καὶ ἡ μετάφραση τῶν ψαλμῶν ἀπ' τοὺς Ο' εἶναι στὴν κοινὴ γλῶσσα τῶν μέσων τοῦ γ' π.Χ. αἰῶνος, καὶ ἡ γλῶσσα τῆς Κ.Δ. εἶναι ἡ κοινὴ ἑλληνικὴ. Ἡ γλῶσσα τῶν παντοίων χριστιανικῶν ὕμνων, κυρίως τῆς περιόδου ἀπ' τὰ τέλη τοῦ ε' αἰῶνος μέχρι καὶ τὸν ια' αἰῶνα, ὅποτε ἔχουμε σχεδὸν τὴν διαμόρφωση καὶ παράδοση τῶν λειτουργικῶν βιβλίων, εἶναι πάλι ἡ κοινὴ γλῶσσα,

μὲ ἐξαίρεση τὴν γλῶσσα στὸ ὕμνογραφικὸ εἶδος τοῦ Κανόνος ποὺ εἶναι πιὸ λόγια. Τὸ θέμα εἶναι ὅτι τὰ κείμενα αὐτὰ καθιερώθηκαν καὶ ἔμειναν ἀναλλοίωτα στὴ λατρεία, ζυμωμένα καὶ μὲ τὸ μέλος, τόσους αἰῶνες τώρα, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ ζῶσα γλῶσσα πέρασε ἀπὸ πολλὰς ἀτραπούς καὶ φαίνεται ὅτι διαμόρφωσε, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἔσχατους καιροὺς, διαφορετικὸς γλωσσικοὺς καὶ λεκτικὸς τύπους.

β. εἶναι ἀκατάληπτα τὰ λειτουργικὰ κείμενα;

Ἀπ' τὸ ἀναμφισβήτητο αὐτὸ γεγονὸς, δηλαδὴ τῆς τωρινῆς γλωσσικῆς καταστάσεως, ἐκπορεύεται τὸ ἐρώτημα· «εἶναι ἀκατάληπτα τὰ λειτουργικὰ κείμενα;». Καὶ κείμενα ἐδῶ νοοῦνται τὰ ὅσα ἀκούονται στὴ λατρεία, ὅχι μόνο οἱ ποικιλώνυμοι ὕμνοι, ἀλλὰ καὶ τὰ βιβλικά καὶ τὰ εὐχητικά κείμενα. Πρῶτα θὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας, ὡς ἄλλη κιβωτός, φυλάσσει καὶ διασώζει τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα στὴ διαχρονικότητά της. Ἀπ' τὴν μετάφραση τῆς Π.Δ. τῶν Ο' (μέσα τοῦ γ' π.Χ. αἰῶνος), τὴν κοινὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα τῆς Κ.Δ. καὶ τὴν κατὰ καιροὺς γλῶσσα τῶν παντοίων ὕμνων μέχρι καὶ σήμερα.

Ἐξετάζοντες γλωσσικὰ τὰ τροπάρια θὰ διαπιστώσουμε ὅτι στὴν πλειονότητά τοὺς εἶναι ἀπλὰ δομημένα καὶ κατανοητά, μὲ χρῆση πολλῶν ἀπλῶν γραμματικῶν τύπων καὶ λέξεων. Ὑπάρχει ὡστόσο καὶ τὸ φαινόμενο τῆς περίπλοκης συντακτικῆς δομῆς καὶ τῆς χρήσεως ἐξεζητημένων τύπων καὶ λέξεων καὶ δυσχρήστων ἢ καὶ ἐντελῶς ἀχρήστων ὄρων καὶ λέξεων. Τὸ παράδοξο εἶναι ὅτι τὴν δυσκολία στὴν κατανόηση τῶν λειτουργικῶν ὕμνων τὴν συναντοῦμε στὶς σύγχρονες κατ' ἀπομίμηση τῶν παλαιῶν καὶ κατὰ παραγγελίαν ἀκολουθίες. Ἡ ἐκζήτηση στὴ διατύπωση, κυρίως τῶν τροπαρίων τῶν Κανόνων, ἀλλὰ καί, πολλὰς φορὲς, ἡ ποιητικὴ πτωχεία καὶ γραμματικὴ ἔνδεια ἀπ' τοὺς ἐπίδοξους νέους ὕμνογράφους, κληρικούς καὶ κοσμικούς, στὴν προσομοιακὴ ποίηση τῶν παντοίων προσομοίων τροπαρίων, φτάνει, –καὶ πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσουμε–, σὲ ἐξοργιστικὰ σημεία. Ἐξοργιστικὴ εἶναι πολλὰς φορὲς πάλι ἡ θεματολογία τῶν νέων Ἀκολουθιῶν· συνάξεις οἰκογενῶν ἁγίων, προστατῶν τῆς τάδε ἢ τάδε συντεχνίας, εὐρέσεις εἰκόνων, γὰ νὰ μὴ τὰ πῶ ἄλλοιως τὰ πράγματα. Κι εἶναι ἀπαράδεκτη ἡ μεταφορὰ

δοκίμων έκφραστικῶν μορφῶν γιά συγκεκριμένη ὕμνηση στίς ἀκολουθίες αὐτές. Χαρακτηριστικώτερο παράδειγμα οἱ χαιρετισμοί τῆς Θεοτόκου πού χρησιμοποιοῦνται γιά χαιρετισμούς τῆς τάδε ἢ τάδε δσίας γυναικός, ἐπισκιάζοντας τήν ὕμνηση τῆς Θεοτόκου, κ.ἄ.

Κι ἐπειδή τὸ μέλος εἶναι προκαθορισμένο καὶ ὀρισμένο στὰ προσόμοια, ἡ ἀδυναμία τῶν ὕμνογράφων νὰ περιλάβουν μέσα σὲ ἓνα μελικὸ τόξο ἓνα πλήρες νόημα, καὶ ὁ πλατειασμός τοῦ νοήματος καὶ στήν ἐπόμενη μελική φράση, δημιουργεῖ συγκοπή καὶ μεταβίβαση τοῦ νοήματος καὶ σύγχυση καὶ συμφυρμό τῶν ἐννοιῶν. Καὶ συμβάλλουν σ' αὐτὴν τὴν δυσκολία κατανοήσεως καὶ πολλές δύσχρηστες ἢ καὶ ἀθησαύριστες λέξεις πού ἐπιδεικνύουν οἱ νέοι ὕμνογράφοι. Καὶ συμβαίνει νὰ ὑπερπληθύνθηκαν αὐτές οἱ νέες ἀκολουθίες καὶ νὰ καθιστοῦν ἐντονότερο τὸ πρόβλημα τῆς γλωσσικῆς ἀκαταληψίας στὴ λατρεία. Ἴσως δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀθῶα αὐτὴ ἡ γλωσσικὴ κατάσταση γιά τὴν μὴ προσέλευση τοῦ πλήθους τῶν πιστῶν στοὺς Ἑσπερινούς καὶ τοὺς Ὁρθροὺς, παρὰ μόνάχα στήν θεία Εὐχαριστία, πού τουλάχιστον τὰ ἴδια καὶ πάντοτε ἐπαναλαμβάνόμενα κείμενα τοὺς εἶναι κατανοητὰ καὶ οἰκεῖα.

Γνωρίζω καλὰ καὶ τίς συνθῆκες ὑπὸ τίς ὁποῖες ποιοῦνται πολλές σύγχρονες ἀκολουθίες, καὶ δὲν παραθεωρῶ τὴν ἀνάγκη, κάποιες ἄλλες φορές, ποιήσεως νέων ἀκολουθιῶν· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἔχει πολλὰ ἀρνητικὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ διαστάσουμε νὰ τὰ θίγουμε, μὲ στόχο τὴν βελτίωση τῆς προκείμενης ὑποθέσεως. Σ' αὐτὸ πρέπει νὰ βοηθήσουν λυσιτελῶς καὶ οἱ ἴδιοι ὕμνογράφοι, ἀξιόλογοι ὅπως ὁποῖοτε πνευματικοὶ ἄνδρες στὸ χῶρο τῆς λατρείας, ἐπιδεικνύοντας ἐπιλεκτικὴ διάθεση στὴ θεματολογία καὶ καταβάλλοντας μεγαλύτερη προσπάθεια γιά τὴν ὅσο γίνεται καλύτερη καὶ σαφέστερη διατύπωση τῶν νέων ὕμνολογημάτων.

γ. τὸ συναμφότερο λόγου καὶ μέλους: ἀλλαγὴ τοῦ ἐνὸς συμπαράσφρει τὸ ἄλλο.

δ. δυνατὴ ἡ ἐρμηνευτικὴ μετάφραση τῶν ὕμνων, γιά παράλληλη βοήθεια.

Ἄς ἐπανέλθουμε στήν δυνατότητα μεταφράσεως τῶν ὕμνων στήν νεοελληνικὴ γλῶσσα, κι ἂς ἀφήσουμε τὸ παράδοξο τῶν συγχρόνων κατὰ παραγγελίαν ἀκολουθιῶν, πού ἐνῶ γράφονται ἀπὸ νεοέλλη-

νες δὲν γράφονται στήν νεοελληνικὴ γλῶσσα. Ἐξίσου, βέβαια, παράδοξο θὰ ἦταν ἂν ἦταν γραμμένες αὐτές οἱ νέες ἀκολουθίες σὲ νεοελληνικὴ γλῶσσα· γιὰτὶ μὲ ποιά ποιητικὴ ἄδεια θὰ μπορούσαν νὰ κάνουν κάτι τέτοιο, παραθεωρώντας τὸ σύμφυτο μελικὸ στοιχεῖο· καὶ πῶς ἡ Ἐκκλησία, ὡς θεσμός κατ' ἐξοχὴν παραδόσεως, θὰ ἀνεχόταν ἢ θὰ εὐλογοῦσε μιὰ τέτοια τροπὴ, χωρὶς νὰ ἀκούει τὸ «στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις»;

Οἱ ψαλμοὶ καὶ οἱ παντοῖοι ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ποιήματα μὲ συγκεκριμένη μορφή, συγκεκριμένη δομὴ, καὶ ρυθμοτονικά μέτρα, καὶ σὲ πολλές περιπτώσεις μὲ ἰσοσυλλαβίες καὶ ὁμοτονίες, καὶ συγκεκριμένη διαστρωμάτωση τῶν ἐννοιῶν πού ἀποσκοπεῖ σὲ ἀνώτερη αἰσθητικὴ ἀπόλαυση. Ἡ ὁποιαδήποτε μετάφραση θὰ καταστρέψει, ἄλλοτε λίγο καὶ ἄλλοτε πολὺ σὲ κάποιο σημείο αὐτὴν τὴν αἰσθητικὴ ἰσορροπία. Καὶ τὸ θέμα εἶναι ἂν θέλουμε κι ἂν πρέπει νὰ προβοῦμε σὲ μιὰ συνειδητὴ καταστροφὴ ἐνὸς μνημείου λόγου.

Ἡ καταστροφὴ αὐτὴ θὰ ἔχει ὡς ἐπακόλουθο μιὰ ἀναγκαῖα μουσικὴ ἀλλαγὴ καὶ προσαρμογὴ, πού θὰ πάψει τὴν ἴδια στιγμὴ νὰ εἶναι ἡ προτέρα μουσικὴ. Ἄς μὴ ξεχνᾶμε ἐδῶ τὸ συναμφότερο λόγου καὶ μέλους· ἡ ὁποία ἀλλαγὴ τοῦ ἐνὸς συμπαράσφρει τὸ ἄλλο. Ἡ ἀλλαγὴ στὸν λόγο ἔχει ὡς ἄμεση συνέπεια τὴν ἀπώλεια τοῦ συγκεκριμένου μουσικοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ ναὶ μὲν ἡ μουσικὴ ἔχει μεγάλη εὐλυγισία προσαρμογῆς σὲ νέα γλωσσικά δεδομένα μὲ μικρὴ ἀλλοίωση τῆς πρώτης τῆς μορφῆς, ἀλλὰ σὲ ἀνακατάστροφωση καὶ ἀντιμετάθεση τῶν νοημάτων μὲ νέες φράσεις καὶ λέξεις ὅπως ὁποῖοτε χάνει τὴν πρωταρχικὴ τῆς δομὴ καὶ τὴν ἀλληλουχία τῶν μελικῶν τόξων. Τὸ θέμα εἶναι γνωστὸ καὶ ἀπ' τίς προσπάθειες μεταφράσεως τῶν ἐλληνικῶν λειτουργικῶν ὕμνων σὲ ἄλλες γλῶσσες καὶ τῆς ἀντίστοιχης ἢ σύστοιχης προσαρμογῆς τοῦ βυζαντινοῦ μέλους σ' αὐτές τίς μεταφράσεις. Ὅπου ἡ μετάφραση σώζει τουλάχιστον τὴν σειρά τῶν νοημάτων ἢ μουσικὴ προσαρμόζεται, μὲ παραλλακτικὴ βέβαια ἱκανότητα, μᾶλλον ἱκανοποιητικά. Ὅπου ἡ μετάφραση χωλαίνει φανερά, καὶ ἡ μετάθεση τῶν νοημάτων εἶναι συχνὸ φαινόμενο, δὲν μπορούμε νὰ μιᾶμε γιά τὴν ἴδια μουσικὴ μὲ τὴν ἴδια ἐκφραστικὴ δύναμη πού ἔχει στὸ πρωτόκοπο κάλλος τῆς.

Ἀπομένει τὸ ἓνα καὶ κύριο· τὸ ἀναγκαῖο ἔργο τῆς ἐρμηνευτικῆς μεταφράσεως τῶν ὕμνων γιά

παράλληλη βοήθεια. Τὸ εἶχε ἐπισημαίνει καὶ ὁ Ν. Τωμαδάκης: «μεταφράσεις ἐπιχειρήθηκαν πολλές καὶ ὅλες σχεδὸν εἶναι ἄστοχες. Ἑρμηνεία ἔγινε πολὺ σποραδικά, κι ὑπάρχει τόση ἀνάγκη» («Ἄνευ ἑρμηνείας ἀκατανόητος ἡ ἱερὰ ὕμνογραφία», *Ἐκκλησία* 458 (1981) 279). Ποιὰ ἐπιτελεῖα θὰ ἀναλάβουν αὐτὸ τὸ ἔργο, καὶ ποιοὶ ἐκδοτικοὶ οἴκοι θὰ θελήσουν νὰ τὸ ἐκδώσουν καὶ πῶς θὰ φτάσει αὐτὴ ἡ ἑρμηνευτικὴ ἀπόδοση τῶν ὕμνων στὸν πολὺ κόσμο, καὶ πότε, εἶναι θέματα ποὺ πρέπει ν' ἀπασχολήσουν τὴν Ἐκκλησία σ' ἓνα πρόγραμμα γενικότερης λατρευτικῆς παιδαγωγίας. Ἔτσι καὶ τὸν μουσικὸ πολιτισμὸ μας θὰ διαφυλάξουμε ἀλώβητο καὶ θὰ συμβάλουμε στὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν γνώσεων τῶν πολλῶν, χάρις τῶν ὁποίων πολλὰ πρέπει νὰ κάνουμε.

ε. πρόταση γιὰ καινούργια μορφή ὕμνολογήματος, ὡς κυρίου κορμού τοῦ Ὁρθρου, με ταυτόχρονη «ποίηση» τοῦ συναμφοτέρου: γλώσσα καὶ μουσικῆς.

Ἐδῶ τώρα ποὺ εἶπα ὅσα εἶπα κι εἶχατε τὴν καλωσύνη ν' ἀκούσετε, θέλω νὰ γυρίσω πίσω τριαντατρία - τριαντατέσσερα χρόνια καὶ νὰ σᾶς θυμίσω μιὰ τολμηρὴ πρότασή μου. Τότε ἀποτελοῦσε τὴν κατακλεῖδα μιᾶς σειρᾶς παρατηρήσεων γιὰ τὰ κακῶς κείμενα στὴ λατρεία. Σήμερα τῆς ἀναγνωρίζω πάλι τὴν φρεσκάδα στὴν διατύπωση καὶ τὴν ἐπαναλαμβάνω αὐτούσια ὡς καρπὸ ὥριμης πιά σκέψεως.

«Ἴσως πρέπει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, σὲ μέλυσσα πανορθόδοξη-οἰκουμενικὴ Σύνοδο, νὰ ὀρίσει σχετικὰ μὲ τὶς Ἀκολουθίες ποὺ πρέπει νὰ τελοῦνται στὰ μοναστήρια καὶ στὶς «κατὰ κόσμον» ἐκκλησίες-ιεροὺς ναοὺς, ἢ νὰ διαχωρίσει τὶς Ἀκολουθίες σὲ λογικὰ χρονικὰ διαστήματα, γιὰ νὰ τὶς παρακολουθοῦν οἱ «ὄσοι πιστοὶ» καὶ νὰ γλυτώσουν ἔτσι ἀπ' τὴν ἐξαφάνιση οἱ ποιητικώτατοι Κανόνες καὶ τὰ Καθίσματα καὶ οἱ Ἀναβαθμοὶ ποὺ προηγοῦνται. Κι ἴσως πρέπει νὰ ἐπισκοπήσει στὸν συντελεσμὸ ἑνὸς ἄλλου ποιητικοῦ εἶδους, -δὲν ξέρω πῶς μπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ-, συντομοτέρου, ἱκανοῦ ὅμως νὰ περιλάβει ὅλον τὸν Ὁρθρο μέχρι τοὺς αἶνους, μὲ νέα γλώσσα, νέα δομὴ, νέα μορφή, ἀλλὰ μὲ τὸ ἴδιο, βέβαια, δόγμα, τὰ ἴδια δοξολογητικὰ ἢ παρακλητικὰ στοιχεῖα, τὴν ἴδια μουσικὴ σὲ

καινούργια σύνθεση καὶ λειτουργία τῶν στοιχείων τῆς. Θαρροῦμε στὸ ἅγιον Πνεῦμα τῆς προσκυνητῆς Τριάδος ποὺ τὰ «πάντα πληροῖ» στὴν Ἐκκλησία καὶ πάντοτε ἐπιφοιτᾷ στοὺς μῦστες καὶ στοὺς λειτουργοὺς κάνοντας αὐτὴν τὴν πρόταση. Ἄν ἡ ἐποχὴ μας εἶχε ἓναν Ρωμανό, ἢ Ἀνδρέα, ἢ Κοσμᾶ, ἢ Ἰωάννη Δαμασκηνό θὰ χαιρόμαστε μὲ νέα ἐποχὴ στὴν ὕμνωδία-ὕμνολογία, γιὰτι οὔτε ὁ Ρωμανὸς θὰ ποιοῦσε Κοντάκια οὔτε ὁ Δαμασκηνὸς Κανόνες, -μιᾶς καὶ θὰ προὔπῃρχαν-, ἀλλὰ κάποιον ἄλλο εἶδος, ποὺ θὰ ἦταν ἀποκύημα τῆς ἁγιασμένης μεγαλοφυΐας τους. Ἐχουμε τὴν παράδοση καὶ τὶς δυνατότητες τῆς Βυζαντινῆς (Ὑμνολογίας καὶ) Μουσικῆς στὰ χέρια μας· ἡ ἔμπνευση εἶναι στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ καὶ στὴ δικὴ μας ἀφοσίωση σ' Αὐτόν».

(Γρ. Θ. Στάθης, «Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ στὸν ἐλληνικὸ χῶρο σήμερα», *Βυζαντινὰ* 4, Θεσσαλονίκη 1972, σσ. 408-409. Ὁ β' αὐτὸς Λόγος μιᾶς Τετραλογίας, γράφτηκε στὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου ὑπηρετοῦσα τὴν στρατιωτικὴ μου θητεία, τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1966, μὲ δοκιμακὸ χαρακτήρα).

Σὲ μιὰ τέτοια εὐκαιρία νέα δημιουργία ἢ γλώσσα νὰ εἶναι ἡ «κοινὴ» σύγχρονη, ποιητικὰ δουλεμένη, καὶ ἡ ψαλτικὴ ἐπιτήδευση, ὡς ἔνδυμα τοῦ λόγου, νὰ εἶναι ἡ μονοφωνικὴ ἑλληνικὴ μουσικὴ μὲ νέα δομὴ καὶ λειτουργία τῶν στοιχείων τῆς, πρὸς σύνθεση νέων μελῶν, πρωτοτύπων, αὐτομέλων ὅπως λέγονται στὴν τέχνη, ἱκανῶν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς πρότυπα γιὰ προσομοιακὴ ἔπειτα ὕμνογραφία.

Στὰ ποιητικὰ γραφτὰ μου ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἢ λίγο ἀργότερα, ὑπάρχει ἡ δοκιμὴ μου γιὰ σχετικὸ ὕμνολόγημα στὸν Ὁρθρο τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ. Στὴ συνέχεια ἄλλα μελετήματα πῆραν προτεραιότητα καὶ δὲν μοῦ ἐπέτρεψαν τὴν εἰδικότερη ἐνασχόληση μὲ αὐτὸ τὸ ὕμνολογικὸ εἶδος. Σᾶς ὁμολογῶ πάντως ὅτι χρέωσα τὸν ἑαυτὸ μου νὰ ποιήσω, ἂν ὁ Θεὸς εὐδοκήσει καὶ μὲ ἱκανώσει, ἓνα δείγμα ὕμνολογίας, ἢ καὶ περισσότερα, σύμφωνα μὲ τὴν σύλληψη τῆς ιδέας μου αὐτῆς. Θὰ πρόκειται γιὰ «ποίηση» τοῦ συναμφοτέρου, δηλαδή λόγου καὶ μέλους. Κι ἴσως ὁ Θεὸς φωτίσει μιὰ γενιὰ ὕμνολόγων του, οἱ ὁποῖοι θὰ ὀριοθετήσουν τὸ ζητούμενο αὐτὸ νέο ὕμνολόγημα τῆς ὀρθόδοξης λατρείας. Ἀμήν.

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ ΩΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ*

Το μυστήριο του Βαπτίσματος αποτελεί τή θύρα εισόδου του ανθρώπου στην κοινωνία της Εκκλησίας. Διά του Βαπτίσματος αναδεικνυόμαστε μέλη του σώματος του Χριστού· συναπτόμεθα με τόν ίδιο τόν Κύριο, πού είναι ή κεφαλή του σώματος, και συνδεόμαστε οργανικά και με τούς άλλους, τούς έν Χριστώ αδελφούς μας, με τούς

πρός τά νεκρά και αποκοπέντα μέλη»².

Ο ίδιος διδάσκαλος, λίγο πιο κάτω, διευκρινίζει ότι από την κοινωνία του εκκλησιαστικού σώματος απομακρύνονται και αποκόπτονται οί πιστοί εκείνοι πού υποπίπτουν στά λεγόμενα θανάσιμα και όχι στά οποιαδήποτε άμαρτήματα.

«Τί δέ τό αποκόπτον του άγιου σώματος εκείνου ταύτα τά μέλη; «Αί άμαρτίαι ύμών, φησι, διστώσιν ανά μέσον έμου και ύμών». Τί ούν; πᾶσα άμαρτία νεκρόν ποιεί τόν άνθρωπον; Ουδαμώς, άλλ' ή προς θάνατον μόνον. Διά τοῦτο γάρ και προς θάνατον λέγεται: «Έστι γάρ άμαρτία ού προς θάνατον» κατά τόν μακάριον Ιωάννην. Διά τοῦτο, τούς μεμνημένους, εί μή τά τοιαῦτα πλημμελοῖεν, οἷα του Χριστού διαστήσαι και θάνατον ενεργεῖν, οὔδέν τό καλῶν κοινωνοῦντας τῶν μυστηρίων του άγιασμοῦ μετέχειν, και πράγματος ένεκα και ονόματος, ως αν έτι ζῶντα μέλη και συνημμένους τῇ κεφαλῇ»³.

Από την κατάσταση αυτή της απομάκρυνσης και της αποκοπής από την κοινωνία της Εκκλησίας (παρά την τυπική διατήρηση της ιδιότητας του μέλους της) άπαλλασσόμαστε μέσω του μυστηρίου της Μετανοίας. Τό μυστήριο της Μετανοίας και Έξομολογήσεως συνιστά τή μόνη οδό έπιστροφής και επανένταξης μας στην Εκκλησία, ή οποία κορυφώνεται και έπισφραγίζεται με τή συμμετοχή μας στην τράπεζα της Εύχαριστίας.

Τή διάσταση αυτή του μυστηρίου της Έξομολογήσεως ως έπιστροφής και επανένταξης στην Εκκλησία επιδιώκει νά αναδείξει ή παρούσα εισήγηση.

1. Η άμαρτία ως απομάκρυνση και αποκοπή από την Εκκλησία

Πά νά κατανοήσουμε τή συγκεκριμένη διάσταση του μυστηρίου της Έξομολογήσεως, είναι άναγκαίο νά δοῦμε από τήν ίδια οπτική γωνία και τή φύση της άμαρτίας. Η άμαρτία πρωτίστως μάς απομακρύνει από τόν ζῶντα και άληθινό Θεό και

Του Πανος. Αρχμ. κ. **ΣΥΜΕΩΝ ΚΟΥΤΣΑ**
Ιεροκήρυκος της Ι. Μητροπόλεως Ν. Σμύρνης

οποίους συναπαρτίζουμε τό ένα σώμα της Εκκλησίας.

Η ένταξή μας με τό Βάπτισμα στην Εκκλησία ως οργανικών και ζώντων μελών της μάς παρέχει τήν άφεση τῶν άμαρτιῶν μας και τή δυνατότητα μετοχής στά χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος και στην κοινή εκκλησιαστική ζωή, κορυφαία έκφραση της οποίας είναι ή συμμετοχή μας στη Θεία Εύχαριστία¹.*.

Οί πιστοί, ωστόσο, πού στη συνέχεια υποπίπτουν σέ βαριές ή, άλλως είπειν, θανάσιμες άμαρτίες, στεροῦνται τή δυνατότητα της μυστηριακής κοινωνίας με τό σώμα της Εκκλησίας.

«Μέλη γάρ του σώματος όντες εκείνου», διδάσκει ό άγιος Νικόλαος ό Καβάσιλας, «σάρκες εκ τῶν σαρκῶν αυτού και όστώ εκ τῶν όστών αυτού, έως έσμέν αυτόν συνημμένοι και τήν άρμονίαν φυλάττομεν, ζῶμεν τήν ζωήν και τόν άγιασμόν έλκοντες διά τῶν μυστηρίων από της κεφαλής εκείνης και της καρδιάς. Έπειδάν δέ αποτιμηθῶμεν και της ολότητος εκπέσωμεν του παναγίου σώματος, μάτην τῶν ιερῶν γενομέθα μυστηρίων οὔ γάρ διαβήσεται ή ζωή

* Εισήγηση στο «Συνέδριο διά θέματα του Ιερού Μυστηρίου της Μετανοίας και Έξομολογήσεως» (Προκόπιον Εύβοίας, 1-2.6.2000).

** Οί παραπομπές, στη σελ 134 κ. έξ.

οὐσιαστικά μᾶς ἀποκόπτει ἀπὸ τὴν κοινωνία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἁμαρτία μᾶς ἀλλοτριώνει ἀπὸ τὸν Θεὸ⁴ καὶ συνιστᾷ προδοσία τοῦ Θεοῦ Λόγου⁵. Μὲ τὸ Βάπτισμα ποὺ λαμβάνουμε οἱ πιστοὶ ἀποθνήσκουμε ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία⁶ καὶ μετέχουμε πλέον στὴν καινὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ. Τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ στοὺς πιστοὺς δούλους Του εἶναι «ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν»⁷. Ἡ ἁμαρτία ἀκυρῶνει τὴ θεία δωρεὰ τοῦ Βαπτίσματος.

«Εἰ τοίνυν ἀπέθανες ἐν τῷ Βαπτίσματι», παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «μένε νεκρός· καὶ γὰρ ἕκαστος ἀποθανών, οὐκέτι ἁμαρτάνειν δύνατ' ἄν· εἰ δὲ ἁμαρτάνεις, λυμάνη τοῦ Θεοῦ τὴν δωρεάν»⁸.

Ἡ ἁμαρτία διακόπτει τὴν κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό. «Ὅπου ἐστὶν (ὁ Κύριος) οὐ δύναμεθα ἀπελθεῖν, διὰ τὸν βίον ἡμῶν τὸν ἁμαρτημάτων γέμοντα»⁹.

«Ὅσο θητεύουμε στὸν ζυγὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀφηνόμαστε στὴν κυριαρχία τῶν παθῶν, βρισκόμαστε μακρὰν τοῦ Θεοῦ· «ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, Θεοῦ μακρὰν ἐστὶν»¹⁰.

Ἡ ἁμαρτία, ἀποξενώνοντας τὸν χριστιανὸ ἀπὸ τὸν Θεό, τὸν ἀπομακρύνει ταυτοχρόνως καὶ ἀπὸ τὸ θεανθρώπινο σῶμα τοῦ Κυρίου, τὴν Ἐκκλησία. «Οἱ ἀποχωρισθέντες ἀπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτομάτως χωρίζονται καὶ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας»¹¹.

Γράφει ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος:

«Ὡσπερ ὁ Ἀδὰμ μετὰ τὴν παράβασιν τοῦ παραδείσου καὶ τῆς τρυφῆς καὶ τῆς μετ' ἀγγέλων διαγωγῆς ἐκβάλλεται καὶ γυμνοῦται καὶ ἀπὸ ὄψεως γίνεται τοῦ Θεοῦ, οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἁγίων δούλων αὐτοῦ χωριζόμεθα ἁμαρτάνοντες καὶ τῆς θείας καταστολῆς ἣν ἐνεδυσάμεθα οἱ βαπτιζόμενοι, αὐτὸν δηλαδὴ τὸν Χριστόν, ὡς πιστεύομεν, τοῦτον διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀποδυνάμεθα»¹².

Ἡ ἀποδημία «εἰς χώραν μακρὰν» τῆς γνωστῆς παραβολῆς τοῦ ἀσώτου υἱοῦ¹³, εἶναι ἡ ἀποδημία, ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ χριστιανοῦ ἀπὸ τὸν Πατρικὸ Οἶκο ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Καὶ ἡ καταφυγὴ στὴν ἄγνωστη καὶ μακρινὴ χώρα σημαίνει τὴν προσχώρησή του στὸν τόπο ὅπου ἐξουσιάζει ἡ ἁμαρτία.

Ὅταν ἁμαρτάνουμε, ἐξηγεῖ ὁ ἱ. Χρυσόστομος, ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὸν Θεό, δραπετεύουμε, ἀναχωροῦμε σὲ ξένη χώρα, ὅπως ὁ ἄσωτος υἱός, ὁ

ὁποῖος κατέφαγε τὰ ὑπάρχοντα τοῦ πατρὸς του¹⁴.

«Οὐσία» γιὰ τὸν χριστιανὸ εἶναι ἡ δωρεὰ τῆς θείας υἰοθεσίας, ποὺ ἔλαβε μὲ τὸ Βάπτισμά του καὶ τὴν ὁποία ἀφανίζει «εἰς ἄτιμα τῆς ἁμαρτίας ἔργα»¹⁵. Εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ποὺ ἐνδύθηκε κατὰ τὸ Βάπτισμά του καὶ τὸ ὁποῖο ἀπεκδύεται τὴ στιγμή ποὺ αἰχμαλωτίζεται στὸ ζυγὸ τῶν θανάσιμων ἁμαρτημάτων.

Ἡ ἁμαρτία κατὰ συνέπειαν διαταράσσει τὴ θέση τοῦ πιστοῦ μέσα στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ χριστιανὸς ποὺ ἁμαρτάνει καὶ μάλιστα θανάσιμως παύει νὰ εἶναι ὑγιὲς μέλος τῆς. Καὶ εἴτε ὁ ἴδιος, λόγῳ τοῦ ἐπιμέμπτου βίου ποὺ διάγει, ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος εἴτε ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία τὸν ἀφορίζει, προκειμένου ἀφ' ἑνὸς νὰ προφυλάξει ἀπὸ τὸν μολυσμὸ τῆς ἁμαρτίας τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ὁδηγήσει διὰ τῆς μετανοίας στὴ θεραπεία καὶ τὸν χριστιανὸ-μέλος τῆς ποὺ ἁμαρτάνει¹⁶.

Ἀπὸ τὴν κατάσταση αὐτὴ τῆς «ἀποπτώσεως»¹⁷ καὶ τῆς ἀπομακρύνσεως ὁ πιστὸς ἐλευθερώνεται μόνο διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας, μὲ τὸ ὁποῖο ἐπιστρέφει καὶ ἐπανεντάσσεται στὴν Ἐκκλησία.

2. Ἡ μετάνοια ὡς ἐπιστροφή στὸν Θεὸ κατὰ τὴ διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς

1. Ἡ ἔννοια τῆς ἀποδέσμευσης τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἐξουσία τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἐπιστροφῆς του κοντὰ στὸν ζῶντα καὶ ἀληθινὸ Θεό, εἶναι βαθιὰ ριζωμένη στὴ βιβλικὴ παράδοση. Τὸ ἐβραϊκὸ κείμενο γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴν ἔννοια αὐτὴ χρησιμοποιεῖ τὸ ρῆμα *šûb*, ἐνῶ ἡ ἑλληνικὴ μετάφραση τῶν Ο' τὸ ρῆμα ἐπιστρέφω, ποὺ δηλώνει τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐπιστροφῆς στὸν Θεὸ ἀπὸ τὴν ὁποία προκύπτει μιὰ ἀλλαγὴ στὴν πρακτικὴ συμπεριφορὰ, καὶ συγχρόνως τὸ ρῆμα *μετανοῶ*, ποὺ ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴ μεταστροφή¹⁸.

Ἡ πρόσκληση γιὰ μετάνοια καὶ ἐπιστροφή διατρέχει ὁλόκληρη τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Κατὰ τὸν ἀείμνηστο διδάσκαλο Βασίλειο Βέλλα «τὴν ἔννοιαν τῆς μετανοίας ἐκ τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν διὰ ταύτης ἐπιστροφήν εἰς τὸν Θεὸν ἐπεξηγήσθη ἡ Παλαιὰ Διαθήκη κατὰ τὸν ὡραιότερον τρόπον καὶ παρέδωκε τὴν ἔννοιαν αὐτὴν σχεδὸν ἑτοι-

μον εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, ἣτις καὶ ἀνήγαγε τὴν μετάνοιαν εἰς Μυστήριον»¹⁹.

Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς ἀπομάκρυνσης τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεό, μὲ τὴν πώση τῶν πρωτοπλάστων, ὁ Θεὸς ἀναζητᾷ τὴ μετάνοια τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ καὶ ὅλες οἱ ἐπόμενες ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ ἐγίναν γιὰ νὰ μετανοήσουν οἱ ἄνθρωποι²⁰.

Ἰδιαίτερη ἔμφαση στὴν κλήση γιὰ μετάνοια καὶ ἐπιστροφή δίνει τὸ κήρυγμα τῶν Προφητῶν, τὸ ὁποῖο κατὰ κανόνα ἀπευθύνεται σ' ὁλόκληρο τὸν λαό. Ἀπὸ τίς πολλὲς ἀναφορὲς ποὺ συναντοῦμε στὰ προφητικὰ βιβλία μνημονεύουμε δύο πολὺ χαρακτηριστικές.

Ἡ πρώτη εἶναι τοῦ προφήτου Ἰωήλ:

«Καὶ νῦν λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν· ἐπιστρέψατε πρὸς με ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν καὶ ἐν νηστείᾳ καὶ κλαυθμῷ καὶ κοπετῷ καὶ διαορήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν, ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ἐστὶ μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις»²¹.

Ἡ δευτέρα προέρχεται ἀπὸ τὸν προφήτη Ἰεζεκιήλ:

«Ἐπιστρέψατε καὶ ἀποστρέψατε ἐκ πασῶν τῶν ἀσεβειῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔσονται ὑμῖν εἰς κόλασιν ἀδικίας. Ἀπορρίψατε ἀφ' ἐαυτῶν πάσας τὰς ἀσεβείας ὑμῶν ἃς ἠσεβήσατε εἰς ἐμέ καὶ ποιήσατε ἐαυτοῖς καρδίαν καινὴν καὶ πνεῦμα καινόν»²².

Μὲ τὸ κήρυμά τους περὶ ἐπιστροφῆς οἱ Προφῆτες ἐπεδίωκαν νὰ ἀφυπνίσουν τὸν Ἰσραήλ, ὁ ὁποῖος πολλὰς φορὲς παραβίασε τὴ διαθήκη ποὺ ὁ Θεὸς εἶχε συνάψει μαζί του καὶ τὸν ἐγκατέλειψε. Π' αὐτὸ καὶ ὁ λαὸς ὄφειλε νὰ μετανοήσει καὶ νὰ ἐπιστρέψει στὴν ἀρχικὴ πιστότητά του στὸν ἀληθινὸ Θεό.

2. Ἡ ἔννοια τῆς ἐπιστροφῆς ἀπαντᾷ καὶ στὴν Καινὴ Διαθήκη. Ἐν πρώτοις στὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, συνοψίζοντας τὴν ἀποστολὴ τοῦ τελευταίου τούτου προφήτου, σημειώνει: «Καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν»²³.

Τὴ θεμελιώδη αὐτὴ ἔννοια συναντοῦμε καὶ στὸ κήρυγμα τοῦ Κυρίου. Κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ τὸ «καλέσαι ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν»

ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμον²⁴. Π' αὐτὸ καὶ στὸ ξεκίνημα τῆς κήρυγματικῆς Του δράσεως ἐπαναλαμβάνει σχεδὸν αὐτολεξεῖ τὸ προσκλητήριον μετανοίας, ποὺ εἶχε ἤδη ἀπευθύνει ὁ τίμιος Προδρόμος²⁵.

Ὅμως ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἐπιστροφή ὡς πρωταρχικῆς σημασίας στοιχείου τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Βασιλείας ἀποτυπώνεται ἰδιαίτερα στὶς Παραβολὰς. Καὶ ἡ παραβολὴ ποὺ κατ' ἐξοχὴν ἐκφράζει τόσο τὴ δύναμη τῆς μετανοίας ὅσο καὶ τὴν εὐσπλαχνία τοῦ Θεοῦ Πατέρα πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ ἐπιστρέφοντος ἁμαρτωλοῦ εἶναι ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ²⁶. Τὸ ἴδιο ὑπογραμμίζει καὶ ἡ συνταρακτικὴ ἀποκάλυψη τοῦ Κυρίου μὲ τὴν ὁποία ἐπισφραγίζει τὴν παραβολὴ τοῦ ἀπολωλὸτος προβάτου: «Ὅτ' ἡ χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρεῖαν ἔχουσι μετανοίας»²⁷.

Ἀλλὰ καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων περιέκλειε τὴν πρόσκληση γιὰ μετάνοια καὶ ἐπιστροφή. Ἐξουσιοδοτημένοι πρὸς τοῦτο ἀπὸ τὸν Χριστό²⁸, οἱ Ἀπόστολοι καλοῦσαν στὴν ὁδὸ τῆς ἐπιστροφῆς, «ἐπὶ τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα»²⁹, τόσο τοὺς Ἰουδαίους ὅσο καὶ τοὺς ἐθνικούς: «τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτον καὶ Ἱεροσολύμοις, εἰς πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγέλλω μετανοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεόν, ἅξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας»³⁰.

Ἡ πράξη τῆς μεταστροφῆς ποὺ ἐπισφραγίζεται μὲ τὸ Βάπτισμα πραγματοποιεῖται μὴ γιὰ πάντα. Ὡστόσο, εἶναι ἐνδεχόμενο οἱ βαπτισμένοι νὰ ὑποπέσουν καὶ πάλι τὴν ἁμαρτία. Αὐτὸ παρατηροῦμε νὰ συμβαίνει ἤδη κατὰ τὴν ἀποστολικὴ ἐποχὴ. Καὶ σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι, αὐτὸ ποὺ ὑποδεικνύουν οἱ Ἀπόστολοι εἶναι ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἐπιστροφή, ἡ ὁποία παρέχει τὴ δυνατότητα σὲ ὅσους ἁμάρτησαν καὶ τὸ ἐπιθυμοῦν νὰ συμμετάσχουν στὴν σωτηρία³¹.

Ἀλλὰ καὶ στὸ τελευταῖο βιβλίον τῆς Κ.Δ., τὴν Ἀποκάλυψη, ἐκφράζονται σαφεῖς προσκλήσεις γιὰ μετάνοια, οἱ ὁποῖες προϋποθέτουν ὅτι ὀρισμένοι χριστιανοὶ εἶχαν χάσει τὸν πρῶτο ἐνθουσιασμό τους ἢ ἄλλοι εἶχαν ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴ συνεπῆ κατὰ Χριστὸν ζωὴ³².

3. Τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας-Ἐξομολογήσεως στὴ ζωὴ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας

1. Ἡ μετάνοια καὶ κατ' ἐπέκτασιν καὶ τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας-Ἐξομολογήσεως ἀπετέλεσε ἓνα θεολογικὸ καὶ ποιμαντικὸ ζήτημα ποὺ ἀπασχόλησε πολὺ ἔντονα τὴν πρώτη Ἐκκλησία κυρίως κατὰ τὸν Β' καὶ τὸν Γ' αἰῶνα. Οἱ ἐνθουσιαστικὲς τάσεις ποὺ κυριαρχοῦσαν μεταξύ τῶν πρώτων χριστιανῶν γιὰ τὴν ἐπικείμενη δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ συνέτειναν ὥστε ἡ Ἐκκλησία νὰ υἱοθετήσῃ ἀρχικὰ μὰ πολὺ αὐστηρὴ στάση ἔναντι τῶν βαρέως ἁμαρτανόντων. Ἄν καὶ ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ ζητήματος παρουσιάζει μὰ μεγάλη ποικιλία ἀπὸ τόπο σὲ τόπο καὶ ἀπὸ συγγραφέα σὲ συγγραφέα, οἱ χριστιανοί, οἱ βαρέως ἁμαρτάνοντες μετὰ τὸ Βάπτισμα, ἀπεκλείοντο ὁλοτελῶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ δὲν γίνονταν πλέον δεκτοὶ σ' αὐτήν³³. Ὅσο ὅμως ὑποχωροῦσαν οἱ ἐνθουσιαστικὲς τάσεις καὶ αὖξανε ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ αὐτῶν ποὺ ὑπέπιπταν σὲ βαρὴ ἁμαρτήματα, μετριαζόταν καὶ ἡ αὐστηρότητα τῆς Ἐκκλησίας ἀπέναντί τους. Ἔτσι, περιορίστηκε ὁ ἀριθμὸς τῶν βαρέων ἁμαρτημάτων καὶ οἱ πιστοὶ ποὺ ἔπεφταν σ' αὐτὰ δὲν ἀπεκλείοντο πλέον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Πῶς ἀντιμετωπίζοντο; Κατ' ἄλλους διειθεροῦντο σὲ κατάσταση ἰσοβίας μετάνοιας καὶ κατ' ἄλλους μετὰ ἀπὸ ὀρισμένη μετάνοια ἀποκαθίσταντο καὶ πάλι στὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία³⁴.

Αὐτὸ ποὺ μπορούμε ἀβιάστως νὰ συμπεράνουμε καὶ τὸ ὁποῖο συνδέεται μὲ τὸ θέμα μας εἶναι ὅτι ἡ πρώτη Ἐκκλησία εἶδε πάντοτε τὴν ἁμαρτία ὡς τὴν αἰτία ποὺ ἀπομακρύνει καὶ ἀποκόπτει τοὺς χριστιανοὺς ἀπὸ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν κοινωνία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Καὶ ἐμπνεόμενη ἀπὸ τὴ βιβλικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ μετάνοια ὡς μεταστροφή καὶ συμφιλίωση μὲ τὸν Θεό, ἀποδέχθηκε τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως ὡς τὴν ὁδὸ ἐπιστροφῆς καὶ ὡς τὴν πράξη ἐπανεντάξεως στὸ σῶμα τῶν πιστῶν ποὺ ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ κοντὰ της.

«Στὴν ἀρχὴ μυστήριον τῆς Μετανοίας», γράφει ὁ μακαριστὸς Ἀλέξανδρος Σμέμαν, «ἐννοοῦσαν τὴν συμφιλίωση καὶ ξανασύνδεση μὲ τὴν Ἐκκλησία ἐκείνων ποὺ ἀφορίστηκαν, δηλαδὴ τῶν Χρι-

στιανῶν ἐκείνων, ποὺ ἀποκόπηκαν ἀπὸ τὴν κοινότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὸν Λαὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν Εὐχαριστία ποὺ εἶναι μυστήριον τῆς συνάξεως καὶ κοινωνία Σώματος καὶ Αἵματος Χριστοῦ. Ἐκεῖνος ποὺ ἀφορίζοταν δὲν μπορούσε νὰ μετασχεῖ στὴ δωρεὰ καὶ ἐπομένως στὴν “Κοινωνία”, δηλαδὴ τὴν ἐπικοινωνία καὶ τὴ Μετάληψη. Γι' αὐτὸ ἡ συμφιλίωση μὲ τὴν Ἐκκλησία γι' αὐτὸν ποὺ εἶχε ἀφορισθεῖ ἀποτελοῦσε μακρὰ διαδικασία, καὶ ἡ **ἄφεση ἁμαρτιῶν**, ἦταν ἡ κατακλείδα αὐτῆς τῆς διαδικασίας. Ἦταν δηλαδὴ ἡ πιστοποίηση ὅτι συντελέστηκε ἡ μετάνοια, ὁ ἀφορισθεὶς καταδίκασε τὴν ἁμαρτία του, τὴν ἀρνήθηκε καὶ ἔτσι ξανασυνδέθηκε μὲ τὴν Ἐκκλησία»³⁵.

2. Διακρίνοντας ἡ Ἐκκλησία μεταξύ βαρέων ἢ θανασίμων καὶ ἐλαφρῶν ἢ συγγνωστῶν ἁμαρτημάτων, δέχεται ὅτι οἱ πιστοὶ ποὺ ὑποπίπτουν σὲ βαρὴ ἁμαρτήματα ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν κοινωνία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Καὶ ἐκλαμβάνοντας τὴν ἁμαρτία ὡς πνευματικὴ ἀσθένεια, ἀποδέχεται ὅτι οἱ πιστοὶ ποὺ ἁμαρτάνουν θανασίμως χάνουν τὴν πνευματικὴ τους ὑγεία καὶ ὡς ἄρρωστα πλέον μέλη ἀδυνατοῦν νὰ μετέχουν στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ καὶ πρωτίστως στὴ θεία Εὐχαριστία.

Ὡς ἐκ τούτου αὐτὸ ποὺ ἀπαιτεῖται εἶναι ἡ ἐπανάκτηση τῆς πνευματικῆς ὑγείας, ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν-ἁμαρτωλῶν μελῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Ἡ προσωπικὴ μετάνοια τοῦ ἁμαρτήσαντος χριστιανοῦ ἐκφράζεται ὡς ἐπίγνωση τῆς ἁμαρτωλῆς καταστάσεώς του –κατάσταση ποὺ τὸν ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὸν ἀποξένωνε ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ συμμετοχή–, ὡς ἀποστροφή πρὸς τὴν ἁμαρτία καὶ ὡς ἀπόφαση ἐπανόδου καὶ ἐπανεντάξεως στὴ χαρισματικὴ ζωὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος³⁶.

Τὴν προσωπικὴ μετάνοια ἐπισφραγίζει ἡ μυστηριακὴ Μετάνοια, ἡ συγκεκριμένη δηλαδὴ μυστηριακὴ πράξη τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν ὁποία, δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, συγχωροῦνται τὰ ἁμαρτήματα τοῦ μετανοοῦντος καὶ ἐπιστρέφοντος χριστιανοῦ. Ἔτσι, ὁ πιστὸς ὡς ὑγιὲς καὶ πάλι μέλος τῆς Ἐκκλησίας ἐπανακτᾷ τὴ δυνατότητα νὰ μετέχει στὴν κοινωνία τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ ἀναμαρτήτου Ἰησοῦ Χριστοῦ³⁷. Κατὰ τὸν

ἅγιο Ἰγνάτιο τὸν Θεοφόρο «*πᾶσιν οὖν μετανοοῦσιν ἀφίει ὁ Κύριος, ἐὰν μετανοήσωσιν εἰς ἐνότητα Θεοῦ καὶ συνέδριον τοῦ ἐπισκόπου*»³⁸.

Ἡ θεώρηση τῆς ἁμαρτίας ὡς πνευματικῆς ἀσθένειας καὶ ὄχι ὡς τυπικῆς παράβασης ἠθικῶν κανόνων καὶ ἐντολῶν συνέτεινε σὲ μία ἀνάλογη θεώρηση καὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας. Ἡ ἐλληνόφωνη θεολογικὴ παράδοση τῆς Ἀνατολῆς ἐξῆρε τὸν θεραπευτικὸ χαρακτήρα τοῦ μυστηρίου. Ἀντίθετα, ἡ λατινόφωνη Δύση ὑπογράμμισε τὸν διοικητικὸ καὶ πειθαρχικὸ χαρακτήρα τῆς Μετανοίας³⁹.

3. Ὁ δημόσιος τρόπος ἐξομολογήσεως, ποὺ ἴσχυσε στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία, συνιστᾷ μὴν ἀκόμη ἀπόδειξη τῆς στενῆς σχέσεως ποὺ ἀπαρχῆς εἶχε τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας μὲ ὁλόκληρη τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα. Οἱ πιστοὶ ἐξομολογοῦντο δημοσίᾳ, ἐνώπιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνάξεως, στὴν ὁποία παρίστατο ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ λάμβαναν τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν τους μὲ τὴ χειροθεσίᾳ τοῦ ἐπισκόπου. «*Κατὰ Κυριακὴν δὲ Κυρίου*», διαβάζουμε στὴ Διδαχὴ, «*συναχθέντες κλάσατε ἄρτον καὶ εὐχαριστήσατε προεξομολογησάμενοι. τὰ παραπτώματα ὑμῶν, ὅπως καθαρὰ ἡ θυσία ὑμῶν ᾗ*»⁴⁰.

Μόνο μετὰ ἀπὸ τὴν ἐξομολόγηση «*ἐν ἐκκλησίᾳ*» τῶν παραπτωμάτων του ὁ ἁμαρτήσας πιστὸς μπορούσε νὰ προσέλθει μὲ καθαρὴ συνείδηση «*ἐπὶ τὴν προσευχήν*»⁴¹. Ἀντίθετα, ἐμποδιζόταν νὰ συνέλθει στὴ σύναξη καὶ πολὺ περισσότερο νὰ συμμετάσχει στὴ θεία Εὐχαριστία «*πᾶς ἔχων τὴν ἀμφιβολίαν μετὰ τοῦ ἐταίρου αὐτοῦ... ἕως οὗ διαλλαγῶσιν, ἵνα μὴ κοινωθῇ ἡ θυσία ὑμῶν*»⁴².

Ὁ δημόσιος χαρακτήρας τῆς ἐξομολογήσεως δὲν ἐξηγεῖται μόνο ἀπὸ τὸν μικρὸ ἀριθμὸ τῶν μελῶν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας· ὀφείλεται κυρίως στὴ συνείδηση ποὺ εἶχαν οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ὅτι ἀποτελοῦν ἓνα σῶμα, μὴν οἰκογένεια. Ἡ ἁμαρτία ἐνὸς μέλους εἶχε ἀντίκτυπο σὲ ὅλο τὸ Σῶμα, γι' αὐτὸ καὶ ἀφοροῦσε ὅλο τὸ Σῶμα. Ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία εἶναι ἀκόμη σύμφυχος «κοινωνία» μὲ τὴν πραγματικὴ ἔννοια τῆς λέξεως. Τὰ μυστήρια διατηροῦν τὸν κοινωνικὸ τους χαρακτήρα⁴³.

Οἱ ἁμαρτάνοντες «*ὡς πάσχοντα μέλη καὶ πλαινόμενα*» τῆς Ἐκκλησίας εἶχαν ἀνάγκη τῆς προσ-

ευχῆς ὁλόκληρης τῆς χριστιανικῆς κοινότητος, ὥστε ὁ Κύριος νὰ τοὺς δώσει «*μετάνοιαν ἀληθῆ*». Π' αὐτὸ καὶ οἱ ἄλλοι πιστοὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀντιμετωπίζουν σὰν ἐχθροὺς ἀλλὰ μὲ συμπάθεια καὶ μὲ ἀγάπη⁴⁴, ἐπιδιώκοντας ἔτσι τὴν ἐν μετανοίᾳ ἐπιστροφή τους στὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. «*Καὶ ὅσοι ἂν μετανοήσαντες ἔλθωσιν ἐπὶ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οὗτοι Θεοῦ ἔσονται, ἵνα ὧσιν κατὰ Ἰησοῦν Χριστὸν ζῶντες*»⁴⁵.

Ὁ μετανοῶν χριστιανὸς προσέφευγε πρὸς τοὺς ἀδελφούς του, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ζητοῦσε νὰ συγκοπιᾶσιν μαζί του στὴν προσευχὴ γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἐπιτύχει τὴν πνευματικὴ του θεραπεία ἀπὸ τὰ τραύματα ποὺ τοῦ προκάλεσε ἡ ἁμαρτία⁴⁶. Κατὰ τὸν Τερτυλιανό, ὁ ἁμαρτωλὸς μαζί μὲ τὴν προσφυγὴ του πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴν ἄφεση, ἡ ὁποία προϋποθέτει τὴν ἐξομολόγηση, γόνυπετεῖ στὰ θυσιαστήρια τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξατεῖται τὴν πρεσβεία πάντων τῶν ἀδελφῶν⁴⁷.

Τὸ ἴδιο πνεῦμα ἐκφράζουν καὶ πολλὲς προτροπὲς τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν πρὸς τὸν ἐπίσκοπο σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν εὐθύνη του ἐναντὶ τῶν ἁμαρτανόντων. Ὁ ἐπίσκοπος, «*ἐξουσίαν ἔχων κρίνειν τοὺς ἡμαρτηκότας*», καλεῖται νὰ «*προσλαμβάνειν*» καὶ νὰ «*προσδέχεται*» τοὺς μετανοοῦντες: «*τοὺς ἐφ' ἁμαρτίας λέγοντας μετανοεῖν ἀφορίζων χρόνον ὠρισμένον κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἁμαρτήματος, ἔπειτα μετανοοῦντας προσλαμβάνεσθαι, ὡς πατέρες υἱούς*»⁴⁸. Τὴν εὐσπλαγχνὴ φροντίδα πρὸς «*τοὺς ἀποπεπλανημένους*» συνιστᾷ καὶ ὁ ἱερὸς Πολύκαρπος πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους: «*Καὶ οἱ πρεσβύτεροι εὐσπλαγχνοι, εἰς πάντας ἐλεήμονες, ἐπιστρέφοντες τὰ ἀποπεπλανημένα...*»⁴⁹.

4. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς χαρακτήρας τῆς μετανοίας πιστοποιεῖται ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὶς τάξεις τῶν μετανοούντων, ποὺ διαμορφώθηκαν στὴν πρώτη Ἐκκλησία κατ' ἐπίδρασιν τῆς τάξεως τῶν κατηχουμένων.

Οἱ μετανοοῦντες σχημάτιζαν μιὰ εἰδικὴ κατηγορία χριστιανῶν, τῶν ὁποίων οἱ ὑποσχέσεις καὶ τὰ δικαιώματα δὲν ἦταν τὰ ἴδια μὲ αὐτὰ τῶν ἄλλων πιστῶν. Κατ' ἐξοχὴν –καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ σημαντικὸ– δὲν μπορούσαν οὔτε νὰ συμμετά-

σχουν στήν προσφορὰ οὔτε νὰ κοινωνήσουν. Αὐτὸς ὁ ἀποκλεισμός ἀπὸ τὴν Εὐχαριστία εἶναι μιὰ τυπικὴ ἀπαγόρευση, ποὺ συνιστᾷ τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῆς καταστάσεώς τους⁵⁰.

Οἱ τάξεις τῶν Μετανοούντων, ὅπως ἐξελικτικὰ διαμορφώθηκαν, ἦταν τέσσερις: οἱ προσκλαίοντες, οἱ ὅποιοι στέκονταν ἐκτὸς τοῦ ναοῦ (στὴ θύρα) καὶ παρακαλοῦσαν τοὺς χριστιανοὺς ποὺ εἰσέρχονταν νὰ προσευχηθοῦν γι' αὐτοὺς· οἱ ἀκροώμενοι, ποὺ στέκονταν στὸν νάρθηκα μέχρι τὸ κήρυγμα, ἀλλὰ δὲν εἶχαν δικαίωμα νὰ προσεύχονται· οἱ ὑποπίπτοντες, ποὺ βρίσκονταν ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ οἱ ὅποιοι εἶχαν δικαίωμα νὰ προσεύχονται γονυκλινεῖς, ἀλλὰ ἀποχωροῦσαν μαζὶ με τοὺς κατηχουμένους· καί, τέλος, οἱ συνιστάμενοι, οἱ ὅποιοι παρέμεναν στὴ Λειτουργία μέχρι τὸ τέλος, ἀλλὰ δὲν εἶχαν δικαίωμα νὰ συμμετάσχουν στὴ θεία Εὐχαριστία. Ἡ ὁμοιότητα τῶν τάξεων τῶν μετανοούντων πρὸς τὶς τάξεις τῶν κατηχουμένων δείχνει, ὅτι παρέμενε ἡ ἀρχαία ἀντίληψη κατὰ τὴν ὁποία οἱ βαρέως ἁμαρτάνοντες δὲν ἀνήκαν πλέον στὴν Ἐκκλησία⁵¹.

Ὁ μετανοῶν στήν ἀρχαία ἐποχὴ δέχεται τὴ μετάνοια, διότι ὑποτάσσεται στὴν Ἐκκλησία, δίνει ἤδη ἐπαρκῆ δείγματα τῆς μεταστροφῆς του καὶ θέλει νὰ συμφιλιωθεῖ με τὸν Θεὸ καὶ με τὴν Ἐκκλησία. Ἡ κατάσταση ἐξωτερικοῦ χωρισμοῦ σὲ σχέση με τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα στὴν ὁποία βρίσκεται βεβαιώνει κατὰ τρόπο αἰσθητὸ καὶ δηλώνει σαφῶς τὴν κατάσταση ἐσωτερικοῦ χωρισμοῦ ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία, τὴν ὁποία εἰσήγαγε μέσα του ἡ ἁμαρτία του. Δὲν εἶναι μιὰ ποινὴ, γιὰ νὰ μιλήσουμε ἀκριβέστερα, ἀλλὰ περισσότερο ἓνα σωστικὸ μέσο ποὺ τὸν κατευθύνει προοδευτικὰ στὴ συμφιλίωση με τὸν Θεὸ μέσα στὴν Ἐκκλησία⁵².

5. Τὴν ἀντίληψη γιὰ τὸ μυστήριό τῆς Ἐξομολογήσεως ὡς ἐπιστροφή καὶ ἐπανεκκίνηση στὴν Ἐκκλησία συναντοῦμε καὶ σὲ πολλοὺς ἱερὺς κανόνες, οἱ ὅποιοι ἀναφέρονται στὴν ἀσκήση τοῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας-Ἐξομολογήσεως.

Κατὰ τὸν 52ο κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἂν κάποιος ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος δὲν «προσδέχεται, ἀλλ' ἀποβάλλεται» «τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας», θὰ πρέπει νὰ καθαιρεῖται,

διότι λυπεῖ τὸν Χριστὸ ποὺ εἶπε ὅτι «χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι»⁵³. Ὁ Βαλσαμίων μάλιστα, ἐρμηνεύοντας τὸν κανόνα τοῦτο, σημειώνει τὰ ἐξῆς ἀξιοπρόσεκτα: «Οὐκ ἔστιν ἁμαρτία νικῶσα τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν. Διὸ καὶ πάντας τοὺς μετανοοῦντας καὶ ἐπιστρεφόμενους ἀπὸ τοῦ κακοῦ εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀγκαλίζεται ὁ Κύριος. Διὰ γὰρ τὴν σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν κατέβη ἐξ οὐρανοῦ καὶ εἶπεν, οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν»⁵⁴.

Ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ τοπικὴ σύνοδος, ποὺ συνήλθε τὸ 314 καὶ ποὺ ἐπιλήφθηκε τοῦ ζητήματος τῶν πεπτωκότων χριστιανῶν, ἀναθέτει στοὺς ἐπισκόπους «τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς δοκιμάσαντας, φιλανθρωπεύεσθαι ἢ πλείονα προστιθέναι χρόνον» σ' αὐτοὺς ποὺ ἐπέστρεφαν ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐπανεκκινῶντο καὶ πάλι στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας⁵⁵.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (325), ἀντιμετωπίζοντας ἀνάλογο ζήτημα, προτείνει ὡς βασικὴ ἀρχὴ γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῶν πεπτωκότων τὸ «ἐξετάζειν τὴν προαίρεσιν καὶ τὸ εἶδος τῆς μετανοίας». Καὶ προσθέτει: «Ὅσοι μὲν γὰρ φόβῳ, καὶ δάκρυσι, καὶ ὑπομονῇ, καὶ ἀγαθοεργίαις, τὴν ἐπιστροφήν ἔργῳ, καὶ οὐχὶ σχήματι, ἐπιδείκνυνται... Ὅσο δὲ ἀδιαφόρως ἠνεγκαν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ εἰσιέναι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀρκεῖν ἑαυτοῖς ἠγήσαντο πρὸς ἐπιστροφήν, ἐξ ἁπαντος πληροῦσθωσαν τὸν χρόνον»⁵⁶.

Κατὰ τὸν 2ο κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου (περὶ τὸ 360), αὐτοὶ ποὺ ἁμάρτησαν «ἐν διαφόροις πταίσμασι» καὶ μετανοοῦν γι' αὐτὰ καὶ ἐξομολογοῦνται, θὰ πρέπει νὰ ἐπιδείξουν «τελείαν τὴν ἀποστροφήν τῶν κακῶν». Καὶ ἀφοῦ τοὺς δοθεῖ «καιρὸς μετανοίας κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος», τότε μόνο «προσάγεσθαι τῇ κοινωνίᾳ», δηλαδὴ νὰ ἀξιωνοῦνται «τῆς τῶν θείων μυστηρίων μεταλήψεως», καὶ τοῦτο «οὐ διὰ τὴν σπουδὴν τούτων», ἀλλὰ «διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ»⁵⁷.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης στὸν 8ο κανόνα του ἐπισημαίνει ὅτι αὐτὸ ποὺ θὰ πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπόψη σέ ὅ,τι ἀφορᾷ στοὺς μετανοοῦντες δὲν εἶναι ὁ χρόνος ἀλλὰ «ἡ τοῦ θεραπευομένου

διάθεσις»· «ἡ προαίρεσις τοῦ ἑαυτὸν δι' ἐπιστροφῆς θεραπεύοντος»⁵⁸.

Τέλος, κατὰ τὸν περίφημο 102ο κανόνα τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (692), ἔργο «τῶν τὴν ποιμαντικὴν ἐγχειρισθέντων ἡγεμονίαν» εἶναι «τὸ πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν», δηλαδή ἡ ἐπανένταξη διὰ τῆς μετανοίας, αὐτῶν ποὺ ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ περιπλανήθηκαν στοὺς δρόμους τῆς ἁμαρτίας, στὴν ἐνότητα καὶ τὴν κοινωνία τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὸ ποὺ θὰ πρέπει νὰ σταθμίζουν μὲ προσοχὴ κατὰ τὴν ἄσκηση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως εἶναι τόσο «ἡ τῆς ἁμαρτίας ποιότης» ὅσο καὶ «ἡ τοῦ ἡμαρτηκότος πρὸς ἐπιστροφὴν ἐτοιμότης»⁵⁹.

* * *

Ἐπισκοπώντας, σὲ συνάρτηση μὲ τὸ θέμα μας, τὴν τρέχουσα ἀντίληψη γιὰ τὸ μυστήριό τῆς Ἐξομολογήσεως, ὀφείλουμε νὰ ἀναγνωρίσουμε ὅτι –σὲ πρακτικὸ ἐπίπεδο τουλάχιστον– αὕτῃ μοιάζει νὰ βρῖσκεται πολὺ μακριὰ ἀπὸ ἐκείνη ποὺ εἶχε γι' αὐτὸ ἡ πρώτη Ἐκκλησία.

1. Ἀπὸ πολλοὺς σημερινοὺς χριστιανοὺς ἡ ἁμαρτία κατανοεῖται ἀποσπασματικὰ καὶ δικανικὰ: ὡς παράβαση τοῦ νόμου, τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι ὡς γεγονὸς καὶ ὡς κατάσταση ποὺ μᾶς χωρίζει καὶ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ Πατέρα μας καὶ πού, κατ' ἐπέκτασιν, διαταράσσει τὴ θέση μας μέσα στὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα καὶ τὴν ἐν Χριστῷ κοινωνία μὲ τοὺς ἀδελφούς μας καὶ μέλη τῆς μᾶς πνευματικῆς οἰκογένειας στὴν ὁποία ἀνήκουμε.

Ἔτσι, τὸ μυστήριό τῆς Ἐξομολογήσεως προσλαμβάνει ἔντονα ἀτομικιστικὸ χαρακτήρα. Θεωρεῖται σὰν τὸ μέσο μὲ τὸ ὁποῖο ἐπιδιώκουμε τὴν ἐσωτερικὴ μας τακτοποίηση καὶ τὴν εἰρήνευση τῆς ἀτομικῆς συνειδήσεώς μας καὶ ὄχι ὡς ἡ ὁδὸς τῆς ἐν μετανοίᾳ ἐπιστροφῆς στὸν ζῶντα καὶ ἀληθινὸ Θεὸ καὶ ὡς ἡ πράξη ποὺ μᾶς ἐπανεντάσσει χωρισματικὰ στὴν κοινωνία καὶ τὴν εὐχαριστιακὴ ἐνότητα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος.

2. Ἄλλοι χριστιανοί, ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὸν ψυχολογισμό ποὺ χαρακτηρίζει τὴ σύγχρονη οὐμανιστικὴ σκέψη, βλέπουν τὸ μυστήριό τῆς Ἐξομολογήσεως ὡς μία χρήσιμη συζήτηση ποὺ ἀνακουφί-

ζει, ποὺ παρέχει λύσεις στὰ «προβλήματα» τους καὶ ἔτοιμες ἀπαντήσεις στὰ «ἐρωτηματικά» τους.

Ὁ Θεὸς μοιάζει σὰν νὰ εἶναι σχεδὸν ἀπὸν ἀπὸ τὸ μυστήριό. Καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ποιμένος ἀπὸ μάρτυρας τοῦ Θεοῦ καὶ λειτουργὸς τῆς ἐν Χριστῷ καταλλαγῆς μεταβάλλεται σὲ «γκουρού»· σὲ σοφὸ καὶ πολὺπειρο σύμβουλο, ποὺ διαθέτει μαγικὲς λύσεις γιὰ τὰ πολλὰ προβλήματα καὶ πανέξυπνες ἀπαντήσεις γιὰ κάθε εἶδους ἐρώτηση ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν ταλαιπωρημένο ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας.

3. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολλὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας –ιερωμένους, ποὺ διδάσκουν τὸν λαὸ ἢ διακονοῦν τὸ μυστήριό, καὶ λαϊκοὺς ποὺ ἐξομολογοῦνται– τὸ μυστήριό τῆς Ἐξομολογήσεως δὲν γίνεται κατανοητὸ καὶ φυσικὰ δὲν λειτουργεῖ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀρχέγονης πίστεως ποὺ διαμόρφωσε γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία. Ἀπὸ μυστήριό συμφιλώσεως καὶ ἐπανεντάξεως στὴν Ἐκκλησία τῶν πιστῶν ποὺ ὑποπίπτουν σὲ βαριὰ ἁμαρτήματα καὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, διατρέχει τὸν κίνδυνο νὰ μεταβληθεῖ σὲ μία προϋπόθεση *sine qua non*, ἡ ὁποία ἀπλῶς ἐπιτρέπει τὴν ἀραιώτατη συμμετοχὴ τους στὴ θεία Εὐχαριστία⁶⁰.

4. Ἐπίσης καὶ τὸ στοιχεῖο τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας καὶ ποιμαντικῆς καθοδηγήσεως, ποὺ εἰσῆλθε στὴν πρακτικὴ τῆς ἄσκησης τοῦ μυστηρίου ἀπὸ τὸν χώρὸ τῆς μοναστικῆς ἐξομολόγησης, προκαλεῖ μιὰ διπλὴ στρέβλωση: Ἀφ' ἑνὸς μειώνει τὸ ἀληθὲς περιεχόμενο τοῦ μυστηρίου ποὺ εἶναι ἡ ἐν μετανοίᾳ ὁμολογία τῶν ἁμαρτημάτων καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀναδεικνύει ὑπερβαλλόντως τὸ στοιχεῖο τῆς πνευματικῆς καθοδηγήσεως, ἡ ὁποία ὥστόσο, στὰ περιορισμένα πλαίσια τοῦ ἐξομολογητικοῦ χρόνου, οὔτε μὲ τὴν ἀναγκαίᾳ πληρότητα μπορεῖ νὰ ὑπηρετηθεῖ οὔτε καὶ κατὰ τρόπο ὑπεύθυνο νὰ ἀσκηθεῖ, λόγω τῆς πνευματικῆς ἀνεπάρκειας πολλῶν ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ τὸ ἐπιχειροῦν καὶ τῆς φύσεως τῶν διαφόρων ζητημάτων ποὺ ἀνακύπτουν καὶ τὰ ὁποία χρήζουν λεπτῆς καὶ ὑπεύθυνης ἀντιμετωπίσεως.

5. Ὑπὸ τὴν ἐπίδραση ἀκόμη τῆς ὑπακοῆς ποὺ ὀφείλουν οἱ μοναχοὶ πρὸς τὸν ἡγούμενο-γέροντα καὶ πνευματικὸ τους πατέρα καλλιιεργεῖται ἡ ἰδέα ὅτι καὶ οἱ ἐν τῷ κόσμῳ πιστοὶ ὀφείλουν νὰ δεῖχνουν ἀνάλογη –«τυφλή»!– ὑπακοὴ στὸν ἐξομο-

λόγο καὶ πνευματικὸ τους πατέρα.

Καὶ ἐὰν μὲν ἔχουμε ἓναν ὄντως θεοφορούμενο, ἔμπειρο καὶ διακριτικὸ πατέρα ἔχει καλῶς – ἂν καὶ ἡ μοναχικὴ ὑπακοή συνιστᾷ ὑποχρέωση ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὶς ὑποσχέσεις ποὺ ἔδωσε ὁ μοναχὸς κατὰ τὴν ὥρα τῆς κουρᾶς του. Ἐὰν ὅμως τὸν πνευματικὸ πατέρα-ἐξομολόγο χαρακτηρίζει ἡ ἀπειρία, ἡ οἴηση καὶ ἡ ἑωσφορικὴ ματαιοδοξία νὰ ἀναδειχθεῖ ἐν τῷ ἅμα καὶ στανικῷ τῷ τρόπῳ σὲ χαρισματοῦχο ἀγγελάρχη, τότε τὸ μυστήριό τῆς Ἐξομολογήσεως παύει νὰ εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικὴ πράξις τῆς ἐν Χριστῷ προσαγωγῆς στὴν Ἐκκλησία αὐτῶν ποὺ ἐξαιτίας τῆς ἁμαρτίας ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Γίνεται μέσο καὶ ἐργαλεῖο μὲ τὸ ὁποῖο ὁ ἐξομολόγος ἀγρεύει ὁπαδούς· καταπιέζει συνειδήσεις· ἀκρωτηριάζει τὴν ἐν Χριστῷ ἐλευθερία καὶ εὐθύνη τιμίων μελῶν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἀναγεννημένων μὲ τὸ ἅγιο Βάπτισμα καὶ σφραγισμένων μὲ τὴ θεία δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· πειραματίζεται πάνω σὲ ἀθάνατες ψυχὲς «ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε»⁶¹· καλλιεργεῖ μιὰν ἀρρωστημένη προσκόλληση στὸ πρόσωπό του, παρουσιάζοντας τὴ δική του θέληση σὰν θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὴ νοοτροπία του σὰν τὸ φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας, τὶς κατευθυντήριες γραμμὲς ποὺ ἐπιβάλλει σὰν τὴν ἀπλανῆ ὁδὸ σωτηρίας.

6. Ἀποτελεῖ ἐπιτακτικὸ χρέος τῆς Ἐκκλησίας σήμερα νὰ κατηχήσει συστηματικὰ τὸ ποίμνιό της· νὰ ἐπανευαγγελιστεῖ τὸ ἀληθὲς νόημα τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως. Ἀνατρέχοντας στὴν ἀρχέγονη πίστις καὶ ἀντίληψη, ποὺ διαμόρφωσε ἡ πρώτη Ἐκκλησία γιὰ τὸ μυστήριό τῆς Μετανοίας, νὰ ἐξάρει τὸν ἐκκλησιαστικὸ-κοινωνικὸ χαρακτήρα του.

Μὲ τὸ μυστήριό τῆς Μετανοίας-Ἐξομολογήσεως πρωτίστως:

* Ἐπιστρέφουμε στὸν Θεὸ καὶ Πατέρα μας, ἀπὸ τὸν ὁποῖο μᾶς ἀποκόπτει καὶ μᾶς ἀπομακρύνει ἡ ἁμαρτία.

* Ἀνακαλοῦμε κατὰ τὸν λόγὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος τὴ βαπτισματικὴ χάρις⁶² καὶ ἐπανεργοποιούμε τὴ θεία υἱοθεσία ποὺ λάβαμε μὲ τὸ Βάπτισμά μας καὶ τὴν ὁποία ἀκυρώνει ἡ ἀπομάκρυνσή μας ἀπὸ τὸν Πατρικὸ Οἶκο ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία καὶ ἀπὸ τὸ θεῖο θέλημα στὸ ὁποῖο

ἐκουσίως ὑποτάξαμε τὴ δική μας θέληση.

* Ἐπανεντασσόμαστε στὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο μᾶς διαχωρίζει ἡ αἰχμαλωσία μας στὸν ζυγὸ θανασίμων ἁμαρτημάτων.

* Μετέχουμε καὶ πάλι στὴν κοινὴ χαρισματικὴ ζωὴ, κορυφαία ἔκφραση τῆς ὁποίας εἶναι ἡ συμμετοχή μας στὴν τράπεζα τῆς θείας Εὐχαριστίας.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Πρβλ. Πράξ. 2, 38: «Πέτρος δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς· μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Πρβλ. Διδαχὴ Ἀποστόλων 9, 5: ΒΕΠΕΣ 2, 218: «Μηδεὶς δὲ φαγέτω μηδὲ πιέτω ἀπὸ τῆς εὐχαριστίας ὑμῶν, ἀλλ' οἱ βαπτισθέντες εἰς ὄνομα Κυρίου». Πὰ τὴ σχέση Βαπτίσματος καὶ συμμετοχῆς στὴ θεία Εὐχαριστία βλ. καὶ Ἰουστίνου Ἀπολογία Α', 65-66: ΒΕΠΕΣ 3, 197: «Ἡμεῖς δὲ μετὰ τὸ οὕτως λούσαι τὸν πεπεισμένον καὶ συγκατατεθεμένον ἐπὶ τοὺς λεγομένους ἀδελφούς ἄγομεν, ἔνθα συνηγμένοι εἰσὶ, κοινὰς εὐχὰς ποιησόμενοι ὑπὲρ τε ἑαυτῶν καὶ τοῦ φωτισθέντος... Εὐχαριστήσαντος δὲ τοῦ προεστῶτος καὶ ἐπευφημήσαντος παντὸς τοῦ λαοῦ οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι διδῶσιν ἐκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου... Καὶ ἡ τροφή αὕτη καλεῖται παρ' ἡμῖν εὐχαριστία, ἥς οὐδενὶ ἄλλῳ μετασχεῖν ἐξόν ἐστίν ἢ τῷ πιστεύοντι ἀληθῆ εἶναι τὰ δεδιδαγμένα ὑφ' ἡμῶν, καὶ λουσαμένῳ τὸ ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ἀναγέννησιν λουτρὸν, καὶ οὕτω βιοῦντι ὡς ὁ Χριστὸς παρέδωκεν».

2. Ἐρμηνεία τῆς θείας Λειτουργίας 36, 1: SC 4 bis, 222.

3. Ὁ.π., 36, 2-4, 224.

4. Γρηγόριος Νύσσης, Λόγος Ἀντιρωρητικὸς εἰς τὴν Εὐνομίον ἐκθεσιν, ΒΕΠΕΣ 68, 138: «Ἀμαρτία δὲ ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ ἀλλοτριώσεις, ὅς ἐστιν ἡ ἀληθινή τε καὶ μόνη ζωή».

5. Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, Κεφάλαια διάφορα θεολογικά τε καὶ οἰκονομικά I, 43: PG 90, 1193D: «Ἄρνησις γάρ ἐστι τοῦ Λόγου ἢ τοῦ πράττειν τὸ ἀγαθὸν διὰ φόβον παρὰ τῆς προδοσίας δέ, ἢ κατ' ἐνέργειαν ἐμπρόθετος ἁμαρτία καὶ ἡ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ὁρμή».

6. Ρωμ. 6, 2.

7. Ρωμ. 6, 33.

8. Ὁμιλ. 11, 2 εἰς Ρωμ.: PG 60, 485.

9. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ὁμιλ. 50, 4 εἰς Ἰωάννην: PG 59, 282.

10. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Εἰς τὸν ἄσωτον υἱόν..., 1: PG 59, 629.

11. Αἰμιλιανὸς Τιμαῶδου, Αἱ ἀρχαὶ τῆς μετανοίας, Ἀθήναι 1967, σ. 387.

12. Ἠθικός 13: SC 129, 414.

13. Λουκ. 15, 13.

14. Όμιλ. 11, 4 εἰς Φίλιππ.: PG 62, 268: «Φύγωμεν τὸν ἐχθρὸν τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας. Ὅταν ἁμαρτάνωμεν, φεύγομεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, δραπενόμεν, εἰς ἄλλοτρίαν ἀπερχόμεθα γῆν, καθάπερ ἐκεῖνος ὁ καταφαγὼν τὰ ὑπάρχοντα τὰ πατρῶα, καὶ ἀπελθὼν εἰς ἄλλοτρίαν γῆν, ὁ καταναλώσας πᾶσαν τὴν πατρικὴν οὐσίαν, καὶ ἐν λιμῷ ζῶν».

15. Συμειών τοῦ Νέου Θεολόγου, Ὑμνοι 3: SC 174, 478.

16. Πρβλ. Διαταγαὶ Ἀποστόλων 2, 17: ΒΕΠΕΣ 2, 23. «Πρόβατον ψωραλέον μεταδίδωσιν ἐτέροις τῆς νόσου, μὴ χωρισθὲν τῶν ὑγιαίνοντων προβάτων, καὶ ἄνθρωπος λοιμώσων πολλοὺς φυλακτέος, καὶ κύνων λύσση οὐνοχρεῖς ἐπικίνδυνος παντὶ, ᾧ δ' ἂν προσάψη. Ἐὰν οὖν καὶ ἄνθρωπον παρὰ νόμον μὴ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ χωρίσωμεν, "ποιήσωμεν τὸν οἶκον Κυρίου σπήλαιον ληστῶν"». Αἰμιλιανοῦ Τιμαίου, ὅ.π., σ. 14: «Ὁ ἁμαρτήσας εἰς τὰς σχέσεις του μὲ τὸ μυστηριακὸν σῶμα ἐθεωρεῖτο καὶ πάντοτε θὰ θεωρεῖται ὡς μέλος ἀσθενές, ὡς πρόσωπον προσβάλλον τὴν πνευματικὴν οἰκογένειαν. Ὡς ἐκ τούτου δεόμενον εἰδικῆς ἐξυγιάνσεως καὶ ἀπομακρύνσεως πρὸς ἀσφάλειαν μὲν τοῦ συνόλου, πρὸς θεραπείαν δὲ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ὁ ἁμαρτήσας διαπράττει μίαν βεβήλωσιν διπλὴν: κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας». Ἰω. Κ. Ἀγγελοπούλου, Ἡ Μετάνοια κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, Ἀθήναι 1998, σ. 52: «Ἡ ἁμαρτία ἀτιμάζει τὴ θέσι μας στὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ὁποῦ εἴμαστε νοσοῦντα καὶ ὄχι ὑγιᾶ πλέον μέλη. Ἡ Ἐκκλησία στηριχθεῖσα σὲ αὐτὴ τὴν θεολογικὴ βάσι καθὼς καὶ γιὰ λόγους θεραπευτικῶν-ποιμαντικῶν καθιέρωσε τὸ μέτρο τοῦ ἀφορισμοῦ».

17. Εὐσεβίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Δ', 23, 6: ΒΕΠΕΣ 19, 305.

18. Βλ. Λεξικὸ Βιβλικῆς Θεολογίας, ἐκδ. Βιβλικῶ Κέντρου «Ἄρτος ζωῆς», Ἀθήνα 1980, σ. 655.

19. Βασιλείου Βέλλα. Ἡ μετάνοια κατὰ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, «Ὁρθόδοξος Ἐπιστοασία» 15 (1969), σ. 59.

20. Ἰωάννου Κ. Ἀγγελοπούλου, Ἡ μετάνοια κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, Ἀθήναι 1998, σ. 59. Κατὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνὸ «πολλοὶς πρότερον παιδαγωγήσας καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν καλέσας σὺν τῷ καὶ τῷ τῷ, ὅδατος κατακλυσμῷ καὶ παντὸς τοῦ γένους μικροῦ δεῖν πανωλεθρία, συγχύσει καὶ διαιρέσει ἰώσεων, ἀγγέλων ἐπιστοασίᾳ, πόλεων ἐμπρησμῷ, τυπικαῖς θεοφανείαις, πολέμοις, νύκταις, ἡτταῖς, σημείοις καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις δυνάμεσι, νόμοις, προφήταις, δι' ὧν τὸ σπινδαζόμενον ἦν τῆς ἁμαρτίας ἀναίρεσις πολυσχεδῶς χηθείας καὶ καταδουλωσαμένης τὸν ἄνθρωπον καὶ πᾶν εἶδος κακίας ἐπισωρευσάσης τῷ βίῳ καὶ ἡ πρὸς τὸ εὖ εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ἐπάνοδος» (Ἐκδοσις ἀκριβοῦς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως 45, ἐκδ. Β. Kotter, Berlin-New York 1973, σσ. 106-107).

21. Ἰωήλ 2, 12-13.

22. Ἰεζ. 18, 30-31.

23. Λουκ. 1, 16.

24. Λουκ. 5, 32.

25. Μάρκ. 1, 15· Ματθ. 4, 17.

26. Λουκ. 15, 11-32.

27. Λουκ. 15, 7, 10.

28. Μάρκ. 6, 12· Λουκ. 25, 47.

29. Πράξ. 14, 15.

30. Πράξ. 26, 20. Πρβλ. Πράξ. 3, 19· 9, 35· 15, 19· 26, 18· Ἀ' Θεσσ. 1, 9· Ἰακ. 5, 19· Ἀ' Πέτρ. 2, 25.

31. Πράξ. 8, 22· Β' Κορ. 7, 9-10· 12, 21· Β' Τιμ. 2, 25.

32. Ἀποκ. 2, 5· 3, 3, 9. Πρβλ. Λεξικὸ Βιβλικῆς Θεολογίας, σ. 661: «Χωρὶς νὰ μιᾶνε ζητᾶ τὸ μυστήριον τῆς μετάνοιας, τὰ κείμενα αὐτὰ δείχνουν ὅτι ἡ ἀρετὴ τῆς μετάνοιας ὀφείλει νὰ ἔχει τὴ θέσιν τῆς στή χειριστιανικῆς ζωῆς ὡς ἐπέκταση τῆς μεταστροφῆς ποὺ σφραγίζεται μὲ τὸ Βάπτισμα».

33. Βασιλείου Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθήναι 1978, σσ. 54-56.

34. A. G. Martimort, L' Eglise en prière. III. Les sacrements. Edition nouvelle, p. 117. Πρβλ. Στεφανίδου, ὅ.π., σσ. 76-78.

35. Ἀλεξάνδρου Σμέμαν, Πῶς πρέπει νὰ ἐξομολογοῦμε καὶ πῶς πρέπει νὰ ἐξομολογούμεστε, Κατερίνη 1994, σ. 15.

36. Πρβλ. Alexander Schmemmann, Πὰ νὰ ζήσει ὁ κόσμος (Πρόλογος καὶ Μετάφραση Ζήσιμος Λορεντζάτος), Ἀθήνα 1970, σ. 127: «Ἡ μετάνοια εἶναι αὐτὴ ποὺ μᾶς ὁδηγáει πάλι καὶ πάλι στὴ χαρὰ τοῦ Πασχαλινοῦ συμποσίου...». Βλ. καὶ Μιχαὴλ Καρδαμάκη, Ὁρθόδοξη Πνευματικότητα, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1980, σ. 208: «Ὁ πιστὸς μὲ τὴ μετάνοια καὶ τὴν ἐξομολόγησιν ἐπιστρέφει καὶ ἀποκαθίσταται στὴν ὀργανικὴ φυσικὴ τοῦ Θεοῦ μέσα στὴν Ἐκκλησία, ὅπου γίνεται δυνατὴ ἡ κοινωνία του μὲ τὸ Θεὸ, ἡ εἰσοδὸς του στὴν εὐλογημένη τριαδικὴ Βασιλεία».

37. Κατὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο, οἱ πιστοὶ ποὺ ἁμαρτήσαν βαρέως καὶ γι' αὐτὸ ἀποκόπηκαν ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ κοινωνία, ἐπανερχοῦνται στὴν κοινωνία αὐτὴ μόνο διὰ τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας-Ἐξομολογήσεως: «Εκεῖνοι μὲν γὰρ κατὰ τοὺς τοῦ Θεοῦ νόμους ἐκβλήθεντες καὶ μένοντες ἔξω, τέως χρηστὰς ἔχουσιν ἐλπίδας, κὰν ἐθέλωσι τὰ παραπτώματα διορθῶσαι, διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἧς ἐξέπεσον δυνήσονται μετὰ καθαροῦ τοῦ συνειδότος πάλιν ἐπανελθεῖν» (Λόγ. Θ', Περὶ τοῦ μὴ καταφρονεῖν τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων, PG 63, 629). Πρβλ. Ἀγγελοπούλου, ὅ.π., σ. 325.

38. Πρὸς Φιλαδελφεῖς 8: ΒΕΠΕΣ 2, 31). Πρβλ. A. Schmemmann, ὅ.π., σ. 128: «Τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας δὲν εἶναι, λοιπόν, μιὰ ἱερὴ καὶ νομικὴ "ἐξουσία" παραχωρημένη ἀπὸ τὸ Θεὸ στοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλὰ εἶναι ἡ ἐξουσία τοῦ Βαπτίσματος καθὼς αὐτὸ ζεῖ μέσα στὴν Ἐκκλησία. Τὸν μυστηριακὸ χαραχτῆρα τὸν λαβαίνει ἀπὸ τὸ Βάπτισμα. Στὸ Χριστὸ τὰ ἁμαρτήματα ὅλα συχωρεθῆκανε μιὰ γιὰ πάντα, γιὰτὶ ὁ Ἰδιὸς Ἐκεῖνος εἶναι ἡ συγχώρεση τῶν ἁμαρτημάτων καὶ καμμιὰ "καινούργια" ἄφεση δὲ χρειάζεται. Ὅμως γιὰ μᾶς ποὺ ἀδιάκοπα ἀφήνουμε τὸ Χριστὸ καὶ ἀφορίζουμε (excommunicate) τὸν ἑαυτὸ μας ἀπὸ τὴ ζωὴ

Του, χρειάζεται να ξαναγυρνάμε σὲ Ἐκεῖνον καὶ νὰ δεχόμαστε πάλι καὶ πάλι τὸ δῶρο ποὺ μέσα σὲ Ἐκεῖνον κάποτε προσφέρθηκε μὰ γιὰ πάντα. Καὶ ἡ ἄφεση εἶναι τὸ σημάδι πὼς πραγματώθηκε καὶ πληρώθηκε ὁ γυρισμὸς αὐτός. Καὶ ὅπως ἡ Εὐχαριστία δὲν εἶναι “ἐπανάλληψη”, ἀλλὰ εἶναι τὸ ἀνέβασμά μας, τὸ δέξιμό μας στὸ ἴδιο αἰώνιο συμπόσιο –ἔτσι καὶ τὸ μυστήριο τῆς μετάνοιας δὲν εἶναι μὰ ἐπανάλληψη τοῦ Βαπτίσματος, ἀλλὰ ὁ γυρισμὸς μας στὴν “καινότητα τῆς ζωῆς” ποὺ ὁ Θεὸς μᾶς πρόσφερε κάποτε μὰ γιὰ πάντα».

39. Αἰμιλιανὸς Τιμαῖδου, ὁ.π., σ. 413. Πρβλ. Ἀ. Σμέμαν, *Πὼς πρέπει...*, σ. 18: «Ἀπὸ μυστήριο τῆς συμφιλώσεως ἐκείνων ποὺ ἀφορίστηκαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἡ Μετάνοια μεταβλήθηκε σὲ μυστήριο γιὰ ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ θεολογικὰ στὴν ἀντίληψη αὐτὴ ὑπογραμμίζοταν ὅχι πιά ὅτι ἡ μετάνοια εἶναι ὁ δρόμος τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ ὅτι ἡ ἄφεση εἶναι ἐξουσία τῆς Ἐκκλησίας...».

40. *Διδαχὴ* 14, 1: ΒΕΠΕΣ 2, 220. Πρβλ. Π. Ν. Τρεμπέλα, *Δογματική...*, τόμ. Γ', Ἀθήναι 1979: «Δεδομένου, ὅτι ἡ ζωὴ τῶν χριστιανῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἦτο κατὰ πάντα αὐστηρά, συνήθη δὲ καὶ οὐχὶ σκανδαλώδη τὰ εἰς αὐτὴν διωλίσθαιον “παραπτώματα”, ὥς ἄλλως τε ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ χαρακτηρισμοῦ αὐτῶν, ἡ ἐξομολόγησις τούτων ἐγένετο δημοσίᾳ ἐνώπιον τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας παρόντων καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν αὐτῆς».

41. *Διδαχὴ* 4, 14: ΒΕΠΕΣ 2, 217.

42. Ὁ.π., 14, 2, 220.

43. Τιμαῖδου, ὁ.π., σ. 266, καὶ Ἀγγελοπούλου, ὁ.π., σ. 329.

44. Πολυκάρπου, *Πρὸς Φιλιππησίους* 9, 4: ΒΕΠΕΣ 3, 19.

45. Ἰγνατίου, *Πρὸς Φιλαδελφεῖς* 3, 2: ΒΕΠΕΣ 2, 277.

46. Μεγάλου Βασιλείου, εἰς τοὺς *Ψαλμ.* 32, 3: ΒΕΠΕΣ 52, 66: «Βούλεται σε ἐλεῆσαι καὶ τῶν ἑαυτοῦ οἰκτιρμῶν μεταδοῦναι ὁ κριτὴς· ἀλλ' ἐὰν εὗρη σε μετὰ τὴν ἀμαρτίαν ταπεινόν, συντετριμμένον, πολλὰ μετακλαύσαντα ἐπὶ τοῖς πονηροῖς ἔργοις, τὰ γενόμενα κρυφῇ ἀνεπαισχύντως δημοσιεύσαντα, δεηθέντα ἀδελφῶν συγκαμεῖν σοὶ πρὸς τὴν ἴασιν...».

47. *De poenitent.* IX, PL 1, 1354. (Τρεμπέλα, *Δογματική*, τόμ. Γ', σ. 263).

48. *Διαταγαὶ Ἀποστόλων* 2, 11-16: ΒΕΠΕΣ 2, 18-23.

49. *Πρὸς Φιλιππησίους* 6, 1: ΒΕΠΕΣ 3, 17.

50. Pierre Adnès, *Pénitence*, D S 12 A, 960.

51. Βασιλείου Στεφανίδου, ὁ.π., σσ. 108-109.

52. Pierre Adnès, ὁ.π., 960.

53. Γ. Α. Ράλλη - Μ. Ποτλῆ, *Σύνταγμα τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων...*, τόμ. Α' - ΣΤ', Ἀθήνησι 1852-1859, τόμ. Β', σ. 68.

54. Ὁ.π., σ. 69.

55. Ὁ.π., Γ', 31-32.

56. Ὁ.π., Β', 140-141.

57. Ὁ.π., Γ', 173.

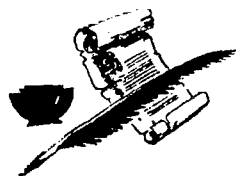
58. Ὁ.π., Δ', 328.

59. Ὁ.π., Β', 549-550.

60. Πρβλ. Alexander Schmemmann, *Μεγάλη Τεσσαρακοστή*, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1981, σσ. 146-155. Ἐπίσης, Ξενοφῶντος Σ. Παπαχαλαμπους, *Ὅροι καὶ προϋποθέσεις διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν θεῖαν Εὐχαριστίαν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου*, Ἀθήναι 1987, σσ. 118-121.

61. *Ρωμ.* 14, 15.

62. *Κλῆμαξ* 5: PG 88, 764B: «Μετάνοιά ἐστὶν ἀνάκλησις Βαπτίσματος· μετάνοιά ἐστὶ συνθήκη πρὸς Θεὸν δευτέρου βίου...».

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

**ΝΕΑΙ ΑΣΜΑΤΙΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ
ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑΙ ΥΠΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2000**

1. Άκολουθία εἰς τιμὴν τῶν ἀνωγύμων μαρτύρων τῶν κατὰ τὴν ἄλωση τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων Κωνσταντινουπόλεως ἀναιρεθέντων ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐν τῷ Ἱερῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας τεμένει..., ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Στεργιούλη, καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας.

2. Άκολουθία καὶ Παρακλητικὸς Κανὼν τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων τῶν Δώδεκα, ποιηθέντα ὑπὸ Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου καὶ ὑποβληθέντα πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικαίας.

3. Άκολουθία εἰς τὸν ἅγιον Λουκᾶν Ἀρχιεπίσκοπον Συμφερουπόλεως καὶ Κρμαίας, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Ἰωὴλ Φραγκάκου καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν.

4. Άκολουθία εἰς τὴν ᾠαυματουργὸν εἰκόνα Παναγίας τῆς Δαμάστας, ποιηθεῖσα ὑπὸ Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος (Ἑορτὴ 8 Σεπτεμβρίου).

5. Κανὼν Παρακλητικὸς Εἰς τὸν Πανεύφημον Προφήτην Δανιὴλ, ποιηθεῖς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Δανιὴλ Ἀεράκη καὶ ὑποβληθεῖς πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας.

6. Κανὼν Παρακλητικὸς Εἰς τὸν ἅγιον Ἐνδοξον Προφήτην Ἠλίαν τὸν Θεσβίτην, ποιηθεῖς ὑπὸ τοῦ Πρεσβυτέρου Στυλιανοῦ Καρπαθίου καὶ ὑποβληθεῖς πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

7. Νέος Παρακλητικὸς Κανὼν εἰς τὸν Ἅγιον Ἐνδοξον Νεομάρτυρα Κωνσταντῖνον τὸν Ὑδραῖον, ποιηθεῖς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Στεργιούλη καὶ ὑποβληθεῖς πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας.

8. Άκολουθία τῶν ἁγίων ἐνδόξων ὁμοζύγων συζύγων Τερεντίου καὶ Νεονίλλης καὶ τῶν ἐπτὰ τέκνων αὐτῶν... προστατῶν τῶν Πολυτέκνων, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Χαραλάμπους Μπούσια καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. (Ἡμερομηνία ἑορτῆς Κυριακὴ πρὸ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου).

9. Κανὼν Παρακλητικὸς εἰς τὸν Ἀπόστολον Τιμόθεον, ποιηθεῖς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Νικοδήμου Ἀεράκη καὶ ὑποβληθεῖς πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας.

10. Ἀσματικὴ Ἀκολουθία ἁγίου Μαρκιανοῦ, Οἰκονόμου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Νικοδήμου Ἀεράκη καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας. (Ἡμερομηνία ἑορτῆς 1η Ἰανουαρίου).

11. Ἀσματικὴ Ἀκολουθία ἁγίου Ρηγίνου, Ἐπισκόπου Σκοπέλου, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Χαραλάμπους Μπούσια καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν.

12. Κανὼν Παρακλητικὸς εἰς Ἅγιον Βησσαρίωνα, πολιοῦχον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν, ποιηθεῖς ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Ἀποστολάκη, καὶ ὑποβληθεῖς πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν.

13. Άκολουθία ἐπὶ τῇ μετακομιδῇ τιμίων λειψάνων τῶν ἁγίων μαρτύρων Σοφίας, Πίστews καὶ Ἀγάπης εἰς τὸν ὁμώνυμον αὐτῶν Ναὸν Ἀγίας Σοφίας Νέου Ψυχικοῦ Ἀθηνῶν, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἱερομονάχου Ἀθανασίου Σιμωνοπετρίτου καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

14. Ἀσματικὴ Ἀκολουθία εἰς ἀνάμνησιν τῆς εὐρέσεως τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου, ποιηθεῖσας ὑπὸ τοῦ Κ. Μενδρινοῦ καὶ ὑποβληθεῖσας πρὸς ἔγκρισιν διὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θήρας.

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΩΝ «ΔΙΠΤΥΧΩΝ»

«ΔΙΠΤΥΧΑ 2001» ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκυκλοφόρησαν καὶ διατίθενται ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὰ «Δίπτυχα» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 2001.

Ὁ λαμπρὸς αὐτὸς τόμος, ὁ ὁποῖος ἐκδίδεται ἀπὸ τὴν Συνοδικὴ Ὑποεπιτροπὴ ἐπὶ τῆς Ἐκδόσεως τῶν «Διπτύχων», εἶναι κόπος καὶ μόχθος τῶν μελῶν αὐτῆς, καθὼς καὶ τῶν ἐργαζομένων στὸ Τυπογραφεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Τὰ μέλη τῆς Συνοδικῆς Ὑποεπιτροπῆς γιὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἦσαν, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας κ. Διονύσιος, Πρόεδρος, καὶ οἱ Ἀρχιμ. Πατρίκιος Καλεώδης καὶ Δωρόθεος Πολυκανδριώτης, ὁ Πρωτοπρ. Δημήτριος Τζέρπος καὶ ὁ Μουσικολογίστατος κ. Ἀπόστολος Βαλληνδράς.

Τὰ «Δίπτυχα», συμποσοῦμενα σὲ 1.454 σελίδες, εἶναι χωρισμένα σὲ τρία τμήματα: α) εἰς τὸ πρῶτον, τὸ περιλαμβάνον τὸν Πρόλογον, τὴν Ἀφιέρωσιν, Συνοδικὴ Διαγνώμη, εἰς τὴν «Νεότητα ὡς χρυσὴν ἐλπίδα τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατὰ τὴν νέαν χιλιετίαν», συγγραφικὸν πόνημα τοῦ Ἑλλογμ. κ. Ἰωάννου Ἀθανασοπούλου, τὸν Πίνακα τῶν Ἱστορικῶν Γεγονότων, τὸ Πασχάλιον, τὰ Πασχάλια τοῦ ΚΑ' αἰῶνος, τοὺς τρεῖς κυριωτέρους τρόπους γραφῆς τῶν ἀριθμῶν, τὰ ἀστρονομικὰ στοιχεῖα τοῦ ἔτους 2001, καὶ τὶς Γενικὲς Τυπικὲς Διατάξεις καὶ Ὁδηγίες· β) εἰς τὸ

δεύτερον, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὸ Κυριακοδρόμιον καὶ Μηνολόγιον τοῦ ἔτους 2001, τὸ ὁποῖο κατηρτίσθη ὑπὸ τοῦ κ. Ἀποστόλου Βαλληνδρά, Ἀρχοντος Πρωτοψάλτου τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ γ) εἰς τὸ τρίτον, τὸ περιλαμβάνον τὴν Ἑπετηρίδα, ἥτοι τὴν Κανονικὴ Ὁργάνωσιν τῶν Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων καὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχικῶν, Αὐτοκεφάλων καὶ Αὐτονόμων Ἐκκλησιῶν, τῆς ὑπ' οὐρανὸν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸ τελευταῖον κεφάλαιον, ἥτοι τὸ Ἐπίμετρον, ἀναγράφονται: α) ἡ στήλη τῶν κεκοιμημένων Ἱεραρχῶν, β) οἱ τίτλοι καὶ οἱ προσαγορεύσεις τῶν Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν, γ) τὸ Μηνολόγιον ὀνομαστηρίων τῶν Ἀρχιερέων, δ) οἱ διευθύνσεις καὶ τὰ τηλέφωνα Ἱεραρχῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ε) Συνοπτικὸς Πίναξ Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας.

Ἡ Συνοδικὴ Ὑποεπιτροπὴ κατέβαλε καὶ πάλιν κάθε δυνατὴ προσπάθεια, προκειμένου νὰ ἀνταποκριθῇ ἐπαξίως εἰς τὴν, ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου καὶ τῶν Μελῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς ἑκατοστῆς τεσσαρακοστῆς τετάρτης Συνοδικῆς Περιόδου, ἀνατεθεῖσαν εἰς αὐτὴν διακονίαν.

Ἀρχιμ. ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΠΟΛΥΚΑΝΔΡΙΩΤΗΣ

Ἐπιμελητὴς τῶν «Διπτύχων»

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ**ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΝ ΙΔΙΟΠΡΟΣΩΠΕΙΑΝ**

Ἡ Εἰδικὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Πολιτιστικῆς Ταυτότητος, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς, τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, ἡσχολήθη ἐνδελεχῶς μὲ τὸν προγραμματισμὸν τῶν ληπτέων ἀποφάσεων, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπισημασμένης προβολῆς τῆς Ἑθνικῆς καὶ Πολιτιστικῆς ἰδιοπροσωπείας ἡμῶν.

Ἀπαντὰ τὰ μέλη τῆς Εἰδικῆς Σ.Ε., ἐτόνισαν τὴν ἀνάγκην προβολῆς τῆς πολιτιστικῆς ἰδιοπροσωπείας ἡμῶν εἰς τὴν σημερινὴν νεοελληνικὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐποφειλομένην ἀρωγὴν τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς πᾶσαν θετικὴν προσπάθειαν διὰ τὴν διαφύλαξιν, ἐμβριθῆ μάθησιν καὶ προβολὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, τῆς πολιτιστικῆς ταυτότητος καὶ γλώσσης. Πάντοτε ἡ Ἐκκλησία ἀναπτύσσει καὶ διατηρεῖ ἀνοικτὰς διόδους ἐπικοινωνίας καὶ συνεργασίας μὲ φορεῖς, οἱ ὅποιοι προβάλλουν τὴν πολιτιστικὴν μας ταυτότητα. Μάλιστα δὲ σήμερον, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 21οῦ αἰῶνος, ἡ Ἐκκλησία μας καλεῖται ν' ἀναπτύξῃ ἔτι περισσότερον τὴν ἐπιμορφωτικὴν τῆς διακονίας καὶ συμβολὴν εἰς τὴν διαφύλαξιν, ἀπροκατάληπτον μάθησιν καὶ προβολὴν τῆς πολιτιστικῆς κληρονομίας ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ συμπαρίσταται δι' ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς εἰς σχετικὰς πρωτοβουλίας, αἱ ὁποῖαι ἀσκοῦνται μέσῳ ἐκπαιδευτικῶν, πολιτιστικῶν καὶ ἄλλων ἰδρυμάτων (δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν).

Ἡ Εἰδικὴ Σ.Ε. Πολιτιστικῆς Ταυτότητος, λαβοῦσα σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τ' ἀνωτέρω, εὐλαβῶς εἰσηγήθη τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ:

α. τὴν διοργάνωσιν Συνεδρίου διὰ τὸν προσεχῆ Ἰούνιον, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τῶν 150 χρόνων ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀλ. Παπαδιαμάντη.

β. τὴν δημιουργίαν «Ἀνοικτοῦ Πανεπιστημίου» μὲ ἀντικείμενον σπουδῆς: «Ἑλληνισμός καὶ Χριστιανισμός», μὲ προοπτικὴν ἐνάρξεως τὸν Ὀκτώβριον 2001.

γ. τὴν θέσπισιν «Πανελληνίου Διαγωνισμοῦ Ἑλληνομαθείας» διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ἀναφερομένου εἰς κείμενα ἑλληνικῆς γλώσσης (καθ' ὅλην τὴν διαχρονίαν αὐτῆς) καὶ εἰς θέματα ἑλληνικῆς ἱστορίας (ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ).

Βεβαίως δι' ὅλων τῶν ἀνωτέρω εἰσηγητικῶν προτάσεων, δὲν ἐξαντλεῖται ἓνα τόσοσιν οὐσιώδες μέγεθος, ὥς εἶναι ἡ πολιτιστικὴ μας ταυτότης, εἶναι ὅμως μία πρώτη οὐσιαστικὴ προσέγγις, ἡ ὁποία θὰ κρατᾷ ἀναμμένη τὴν σπίθα τῆς ἐγνοίας ἐμπρὸς εἰς τὸν πάντοτε ἐλλοχεύοντα κίνδυνον τῆς πολιτιστικῆς μας ἀλλοτριώσεως καὶ εἰς τὰς ἱστορικὰς προκλήσεις τοῦ καιροῦ μας.

Ἀρχμ. ΚΛΗΜΗΣ ΚΟΤΣΟΜΥΤΗΣ

Γραμματεὺς τῆς Εἰδ. Σ.Ε.

Τ

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
- ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ
- ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
- ΔΙΑΦΟΡΑ

Τὸ ἄρθρον τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Συντάξεως**«ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ»****(Κριτική ἀξιολόγησις διακηρύξεως τῶν Καθηγητῶν κ.κ. Δ. Τσάτσου καὶ Κ. Τσουκαλᾶ)****Δ'****8. Οἱ ὑπ' ἀρ. 9-12 παράγραφοι τῆς διακηρύξεως**

Τὸ μανιφέστο γιὰ τὶς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Δημοκρατίας τῶν δύο συναδέλφων καταλήγει στὶς παραγράφους 9-12, τὶς ὁποῖες παραθέτομεν ὅλες μαζί, διότι εἰς αὐτὲς κατ' οὐσίαν ἐπαναλαμβάνεται ὅτι περὶ θρησκευτικῶν ἢ μεταφυσικῶν ἢ προπολιτικῶν στοιχείων ἐλέχθη στὶς ὑπ' ἀρ. 1-8 παραγράφους, τὶς ὁποῖες ἤδη ἔχομεν ἀξιολογήσει στὰ τρία προηγούμενα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία».

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
 Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου
 Ἀθηνῶν, Τακτικοῦ Μέλους τῆς Εὐρωπαϊκῆς
 Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

Οἱ ὑπ' ἀρ. 9-12 παράγραφοι ἔχουν ὥς ἐξῆς:

9. Ἄν ἡ βούλησις τοῦ λαοῦ ἔλθῃ σὲ ἀντίθεση μὲ μίαν προπολιτογραφημένη μεταφυσικὴ «οὐσία» τῆς κοινωνίας, ἡ δημοκρατία θὰ κλονισθεῖ καὶ αὐτὸ θὰ συμβεῖ ἀκριβῶς διότι ἡ δημοκρατικὴ πολιτικὴ ἀντιπαράθεσις θὰ ἀναγκασθῇ νὰ ὑποταχθεῖ σὲ ἕναν ἰδεολογικὸ μονισμό, θεμελιωμένο στὴν καταστροφικὴ διάκριση ἀνάμεσα στὴν ἐκ προοιμίου «σωστή» καὶ στὴν ἐκ προοιμίου «ἐσφαλμένη» πολιτικὴ.

10. Ἐνας μεταφυσικὰ –ἄρα καὶ θρησκευτικὰ– προσδιορισμένος πολιτικὸς μονισμὸς τῆς Πολιτείας δὲν περιορίζεται ποτὲ στὴ συγκεκριμένη μεταφυσικὴ –ἐδῶ θρησκευτικὴ– ἐπιλογή, ἀλλὰ διαχέεται σὲ ὅλο τὸ πεδίου τῆς πολιτικῆς: στὴν οἰκονομία, στὴν κοινωνικὴ πολιτικὴ, στὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ κ.ο.κ. Προφανῶς, ὅμως, οἱ οἰκονομικὲς, ἐθνικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐπιλογὲς δὲν εἶναι ἐπιτρεπτό νὰ ἀνάγονται στὴ δογματικὴ συμβατότητά τους μὲ προπολιτικὰς ἀξίες ἢ μὲ σεπτὰ κείμενα, ἀκόμα καὶ μὲ τὰ Εὐαγγέλια. Πολὺν περισσότερο πού τὰ κείμενα αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπόκεινται σὲ ἔλλογη ἀμφισβήτηση, δηλαδὴ σὲ δημοκρατικὸ ἔλεγχο.

11. Λένε πὼς ἡ δημοκρατία δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ προφήτες ἢ ἀπὸ σωτῆρες. Ἡ διατύπωση εἶναι

ἐλλιπὴς ἢ καὶ παραπλανητικὴ, γιὰτὶ συμβαίνει κάτι πολὺν περισσότερο: οἱ σωτῆρες, οἱ κάτοχοι τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως γνώσης καὶ οἱ προφῆτες εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνοι πού τὴν ἀπειλοῦν κατ' ἐξοχήν. Πράγματι, δύο εἶναι τὰ βασικὰ λογικὰ καὶ ἱστορικὰ ἐπιχειρήματα πού καθιστοῦν τὴ δημοκρατία ἀναντικατάστατη πολιτειακὴ μορφή. Τὸ πρῶτο εἶναι ὅτι κανεὶς προσδιοριστικὸς τῆς πολιτειακῆς βούλησις παράγοντας δὲν μπορεῖ νὰ ἐπικαλεῖται μίαν «πλήρη» ἐκ τῶν προτέρων γνώση περὶ τοῦ «ἀληθοῦς» καὶ συνεπῶς τοῦ ἐξ ὁρισμοῦ «ὀρθοῦ». Ἄν ἦταν δυνατόν νὰ συμβαίνει κάτι τέτοιο, ἡ δημοκρατία θὰ ἦταν πολυτελὴς ἢ καὶ περιττή. Καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἡ δημοκρατία εἶναι ἀσύμβατη μὲ τὴν πολιτειακὴ ἐγκυρότητα τῆς ὁποίας παντογνωσίας. Τὸ δεύτερο εἶναι ὅτι κανεὶς δὲν δικαιούται νὰ ἰσχυρίζεται ὅτι γνωρίζει τὸ μέλλον. Σὲ μίαν τέτοια περίπτωσι, μὲ εἰς πείσμα τῶν προφητῶν ἀποφανόμενῃ καὶ δρῶσα δημοκρατία θὰ ἦταν προφανῶς παράλογη καὶ ἐπικίνδυνη.

12. Ἡ δημοκρατία εἶναι λοιπὸν συννυφασμένη μὲ μίαν μόνιμην ἐκκρεμότητα. Πρόκειται γιὰ τὴν ἐκκρεμότητα τοῦ ἱστορικοῦ μέλλοντος. Αὐτὸ ἀποκλείει κάθε μεταφυσικὴ –ἄρα καὶ θρησκευτικὴ– ἀντοδέσμευση τῆς πολιτείας, ἀλλὰ θέτει καὶ ὅρια στὴν προγνωστικὴ τῆς λειτουργία, κυρίως ὅταν πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐπίκληση τῆς ὁποίας μεταφυσικῆς, ὅποτε ἀναιρεῖ τοὺς βασικοὺς ὅρους τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ἡ δράσις τῶν ἀυτόκλητων πάντα παντογνωστῶν καὶ προφητῶν εἶναι ἐλεύθερη στὰ πλαίσια τῆς κοινωνίας, ἀρκεῖ νὰ παραμένει ἔξω ἀπὸ τὶς λειτουργίες τῆς θεσμοποιημένης δημοκρατικῆς Πολιτείας. Γι' αὐτὸ ζητοῦμε τὸν χωρισμὸ Ἐκκλησίας καὶ δημοκρατικῆς Πολιτείας, δηλαδὴ τὴν ἐκκοσμίκευση τῆς ἑλληνικῆς Πολιτείας.

9. Κριτικὴ ἀξιολόγησις τῶν ὑπ' ἀρ. 9-12 παραγράφων.

α) Γιὰ τὶς ἐπαναλήψεις, πού ὑπάρχουν στὶς ὑπ' ἀρ. 9-12 παραγράφους ἰσχύουν ὅσα ἔχομεν παρα-

τηρήσει σχετικῶς στὰ τρία προηγούμενα ἄρθρα μας. Πὰ τίς νέες διατυπώσεις καὶ ἐπισημάνσεις τῶν παραγράφων αὐτῶν παρατηροῦμεν ἐν πρώτοις γενικῶς ὅτι καὶ μέσα εἰς αὐτὲς εἶναι ἔκδηλα ἄρκετὰ συλλογιστικὰ σφάλματα, ὡς λ.χ. τὰ σφάλματα τῆς «λήψεως τοῦ ζητουμένου», τῆς «τῶν ὅρων τετραδός» (quaternio terminorum), τῆς χρήσεως τῆς μεθόδου τοῦ Προκρούστου καὶ τῆς «μεταβάσεως εἰς ἕτερον γένος».

β) Οἱ δύο Καθηγητὲς κάνουν ἄστοχη διάκρισιν καὶ ἐνδεχομένην ἀντιπαράθεσιν τῆς «βούλησης τοῦ λαοῦ» καὶ τῆς «κοινωνίας», ὡς ἐὰν ἡ «κοινωνία» δὲν διαμορφώνεται ἀπὸ τὴ βούλησιν τοῦ λαοῦ. Ἡ μεταφυσικὴ «οὐσία» τῆς κοινωνίας ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι ἄσχετη πρὸς τίς προπολιτικὲς μεταφυσικὲς ἢ θρησκευτικὲς κατευθύνσεις καὶ ἀνάγκες τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος τὴν συγκροτεῖ. Ἐπομένως ἀποτελεῖ σκισμαχίαν νὰ ὁμιλοῦμε περὶ ὑποταγῆς τῆς δημοκρατίας «σὲ ἓναν ἰδεολογικὸ μονισμό». Ἡ ἀληθινὴ δημοκρατία πρέπει ἀπ' ἐνὸς νὰ ἐξασφαλίσῃ στίς μειονότητες δυνατότητα πρὸς ἐλεύθερη ἄσκησιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων τῆς καὶ ἀπ' ἑτέρου πολὺ περισσότερον μὲ τὸ κριτήριον τῆς «λαϊκῆς κυριαρχίας» πρέπει νὰ ἱκανοποιῇ τὰ θρησκευτικὰ αἰτήματα καὶ τίς «προπολιτικὲς» μεταφυσικὲς ἀνάγκες τῆς πλειονηφίας τῶν πολιτῶν. «*Ἰδεολογικός μονισμός*» εἶναι δυνατός μόνον σὲ ὁλοκληρωτικὰ καθεστῶτα, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς αὐτῶν θὰ εἶναι ἐπιφανειακός, ὡς ἔχομεν ἤδη ἐπισημάνει.

γ) Τὰ ἱερὰ κείμενα τῶν διαφορῶν θρησκειῶν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπόκεινται «τόσον σὲ ἔλλογη ἀμφισβήτηση», ὅσον –ὅπως συμβαίνει στὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια– καὶ σὲ ἔλλογη θεμελίωσι καὶ παραδοχὴ τοῦ ἱστορικοῦ περιεχομένου αὐτῶν.

δ) Μὲ κάποιαν δημαγωγικὴν ἀπόχρωσι καὶ μὲ κάποιαν εἰρωνείαν τὸ μανιφέστο τῶν δύο Καθηγητῶν ἐπιδίδεται εἰς νέαν σκισμαχίαν ἀποδίδοντας ἐμμέσως στοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας ἀξιώσεις περὶ... παντογνωσίας καὶ προβλέψεως τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἱστορικοῦ μέλλοντος! Π' αὐτό, ὡς λέγουν, πρέπει νὰ γίνῃ χωρισμός Ἐκκλησίας καὶ δημοκρατικῆς Πολιτείας, δηλαδή «ἐκκοσμίκευση τῆς ἑλληνικῆς Πολιτείας»! Ὅπερ ἔδει δεῖξαι!

Πρὸ 38 ἐτῶν ὁ γράφων εἶχεν ἐπισημάνει τὰ ἐξῆς: «*Ἡ ἐξ ἀποκαλύψεως πίστις εἶναι ὁδοιπορία ἐν σκοτει καὶ σκιᾷ καὶ θεὰ “δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι” (Α' Κορ. ιγ', 12) καὶ οὐχὶ “πρόσωπον πρὸς*

πρόσωπον”. Τὸ “ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους” ἰσχύει καὶ περὶ τῆς ἐκ πίστεως ἀπορρεούσης γνώσεως... Διὰ τῆς θρησκευτικῆς πίστεως δίδονται ἀπαντήσεις εἰς πολλὰ προβλήματα, ἀλλ' αἱ ἀπαντήσεις αὗται εἶναι ἡ πηγὴ νέων καὶ ἀκόμη βαθύτερων ἀβύσσεων. Δὲν ὑπάρχει μόνον τὸ φῶς, ἀλλ' ἐπίσης ὑπάρχει καὶ ἡ νύξ τῆς πίστεως. Ἡ πίστις, κατὰ τὸν Pascal (*Pensées*, ἀρ. 430, ἔκδ. E. Wasmuth), παρέχει μὲν ἱκανὸν φῶς, ἀλλὰ καὶ περιέχει σημαντικὸν σκότος...

»*Ἡ πίστις εἶναι “ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων”*... Ὁ πλήρως κατανουόμενος Θεὸς δὲν θὰ ἦτο ὁ Θεὸς τῆς ἀποκαλύψεως, ἀλλ' ὁ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ ἀνθρώπου πλασθεὶς Θεός...

»*Ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως ἔχει εὐρύτητα καὶ ἐνότητα, ἀγνοοῦσα τὴν ὁμοιομορφίαν, ἰσοπέδωσιν, σχηματοποίησιν καὶ τυποποίησιν καὶ καθιστῶσα δυνατὴν τὴν ποικιλίαν διὰ τῆς διαφορῶν πραγματοποιήσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ καθ' ἕκαστον ἀτόμου...*

»*Ἡ πίστις δὲν παρέχει ὁλοκληρωτικὴν γνῶσιν...* Πρὸς τοῦτοις μετὰ τῆς πίστεως εἶναι ἀρρήκτως συννυφασμένη ἡ ἐλπίς, ἥτις προϋποθέτει, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ὑπαρξὶς δὲν κατέχει τὸ πλήρωμα τῶν ἀγαθῶν, οὔτε ἔχει ἀφικθῆ εἰς τὸ τέρας καὶ τὴν τελειότητα. Τὸ καθ' ὁδὸν εὐρίσκεισθαι, τὸ ὁδοιπορεῖν, τὸ ἀναζητεῖν... εἶναι κατηγορίαι, αἵτινες ἀκριβῶς εἶναι δυνατὰ μόνον ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς πίστεως, ἐξ ἧς ἀνθίζει ἡ ἐλπίς, ἥτις θὰ ἦτο παράλογος καὶ ἀκατανόητος ἄνευ τῆς πίστεως... Ἡ ἑλλειψὶς πλήρους βεβαιότητος εἶναι πάντοτε ὁ κληρὸς τοῦ Χριστιανοῦ... Ἡ πίστις..., ἀποκλείουσα πᾶσαν ἐγγύησιν καὶ ἀπόλυτον γνῶσιν, συνιστᾷ: “*Μετὰ φόβον καὶ τρόμον τὴν ἐαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε*” (Φιλιπ. β', 12)» (Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἡ Φιλοσοφία τῆς Θρησκείας τοῦ Karl Jaspers, ἐν Θεσσαλονίκῃ 1963, σσ. 25 καὶ 71-72).

ε) Μόνον μὲ τὸ λογικὸ σφάλμα τῆς ἀποκρύψεως τῆς χρήσεως πρὸς προβολὴν ἱστορικῶν καταχρήσεων εἶναι δυνατόν νὰ προβάλλεται ὁ ἀφελὴς ἰσχυρισμός ὅτι ἡ χριστιανικὴ πίστις... ἀπειλεῖ τὴν δημοκρατίαν, διότι δῆθεν εἶναι «προσδιοριστικὸς τῆς πολιτικῆς βούλησης παράγοντας», ποὺ «ἐπικαλεῖται μίαν “πλήρη” ἐκ τῶν προτέρων γνῶσι περὶ τοῦ “ἀληθοῦς” καὶ συνεπῶς τοῦ ἐξ ὁρισμοῦ “ὀρθοῦς”» (§ ii). Ἡ χριστιανικὴ πίστις εἶναι δυνατόν νὰ προσανατολίσῃ τὴ βούλησιν καὶ τίς ἐνέργειες τῶν

φωτισμένων πολιτειακῶν καὶ πολιτικῶν συνδιαμορφωτῶν τῆς ἀληθινῆς δημοκρατίας, ἀλλ' οὐδέποτε δημιουργεῖ τῇ φαντασίῳ ὅποιαδήποτε παντογνωσίαις, ἢ ὅποια ἀρνέεται «ἐκκρεμότητες» καὶ αἶρει δῆθεν τὴν ἐλευθερία τῆς δημοκρατικῆς προσιμώσεως μᾶς ἀπὸ τὶς ἐναλλακτικὲς δυνατότητες διαμορφώσεως τοῦ δημοκρατικοῦ ἱστορικοῦ μέλλοντος. Πρὸ 29 ἐτῶν μέσα στὴν Αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας σὲ διάλεξι τοῦ ὁ γράφων εἶχε τονήσει τὰ ἑξῆς:

Οἱ διεπόμενοι ἀπὸ χριστιανικὴν κοσμοθεωρίαν καὶ βιοθεωρίαν «πολιτικοὶ εἶναι ἐλεύθεροι γιὰ τὶς συγκεκριμένους ἐπιλογές τους, ὅπως οἱ ἱατροὶ σ' ἓνα ἱατρικὸ συμβούλιο. Μπορεῖ νὰ εἶναι ἐξ ἴσου χριστιανικὰ προσανατολισμένοι, νὰ ἀντιμετωπίζουν μὲ τὸ ἴδιο χριστιανικὸ πνεῦμα μὴ νόσο κι ὅμως νὰ ἔχουν διαφορετικὴ ἐπιστημονικὴ γνώμη στὸ ἐὰν ἢ ἀ' ἢ β' θεραπευτικὴ καὶ διατηρητικὴ ἀγωγή εἶναι ἢ καταλληλότερη γιὰ τὴν ἀρρώστια αὐτή.

»Ὁ Χριστιανικὸς Κοινωνισμὸς κανένα σύστημα δὲν καταδικάζει ὡς ἀπλῶς οἰκονομικὸ ἢ κοινωνικὸ ἢ πολιτικὸ. Τὸ ἐὰν ἢ πολιτειακὴ δομὴ ἔχει σοσιαλιστικὸν ἢ συλλογικὸν χαρακτήρα καὶ συγκεντρωτικὴ ὑφή· τὸ ἐὰν ἐνθαρρύνῃ ἢ ὄχι τὴ διοικητικὴ ἀποκέντρωσι ἢ τὴν αὐτοδιαχείρισιν τὸ ἐὰν ἔχῃ ἢ ὄχι ὁμοσπονδιακὴν ὀργάνωσιν τὸ ἐὰν ἔχῃ ἓνα καθαρὸ μένο, λογικὸ καὶ μετριάσμενο νεοφιλελευθερισμὸ, ἐλεγχόμενο καὶ ὑποκείμενο σὲ αὐξημένον κρατικὸ παρεμβατισμὸ· τὸ ἐὰν θὰ κρατικοποιῶνται τὰ μέγιστα συγκροτήματα παραγωγῆς ἢ θὰ ἐποπτεύονται ἀπὸ ἐκπροσώπους τῆς κυβερνήσεως, πὺν θὰ συμμετέχουν στὰ διοικητικὰ τους συμβούλια· τὸ ἐὰν θὰ κοινωνικοποιῶνται τὰ κέρδη τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων μὲ μεγαλύτερη ἄμεση φορολογία· τὸ ἐὰν, ἀποφεύγοντας κάθε δογματισμὸ καὶ μονολιθισμό, μπορῇ ἢ κρατικὴ ὀργάνωσις νὰ κάμῃ ἐκλεκτικὴ σύνθεσι τῶν θετικῶν στοιχείων τοῦ λιμπεραλισμοῦ καὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ, τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας καὶ τοῦ συνεταριστικοῦ πνεύματος σὲ μὴ καινούρια δομὴ, πὺν θὰ εἶναι ἐν πάσῃ περιπτώσει δημοκρατικὴ καὶ ὄχι μονοκομματικὴ ἢ ὁλοκληρωτικὴ –αὐτὸ εἶναι κάτι, πὺν ἀπὸ ἅποσι χριστιανικὴ εἶναι ἀδιάφορο, τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον ἢ χριστιανικὴ βιοθεωρία δὲν ἔχει οὐτοπιστικὴ ὑπερρασισμὸς, διότι γνωρίζει ρεαλιστικά, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἐπίγειοι ἄγγελοι. Ὅπως τονίζει ὁ Ρῶσος φιλόσοφος Μπερδιάγιεφ, «οἱ Χριστιανοὶ ὀφείλουν νὰ

συμμετέχουν κατὰ τρόπο δημιουργικὸ στὴν τροποποίηση τῆς κοινωνικῆς τάξεως, στὴ μεταρρύθμισί της καὶ στὴν τελειοποίησί της. Ἀλλ' ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ ἀπαιτεῖ ἐδῶ ἓνα ρεαλισμὸ, καταπολεμεῖ τὶς οὐτοπίαις καὶ τὶς φαντασιοπληξίες... Ἡ τελεία κοινωνία εἶναι νοητὴ μόνο σ' ἓνα κόσμον τέλειον, μόνον ὡς μεταμόρφωσις τοῦ κόσμου, ὡς καινὴ γῆ καὶ καινὸς οὐρανός, ὡς νέα Ἱερουσαλήμ, ὡς ἔλκεσις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ» (Εὐαγγελίου Δ. Θεοδώρου, Χριστιανισμὸς καὶ Πολιτικὴ, Ἀθήναι 1984, σσ. 78-79).

στ) Τὸ ὅτι ὁ χριστιανικὸς προσανατολισμὸς τῶν πολιτειακῶν παραγόντων δὲν αἶρει τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐπιλογῶν τους ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἐκλογὴ ἀνάμεσα στὶς ἀξίες καὶ στὶς διάφορες ὑπαρκτὲς κλίμακες διαβαθμίσεως καὶ ἱεραρχήσεως τους συνιστᾷ τόσον τὸ ποιητικόν, ὅσον καὶ τὸ τελικόν αἴτιον τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Ἀλλ' ἡ ἐκλογὴ αὕτῃ ἐξαρτᾶται ἐκ «προπολιτικῶν» κοσμοθεωρητικῶν καὶ βιοθεωρητικῶν κινήτρων. Ἐάν, λοιπόν, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, «πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας» (Ἰω. η', 34), εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὑπάρχουν «ἐλευθερίαν ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς» (Β' Πέτρ. 19), ἀντιθέτως ἡ προπολιτικὸ καὶ προσυνταγματικὸν χαρακτήρος χριστιανικὴ βιοθεωρία, προσφέροντας στοὺς ἀνθρώπους ἱεραρχημένα δραστικὰ ἀξιολογικὰ κίνητρα καὶ ἐλατήρια, εἶναι ἡ ἀκρόπολις τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν προέβαλλαν τόσον ὁ Κύριος, ὅταν ἔλεγε «Γνώσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ἰωάν. η', 32) ἢ «Ἐὰν ὁ Υἱὸς (τοῦ Θεοῦ) ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὅντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε» (Ἰωάν. η', 36), ὅσον καὶ ὁ Ἀπ. Παῦλος, ὅταν διεκήρυττεν «Ὁ ὃ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ', 17) ἢ «Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν, ἣ Χριστὸς ἡμᾶς ἐλευθέρωσε, στήκετε καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε» (Γαλ. ε', 1). Γιὰ τὴν πλειονότητα τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ κύριοι συνδιαμορφωτὲς τῆς Πολιτείας, ἡ ἐλευθερία αὕτῃ εἶναι δυνατόν νὰ ἀξιοποιηθῇ διὰ τῆς ἐκάστοτε ἐκλογῆς τοῦ «κρείττονος» καὶ «βελτίονος» ἀντὶ τοῦ «ἥσσονος» καὶ «χειρότερου».

10. Ἐπὶ ἐλγόμενα

Ἡ προηγηθεῖσα σὲ 4 ἄρθρα μας κριτικὴ ἀξιολό-

γῆρις τοῦ μανιφέστου τῶν κ.κ. Δ. Τσάτσου καὶ Κ. Τσουκαλά κατέστησε φανερόν, ὅτι τοῦλάχιστον μέ-
σα στὰ πλαίσια τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος εἶναι
ἀσπόμενον τὸ αἶτημά τους περὶ ἐκκοσμικεύσεως
τῆς ἐλληνικῆς Πολιτείας, διότι εἶναι ὅλως ἀνεδα-
φικὴ ὁποιαδήποτε ἀξίωσις νὰ ἐξοβελισθοῦν ἐκ τοῦ
δημοκρατικοῦ πολιτειακοῦ γίνεσθαι τὰ προσδιο-
ρίζοντα τὴ βούλησι τοῦ κυριάρχου λαοῦ θρησκευ-
τικὰ «προνομικά», «προσυνταγματικά» καὶ «προ-
πολιτειακά» «πιστεύω» του. Ὁ ἀείμνηστος διακε-
κριμένος δικαστὴς στὸ Δικαστήριον τῶν Εὐρω-
παϊκῶν Κοινοτήτων Κωνσταντῖνος Ν. Κακούρης,
κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀναγορεύσεως αὐτοῦ σὲ
Ἐπίτιμον Διδάκτορα τοῦ Νομικοῦ Τμήματος τοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁμιλήσας ἐπὶ τοῦ θέματος
«*Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Δικαστηρίου τῶν Εὐρωπαϊκῶν
Κοινοτήτων καὶ τὸ ἥθος τοῦ δικαστοῦ*», διεκήρυξε
τὰ ἑξῆς: «Ἄν ἡ πυκνότερη, ἡ πιὸ μεστὴ στιγμή τοῦ
φυσικοῦ εἶναι ἡ στιγμή πὸν φτάνει στὰ τελευταῖα
ὄρια τοῦ φυσικοῦ, πρὸς τὰ “μετὰ τὰ φυσικά”, τὰ
“ἐπέκεινα”. Ἔτσι καὶ γιὰ τὸν νομικό: ἡ πολὺτιμη, ἡ
πιὸ μεστὴ στιγμή του εἶναι ἡ στιγμή πὸν φτάνει στὰ
ὄρια πρὸς τὰ “μετὰ τὰ νομικά”». Στὸ τέλος τοῦ λό-
γου του ὁ ἀείμνηστος Κ. Κακούρης, ἀπευθυνόμε-
νος στοὺς φοιτητές, εἶπεν ὅτι, ὅταν ἕκαστος ἐξ
αὐτῶν λάβῃ τὸ πτυχίον του, κατὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ
Πρυτάνεως καθομολόγησίν του θὰ εἴπῃ, ἐκτὸς τῶν
ἄλλων: «*εἴ μοι σὺν ταῖς εὐχαῖς τῶν ἐμῶν διδασκά-
λων ὁ Θεὸς βοηθὸς ἐν τῇ βίῳ*».

Ὁ διαπρεπὴς δικαστὴς, χρησιμοποιῶν εὐαγγελ-
λικὴν γλῶσσαν, προσέθεσεν ὅτι ἐπιβάλλεται αὐτο-
κριτικὴ καὶ αὐτοεξετάσις τῶν ἐνηλίκων νομικῶν
στὸ «*Ταμειῶν*» τῆς συνειδήσεώς τους πρὸς διακρί-
βωσιν τοῦ ἐὰν πραγμάτωσαν μὲ συνέπειαν τὴν κα-
θομολόγησιν αὐτὴν (Νομικὸ Βῆμα, τόμος 40,
Μάιος-Ιούνιος 1992, τεύχος 3, σσ. 465-466).

Ὁ ἴδιος δικαστὴς, κατὰ τὴν ἐπίσημη ὑποδοχὴν

του ὡς ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῆς Ἀκαδημίας
Ἀθηνῶν, ὁμιλήσας ἐπὶ τοῦ θέματος «*Τὸ Δικαστή-
ριον τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων ὡς συνταγμα-
τικὸ δικαστήριον*», στὸ τελευταῖο τμήμα τοῦ λόγου
του ἀναφέρθηκε εἰς «*τὴν ψυχικὴν ἀνάγκη, νὰ διατη-
ρηθεῖ μέσα στὴν ἔννομη τάξιν ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸ
χῶρον τοῦ Ἀπόλυτου, μὲ τὴν Ἰδέαν τοῦ Δικαίου*». Μὲ
παρηγορίαν τόνισε τὰ ἑξῆς: «*Παρ’ ὅλη ὅμως αὐτὴ
τὴν ψυχικὴν ἀνάγκη, παραμένει ἕνα θεμελιῶδες γιὰ
τὸ δυτικὸ πολιτικὸ πρόβλημα, κληρονομημένον
ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ διαφωτισμοῦ: εἶναι ἡ ὑπερτρο-
φία τῆς νοσησιαρχίας, τοῦ ρασιοναλισμοῦ, εἰς βάρος
τοῦ μυστικοῦ στοιχείου, τῆς μεταφυσικῆς ἀναζήτη-
σης, τῆς ἀνάγκης γιὰ ὀντολογικὴ μέθεξι στὴν
πραγματικότητα πὸν βρίσκεται ἐπέκεινα τοῦ Σύμ-
παντος, τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, τῆς ἀνάγκης
γιὰ ὀρθὴ θρησκευτικὴ τοποθέτηση. Σκέπτομαι
λοιπὸν ὅτι ἂν ἐπρόκειτο οἱ λαοὶ τοῦ Δυτικοῦ κό-
σμου νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ζοῦν μέσα στὸ στε-
γνὸ ρασιοναλιστικὸ καὶ ὠφελμιστικὸ κλίμα, ἢ ἀπό-
ληξη ἴσως νὰ εἶναι ὅτι πλέον οὔτε τὰ Συνταγματικά
Δικαστήρια, πὸν σήμερον ἀποτελοῦν τὸ τελευταῖον
καταφύγιον, θὰ μποροῦν νὰ ἐμπνέονται ἀπὸ τὴν
Ἰδέαν τοῦ Δικαίου...*

»Εἶμαι βέβαιος ὅμως ὅτι οἱ λαοὶ τοῦ Δυτικοῦ
κόσμου θὰ ξαναβροῦν τὴ σωστὴ ἰσορροπία ἀνάμε-
σα στὸ ρασιοναλισμὸν, τὴ νοσησιαρχίαν, καὶ στὸ πνευ-
ματικὸ πιστεύω, ἀφοῦ τὸ δοκιμάζουν διαρκῶς, μὲ
πικρὴ πείρα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος “οὐκ ἐπ’ ἄρτων μόνον
ζήσεται”» (Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τ. 70,
ἔτος 1995, τεύχ. Β', σ. 384).

Θὰ ἦταν ἔνδειξις συγχύσεως τοῦ βάθους καὶ
τοῦ πλάτους τῶν ἐννοιῶν ὁ τυχὸν ἰσχυρισμὸς ὅτι οἱ
διακηρύξεις τοῦ ἐπιφανοῦς Ἑλλήνος δικαστοῦ ση-
μαίνουν ἀπειλὴν γιὰ τὴ δημοκρατία.

(Τέλος)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

**Ἀπονομή τῆς τιμητικῆς διακρίσεως
τοῦ “Παρασήμου τοῦ Ἀπ. Παύλου”**

Συμφώνως πρὸς τὴν «Συννοδικὴν Διαγνώμην», ἡ ὁποία δημοσιεύεται σὲ ἄλλες σελίδες τοῦ παρόντος τεύχους τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν Πανηγυρικὸν Ἑσπερινὸν γιὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς μνήμης τοῦ ἱ. Φωτίου τοῦ Μεγάλου, –ὁ ὁποῖος Ἑσπερινὸς τελέσθηκε στὸν Καθεδρικὸ Ἱ. Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου (Ἀθήνα), χοροστατοῦντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου καὶ συμπαρισταμένων τῶν Σεβασμιωτάτων μελῶν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου καὶ ἄλλων Σεβ. καὶ Θεοφ. Ἀρχιερέων καὶ πλήθους Κληρικῶν–, ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπένευμε τὴν τιμητικὴν διάκρισιν τοῦ «Παρασήμου τοῦ Ἀπ. Παύλου» (χρυσοῦ σταυροῦ μετὰ ἀστέρος) ἀφ’ ἐνὸς εἰς 4 Πανοσ. Ἀρχιεπισκόπους Ἱεροκλήρυκες, ἀφ’ ἑτέρου εἰς δύο λογιώτατους Πρεσβύτερους, τρίτον εἰς 4 Ὁμοτίμους Καθηγητὲς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης καὶ τέταρτον εἰς 2 διακεκριμένους Ἱεροψάλτες.

Οἱ πρῶτοι τιμήθηκαν, διότι διακρίθηκαν στὸ ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν ψυχῶν καὶ πρωτοστάτησαν εἰς ἱεραποστολικά ἔργα, ἰδίως στὴν διαπαγωγήν τῆς νεότητος, στὴν προστασίαν τοῦ γήρατος, στὴν στήριξιν τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας καὶ στὴν καλλιέργειαν τῆς φιланθρωπίας. Οἱ τιμηθέντες 2 λογιώτατοι πρεσβύτεροι διακρίθηκαν γιὰ τὸν πλοῦτον τῶν θεολογικῶν γνώσεων, γιὰ τὴν διαφώτισιν τοῦ φιλοχρίστου πληρώματος μετὰ τὸν «ὄξυγρᾶφο» κάλαμόν τους καὶ γιὰ τὴν διάδοσιν τῶν θησαυρῶν τῶν Πατέρων.

Οἱ 4 Ὁμοτίμοι Καθηγητὲς τιμήθηκαν ὡς «μῦσται τῆς Θεολογίας καὶ διδάσκαλοι τῆς ἀληθείας τῆς Ἐκκλησίας», ὡς μαχόμενα μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἀγωνιζόμενα ὑπὲρ τῆς δόξης αὐτῆς.

Οἱ δύο ἐπιφανεῖς Ἱεροψάλτες βραβεύθηκαν διότι, «ψυχαῖς καθαραῖς καὶ ἀρυνώτοις χεύουσιν» αἰνοῦν τὸν Θεὸν ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Ἀναλογίου καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπηρετοῦν τὴν Βυζαντινὴν Μουσικὴν Τέχνην.

**Τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων
Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας**

Κατὰ τὴν καθιερωμένην μετὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς μνήμης τοῦ ἱ. Φωτίου τοῦ Μεγάλου σύσκεψιν Σεβ. μελῶν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου καὶ ἄλλων παρευρεθέντων Σεβ. Ἱεραρχῶν μετὰ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, –ἡ ὁποία σύσκεψις ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἔχει καθιερωθῆ νὰ τελεῖται κατ’ ἔτος–, ἐξετάσθηκε τὸ θέμα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἔγινε συζήτηση μετὰ τὴν ἐμπεριστατωμένην σχετικὴν εἰσήγησιν τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βλασίου Φειδᾶ, ὁ ὁποῖος διαπραγματεύθηκε τὸ θέμα: «Τὸ χρέος τῆς Πολιτικῆς Ἡγεσίας ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν ἱερὸν Φῶτιον», ἐντάξας σχετικὰς πτυχὲς τῆς διδασκαλίας τοῦ μεγάλου ἱ. πατρὸς στὰ εὐρύτερα ἱστορικὰ καὶ διαχρονικὰ ἔως σήμερον πλαίσια.

Ἡ εἰσήγησις καὶ ἡ διεξαχθεῖσα εὐρυτάτη συζήτηση, ἡ ὁποία ὁλοκληρώθηκε μετὰ σύντομην ὁμιλίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, συνετέλεσαν στὸ νὰ ἐπισημανθοῦν καὶ ἐξαρθοῦν ὅσα πρὸ ὀλίγων μηνῶν διατυπώθηκαν στίς στήλες τοῦ παρόντος περιοδικοῦ, ὅταν τονίσθηκαν τὰ ἑξῆς: «Υπερτονίζεται ὅτι οἱ ρόλοι τῆς πολιτείας εἶναι “διακριτοί”. Ἀλλὰ ὅπως ὑπενθυμίζει ἡ Φιλοσοφικὴ Ὀντολογία “τὸ ἄλλως εἶναι” δὲν σημαίνει (πάντοτε, κατὰ σχέσιν αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ) καὶ “χωρισμένως εἶναι”. Οἱ ρόλοι εἶναι “διακριτοί”, ἀλλ’ ὄχι χωρισμένοι... Ἐφ’ ὅσον ἡ συντριπτικὴ πλειονοψηφία τῶν πολιτῶν εἶναι μέλη τῆς Ἐκκλησίας, οἱ “διακριτοί” ρόλοι αὐτῆς καὶ τῆς Πολιτείας εἶναι ρόλοι ἀλληλεξαρτώμενοι, ἀλληλόχρεοι, ἀλληλέγγυοι, ἀλληλένδετοι, ἀλληλοεπικουροὶ, ἀλληλοπεριχωρούμενοι. Οἱ λειτουργικῶς διακριτὲς πράξεις πρέπει νὰ στηρίζωνται σὲ ἀποφάσεις ποὺ προϋποθέτουν ἀξιολογικὴν, πνευματικὴν συνεργασίαν καὶ ἀλληλοσεβασμὸν ἰσοτιμίας. Ἐὰν τυχὸν ἐπιβληθῇ, ὡς μὴ ὀφείλει, ὁποιοσδήποτε “χωρισμὸς” τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους –μέσα σὲ πλαίσια δημοκρατίας καὶ ὅχι δεξιῶν ἢ ἀριστερῶν φασιστικοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ–,

ὁ χωρισμός αὐτὸς θὰ ἦταν καὶ θὰ περιοριζόταν μόνον σὲ μερικές διοικητικές ἀρμοδιότητες. Οὐδέποτε θὰ ἐπρόκειτο γιὰ οὐσιαστικὸν χωρισμὸ καὶ πλήρη ἀποξένωση» (Περιοδικὸν «Ἐκκλησία», Ἰούνιος 2000, ἀριθμ.6, σσ.571-572).

«Φιλανθρωπία 2000»

Ἡ σὲ ὁλόκληρη τὴν Χριστιανικὴ Οἰκουμένη ἀκτινοβολοῦσα Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης διοργάνωσε τὸν παρελθόντα Νοέμβριον στὰ πλαίσια τοῦ Ἰωβηλαίου ἔτους 2000 Πανορθόδοξον Συνέδριον ὑπὸ τὸν τίτλον: «ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ 2000»: Ἡ Κοινωνικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας (Παρελθόν-Παρόν-Προοπτικαὶ διὰ τὸ μέλλον). Τὸ Συνέδριον διοργανώθηκε ὑπὸ τις εὐλογίες τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἱ. Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης.

Εἰς τὸ Μήνυμα τοῦ Παναγιωτάτου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κρήτης κ. Τιμόθεον τονίζονται τὰ ἑξῆς: «Ὡς ὅντως ἐπιτυχὴς καὶ συγχαρητηρίων ἀξία τυγχάνει ἡ ἐπιλογή τοῦ θέματος καὶ ἡ πραγματοποίησις τοῦ ἐν λόγῳ Συνεδρίου, συντονιζομένη ἄριστα πρὸς τὸ ἔργον τῆς θείας οἰκονομίας τῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ δι' ἅκραν καὶ ἀνεκδιήγητον φιλανθρωπίας σαρκωθέντος ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Ἀγίας Παρθένου καὶ εὐδοκήσαντος ἵνα, διὰ τῆς ἁγίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας, ἀσκήται καὶ ἐξατομικεύηται τὸ ἔργον τοῦτο τῆς φιλανθρώπου διακονίας ἐν τῷ κόσμῳ, τόσον διὰ τῆς πνευματικῆς ἀγωγῆς πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, ὅσον καὶ διὰ τῆς ὕλικῆς ἀγωγῆς πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῶν ἀναξιοπαθούντων ἀδελφῶν ἡμῶν.

»Αναλογιζόμενοι δὲ καὶ ἀποτιμῶντες τὴν μέχρι σήμερον πορείαν ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς θειότητος ταύτης διπλῆς ἀποστολῆς, τὰ ἐπιτεύγματα, τὰς δυσχερείας, τὰ γενόμενα σφάλματα καὶ τὰς παραλείψεις καὶ τὰς εὐδοκίᾳ Θεοῦ εὐλογημένας ἐπιτυχίας, ἐν ταπεινώσει δὲ ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐταῖς, βλέπομεν τὰ παρόντα καὶ ἐνατενίζομεν ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰ μέλλοντα, πᾶσαν δὲ ἡμῶν τὴν δραστηριότητα ἐπιστρατεύοντες, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν μέριμναν ἡμῶν ἐπιρρίπτον

τες ἐπὶ τὸν τὰ πάντα δυνάμενον καὶ ἀπείρως ἡμᾶς ἀγαπῶντα ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον Θεὸν ἡμῶν, εὐχόμεθα ὁλοκαρδίως εὐδόξωσιν τοῦ Συνεδρίου καὶ πραγμάτων τοῦ φιλανθρώπου ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, εἰς δόξαν τοῦ φιλανθρώπου Τριαδικοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ᾧ πρέπει ἡ εὐλογία, ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας».

«Καρπὸς πίστεως» «ἐπέκεινα τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ τρόμου»

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Τιμόθεος, στὸν χαιρετισμὸν πρὸς τὸ Συνέδριον «Φιλανθρωπία 2000» τονίζει, ὅτι «ἡ φιλανθρωπία εἰς ὅλες τῆς τίς ἐκφάνσεις, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καρπὸς τῆς πίστεως. Καὶ ἐπομένως ὅταν μιλοῦμε γιὰ φιλανθρωπία καὶ ὅλα τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ὅποια μπορεῖ νὰ προσφέρει ὁ ἄνθρωπος στὸν συνάνθρωπό του, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ὁ καρπὸς τῆς πίστεως...

»Υπενθυμίζω τὴ φράση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «Ἐνδύσασθε... σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοσύνην, πραῚτητα, μακροθυμίαν» (Κολοσ. 3, 12). Αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα τῆς σημερινῆς συναντήσεως. Ποῦ εἶναι τὰ σπλάγχνα αὐτὰ τῶν οἰκτιρῶν; Ἡ ἀνθρωπότης βρῖσκεται ὑπόδικη τῆς μεγαλύτερης ἀνταρσίας, ἐπαναστάσεως, πολέμου καὶ ἀφροσύνης μέσα σὲ ἓνα ἀφάνταστα μεγάλο, προσοδευμένο πολιτισμό...

»Θέλω νὰ συγχαρῶ τοὺς δύο πρωτεργάτες τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας, τὸν ἀδελφὸ Κισάμον καὶ Σελίνου Εἰρηναῖον καὶ τὸν κ. Ἀλέξ. Παπαδερό, καὶ μαζί με αὐτοὺς ὅλους ἐκείνους οἱ ὅποιοι κατὰ ἓνα ἢ ἄλλο τρόπο συνήργησαν καὶ συνεργάσθηκαν καὶ συνεργάζονται γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ σκοποῦ».

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ὁρθ. Ἀκαδημίας Κρήτης Σεβ. Μητροπολίτης Κισάμον καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναῖος στὸν ἐναρκτήριον χαιρετισμὸν του, ἀφοῦ ὑπέμνησε τὴν Ἱστορίαν τῆς Χριστιανικῆς Φιλανθρωπίας, προσέθεσε: «Καὶ διὰ τὴν ἐποχὴν μας, πὺν ἡ ἀνθρωπότητα χρειάζεται ἓνα βαθύτερον, ὁλοκληρωμένον ἀνθρωπισμόν, ἡ Χριστιανικὴ Φιλανθρωπία, ὅπως αὐτὴν κηρύσσει τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅπως τὴν ἐβίωσαν κατὰ καιροὺς καὶ τόπους οἱ φιλάνθρωποι θεσμοὶ τῆς Ἐκκλησίας Του,

ἡμπορεῖ νὰ ἐμπνέῃ νομοθέτας καὶ πολιτεύματα δι' ἓνα καλῦτερον κόσμον».

Ἐξ ἄλλου ὁ διεθνῶς γνωστὸς Γεν. Διευθυντὴς τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης κ. Ἀλέξανδρος Παπαδερός στὴν θανμασία εἰσήγησί του, πὺν ὑπὸ τὸν τίτλο «Μικροδιακονία καὶ Μακροδιακονία» δημοσιεύεται στὸ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας αὐτῆς ἐκδιδόμενο λαμπρὸ περιοδικὸ «Διάλογοι Καταλλαγῆς», καταλήγει ὡς ἐξῆς:

«Θέλουμε νὰ μοιρασθοῦμε τίς ἔγνοιες μας. Νὰ θεωρᾶνουμε τίς καρδιές μας. Νὰ τονώσουμε τὴν ἀποκαρδοκία μας. Ὁ παροξυσμὸς τῆς ἀναλγησίας καὶ ἡ ὀξὺτητα τῶν προβλημάτων, πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι καινοφανή, ἐπιβάλλουν ἐνίσχυση τῆς ἐνότητάς μας, τόνωση τῆς ἀλληλεγγύης μας, ἀναζήτηση νέων δομῶν συνεργασίας, ἀλλὰ καὶ παρακολούθησης τῶν ἐξελίξεων.

»Παρὰ τίς ὑπαρκτὲς δυσκολίες καὶ παρὰ τὴν πικρὴ γεύση τοῦ θανάτου ἀπὸ «ἔξυπνες» βόμβες καὶ ὑπουλές διεργασίες, οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ παραμένουμε μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως. Καὶ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴ μαρτυρία περιμένουμε νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὸ συνέδριό μας, διατυπώνοντας ἐποικοδομητικὲς, ρεαλιστικὲς θέσεις καὶ προτάσεις, ἐπέκεινα τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ τρόμου. Νὰ ἀνανεώσει τὸ μήνυμα, ὅτι ἐστὶ Κύριος ὁ φιλάνθρωπος Θεός, ὁ Παντοκράτωρ, οἰκτίρων καὶ ἐλεήμων καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός (Ψαλμ. 85, 15)».

Εὐστοχες προτάσεις

Ἐπειδὴ γιὰ τὸ θέμα τῆς φιλάνθρωπίας δὲν εἶχε ὁργανωθῇ ἄλλο εἰδικὸν συνέδριον στὰ πλαίσια τοῦ Ἰωβηλαίου 2000, γι' αὐτὸ ἄς ἐπιτραπῇ νὰ ἐξαρωμεν ἰδιαίτερος τίς εὐστοχες προτάσεις τοῦ Συνεδρίου «Φιλάνθρωπία 2000». Οἱ προτάσεις αὐτὲς ἔχουν ὡς ἐξῆς:

«1. Πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον καὶ τοὺς Προκαθημένους τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὑποβάλλεται εὐσεβάστως ἡ παράκληση, νὰ διαβουλευθοῦν ἐπὶ τοῦ αἰτήματος τῶν καιρῶν, νὰ συγκροτηθεῖ Μόνιμη Διορθόδοξη Ἐπιτροπὴ Διακονίας, πρὸς ἐνεργοποίηση καὶ συντονισμό φιλάνθρωπων δραστηριοτήτων.

2. Κρίνεται ἀναγκαία ἡ κατάρτιση εἰδικῶν στε-

λεχῶν γιὰ τὴν καλῦτερη ἐπιτέλεση τοῦ φιλάνθρωπου ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

3. Ἡ ἀνάλυση τῶν συγχρόνων προβλημάτων καὶ τῶν διαφανομένων κρίσεων καὶ προκλήσεων ἐπιβάλλει νὰ δοθεῖ προτεραιότητα στὴ νεολαία καὶ τὴ γυναίκα, τόσο ὡς θύματα τῆς ἐν γένει κοινωνικῆς ἀκαταστασίας (ἀνεργία, ναρκωτικά, ἐκτρώσεις, περιθωριοποίηση, ἀποκλεισμός, ρατσισμός καὶ παντοειδὴς ἐκμετάλλευση), ἀλλὰ καὶ ὡς φορεῖς ἐπίσης χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐνθαρρυνθοῦν καὶ ἀξιοποιηθοῦν ἐνεργότερα στὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας (Κοινωνικοὶ Λειτουργοί, Διακόνισσες καὶ ἐν γένει φιλάνθρωποι καὶ ἄλλη δράση).

4. Ἡ ἐννοία τῆς φιλάνθρωπίας ἀναφέρεται τόσο στὴν ἀντιμετώπιση τῶν καθ' ἡμέραν ἀναγκῶν τῶν ἐμπερίστατων ἀνθρώπων (Μικροδιακονία), ὅσο καὶ στὴ συνειδητὴ στράτευση τῆς Ἐκκλησίας στὸν ἀγῶνα ἐναντίον δομῶν καὶ καταστάσεων ἀδικίας, κοινωνικῶν διακρίσεων καὶ ἀπανθρωπίας (Μακροδιακονία).

5. Παρόμοια συνέδρια κρίνονται ὡς ἐποικοδομητικὰ καὶ ἐπιτακτικῶς ἀπαραίτητα γιὰ τὴν προώγηση τῆς διορθόδοξης συνεργασίας, τῆς ἀμοιβαίας ἐνημέρωσης καὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπισης ὡς γενικότερων κοινωνικῶν προβλημάτων».

Γερμανὸς Καραβαγγέλης (1866-1935)

Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσὸς διοργάνωσεν ἀξιεπαίνως ἐκδήλωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν τιμήθηκε «ἡ μνήμη τοῦ ἀγωνιστοῦ Ἱεράρχου Μητροπολίτου Καστορίας, Ἀμασειας, καὶ Ἐξάρχου Κεντρικῆς Εὐρώπης Γερμανοῦ Καραβαγγέλη (1866-1935). Ἡ ἐκδήλωσις ἔγινε τὴν 26ῃ Ἰανουαρίου 2001 στὴν ἱστορικὴ αἴθουσα τοῦ ἰδιαίτερος σήμερον— ἀκτινοβολοῦντος λαμπροῦ Ἰδρυματος, πὺν κοσμεῖ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν.

Μετὰ τὸν γλαφυρὸν χαιρετισμὸν τοῦ Προέδρου τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσὸς Καθηγητοῦ Ἰωάννου Μαρκαντώνη, ὁ πολὺ γνωστὸς στὴν Ἑλλάδα Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης κ. Βασίλειος Ἀναγνωστόπουλος παρουσίασε κατὰ ἐμπεριστατωμένον τρόπον τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα τοῦ τιμωμένου κυροῦ Ἱεράρχου.

Στὴ συνέχεια ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστρίας καὶ Ἐξαρχος Οὐγγαρίας καὶ Μεσευρώπης κ. Μι-

χαήλ, κατὰ τρόπον τῷ ὄντι συναρπαστικόν, ἐξίστόρησε ἀντικειμενικῶς καὶ σχολίασε εὐστόχως χαρακτηριστικὰς πτυχὰς τῆς ζωῆς καὶ δράσεως τοῦ πολλὰ παθόντος ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ Μητροπολίτου Γερμανοῦ Καραβαγγέλη, ὁ ὁποῖος ἀνέδειξε τὸ φωτεινὸν πνευματικὸν μεγαλεῖον του ἐν μέσῳ ἀντιξοοτήτων καὶ θλιβερῶν ἐκφάνσεων τοῦ νεοελληνικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου. Ἀληθῶς ὁ Σεβασμιώτατος κ. Μιχαήλ ζωντάνευσε μὲ τὸν ἐκλυσιττικὸ προφορικὸ λόγον του μερικὰς σελίδες τῆς λαμπρᾶς διδακτορικῆς διατριβῆς του, βιβλιοκρισίαν τῆς ὁποίας ὁ γράφων ἔχει παρουσιάσει στὸ παρελθόν, καὶ κατέστησε στοὺς ἀκροατὰς του σαφὲς ὅτι οἱ ἀγῶνες τοῦ ἐμψυχωτοῦ τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος Ἱεράρχου ἐπέχουν θέσιν ἐθνικῆς διαθήκης καὶ πνευματικῆς σκυτάλης γιὰ τοὺς ἐπερχομένους.

Οἱ ἐπισημάνσεις τοῦ Σεβ. Αὐστρίας κ. Μιχαήλ ἔδωσαν ἀφορμὴν στὸν παρενρισκόμενον Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κ. Χριστόδουλον νὰ τονίσῃ στὸν καταληκτικῶν χαιρετισμὸν του τὰ ἑξῆς:

«Οἱ θλιβερὲς ἱστορίες ἀπὸ τὴν ζωὴ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Ἱεράρχου δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ δημιουργοῦν ἀθυμία μέσα στὴν καρδιά μας ὅταν βλέπουμε τὴν ἀγνωμοσύνη, τὴν ἀχαριστία καὶ ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρώπινης μικρότητας εἴτε κακότητες ἀπέναντι σὲ περιώνυμες φυσιογνωμίες, οἱ ὁποῖες καὶ ἰσχυρὲς προσωπικότητες ὑπῆρξαν καὶ πολύτιμες ὑπηρεσίες προσέφεραν στὸ ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησία. Ὅταν κάποιος ἀδικεῖται ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του, ἀποδεικνύεται ἀκόμη περισσότερο ἢ μεγαλοσύνη τῆς καρδιάς του, ὅπως συνέβη μὲ τὴν περίπτωσιν τοῦ Γερμανοῦ Καραβαγγέλη.

»Ὁ δρόμος τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος εἶναι ἡ στενὴ καὶ τεθλιμμένη ὁδός, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριός μας ἐπηγγέθη γιὰ κάθε ἕναν ὁποῖος θὰ ἦτο ἐφαρμοστὴς αὐτῶν τῶν ὑπέροχων ἀξιών τῆς ζωῆς. Ἐξ ἄλλου ἐκεῖνο ποὺ ἔχει μεγαλύτερη σημασία, εἶναι ἡ προσφορὰ τὴν ὁποία στὴν Ἐκκλησία μας καὶ εἰς τὸ γένος κάνουν κάθε φορὰ οἱ μεγάλες φυσιογνωμίες καὶ οἱ μεγάλες προσωπικότητες...

»Ὅσα ἀκούστηκαν εἶναι πολὺ διδακτικὰ γιὰ ὅλους μας, γιατί ἔχει λεχθῇ ὅτι ἡ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται καὶ ὅλοι πρέπει νὰ συμβιβασθοῦμε κατὰ κάποιο τρόπο μὲ αὐτὴ τὴν ἱστορικὴ νομοτέ-

λεια. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀλλάζουν οὔτε πρόκειται νὰ ἀλλάξουν. Ἡ δράση γεννᾷ τὴν ἀντίδραση. Οἱ πολλὲς ἱκανότητες δημιουργοῦν τοὺς ἀνθρώπους ποὺ φθοιοῦν καὶ μισοῦν ἐκεῖνους ποὺ ἔχουν τὰ χαρίσματα καὶ τὶς ἱκανότητες. Γι' αὐτὸ σὲ αὐτὸ τὸν κόσμον ἂν εἶσαι μὲν ἰσχυρὸς καὶ δυνατὸς βαδίζεις πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἀψηφῶν τοὺς κινδύνους καὶ παραβλέποντας τὶς μικρότητες τῶν ἀνθρώπων. Ἄν εἶσαι μικρὸς τίθεται στὸ περιθώριο. Ὁ Γερμανὸς Καραβαγγέλης ἀνῆκε στὴν πρώτη κατηγορία. Γι' αὐτὸ ὑπῆρξε ἄξιος τῆς πατρίδος, τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας».

Ἀντεπιστέλλον μέλος τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσῶς

Στὴ συνέχεια πρέπει νὰ τονίσωμὲ ὅτι ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσῶς καὶ ἰδιαίτερως ὁ Πρόεδρος αὐτοῦ Καθηγητὴς κ. Ἰωάννης Μαρκαντῶνης εἶναι ἄξιοι συγχαρητηρίων ὄχι μόνον διότι ἔχουν τὴν πρωτοβουλίαν νὰ οργανώσουν τὴν προβολὴν τῆς προσωπικότητος ἐνὸς ἀγωνιστοῦ Ἑλληνικοῦ Ἱεράρχου, ἀλλὰ καὶ διότι ἀπεφάσισαν νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Αὐστρίας κ. Μιχαήλ ὡς ἀντεπιστέλλον μέλος τοῦ Συλλόγου. Ἔτσι τίμησαν ἕνα ἄξιον ἐπὶ εὐρωπαϊκῶν ἐδάφους διάδοχον τοῦ Καραβαγγέλη. Ὁ Ἅγιος Αὐστρίας, ὅπως κατ' ἐπανάληψιν ἔχομεν ἐπισημάνει στὸ παρελθόν, ἐκπροσωπεῖ ἐπαξίως τὸ Σεπτὸν Οἶκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, προβάλλει κατὰ συνετὸν τρόπον τὴν οἰκουμενικότητα τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας, ἀναπτύσσει καρποφόρον ποιμαντικὴν δραστηριότητα καὶ συντελεῖ στοὺς κύκλους τῆς ἐπιρροῆς του στὴν πνευματικὴ θεμελίωσιν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ γένους.

Ἀρχιμανδρίτης Γεώργιος Δημόπουλος (1913-2000)

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος προέστη τῆς ἐξοδίου ἀκολουθίας γιὰ τὸν πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντα ἀείμνηστον Ἀρχιμανδρίτην Γεώργιον Ἰωάν. Δημόπουλον. Ὁ ἐξ ἡμῶν μεταστὰς ἦταν προικισμένος μὲ ἔξοχα χαρίσματα, φυσικὰ καὶ ἐπὶκτητα, καὶ «μεταρσιωμένος λειτουργὸς τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου», «σχολάζων εἰς τὴν μελέτην τοῦ λόγον τοῦ Θεοῦ», «ζηλωτὴς τῆς Παραδόσεως

καὶ τοῦ Ὁρθοδόξου ἡθους», «ἐπιμελῆς ἐργάτης εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου», «διακριτικός, εὐγενής, γαλήνιος». Ὑπῆρξε διακεκριμένος ἱεροκλήρῃς καὶ κατηχητὴς καὶ διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη προϊστάμενος τῆς ἀκτινοβόλου ἀδελφότητος Θεολόγων ὁ «Σωτὴρ» καὶ πνευματικὸς καθοδηγητὴς πλειάδος κατευθυνομένων ὑπ' αὐτῆς ἱεραποστολικῶν ἀδελφοτήτων καὶ σωματείων (γυναικῶν, ἐπιστημόνων, φοιτητῶν, ἐπαγγελματιῶν), περιδικῶν, οἰκοτροφείων, κατασκηνώσεων κ.λπ.

Ὁ Μακαριώτατος κατὰ τὴν κηδεῖαν εὐφήμεως μίλησε γιὰ τὸν διακεκριμένον διάκονον τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ὁποῖος, πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν πολλῶν κόπων του σπὸν θεῶν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου, εἶχε τιμηθῇ μὲ ἐῖδικα μετὰλλια ἀπὸ τὴν Ἱ. Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Θεσσαλονίκης. Εἷη ἡ μνήμη αὐτοῦ αἰωνία.

«Ἡ προστασία τῶν ταυτοτήτων»

Ὁ γνωστὸς γιὰ τίς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας παρεμβάσεις του διακεκριμένος Ἀρεοπαγίτης ἐ.τ. κύριος Χρῖστος Ἰω. Καθάρειος μὲ δύο ἄρθρα του στὴν ἐφημερίδα «Εὐστία» (6 καὶ 7 Φεβρ. 2001) ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ προστασία τῶν ταυτοτήτων» ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι παρὰνομη ἢ μὴ ἀναγραφὴ στίς ταυτοτήτες οὐσιωδῶν προσωπικῶν στοιχείων. Ἐκτὸς τῶν λοιπῶν πειστικῶν νομικῶν ἐπιχειρημάτων του λέγει καὶ τὰ ἑξῆς, τὰ ὁποῖα προσθέτουν νέες ὀπτικὰς γωνίες, ὑπὸ τίς ὁποῖες πρέπει νὰ ἐξετάζεται τὸ θέμα τῆς μὴ ἀναγραφῆς τοῦ θρησκειώματος στίς ταυτοτήτες:

«...Υπάρχουν καὶ ἄλλα ἐπίσης οὐσιώδη (στοιχεῖα) διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς προσωπικότητος. Ὡς τοιοῦτον θεωρῶ ὅτι εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κατόχου (τοῦ ἀγρότου, ἐμπόρου, ξυλουργοῦ, σιδηρουργοῦ κ.λπ.). Ἐπίσης οὐσιώδεις στοιχεῖον εἶναι καὶ ἡ ιδιότης αὐτοῦ (δημόσιος ἢ ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος), ἐνδεχομένως δὲ καὶ ἡ μόρφωσίς του. Δὲν εἶναι δυνατὸν (καὶ νοητὸν) νὰ μὴ γράφῃ τὸ δελτίον τῆς ταυτότητος ὅτι ὁ κάτοχος εἶναι Καθηγητὴς Ἡανεπιστημίου ἢ Ἀρεοπαγίτης ἢ Δικηγόρος ἢ Ἱατρός ἢ Μηχανικός κ.λπ. Ἄνευ αὐτοῦ δὲν προσδιορίζεται ἡ προσωπικότης τοῦ κατόχου κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον. Οὐδὲ εἶναι νοητὴ ἡ

ἰσοπέδωσις τῶν προσωπικοτήτων ὅλης τῆς κοινω-
νίας.

»Ἐκ τῶν παρατεθεισῶν διατάξεων τοῦ νόμου δὲν καταλείπεται ἀμφιβολία ὅτι κύριος τοῦ δελτίου ταυτότητος εἶναι ὁ κάτοχος αὐτοῦ. Ἀφοῦ τοῦτο ἐκδίδεται μόνον κατόπιν αἰτήσεως τοῦ ἐνδιαφερομένου καὶ τῆς καταβολῆς τοῦ ὠρισμένου παραβόλου. Τὸ κράτος, διὰ τῆς ἀρμοδίας αὐτοῦ ὑπηρεσίας, τῆς Ἀστυνομίας, πού εἶναι ἡ πλησιεστέρα τοῦ πολίτη, δὲν πράττει ἄλλο τι, εἰ μὴ μόνον νὰ ἐπιβεβαιώσῃ διὰ τοῦ κύρους αὐτῆς τὴν ἀλήθειαν τῶν εἰς τὸ δελτίον ἀναγραφομένων στοιχείων.

»Ὡς ἰδιοκτῆτης δὲ τῆς ταυτότητος ὁ κάτοχος αὐτῆς ἔχει ὅλα τὰ ἐκ τοῦ νόμου καὶ τοῦ Συντάγματος ἀπορρέοντα δικαιώματα ἐπὶ τῆς ταυτότητος. Ὡς ἐκ τούτου δὲ ἔχει καὶ τὸ ἀναφαίρετον δικαίωμα νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς Ἀρχῆς νὰ ἀναγράψῃ αὕτη εἰς τὸ δελτίον τῆς ταυτότητος καὶ τὰ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς προσωπικότητός του. Ἡ καὶ νὰ διαφωνήσῃ πρὸς τὴν Ἀρχὴν πού ἐπιχειρεῖ νὰ διαγράψῃ ἀπὸ τὸ δελτίον οὐσιώδεις στοιχεῖον τῆς προσωπικότητος αὐτοῦ.

Ἡ προσωπικότης τοῦ ἀτόμου προστατεύεται ὑπὸ τοῦ ἁρθρου 57 τοῦ Α.Κ. μὲ τὴν διάταξιν ὅτι «ὅποιος προσβάλλεται παρὰνομα στὴν προσωπικότητά του ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ νὰ ἀρθῇ ἢ προσβολῇ καὶ νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ στὸ μέλλον... Ἀξίωση ἀποζημίωσης, σύμφωνα μὲ τίς διατάξεις γιὰ τίς ἀδικοπραξίες, δὲν ἀποκλείεται».

»Ἐπομένως ἡ ἄρνησις ἐγγραφῆς τοῦ ζητηθέντος οὐσιώδους στοιχείου τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀτόμου εἰς τὸ δελτίον αὐτοῦ, ἢ καὶ ἡ ἄνευ συναιρέσεως τοῦ κατόχου διαγραφὴ οὐσιώδους στοιχείου, ἀπὸ τοῦ δελτίου ταυτότητος, συνιστᾷ παρὰ νομον προσβολὴν τῆς προσωπικότητος αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀνωτέρω διάταξιν, καὶ δημιουργεῖ δικαίωμα τοῦ προσβληθέντος πρὸς ἱκανοποίησιν καὶ ἀποκατάστασιν τῆς προσβολῆς κατὰ περίπτωσιν, ἀκόμη καὶ δι' ἀσκήσεως τῆς προσηκούσης ἀγωγῆς κατὰ τοῦ ἐνεργήσαντος τὴν προσβολὴν, ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου κατὰ τόπον πολιτικοῦ δικαστηρίου, συμφώνως καὶ πρὸς τὰς κατηγορηματικὰς ἐπιταγὰς τῶν ἁρθρων 2 παρ. 1 καὶ 20 παρ. 1 καὶ 2 τοῦ Συντάγματος».

Ε.Δ.Θ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 10ης Ἰανουαρίου 2001

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος ἐκφράζει τὴν ἀνησυχία τῆς ἀναφορικὰ μὲ τὴν διαρκῶς διογκουμένη κακοποίηση τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας καὶ τὴν ὁσημέραι ἐπικράτηση τῆς χρήσης λατινικῶν χαρακτήρων στὴν γραφὴ τῆς.

Ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἀποτελεῖ τὸ λεπτεπίλεπτο ἐκφραστικὸ ὄργανο, στὸ ὁποῖο γράφτηκαν τὰ ὑψηλότερα διανοήματα τοῦ παγκοσμίου πνεύματος, τὰ ἀριστουργήματα τῆς κλασσικῆς λογοτεχνίας, ὁ Ὅμηρος, οἱ Τραγικοί, ὁ Εὐαγγελικὸς λόγος, ἡ Βυζαντινὴ καὶ Μεταβυζαντινὴ ποίηση καὶ λογοτεχνία, τὰ ἔργα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τὰ κείμενα τῶν λαϊκῶν διδάχων τῆς Τουρκοκρατίας, ἡ νεοελληνικὴ γραμματεία. Καὶ ἡ γλῶσσα αὐτὴ σὲ ὅλες τὶς ἐποχὰς καὶ τὶς μορφές τῆς γραφόταν μὲ τὸ ἐλληνικὸ ἀλφάβητο, τὸ μόνον τὸ ὁποῖο πλήρως τὴν ἐκφέρει. Κατὰ καιροὺς ἐγίναν διαφορὲς ἀπόπειρες τὸ ἀλφάβητο αὐτὸ νὰ ἀντικατασταθεῖ, ἰδίως μὲ τὸ λατινικόν, ὅπως, ὅταν μὲ τὴν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα, καθὼς ἦταν τὸ μόνον ποὺ δὲν εἶχε λατινικοὺς χαρακτήρες, δημιουργήθηκαν στὴ χρῆση τοῦ ἀπὸ τὰ ἐπίσημα ὄργανά τῆς προβλήματα ἐνσωμάτωσης, ποὺ ὅμως ξεπεράστηκαν καὶ σήμερα ἡ ἐλληνικὴ μαζί μὲ τὸ ἀλφάβητό τῆς εἶναι μία ἀπὸ τὶς ἐπίσημες γλῶσσες τῆς Κοινότητος. Ἀνάλογα προβλήματα ὑφίστανται καὶ στὴ χρῆση τοῦ διαδικτύου, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑπολογιστὲς (π.χ. πολυτονικὸ - μονοτονικὸ σύστημα κ.λπ.), τὰ ὁποῖα ὅμως ἀντιμετωπίζονται. Σὲ μιὰ φάση, ὅταν πρὶν τὴ χρῆση τῶν τηλεομοιοτύπων, χρησιμοποιοῦνταν τὰ λεγόμενα «Τέλεξ» εἶχε δημιουργηθεῖ σοβαρότατο ζήτημα μὲ τὴν ἀπόδοση τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου. Τὰ τελευταῖα χρόνια, ἐντούτοις, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὑφίστανται δύο νόμοι ψηφισθέντες ἐπὶ ὑπουργίας τῶν ἀειμνήστων Γεωργίου Πλυτὰ καὶ Μελίνας Μερκούρη ἐπικεφαλῆς τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, ἰδίως στὶς τουριστικὰς περιοχάς,

ἀλλὰ καὶ γενικότερα, ἔχουν πολλαπλασιασθεῖ οἱ ξένες ἐπιγραφές, ἀκόμη καὶ ἐλληνικὲς ὀνομασίες γράφονται μὲ λατινικοὺς χαρακτήρες. Τράπεζες, διάφορες ἐπιχειρήσεις, ἐμπορικὰ καταστήματα, ἀποδίδουν λέξεις τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας μὲ τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο. Τὸ φαινόμενο ἔχει προσλάβει μεγάλες διαστάσεις. Ὑπάρχουν περιοχὲς ὅπου οἱ ἐλληνικὲς ἐπιγραφὲς ἀποτελοῦν ἐξαιρέσεις. Σκοπιμότητες οἰκονομικοῦ χαρακτήρα, ἐπιπολαιότητες, ξηπασμὸς συχνὰ δημιούργησαν αὐτὴν τὴν κατάστασιν. Ἐτσι τὰ λεγόμενα «φραγκοχιώτικα» ξαναγύρισαν.

Μὲ τὸν ὅρο αὐτὸ ἦταν γνωστὰ τὰ βιβλία ποὺ ἦταν γραμμένα στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ τυπωμένα μὲ λατινικοὺς χαρακτήρες. Τὸ πρῶτον ποὺ γνωρίζομε τυπώθηκε τὸ 1595 στὴ Βενετία καὶ εἶχε τίτλον: «*Διδασκαλία Χριστιανική. Εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ Διδάσκαλος ἐρωτᾷ καὶ ὁ μαθητὴς ἀπολογᾷται. Καμωμένη ἀπὸ τὸν πατέρα Ἰάκωβον Λεδέσμα, θεολόγον τῆς συντροφίας τοῦ Ἰησοῦ καὶ γυρισμένη εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν [Ἑλληνικὸν] διὰ μέσου τοῦ πατρὸς Βιγκεντίου Καστανιόλα τῆς ὁμοίας συντροφίας*». Μὲ λατινικοὺς χαρακτήρες: «*Didaskalia Cristianiki is tin oroian ...*» κ.λπ. Καταγράφεται ἀπὸ τὸν Εὐγένιον Δαλέζιον στὴν Ἀναλυτικὴ Βιβλιογραφία τῶν θρησκευτικῶν ἔργων στὴν ἐλληνικὴ, τυπωμένων μὲ λατινικοὺς χαρακτήρες ποὺ δημοσίευσε τὸ 1961 στὸν Θ' τόμον τῶν «*Μικρασιατικῶν Χρονικῶν*» (σσ. 385-498). Ὁ Λεδέσμα «*τῆς συντροφίας τοῦ Ἰησοῦ*» ἦταν Ἰησουΐτης. Ἡ ἐγκατάστασις Ἰησουΐτῶν στὴ Χίο τὸ 1590, μὲ τὴν λειτουργία σχολείου, ὅπου δίδασκε ὁ Λεδέσμα, ὁδήγησε σὲ προσηλυτισμὸ Ὁρθόδοξων μαθητῶν, ποὺ ἐξακολουθοῦσαν νὰ ὁμιλοῦν τὴν ἐλληνικὴ. Γ' αὐτὸ στοιχειοθετοῦσαν τὰ κείμενα στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ μὲ λατινικὰ στοιχεῖα ποὺ διέθετε τὸ τυπογραφεῖόν τους. Ἀπὸ τὴ Χίο, τὰ «φραγκοχιώτικα», πέρασαν στὴ Σμύρνη, ὅπου δημιουργήθηκε ὁ «φραγκομαχαλᾶς» καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὴν Κωνσταντινούπολιν (βλ. Φ. Φάλβου: «*ὁ Φραγκομαχαλᾶς τῆς Σμύρνης καὶ τὰ φραγκοχιώτικα βιβλία*», Μι-

κρασιατικά Χρονικά, Τόμος Ζ', 1959, σσ. 212-223). Αντίθετα με τὰ «καραμανλίδικα» ποὺ τυπώονταν ἀπὸ τὸ 1718 καὶ μετὰ στὴν τουρκικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ με ἐλληνικοὺς χαρακτηῖρες γιὰ τὴ χρῆση τῶν Ἑλλήνων τῆς Καραμανίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (Καραμανλῆδες), στὴν τόνωση τῆς Ὁρθόδοξου πίστεως τῶν ὁποίων ἀπέβλεπαν, τὰ «φραγκοχώτικα» ἐκδίδονταν ἀπὸ τοὺς Ἰησουῖτες καὶ ὑπηρετοῦσαν τὸ Ρωμαιοκαθολικὸ δόγμα καὶ τὴν Οὐνία. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τυπώνουν ὡς σήμερα οἱ Οὐνίτες στὴ Σικελία κ.λπ. τὰ λειτουργικά τους βιβλία, δηλαδὴ τὰ Ὁρθόδοξα Ἑλληνικὰ Κείμενα με λατινικοὺς χαρακτηῖρες. Ὅταν ἐπὶ Πατριάρχῃ Κυρίλλου Λούκαρη, ποὺ ἀνέβηκε στὸν Οἶκουμενικὸ Θρόνο τὸ 1620, ὁ Νικόδημος Μεταξᾶς μετέφερε στὴν Κωνσταντινούπολιν Ἑλληνικὸ Τυπογραφεῖο (με ἐλληνικὰ στοιχεῖα), γιὰ νὰ τυπωθοῦν βιβλία στὴν ἐλληνικὴ, ποὺ θὰ φώτιζαν τὸ Γένος, οἱ Ἰησουῖτες ποὺ εἶχαν ἐγκαταστήσει πολὺγλωσσο τυπογραφεῖο με ἐλληνικὸ τμῆμα γιὰ νὰ ἀσκήσουν τὴν προπαγάνδα τους, διέβησαν τὴν προσπάθεια στὴν Ὑψηλὴ Πύλιν, ἡ ὁποία ἔστειλε ὄργανά της καὶ κατέστρεψαν τὸ τυπογραφεῖο τοῦ Μεταξᾶ, ποὺ δὲν λειτούργησε ποτέ. Ἑλληνικὸ Τυπογραφεῖο στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρον λειτούργησε μόλις τὸ 1759 στὴ Μονὴ Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀπὸ τὸν Θάσιο Σωτήρη Δούκα. Καὶ τὸ πρῶτο βιβλίον ποὺ ἔβγαλε ἦταν ἡ «Ἐκλογή ψαλτηρίου τοῦ παντός» τοῦ Νεόφυτου Καυσοκαλυβίτη.

Στὴν ἐλεύθερῃ Ἑλλάδι τὸ φαινόμενο δυστυχῶς διογκώνεται καὶ ὁ κίνδυνος ἐξοβελισμοῦ τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι προφανές. Δὲν φθάνει μόνο νὰ ἐφαρμοσθεῖ ἡ ὑπάρχουσα νομοθεσία, ἀλλὰ νὰ γίνῃ εὐρύτατα ἀντιληπτὸ ὅτι θὰ ὑπάρξουν, ἂν δὲν ἀνασχεθεῖ, σοβαρότατες ἐπιπτώσεις στὴ γλῶσσα καὶ τὴν παράδοση τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ τῆς 11ης Ἰανουαρίου 2001

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος με αἶσθημα ποιμαντικῆς ἀνησυχίας ἀλλὰ καὶ εὐθύνης πρὸς τὸ φιλόχριστο πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως πρὸς

τοὺς Μοναχοὺς, ἀφοῦ συνεζήτησε γιὰ τὸ θέμα ποὺ προέκυψε πρόσφατα ἀπὸ τὴν παρουσία καὶ δραστηριότητα μέσα στὸν κόσμον ὀρισμένων Μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴν μετάδοση τοῦ μηνύματος τοῦ Χριστοῦ στὴ σύγχρονη κοινωνία καὶ ἰδίως στὴ νεότητα, διάφορες καινοφανεῖς μεθόδους πρὸς τὸ μοναχικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ ἥθος, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ καθεύσει τὴν ἀγωνία της γι' αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴν δραστηριότητα, ἡ ὁποία δὲν συνάδει οὔτε πρὸς τὴ μακραίωνη μοναχικὴ παράδοση τῆς Ὁρθόδοξίας οὔτε πρὸς τὴν σεμνότητα καὶ τὴν διάκριση ποὺ πρέπει νὰ χαρακτηρίζουν τὸ Ὁρθόδοξο μοναχικὸ ἰδεῶδες καὶ προκαλεῖ σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις προβληματισμὸ καὶ σκανδαλισμὸ στὸ φιλόχριστο πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ ἑκατοντάδες Μοναχοὶ καὶ Μοναχές τῆς Ἐκκλησίας μας ζώντας τὸν βίον τῆς ἀσκήσεως, τῆς προσευχῆς, τῆς συνεχοῦς λατρείας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς προσφορᾶς πρὸς τὸν συνάνθρωπον, σὲ συνεργασία με τοὺς κατὰ τόπους Μητροπολίτες, ἐπιτελοῦν σὺν τοῖς ἄλλοις σπουδαίότατο πνευματικὸ ἔργο. Ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν καρποφορία τοῦ ἔργου αὐτοῦ εἶναι ἡ πραγματοποιήσιμότητά του μέσα στὰ πλαίσια τῆς ὀρθόδοξης παράδοσης καὶ μακριὰ ἀπὸ κάθε πνεῦμα ἐκκοσμίκευσης καὶ αὐτόνομης προβολῆς.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ τῆς 12ης Ἰανουαρίου 2001

Βαθύτατη πίκρα καὶ ἔντονη ἀνησυχία προκάλεσε σὲ ὅλους ἡ εἶδηση ποὺ μεταδόθηκε τίς ἡμέρες αὐτὲς ἀπὸ τὰ Μέσα Ἐνημέρωσης καὶ ἀναφέρεται στὸ γεγονός ὅτι μεγάλος ἀριθμὸς συνανθρώπων μας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Ἑλληνες στρατιῶτες μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Εἰρηνευτικῆς Ἀποστολῆς στὴ Βοσνία καὶ τὸ Κόσσοβο, προσεβλήθη ἀπὸ ἀνίστες ἀσθένειες καὶ ταυτόχρονα κινδύνευσε ἡ ὑγεία μεγάλου μέρους τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος ἡ ὁποία προκλήθηκε ἀπὸ τοὺς βομβαρδισμοὺς ποὺ πραγματοποιήθηκαν στὴ Σερβία με ὅπλα ποὺ περιέχουν ἀπεμπλουτισμένο οὐράνιο.

Ἡ Ἐκκλησία με ὀδυνη διαπιστώνει γιὰ μία ἀκόμη φορὰ ὅτι «οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν Ἑθνῶν» ἀγνοοῦν ἢ ἀρνοῦνται νὰ ἀναγνωρίσουν ὅτι κάθε ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἶναι «εἰκὼν τῆς

άρρητου δόξης» του Τριαδικού Θεού, αξίζει του σεβασμού, της τιμής και της προστασίας και από τὰ Κράτη και από τούς Διεθνείς Όργανισμούς περισσότερο από κάθε άλλο συμφέρον στον κόσμο. Ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἐκούσιο Πάθος του γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἀποτελοῦν ἀναμφίλεκτο δείγμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς μέριμνας τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ γιὰ τὸ πλάσμα Του. Ἀπὸ τὸ φρόνημα τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐμφορουμένη ἡ Ἐκκλησία μας διαμαρτύρεται ἔντονα ἐναντίον τῆς χρήσεως ὀπλῶν ποὺ περιέχουν ἀπεμπλουτισμένο οὐράνιο ἢ φονικὲς χημικὲς οὐσίες, εὐχομένη διαρκῶς νὰ μὴ γίνονται πόλεμοι μεταξὺ τῶν λαῶν.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο δὲν μπορούμε νὰ σιωπήσουμε μπροστὰ σὲ αὐτὴ τὴν κατάφωρη ἀπαξία καὶ παραβίαση τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀνθρώπων γιὰ τὴν ἀσφάλεια καὶ τὴν προστασία τῆς ζωῆς τους. Ἡ φωνή μας εἶναι φωνὴ ποιμένων θλιβομένων καὶ πενθούντων γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση αὐτῆ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, τὸ ὁποῖο ἐκλαμβάνεται ὄχι ὡς τὸ «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ» δημιουργήμα Αὐτοῦ ἀλλ' ὡς ἀντικείμενο ποὺ ἐκτιμᾶται σύμφωνα μὲ τὶς ἐπιδιώξεις τῶν ἰσχυρῶν ποὺ κατεξουσιάζουν τὰ Ἔθνη ἀλλὰ δὲν συμφωνοῦν μὲ τὸ θεῖο θέλημα.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτό, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διακρίνοντας τὶς συνέπειες αὐτῶν τῶν ἐνεργειῶν, ποὺ δὲν στεροῦνται δόλου, δέεται καὶ δυσωπεῖ τὸν Ἀρχοντα τῆς εἰρήνης καὶ Κριτὴ τῆς δικαιοσύνης, γιὰ τὴν εἰρήνη τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὥστε «ἤρεμον καὶ ἡσύχιον θίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι».

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 18ης Ἰανουαρίου 2001

Μετὰ ἀπὸ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς Σεβασμιωτάτους Συνοδικούς Ἀρχιερεῖς Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδωνα, Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιο καὶ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιο, τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Θερμοπυλῶν κ. Ἰωάννη, τὸν Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη κ. Θεολόγο Ἀποστολίδη καὶ ἄλλους

Κληρικούς καὶ Λαϊκοὺς ὑπηρεσιακοὺς παράγοντες, μεταβαίνει τὸ Σάββατο 20 Ἰανουαρίου 2001 στὸ Κόσσοβο. Ἡ ἐπίσκεψη αὐτὴ ἀποφασίσθηκε μετὰ τὶς τελευταῖες ἀποκαλύψεις γιὰ τὴν μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος τῆς περιοχῆς ἐξ αἰτίας τῶν ἐπισυμβάντων κατὰ τὴν παρελθούσαν διετίαν βομβαρδισμῶν μὲ βόμβες ἀπεμπλουτισμένου οὐρανοῦ καὶ τὴν ἀναστάτωση ποὺ ἔχουν προκαλέσει πληροφορίες ἀναφορικὰ μὲ τὴν ὑγεία ὧν διαμένουν στὶς βομβαρδισμένες περιοχές. Σκοπὸς αὐτῆς τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῆς Συνοδείας του εἶναι νὰ ἐκδηλωθεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας καθὼς καὶ ἡ ποιμαντικὴ εὐαίσθησις Της γιὰ τοὺς Ἕλληνες στρατιῶτες καὶ τοὺς ἄλλους ὑπηρεσιακοὺς παράγοντες, ποὺ βρίσκονται στὴν περιοχὴ αὐτῇ.

Ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ Σύνοδος του θὰ φθάσουν γύρω στὶς 9 π.μ. (ὥρα Κοσσόβου) μὲ εἰδικὴ πτήση, στὴν Πρίστινα καὶ θὰ ἐπισκεφθοῦν τὸν Διοικητὴ τῆς ἐκεῖ Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας Ταξίαρχο κ. Βαφειάδη, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν Δοξολογία ποὺ θὰ τελεσθεῖ στὸν Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Στρατοπέδου, θὰ ἐνημερώσει τὴν Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας σχετικὰ μὲ τὶς συνθήκες ποὺ επικρατοῦν ἐκεῖ καὶ θὰ τοὺς ξεναγήσει στοὺς χώρους τῆς Ταξιαρχίας, ὅπου ὁ Μακαριώτατος θὰ μιλήσει πρὸς τοὺς Ἕλληνες στρατιῶτες καὶ τοὺς ἄλλους ὑπηρεσιακοὺς παράγοντες ποὺ ὑπηρετοῦν στὴν περιοχὴ.

Κατόπιν ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας θὰ μεταβεῖ στὸ Στρατόπεδο «Ρήγας Φεραῖος» στὸ Urozevac, ὅπου θὰ ξεναγηθεῖ στοὺς χώρους καὶ θὰ συνομιλήσει μὲ τὴ Διοίκηση, τοὺς στρατιῶτες καὶ τὸ προσωπικὸ τῆς ἐκεῖ Ἑλληνικῆς Δυνάμεως.

Στὴ συνέχεια κατὰ τὸ πρόγραμμα, γύρω στὸ μεσημέρι, θὰ μεταβοῦν στὸ ἱστορικὸ Μοναστήρι τῆς Γρατσάνιτσα καὶ θὰ ἔχουν συνομιλίες μὲ τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη τῶν Σέρβων κ. Παῦλο. Κατόπιν προβλέπεται συνάντηση τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῆς Ἀκολουθίας του μὲ τὸν κ. Ἰμπραήμ Ρουγκόβα, Ἡγέτη τῶν ἀλβανοφώνων τοῦ Κοσσόβου.

Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας θὰ ἐπιστρέψει στὴν Ἀθήνα τὸ βράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 18ης Ἰανουαρίου 2001

Συνήλθε ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, ἀπὸ 9ης ἕως 11ης Ἰανουαρίου ἐ.ἔ., στὴν τακτικὴ κατὰ μῆνα Συνεδρία τῆς ἡ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὶς Συνεδριάσεις:

Α. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, ἐνημέρωσε τὰ μέλη τῆς Δ.Ι.Σ.:

– Πὰ τὴν ἐκδημία τοῦ Μακαριστοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυροῦ Διοδώρου καὶ γιὰ τὴν ἐξόδιο Ἀκολουθία του.

– Πὰ τὶς ἐπισκέψεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ποὺ πρόκειται νὰ γίνουν στὶς Ἐκκλησίες Ρωσίας, Σερβίας καὶ Κύπρου.

– Πὰ τὶς προσκλήσεις ποὺ ἔχουν γίνει στὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ νὰ ἐπισκεφθεῖ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀρμενίας καὶ τὸ Ἰράν.

– Πὰ τὶς Διορθόδοξες Λειτουργίες ποὺ τελέσθηκαν στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ στὴν Νίκαια (25 καὶ 26 Δεκεμβρίου 2000) κατὰ τὴν λήξη τῶν Ἑορτῶν ποὺ διοργάνωσε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο γιὰ τὸ Ἱερὸ Ἰωηλαῖο τῶν 2000 ἐτῶν ἀπὸ τὴν Γέννηση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

– Πὰ τὴν συνάντηση μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, προκειμένου νὰ λάβουν εἰδικὲς ὁδηγίες γιὰ τὴν περαιτέρω πορεία τῆς διαδικασίας συλλογῆς ὑπογραφῶν γιὰ τὸ θέμα τῶν ταυτοτήτων.

– Πὰ τὸ αἶτημα τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας περὶ ἀνεγέρσεως Ἱεροῦ Ναοῦ στὴν Θεσσαλονίκη, πρὸς ἐξυπηρέτηση τῶν Βουλγάρων ποὺ θρῖσκονται καὶ κατοικοῦν στὴν Συμπρωτεύουσα.

– Πὰ θέματα σχετικὰ μὲ τὸ ἀκίνητο ποὺ ἀγοράστηκε στὶς Βρυξέλλες, προκειμένου νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς Γραφεῖο τῆς ἐκεῖ Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

– Πὰ τὶς ποικίλες καὶ προκλητικὲς δραστηριότητες τοῦ Ἀρχιμανδρίτου κ. Νεκταρίου Μουλατσιώτη καὶ μελῶν τῆς Ἀδελφότητός του.

– Πὰ τὴν συνάντηση μὲ τὴν Πρόεδρο τοῦ «ΑΘΗΝΑ 2004», κ. Πάννα Ἀγγελοπούλου - Δασκαλάκη.

– Πὰ τὴν ἐκλογή τοῦ Πανοσιολογιώτατου Ἀρ-

χιμανδρίτου κ. Σεραφεῖμ Μεντζελοπούλου, μέχρι πρὸ τινος Γραμματέως τοῦ Συνοδικῶν Δικαστηρίων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς Ἐπισκόπου Χριστιανουπόλεως, Βοηθοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας.

Β. Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς ἡ Δ.Ι.Σ. ἀπεφάσισε:

– Νὰ ἀφιερωθεῖ τὸ ἔτος 2001 στὰ 180 χρόνια ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 καὶ νὰ προγραμματισθοῦν διάφορες ἐκδηλώσεις.

– Νὰ προγραμματισθοῦν ἐκδηλώσεις κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ τρέχοντος ἔτους γιὰ τὴν συμπλήρωση τῶν 90 χρόνων ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη.

– Νὰ γίνουν οἱ ἀπαραίτητες ἐνέργειες ὥστε σὲ συνεργασία μὲ τὸ Ἰνστιτοῦτο Ἐπιμόρφωσης τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης νὰ ἀρχίσει ἐντὸς τῶν προσεχῶν μηνῶν ἡ λειτουργία τῶν Σεμιναρίων Ἐκκλησιαστικῆς Δικονομίας γιὰ Ἱερεῖς ποὺ στελεχώνουν τὰ Ἐπισκοπικὰ Δικαστήρια τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων.

– Νὰ συγκροτηθεῖ Ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἀπὸ τοὺς Συνοδικοὺς Ἀρχιερεῖς, Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλέξιο καὶ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιο, προκειμένου νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Φωκίδος κ. Ἀθηναγόρα καὶ τὸν Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη κ. Νεκτάριο Μουλατσιώτη, γιὰ νὰ συζητήσουν τὸ θέμα ποὺ ἀνέκυψε ἀπὸ τὶς δραστηριότητες τοῦ ἐν λόγω Ἀρχιμανδρίτη καὶ τῶν Μελῶν τῆς Ἀδελφότητός του.

– Νὰ μεταθεῖ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος στὸ Κόσσοβο, συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς Συνοδικοὺς Μητροπολίτες Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδωνα, Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιο καὶ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιο, προκειμένου νὰ ἐκδηλώσουν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ποιμαντικὴ τῆς εὐαίσθησιν γιὰ τοὺς Ἕλληνες στρατιῶτες, ποὺ ὑπηρετοῦν στὴν εὐαίσθητη αὐτὴ περιοχὴ. Ἡ ἐπίσκεψη αὐτὴ γίνε-ται μετὰ τὶς ἀποκαλύψεις γιὰ τὴν μόλυνση τῆς περιοχῆς ἐξ αἰτίας τῶν βομβαρδισμῶν μὲ βόμβες οὐράνιου.

– Νὰ σταλεῖ Ἐγκύκλιος πρὸς τὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ τὶς Ἱερὲς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὸν συντονισμό τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐνίσχυση τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς.

– Να αρχίσει η λειτουργία πιλοτικού για όλη την Έκκλησία της Ελλάδος προγράμματος προετοιμασίας μελλονύμφων από την Ίερά Μητρόπολη Φθιώτιδος.

– Να ανατεθεί στην Ειδική Συνοδική Επιτροπή Γάμου, Οικογενείας, Προστασίας Παιδιού και Δημογραφικού Προβλήματος, η διοργάνωση ημερίδος με θέμα «Συζυγία και Τεκνογονία».

Γ. Η Ίερά Σύνοδος ασχολήθηκε επίσης με θέματα της Ε.Κ.Υ.Ο., με διάφορα υπηρεσιακά θέματα των Συνοδικών Επιτροπών, εγκρίσεις αποσπάσεων Κληρικών στο έξωτερικό και όρισμούς μελών Έπισκοπικών Δικαστηρίων Ίερων Μητροπόλεων.

(Εκ της Αρχιγραμματείας της Ίερᾶς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ της 25ης Ιανουαρίου 2001

Σχετικά με την πρόσφατη απόφαση της Βουλής των Λόρδων στη Μεγάλη Βρεταννία να εγκρίνει το Νομοσχέδιο που επιτρέπει την κλωνοποίηση ανθρώπινου έμβρυϊκού ιστού για θεραπευτικούς σκοπούς, η Ίερά Σύνοδος της Έκκλησίας της Ελλάδος επιθυμεί να γνωστοποιήσει ότι έχει ήδη τοποθετηθεί στο κρίσιμο αυτό θέμα με σχετικό Δελτίο Τύπου που εξέδωσε την 17η Αύγουστου 2000, το οποίο και παρατίθεται ακολούθως:

ΚΛΩΝΟΠΟΙΗΣΗ ΕΜΒΡΥΟΝΙΚΩΝ ΚΥΤΤΑΡΩΝ

Η πρόσφατη απόφαση της Βρεταννικής Κυβερνήσεως να επιτρέψει τα πειράματα επί ανθρώπινων έμβρυονικών κυττάρων που προέρχονται από κλωνοποίηση τύπου Dolly προκαλέσει έντονη πολιτική και ιατρική διαμάχη, αλλά και επαναφέρει την ανάγκη να τονισθεί ότι το ήθικo κριτήριο είναι ανυπέρβλητο άνωτερο από το όποιο επιστημονικό επίτευγμα.

Η Έκκλησία μας, που μεταξύ των άλλων καθημερινά ζει το δράμα της ασθένειας και την ανάγκη για υγεία και ζωή τόσων ανθρώπων, σκεπάζει με όλη της την φιλανθρωπία και αγάπη κάθε επιστημονική προσπάθεια που προάγει την υγεία και χαρίζει ελπίδα ζωής.

Εκφράζει όμως και την ευαισθησία της στην παράλληλη ανάγκη περιφρουρήσεως των αιώνιων ήθικων και πνευματικών αξιών. Ο άνθρωπος, ως πρόσωπο, έχει μεγαλύτερη αξία από

την βιολογική ζωή. Αναγνωρίζουμε ότι είναι πολύ δύσκολο να αντισταθεί κανείς στα δεδομένα της επιστήμης που λειτουργούν ως τετελεσμένα γενικευμένης πρακτικής. Ίσως όμως αποδειχθεί ολέθριο να παραδοθούμε άμαχητί.

Κατόπιν τούτων:

α) Η Έκκλησία μας εκφράζει την κατηγορηματική αντίθεσή της στην διεξαγωγή πειραμάτων σε ανθρώπινα έμβρυονικά κύτταρα. Αυτό που έτσι ονομάζεται εξυπονοεί την καταστροφή όχι έμβρυονικών κυττάρων, αλλά ανθρώπινων εμβρύων.

β) Η άποψη ότι το ανθρώπινο πρόσωπο αρχίζει να διαμορφώνεται από την 14η μέρα της συλλήψεως δίνει μὲν ἄλλοθι στους Βρεταννούς επιστήμονες, αλλά έχοντας σχολαστική προέλευση και όχι επιστημονική βάση αποτελεί υποκειμενική πίστη και αὐθαίρετη δοξασία. Η Έκκλησία και η χριστιανική συνείδηση δέχονται τὸν ἄνθρωπο ὡς πρόσωπο με αἰώνια καὶ ἀθάνατη προοπτική από τὴ στιγμή τῆς συλλήψεως του.

γ) Οἱ διακρίσεις ἀνάμεσα στους ἄνθρώπους ὅλο καὶ περισσότερο αὐξάνουν. Ὅλα δείχνουν πως ἡ πορεία τῶν κοινωνιῶν μας εἶναι καθαρὰ πλέον «εὐγονική» καὶ ρατσιστική. Η προσπάθεια ὁμως βελτιώσεως τῆς ζωῆς δὲν μπορεῖ νὰ περνάει ἀπὸ τὴν καταστροφή ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων ὑπάρξεων ἐμβρυϊκῆς ἡλικίας.

δ) Οἱ γνώσεις μας σχετικά με τὶς συνέπειες τῆς κλωνοποιήσεως εἶναι ἐλάχιστες καὶ οἱ δυνατότητες προεκτιμήσεως τῶν ἐνεργειῶν μας μικρότερες. Γιὰ τὸν λόγο αὐτόν, κάθε ἀπόφαση σχετική με τὶς ἐφαρμογὲς καὶ τὰ πειράματα τῆς κλωνοποιήσεως πρέπει νὰ γίνεται με πολλὴ περίσκεψη, κοινὴ συμφωνία καὶ μεγάλο σεβασμὸ στὶς ἀνθρώπινες ἀξίες. Ὁ κίνδυνος τῆς ἀντικειμενοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς χρήσεώς του ὡς ὕλικου εἶναι πλέον ὁρατός.

ε) Ἀκόμη, ἡ κλωνοποίησις θὰ ἦταν δυνατόν νὰ ὀδηγήσει σὲ οικονομικὴ ἢ ὑποκειμενικὴ σὲ ἀνεξέλεγκτα συμφέροντα καὶ προγραμματισμοὺς θεώρησις τοῦ ἀνθρώπου. Θὰ μπορούσε ἐπίσης νὰ παραδώσει τὴν ἀνθρώπινη τύχη, τὴν αξιοπρέπεια καὶ τὸ μέλλον στὰ χέρια κυβερνήσεων ἢ ἐταιρειῶν με ἀνήθικους καὶ ἰδιοτελεῖς σκοποὺς ἢ ἀσύνετη καὶ ἐπιπόλαιη χρῆσις.

στ) Μία κοινωνία που –εἶναι νόμος πλέον– νομιμοποιεῖ σήμερα ὅ,τι ἀπηγόρευε χθές, ποῖός

μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι δὲν θὰ νομιμοποιήσει αὐρία, ὅ,τι ἀπαγορεύει σήμερα; Ποιός λοιπὸν μπορεῖ νὰ μᾶς ἐξασφαλίζει ἀπὸ τὸν κίνδυνο ἢ «θεραπευτική» κλωνοποίηση νὰ ἀποτελέσει τὸ ἐνδιάμεσο σκαλοπάτι γιὰ τὴν «ἀναπαραγωγική» κλωνοποίηση τοῦ ἀνθρώπου;

ζ) Μήπως τελικὰ ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνηση θέλει νὰ νομιμοποιήσει ἐτεροχρονισμένα κάτι ποὺ ἔχει ἤδη γίνει καὶ ἡ ἴδια ἐδῶ καὶ καιρὸ γνωρίζει;

«Τὰ ὀφέλη γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα εἶναι τέτοια ποὺ ξεπερνοῦν ὅποιους ἠθικοὺς ἐνδοιασμούς», δήλωσε ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ὑγείας Λίιαμ Ντόναλτσον. Οἱ ἠθικὲς ἀναστολὲς ὅμως εἶναι τέτοιες ποὺ ξεπερνοῦν κάθε «ὄφελος» γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀπαντᾷ ἡ Ἐκκλησία.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιεραγματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 1ης Φεβρουαρίου 2001

Μὲ λαμπρότητα ἐορτάζεται καὶ ἐφέτος ἡ μνήμη τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Μεγάλου τοῦ καὶ Προστάτου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν παραμονή, Δευτέρα 5 Φεβρουαρίου 2001 καὶ ὥρα 6:00 μ.μ. στὸν Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν θὰ τελεσθεῖ Πανηγυρικὸς Ἑσπερινὸς χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν-Μελῶν τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

Σύμφωνα μὲ ἀπόφαση τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Ἑσπερινοῦ θὰ ἀπονεμηθεῖ τιμητικὴ διάκριση σὲ τρεῖς συνταξιούχους ἱεροκέρυκες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σὲ δύο λογίους ἐγγάμους Κληρικοὺς Αὐτῆς, σὲ τέσσερις ὁμοτίμους Καθηγητὲς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης καὶ σὲ δύο Ἱεροψάλτες μὲ μακρὰ προσφορά στὴν Ἐκκλησία.

Συγκεκριμένα θὰ τιμηθοῦν μὲ τὸν «χρυσοῦν Σταυρὸν μετὰ ἀστέρος» οἱ Πανοσιολογιώτατοι Ἀρχιμανδρίτες: α) κ. Ἐπιφάνιος Ἀρτέμης, β) κ. Θεόφιλος Ζησόπουλος καὶ γ) κ. Γερβάσιος Ραπτόπουλος, οἱ Αἰδεσιμολογιώτατοι Πρωτοπρεσβύτεροι α) κ. Ἰωάννης Διώτης καὶ β) κ. Κων-

σταντῖνος Παπαγιάννης, οἱ Ἑλλογιμώτατοι Καθηγητὲς α) κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, β) κ. Γεώργιος Γαλίτης, γ) κ. Κωνσταντῖνος Καλοκύρης καὶ δ) κ. Ἰωάννης Φουντούλης καὶ οἱ Μουσικολογιώτατοι Ἱεροψάλτες α) κ. Ἐμμανουὴλ Χατζημάρκος καὶ β) κ. Ἀθανάσιος Καραμάνης.

Τὴν ἀγιώνυμη ἡμέρα, Τρίτη 6 Φεβρουαρίου, θὰ τελεσθεῖ στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πεντέλης Ὁρθρος καὶ Συνοδικὴ Θεία Λειτουργία, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐσταθίου καὶ Ἡλείας κ. Γερμανοῦ. Τὸν πανηγυρικὸ τῆς ἡμέρας θὰ ἐκφωνήσῃ ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀγαθάγγελος Χαραμαντίδης, Διευθυντῆς τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Στὶς 11:00 θὰ πραγματοποιηθεῖ στὸ Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς σύσκεψη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μὲ τοὺς Καθηγητὲς καὶ τοὺς λοιποὺς διδάσκοντες στὶς Θεολογικὲς Σχολὰς Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου καὶ μὲ θέμα: «Τὸ χρέος τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν Ἱερὸν Φῶτιον». Εἰσηγητὴς θὰ εἶναι ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἑθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βλάσιος Φειδᾶς.

Τὸ μεσημέρι θὰ παρατεθεῖ γεῦμα στὴν τράπεζα τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιεραγματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ τῆς 5.2.2001

Συνεχίζονται στὸ Postdam οἱ ἐργασίες τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν (Π.Σ.Ε.). Τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐκπροσωποῦν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Τιμόθεος καὶ ὁ Ἑλλογιμώτατος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βλάσιος Φειδᾶς.

Οἱ ἐργασίες αὐτὲς εἶναι καθοριστικῆς σημασίας γιὰ τίς μελλοντικὲς σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Π.Σ.Ε., διότι στὴν ἡμερησία διάταξη συμπεριελήφθη πρὸς ἀξιολόγηση

καί ἡ προδρομική Ἑκθεσίς (Interium Report) τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν μελέτη καί τήν πρόταση ἑνὸς νέου πλαισίου ἀρχῶν ὄχι μόνο ὡς πρὸς τίς δομές τοῦ Π.Σ.Ε., ἀλλὰ καί ὡς πρὸς τήν, ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀξιουμένη ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀναθεώρηση τῆς ὅλης σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὸ Π.Σ.Ε.

Ἡ προοπτική τῆς ἐπιδιωκομένης νέας σχέσεως τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὸ Π.Σ.Ε. καθώρισε ἐν πολλοῖς τὸ ὅλο πλαίσιο τῶν ἐργασιῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί ἐχάραξε σταθερὰ πλαίσια γιά τὸ ἔργο τῆς μεικτῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀπάντηση σὲ συνέντευξη Τύπου

Μὲ ἀφορμὴ συνέντευξη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Ζακύνθου κ. Χρυσοστόμου στὸ σημερινὸ φύλλο καθημερινῆς ἐφημερίδας, ὁ Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κ. Χάρης Κονιδάρης προέβη στὴν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἐὰν ὡς διαφορετικὴ ἀντίληψη καί ἄποψη γιά διάφορες ἐνέργειες καί κινήσεις μέσα στὴν Ἐκκλησία νοεῖται ἡ διάδοση ἰσχυρισμῶν καθ' ὅλα ψευδῶν, τότε εὐκόλα κανεῖς ἀντιλαμβάνεται τὴν ποιότητα καί τὸ ὕφος τοῦ ὑποτιθέμενου διαλόγου.

»Ἡ καλλιέργεια ἐντυπώσεων μὲ τὴν ἀρωγὴ λεκτικῶν πυροτεχνημάτων, στὸ γνωστὸ πλαίσιο τῆς ἐπιδίωξης ἐκμετάλλευσης τῶν δημοκρατικῶν εὐαισθησιῶν τοῦ λαοῦ μας, καί οἱ βαρύγδουπες ἀποκαλύψεις ποὺ δὲ συνοδεύονται ἀπὸ στοιχεῖα, ἀποκαλύπτουν τελικὰ τὰ πραγματικὰ κίνητρα ὅσων μὲ τέτοιο... πάθος δηλώνουν ὅτι κόπτονται γιά τὴν Ἱστορία».

(15.1.2001)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἐκδήλωση στὸ Χολαργὸ γιά τὸ «Ἔτος Παπαδιαμάντη»

Μὲ ἰδιαίτερη ἐπιτυχία πραγματοποιήθηκε τὴν Κυριακὴ 14 Ἰανουαρίου ἡ πρώτη ἐκδήλωση ἀφιερωμένη στὰ 90 χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη, ἀπὸ τὴν Ἑνορία Παναγίας Φανερωμένης τοῦ Δήμου Χολαργοῦ.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐκδήλωσης προβλήθηκε ἡ ταινία τῆς Λένας Βουδούρη «Γωνιὰ τοῦ Παραδείσου», τὴν ὁποία προλόγησε ὁ γνωστὸς συγγραφέας Κώστας Γανωτῆς. Μεταξὺ ἄλλων εἶπε καί τὰ ἑξῆς: «*Εἶναι παρήγορο καί ἐλπιδοφόρο ὅτι ταλαντοῦχοι νέοι στὴν ἐποχὴ μας ἀρχίζουν νὰ διαθάζουν τὸν Παπαδιαμάντη. Κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς σκηνοθετοῦν στὸ θέατρο καί στὴν τηλεόραση, τὸν μεταφράζουν δηλαδὴ στὴ σύγχρονη γλῶσσα. Ἐμεῖς πρέπει νὰ τοὺς βοηθήσουμε γιὰ τὴ διασώζομε καί ἄθελά μας ἀκόμα στὴν καρδιά μας τὴν ξεχασμένη ἀπ' τοὺς πολλοὺς παράδοση. Ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης εἶναι σὰν τὸν Χριστὸ τοῦ Σινᾶ. Μὲ τὸ ἓνα μάτι κοιτάει λαίμαργα τὴ ζωὴ καί μὲ τὸ ἄλλο κοιτάει τὸ θεῖο. Ἄν ζοῦσε σήμερα θὰ ἦταν σκηνοθέτης».*

Ἡ ταινία κινεῖται ἐπάνω στὸν ἄξονα τὸν ὁποῖο χαράσσουν τέσσερα, ὄχι ἰδιαίτερα γνωστά, διηγήματα τοῦ Παπαδιαμάντη: «*Ἡ στοιχειωμένη καμάρα*», «*Ὁ γάμος τοῦ Καραχμέτη*», «*Ὁ νεκρὸς ταξιδιώτης*» καί ὁ «*Ξεπεσμένος Δερβίσης*», τὰ ὁποῖα ἔδωσε μὲ γεμάτες ζωντάνια καί νοσταλγία εἰκόνες ἡ Λένα Βουδούρη. Ἡ ταινία εἶναι μιὰ συμπαραγωγή τῆς ΕΤ1 καί τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Κινηματογράφου.

Ὁ προϋστάμενος τῆς Ἑνορίας π. Ἰουστίνος Κεφαλοῦρος εὐχαρίστησε θερμὰ ὅλους ὅσοι βρέθηκαν στὴν ἐκδήλωση καί χάρισε ἀναμνηστικές πλακέτες στὴν σκηνοθετίδα κ. Βουδούρη καί στὸν κ. Γανωτῆ, εὐχόμενος νὰ ὑπάρξουν πολλὲς παρόμοιες εὐκαιρίες «*εὐλαθικῆς ἀνάγνωσης τοῦ Παπαδιαμάντη*», μετὰ μάλιστα καί τὴν ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καί τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, νὰ ὀνομάσουν τὸ 2001 «*Ἔτος Παπαδιαμάντη*».

(15.1.2001)

π. Ἰ. Κ.

Ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου στὴ Ριζάρειο Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος ἐπισκέφθηκε σήμερα τὸ πρῶτ' τῆ Ριζάρειο Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, κατόπιν προσκλήσεως τῶν μαθητῶν, ποὺ «*ζήτησαν νὰ μιλήσουν μὲ τὸν ἄνθρωπο ποὺ εἶναι σήμερα ἡ ζωοποιὸς δύναμη τῆς Ἐκκλησίας*», ὅπως σημείωσαν σὲ σχετικὴ ἐπιστολή

τους πρὸς τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸν Μακαριώτατο ὑποδέχθηκαν μαζί με τοὺς μαθητὲς, ἐκπρόσωποι τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ριζαρείου καὶ καθηγητὲς. Ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς μαθητὲς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου ὁ Μακαριώτατος ἐπισήμανε ὅτι στὴ σημερινὴ ἐποχὴ χρειάζονται κληρικοὶ ποὺ νὰ συνδυάζουν τὴ βαθιὰ εὐλάβεια καὶ πίστη με τὴν μόρφωση. «Οἱ νέες συνθήκες ποὺ διαμορφώνονται δημιουργοῦν αὐξημένες ἀπαιτήσεις γιὰ τοὺς κληρικοὺς τοῦ αἵωνα μας, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ καλλιεργοῦν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴ τους χριστιανικὰ καὶ νὰ ἐνισχύουν τὴ γνώση καὶ τὴν κατάρτισή τους», ἐπισήμανε χαρακτηριστικὰ ὁ Μακαριώτατος.

Μετὰ τὴν ὁμιλία τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἀκολούθησε διαλογικὴ συζήτηση μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν μαθητῶν. Οἱ μαθητὲς ὑπέβαλαν ἐρωτήσεις καὶ ἀπορίες στὶς ὁποῖες ἀπάντησε ὁ Μακαριώτατος.

(15.1.2001) (Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἡ αἰμοδοσία τῶν ἐνοριῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Μὲ ἰδιαίτερα ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα ὁλοκληρώθηκε ἡ ἐθελοντικὴ αἰμοδοσίᾳ σὲ ὅλες τὶς ἐνορίες τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ προηγούμενου ἔτους, καὶ μετὰ τὴν ἔκδοση σχετικῆς ἐγκυκλίου τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, συγκεντρώθηκαν συνολικὰ 4.546 μονάδες αἵματος, δηλαδὴ 3.246 περισσότερες ἀπὸ αὐτὲς ποὺ εἶχαν συγκεντρωθεῖ στὴν ὁργανωμένη αἰμοδοσίᾳ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν τὸ ἔτος 1997.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι, χάρις στὴν μεγάλη ἀνταπόκριση χιλιάδων πιστῶν, ἰδιαίτερα δὲ νέων σὲ ἡλικία ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ στὶς μεθοδικὲς προσπάθειες τοῦ Γραφείου Αἰμοδοσίας τῆς Διεύθυνσης Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία εἶχε τὸ γενικὸ συντονισμό τῶν ἐνοριακῶν αἰμοδοσιῶν, ὁ ἀρχικὸς στόχος τῆς συγκέντρωσης 2.000 μονάδων αἵματος, ὡς συμβολὴ στὸ Ἰωβηλαῖο ἔτος 2000, ὑπερκεράστηκε κατὰ ποσοστὸ 127%.

Ἦδη σὲ κάθε Ἱερὸ Ναὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς

Περιφέρειας ἔχει δημιουργηθεῖ Ἑνοριακὴ Τράπεζα Αἵματος, ὑπὸ τὴ διεύθυνση πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς ἀποτελούμενης ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνο ἱερέα αἰμοδοσίας, ἓναν ἱατρὸ καὶ τρία ἀκόμη μέλη (στελέχη τῆς ἐνορίας), με σκοπὸ τὴ διοργάνωση αἱμοληψιῶν ἀνὰ ἐξάμηνο καὶ τὴ διάθεση τῶν μονάδων σὲ συνανθρώπους μας ποὺ ἔχουν ἀνάγκη.

(16.1.2001) (Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἀνθρωπιστικὴ ἀποστολὴ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν στὴν Παλαιστίνη

Στὴν Παλαιστίνη βρίσκεται ἀπὸ τὴν Παρασκευὴ 13 Ἰανουαρίου ἐ.ἔ., ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν προσφέροντας φαρμακευτικὴ βοήθεια, ἢ προμήθεια τῆς ὁποίας χρηματοδοτήθηκε με κονδύλια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως χάρις στὴν εὐγενὴ διαμεσολάβηση τοῦ Ὑπουργοῦ Ὑγείας καὶ Πρόνοιας κ. Ἀλέκου Παπαδόπουλου.

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Νικόδημος Φαρμάκης καὶ ὁ Ἱερολογιώτατος Διάκονος π. Γαβριὴλ Παπανικολάου διένειμαν στὰ κρατικὰ νοσοκομεῖα τῶν πόλεων Ραμάλα, Ναμπλούς καὶ Τζενὶν 150.000 μονάδες φαρμάκων (ἀντιαιμορροφιλικοὺς παράγοντες τύπου IX), ποὺ ἀποτελοῦν τὸ δεῦτερο τμῆμα τῆς φαρμακευτικῆς βοήθειας τῶν 300.000 μονάδων συνολικὰ, ποὺ διατίθενται σὲ ἀσθενεῖς ἡλικίας 15-20 ἐτῶν ποὺ πάσχουν ἀπὸ χρόνια αἱμορροφιλία.

Οἱ δύο κληρικοί, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν φαρμακευτικὴ βοήθεια, διένειμαν 500 βιβλία, προσφορὰ τοῦ Ὑπουργείου Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρθόδοξων, καὶ 500 παιχνίδια γιὰ τὶς νέες καὶ τοὺς νέους ποὺ πάσχουν ἀπὸ αἱμορροφιλία, προσφορὰ τῆς ἐταιρείας Playmobil.

Ἐξάλλου, στὸ πλαίσιο προγράμματος ἐπιμόρφωσης, ἡ ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, ποὺ θὰ παραμείνει στὴν Παλαιστίνη μέχρι τὸ Σάββατο 20 Ἰανουαρίου ἐπισκέπτεται σχολεῖα τῆς περιοχῆς, ἐνημερώνοντας τοὺς μαθητὲς καὶ τὶς μαθήτριες γιὰ τὴν ἀσθένεια τῆς αἱμορροφιλίας.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ Ὑπουργὸς Ὑγείας τῆς Παλαιστινιακῆς Ἀρχῆς κ. Riyad Zanouh σὲ ἐπιστολὴ τοῦ πρὸς τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστό-

δουλο, ἐξέφρασε τὶς θερμὲς τοῦ εὐχαριστίες γιὰ τὴν εὐγενικὴ ἀνθρωπιστικὴ χειρονομία καὶ τὴν ὀλόψυχη συμπαράσταση τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.

(16.1.2001) (Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ποικίλες οἱ μορφὲς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας

Τὸ Γραφεῖο Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου συντονίζει, ἐποπτεύει καὶ συμπαραστέκεται στὴν λειτουργία ἐνοριακῶν προσπαθειῶν ποὺ ἀποτελοῦν νέες μορφὲς διακονίας τῶν νέων μας. Ἐνθαρρύνει ἐπίσης τὴ δημιουργία νέων σχολῶν σὲ ὅλες τὶς ἐνορίες τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ὁ σκοπὸς εἶναι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ἀξιοποίηση τοῦ ἐλεύθερου χρόνου τῶν παιδιῶν, τὸ ἀνοιγμα τῶν νέων μας στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ μέσα ἀπὸ ἐναλλακτικὲς μορφὲς ἀγωγῆς.

Οἱ σχολὲς ποὺ λειτουργοῦν στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ εἶναι:

32 Σχολὲς Ἀγιογραφίας στὶς ἐνορίες Ἀγ. Ἀσωμάτων Θησείου, Ἀγ. Δημητρίου Ὀπλων, Ἀγ. Νικολάου Φιλοπάππου, Παναγίας Μαρμαριωτίσσης Χαλανδρίου, Κοιμ. Θεοτόκου Ἡλιουπόλεως, Ἀγ. Τριάδος Χολαργοῦ, Ἀγ. Γεωργίου Ζωγράφου, Ζωοδόχου Πηγῆς Δάφνης, Προφ. Ἡλία Παγκρατίου, Ἀγ. Στυλιανοῦ Γκύζη, Ἀγ. Δημητρίου Ἀγ. Δημητρίου, Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Χαροκόπου, Ἀγ. Βασιλείου Ἀγ. Δημητρίου, Ἀγ. Λουκᾶ Πατησίων, Κοιμ. Θεοτόκου Κυπριάδου, Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἀγ. Ἑλένης Κολωνοῦ, Ἀγ. Ἀνδρέα Ἄνω Πατησίων, Ἀγ. Ζώνης Πατησίων, Ἀγ. Παρασκευῆς Ἀττικῆς, Ἀγ. Χαραλάμπους Ἰλισίων, Ἀγ. Νικολάου Πατησίων, Ἀγ. Δημητρίου Ἀγ. Παρασκευῆς, Προφ. Ἡλία Ριζουπόλεως, Ἀγ. Ἀρτεμίου Φιλολάου, Ἀγ. Ἐλευθερίου Ἀχαρνῶν, Ἀγ. Γερασίμου Ἰλισίων, Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου, Ἀγ. Ἀνδρέα Ἄνω Πατησίων, Ἀγ. Εἰρήνης Γαλατσίου, Ἀγ. Γεωργίου Ἀκαδημίας Πλάτωνος, Ἀγ. Θωμᾶ Κυψέλης, Προφ. Ἡλία Ἀγ. Παρασκευῆς.

37 Σχολὲς Βυζαντινῆς Μουσικῆς στὶς ἐνορίες Ἀγ. Δημητρίου Ὀπλων, Ἀγ. Σοφίας Ταύρου, Ἀγ. Νικολάου Φιλοπάππου, Κοιμ. Θεοτόκου Ἡλιουπόλεως, Ἀγ. Τριάδος Χολαργοῦ, Ἀγ. Γεωργίου Ζωγράφου, Ἀγ. Γλυκερίας Γαλατσίου, Ζωοδόχου Πηγῆς Δάφνης, Ἀγ. Μαρίας Ἰλισίων, Ἀγ. Ἰωάννη

Βουλιαγμένης, Ἀγ. Στυλιανοῦ Γκύζη, Ἀγ. Δημητρίου Ἀγ. Δημητρίου, Ἀγ. Βασιλείου Ἀγ. Δημητρίου, Ἀγ. Βαρβάρας Χαλανδρίου, Ἀγ. Παρασκευῆς Ν. Πεντέλης, Ἀγ. Λουκᾶ Πατησίων, Κοιμ. Θεοτόκου Κυπριάδου, Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἀγ. Ἑλένης Κολωνοῦ, Ἀγ. Ἀνδρέα Ἄνω Πατησίων, Ἀγ. Νικολάου Πευκακίων, Ἀγ. Παρασκευῆς Ἀττικῆς, Ἀγ. Χαραλάμπους Ἰλισίων, Ἀγ. Εἰρήνης Παπάγου, Προφ. Ἡλία Ριζουπόλεως, Ἀγ. Ἀρτεμίου Φιλολάου, Ἀγ. Νικολάου Χαλανδρίου, Ἀγ. Δημητρίου Ἀμπελοκήπων, Ἀγ. Γεωργίου Κυψέλης, Ἀγ. Ἐλευθερίου Ἀχαρνῶν, Ἀγ. Γερασίμου Ἰλισίων, Ἀγ. Θεράποντος Ζωγράφου, Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου, Ἀγ. Ἀνδρέα Ἄνω Πατησίων, Ἀγ. Γεωργίου Ἀκαδ. Πλάτωνος, Ζωοδόχου Πηγῆς Ἀκαδημίας, Προφ. Ἡλία Ἀγ. Παρασκευῆς.

30 Σχολὲς Χορωδιακῆς Μουσικῆς στὶς ἐνορίες Ἀγ. Ἀσωμάτων Θησείου, Ἀγ. Δημητρίου Ὀπλων, Ἀγ. Σοφίας Ταύρου, Ἀγ. Νικολάου Φιλοπάππου, Παναγίας Μαρμαριωτίσσης Χαλανδρίου, Κοιμ. Θεοτόκου Ἡλιουπόλεως, Ἀγ. Γεωργίου Ζωγράφου, Ζωοδόχου Πηγῆς Δάφνης, Ἀγ. Μαρίας Ἰλισίων, Προφ. Ἡλία Παγκρατίου, Ἀγ. Στυλιανοῦ Γκύζη, Ἀγ. Δημητρίου Ἀγ. Δημητρίου, Ἀγ. Βασιλείου Ἀγ. Δημητρίου, Ἀγ. Βαρβάρας Χαλανδρίου, Ἀγ. Λουκᾶ Πατησίων, Παναγίας Θεοτόκου Ἀγ. Δημητρίου, Ἀγ. Παρασκευῆς Ἀττικῆς, Ἀγ. Χαραλάμπους Ἰλισίων, Ἀγ. Ἀντωνίου Ἄνω Πατησίων, Ἀγ. Εἰρήνης Παπάγου, Φανερωμένης Χολαργοῦ, Προφῆτη Ἡλία Ριζουπόλεως, Ἀγ. Ἐλευθερίου Ἀχαρνῶν, Ἀγ. Γερασίμου Ἰλισίων, Ἀγ. Θωμᾶ Ἀμπελοκήπων, Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου, Ἀγ. Ἐλευθερίου Χαλανδρίου, Ἀγ. Εἰρήνης Γαλατσίου, Ἀγ. Πάντων Καλλιθέας, Προφ. Ἡλία Ἀγ. Παρασκευῆς.

41 Σχολὲς Παραδοσιακῶν Χορῶν στὶς ἐνορίες Ἀγ. Ἀσωμάτων Θησείου, Ἀγ. Δημητρίου Ὀπλων, Ἀγ. Σοφίας Ταύρου, Ἀγ. Νικολάου Φιλοπάππου, Ἀγ. Γεωργίου Κυνοσάργους, Κοιμ. Θεοτόκου Ἡλιουπόλεως, Ἀγ. Γεωργίου Ζωγράφου, Ἀγ. Γλυκερίας Γαλατσίου, Ζωοδόχου Πηγῆς Δάφνης, Ἀγ. Μαρίας Ἰλισίων, Προφ. Ἡλία Παγκρατίου, Ἀγ. Στυλιανοῦ Γκύζη, Ἀγ. Δημητρίου Ἀγ. Δημητρίου, Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἀγ. Ἑλένης Ἡλιουπόλεως, Ἀγ. Βαρβάρας Χαλανδρίου, Κοιμ. Θεοτόκου Κυπριάδου, Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἀγ. Ἑλένης Μοσχάτου, Ἀγ. Ἀνδρέα Ἄνω Πατησίων, Παναγίας Θεοτόκου Ἀγ. Δημητρίου, Ἀγ.

Παντελεήμονος 'Ιλισσοῦ, Ἀγ. Παρασκευῆς Ἀττικῆς, Ἀγ. Χαραλάμπους 'Ιλισίων, Φανερωμένης Χολαργοῦ, Ἀγ. Ἀρτεμίου Φιλολάου, Ἀγ. Νικολάου Καλλιθέας, Ἀγ. Νικολάου Χαλανδρίου, Ἀγ. Δημητρίου Ἀμπελοκήπων, Ἀγ. Γεωργίου Κυψέλης, Ἀγ. Ἐλευθερίου Ἀχαρνῶν, Ἀγ. Γερασίμου 'Ιλισίων, Ἀγ. Θωμᾶ Ἀμπελοκήπων, Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου, Ἀγ. Ἀνδρέα Ἄνω Πατησίων, Ἀγ. Ἐλευθερίου Χαλανδρίου, Ἀγ. Εἰρήνης Γαλατσίου, Ἀγ. Πάντων Καλλιθέας, Ἀναλήψεως Κυρίου Ν. Κόσμου, Κοιμ. Θεοτόκου Ἐλ. Βενιζέλου, Ἀγ. Βαρβάρας Πατησίων, Ἀγ. Γεωργίου Ἀκαδ. Πλάτωνος, Ἀγ. Θωμᾶ Κυψέλης.

51 Φοιτητικές Συνάξεις στίς ἐνορίες Ἀγ. Σκέπτης - Ἀγ. Ἀλεξάνδρου Παπάγου, Ἀγ. Δημητρίου Ὀπλῶν, Ἀγ. Σοφίας Ταύρου, Ἀγ. Νικολάου Φιλοπάππου, Παναγίας Μαρμαριωτίσσης, Ἀγ. Γεωργίου Κυνοσάργους, Ἀγ. Ἀντωνίου Χαλανδρίου, Κοιμ. Θεοτόκου Ἡλιουπόλεως, Ἀγ. Τριάδος Χολαργοῦ, Ἀγ. Γεωργίου Ζωγράφου, Ἀγ. Γλυκερίας Γαλατσίῳ, Ζωοδόχου Πηγῆς Δάφνης, Ἀγ. Μαρίας 'Ιλισίων, Ἀγ. Ἐλευθερίου Ἀρεως, Ἀγ. Παρασκευῆς Ἡλιουπόλεως, Ἀγ. Ἰωάννη Βουλιαγμένης, Προφ. Ἡλία Παγκρατίου, Ἀγ. Στυλιανοῦ Γκύζη, Ἀγ. Βασιλείου Πολυγώνου, Ἀγ. Δημητρίου Ἀγ. Δημητρίου, Ἀγ. Βασιλείου Ἀγ. Δημητρίου, Κοιμ. Θεοτόκου Ταύρου, Ἀγ. Βαρβάρας Χαλανδρίου, Ἀγ. Λουκᾶ Πατησίων, Ἀγ. Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, Ἀγ. Νικολάου Πευκακίων, Ἀγ. Παρασκευῆς Ἀττικῆς, Ἀγ. Χαραλάμπους 'Ιλισίων, Ἀγ. Νικολάου Πατησίων, Προφ. Ἡλία Ριζουπόλεως, Ἀγ. Ἀρτεμίου Φιλολάου, Ἀγ. Γεωργίου Χαλανδρίου, Ἀγ. Νικολάου Καλλιθέας, Ἀγ. Νικολάου Χαλανδρίου, Ἀγ. Δημητρίου Ἀμπελοκήπων, Ἀγ. Ἀναργύρων Ἡλιουπόλεως, Ἀγ. Γεωργίου Κυψέλης, Ἀγ. Αἰκατερίνης Πετραλώνων, Ἀγ. Φιλοθέης Φιλοθέης, Ἀγ. Ἐλευθερίου Ἀχαρνῶν, Ἀγ. Γερασίμου 'Ιλισίων, Ἀγ. Θεράποντος Ζωγράφου, Ἀγ. Θωμᾶ Ἀμπελοκήπων, Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου, Ἀγ. Ἐλευθερίου Χαλανδρίου, Ἀγ. Εἰρήνης Γαλατσίῳ, Ἀγ. Μάρκου Εὐγενικοῦ, Ἀγ. Πάντων Καλλιθέας, Ἀναλήψεως Κυρίου Ν. Κόσμου, Κοιμ. Θεοτόκου Ἐλευθ. Βενιζέλου, Προφ. Ἡλία Χαλανδρίου.

8 Σχολές Ἐκμάθησης Η/Υ στίς ἐνορίες Ζωοδόχου Πηγῆς Δάφνης, Ἀγ. Δημητρίου Ἀγ. Δημητρίου, Τριῶν Ἱεραρχῶν Πετραλώνων, Ἀγ. Εἰρήνης Παπάγου, Ἀγ. Ἀρτεμίου Φιλολάου, Ἀγ. Δημη-

τρίου Ἀμπελοκήπων, Ἀγ. Ἐλευθερίου Ἀχαρνῶν, Ἀναλήψεως Κυρίου Ν. Κόσμου.

5 Σχολές Μουσικῆς στίς ἐνορίες Προφ. Ἡλία Παγκρατίου, Ἀγ. Δημητρίου Ἀγ. Δημητρίου, Ἀγ. Χαραλάμπους 'Ιλισίων, Ἀγ. Ἀρτεμίου Φιλολάου, Ἀγ. Δημητρίου Ἀμπελοκήπων.

3 Θεατρικά Ἐργαστήρια στίς ἐνορίες Ἀγ. Εἰρήνης Παπάγου, Ἀγ. Θωμᾶ Ἀμπελοκήπων, Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου.

2 Σχολές Ψηφιδωτοῦ στίς ἐνορίες Ἀγ. Λουκᾶ Πατησίων καὶ Ἀγ. Ἐλευθερίου Χαλανδρίου.

2 Σχολές Χειροτεχνίας στίς ἐνορίες Ἀγ. Παρασκευῆς Ἀττικῆς καὶ Ἀγ. Πάντων Καλλιθέας.

1 Σχολή Γραφομηχανῆς στήν ἐνορία τοῦ Ἀγ. Γεωργίου Ἀκαδ. Πλάτωνος.

1 Σχολή Γυμναστικῆς στήν ἐνορία τοῦ Ἀγ. Γεωργίου Ἀκαδ. Πλάτωνος.

1 Σχολή Παιδικοῦ Ἐργαστηρίου Ζωγραφικῆς στήν ἐνορία τῆς Κοιμ. Θεοτόκου Ἡλιουπόλεως.

1 Σχολή Ὁρθοφωνίας στήν ἐνορία τοῦ Ἀγ. Λουκᾶ Πατησίων.

1 Σχολή Ραπτικῆς-Κοπτικῆς στήν ἐνορία τῆς Ἀγ. Παρασκευῆς Ἀττικῆς.

1 Κινηματογραφική Λέσχη στήν ἐνορία τοῦ Ἀγ. Δημητρίου Ἀγ. Δημητρίου.

1 Σχολή Ἐκμάθησης Παραδοσιακῶν Μουσικῶν Ὀργάνων στήν ἐνορία τῆς Ἀγ. Μαρίας 'Ιλισίων.

Γιὰ δεύτερη χρονιά λειτουργεῖ καὶ τὸ 1ο INTERNET CAFE τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν τὸ ὁποῖο θρῖσκεται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀγ. Λουκᾶ 41 Γ καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴ μιάς προσπάθειας ἀξιοποίησης τῶν δυνατοτήτων ποὺ προσφέρει ὁ Η/Υ στήν ἐπικοινωνία καὶ τὴν ἀγωγή τῶν νέων.

(17.1.2001)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Νεότητος)

Ἐνοριακές σχολές ἐκμάθησης τῆς λειτουργικῆς γλώσσας

Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν δυσκολιῶν ποὺ συναντοῦν, ἰδιαίτερα οἱ νέοι ἄνθρωποι, στήν κατανόηση τῆς λειτουργικῆς Γλώσσας (ἀναγνώσματα, εὐχές, ὕμνοι), ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, μὲ πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, προχώρησε στὴ σύσταση Ἐνο-

ριακῶν Σχολῶν στὶς ὁποῖες εἰδικοί ἐπιστήμονες θὰ διδάσκουν τὴ Λειτουργικὴ Γλῶσσα.

Οἱ κύκλοι ἐκμάθησης τῆς Λειτουργικῆς Γλῶσσας θὰ εἶναι τρεῖς: ὁ πρῶτος γιὰ τὰ παιδιὰ τῶν τελευταίων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου καὶ τῆς Α΄ τάξης τοῦ Γυμνασίου, ὁ δεύτερος γιὰ τὰ παιδιὰ τῶν Β΄ καὶ Γ΄ τάξεων τοῦ Γυμνασίου καὶ τῆς Α΄ τάξης τοῦ Λυκείου καὶ ὁ τρίτος γιὰ τὶς νέες καὶ τοὺς νέους τῶν Β΄ καὶ Γ΄ τάξεων τοῦ Λυκείου καὶ τοὺς ἀποφοίτους. Ἐπίσης στὸν τελευταῖο κύκλο θὰ μπορεῖ νὰ συμμετέχει καὶ κά-θε ἐνήλικος.

Στὸ πλαίσιο τῆς συγκεκριμένης προσπάθειας, κάθε Τρίτη καὶ Παρασκευή, ἀπὸ τὶς 2 ἕως καὶ τὶς 6 Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. καὶ τὶς ὥρες 5-7 μ.μ. (ἡμερομηνίες 2, 6, 9, 13 καὶ 16 Φεβρουαρίου ἐ.ἔ.), θὰ λειτουργήσει στὴν Αἴθουσα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός» (πλατεία Ἀγ. Γεωργίου Καρύτση) Σεμινάριο Λειτουργικῆς Γλῶσσας, τὸ ὁποῖο θὰ παρακολουθήσουν ὅσοι ἔχουν ἐπιλεχθεῖ ἀπὸ τὶς Ἑνορίες τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, προκειμένου νὰ ἀποκτήσουν τὴ δυνατότητα νὰ διδάσκουν στὶς προαναφερόμενες Ἑνοριακὲς Σχολές.

(24.1.2001)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

**Μήνυμα τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου
πρὸς τὴν ἐκπαιδευτικὴ κοινότητα
μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ
τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν - 2001**

Ἀγαπητά μου παιδιά,

Ὁ πρῶτος, στὴ νέα χιλιετία, ἑορτασμός τῶν Τριῶν Μεγίστων Φωστήρων συμπίπτει μὲ τὸν προβληματισμὸ ποὺ δημιούργησε ἡ Διακήρυξη τῆς Μπολώνια γιὰ τὸν ἐναρμονισμὸ τῶν πανεπιστημιακῶν σπουδῶν στὰ κράτη-μέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως. Ἡ ἀρχικὴ συζήτηση ἔχει σὰν ἀντικείμενο θέματα ποὺ ἄπτονται τῆς λειτουργίας τῆς Τριτοβάθμιας Ἐκπαίδευσης.

Στὴν πραγματικότητα ὁμως θίγονται θέματα ποὺ ξεφεύγουν ἀπὸ τὰ ἐξειδικευμένα ζητήματα τῆς ἐφαρμογῆς ἑνὸς ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος. Τίθεται μὲ ἔμφαση τὸ μεγάλο θέμα τῆς Παιδείας ὡς ἀγαθοῦ γιὰ κάθε ἄνθρωπο, τὸ δικαίωμά του στὴν ἐλεύθερη πρόσβαση στὰ ἀγαθὰ της, χωρὶς νὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ τὶς κυρίαρχες, σήμε-ρα, ἀντιλήψεις τῆς πρόταξης τῆς ἀνταγωνιστι-

κότητας καὶ γενικώτερα τῆς εὐημερίας τῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν, ἔναντι τοῦ προσώπου κά-θε ἀνθρώπου καὶ ἰδιαίτερα τῶν νέων μας. Ἐνῶ ἐπανέρχεται τὸ μεγάλο θέμα ποὺ θέτουν πολὺ συχνὰ οἱ νέοι μας. Τελικὰ ποιὸν ἄνθρωπο ἀναζη-τοῦμε; Τί προτάσσουμε: τὴ φιλομάθεια ἢ τὴν Φι-λοκαλία;

Ἐὰν πραγματικὰ μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ ἀγωγή τῶν νέων μας, μὲ ὀρίζοντα τὴν προοπτικὴ ἀλλὰ καὶ τὶς σεισμικὲς ἀλλαγές ποὺ δημιουργοῦν σὲ ὅλες τὶς περιοχές τοῦ βίου μας ἡ ἀνάπτυξη τῆς τε-χνολογίας καὶ τῆς ἐπιστήμης, εἶναι πρῶτιστη ἀνάγκη τὸ πλαίσιο τοῦ προβληματισμοῦ ποὺ ἀναπτύσσεται νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴ στενὴ λογικὴ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ τῆς ἀνάπτυξης, χωρὶς ὁμως νὰ τὴν παραγνωρίζει ἢ νὰ τὴν ἀγνοεῖ.

Ἡ ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἶναι μία ἀφορ-μὴ νὰ μελετήσουμε τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τους γιὰ νὰ βροῦμε νέες ἀπαντήσεις στὰ νέα προβλήμα-τα ποὺ μᾶς ἀπασχολοῦν.

Στὴ σκέψη τοῦ Μ. Βασιλείου, τοῦ ἱ. Χρυσο-στόμου καὶ τοῦ Ἀγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἡ ἀγωγή δὲν κινεῖται στὸ διανοητικὸ ἢ ἀπλῶς στὸ ἐπίπεδο τῆς ἀπόκτησης γνώσεων. Ἡ προσπά-θειά μας νὰ διαπαιδαγωγήσουμε καὶ νὰ μορφώ-σουμε τὰ παιδιά μας ἀπαιτεῖ νὰ συνοδοι-ποροῦμε, νὰ συμπάσχουμε, νὰ συμμετέχουμε καὶ νὰ μαρτυροῦμε τὴν ἀλήθεια μαζί τους. Εἶναι μιὰ δυναμικὴ λειτουργία ποὺ ἔχει ὡς μοναδικὸ στόχο τὸ εἶναι καὶ τὸ ἦθος τοῦ ἀνθρώπου ποὺ στοχεύει στὴν ἀλήθεια καὶ ὄχι στὴ σκοπιμότητα, στὴ ζωὴ καὶ ὄχι στὴν ἐπιβίωση.

Στὸ βίον καὶ στὰ ἔργα τῶν τριῶν Ἀγίων ἡ ἀγωγή δὲν ὑποδουλώνει καὶ δὲν ἀχρηστεύει τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὴν ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὸν πειρασμὸ τῆς αὐτάρκειας, τῆς παντοδυ-ναμίας, ἀπὸ τὴν παγερὴ περιπλάνηση στὸ νεφε-λώδη κόσμον τῶν τυποποιημένων γνώσεων καὶ τὴν ὁδηγεῖ στὴ σοφία, ποὺ εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Μ. Βασίλειος, ποὺ ἦταν τέλειος γνώστης τῆς ἐλληνικῆς γραμματείας, μᾶς ἐδειξε, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ἀγ. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, πῶς «ὁ σοφὸς ἄνθρωπος» τῶν Στωϊκῶν ἀπεγ-κλωβίζεται ἀπὸ τὸν ἀτομισμὸ καὶ τὴν ἐλίτ τοῦ κύκλου τῶν φιλοσόφων καὶ μὲ τὴ χριστιανικὴ ἀγάπη καὶ τὴν πίστη στὸ Θεὸ γίνεται ἕνας στό-χος ποὺ δὲν ἀπαιτεῖ οἰκονομικὲς ἢ ἄλλες δυνα-τότητες γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ, ἀλλὰ ἀσκησι καὶ σπουδῇ στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὰ βάθη

της ψυχής. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ σοφὸς ἄνθρωπος εἶναι ὁ πεπληρωμένος τῆς θείας σοφίας ἄνθρωπος. Ἡ σπουδὴ στὴ Γραμματεία συνδυασμένη μὲ τὴν ἐκκλησιαστικότητα ὁδηγεῖ σὲ αὐτὴ τὴν εὐλογημένη ὑπέρβαση καὶ ξεφεύγει ἀπὸ κάθε μονισμό.

Οἱ Τρεῖς Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας εἶναι σύγχρονοι γιὰ ἓνα ἀκόμα λόγο: Προσπαθώντας νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὶς συνέπειες τῶν δυναμοκεντρικῶν κοινωνιῶν μας, ἀναζητοῦμε τρόπους νὰ δημιουργηθοῦν μέσα στὸν κοινωνικὸ ἴσθμὸ σχέσεις ἀλληλεγγύης, νὰ ἀντιπροτάξουμε στὴν ἀδιαφορία τῶν ἀνθρώπων τὸ πρότυπο τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, τῶν ἀνθρώπων δηλαδὴ ποὺ νοιάζονται γιὰ τοὺς συνανθρώπους τους. Δυστυχῶς πολὺ λίγο ὁ σκοπὸς αὐτὸς ὑπηρετεῖται ἀπὸ τὰ σημερινὰ ἐκπαιδευτικὰ συστήματα.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες υἱοθετώντας ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ φιλοσοφία τὴν ἔννοια τῆς «καλοκαγαθίας» καὶ δίνοντας σὲ αὐτὴ τὸ αἷμα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, μᾶς μιλοῦν γιὰ τὸν «χριστιανὸ πολίτη», ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὸ Θεὸ καὶ τὸν πλησίον του. Μιὰ ἀγάπη ποὺ δὲν εἶναι συναισθηματικὴ ἀλλὰ καρπὸς τῆς ἄσκησης καὶ τῆς καθαρότητος τῆς ψυχῆς. Μόνο μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο μπορεῖ νὰ λυτρωθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ θανάτου, νὰ τὸν ὑπερβεῖ μὲ τὴν Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ὡς πρόσωπο νὰ συναντηθεῖ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς του.

Ὁ «χριστιανὸς πολίτης» ζεῖ καὶ δημιουργεῖ αὐθεντικὰ ἀσκούμενος μέσα σὲ κοινότητες ποὺ οἰκοδομοῦν «ἄλλους γαλαξίες», τὴν πραγματικότητα τῆς κοινωνίας τῶν ἐνοριῶν καὶ τῶν Μοναστηριῶν μας. Κοινωνία ποὺ δὲν εἶναι καρπὸς ἰδεολογημάτων ποὺ θνήσκουν ἀλλὰ ζωῆς ποὺ ἀνακαινίζει καὶ μεταμορφώνει τὸν ἄνθρωπο σὲ «κεκελευσμένο Θεό», ὅπως παρατηρεῖ ὁ Μ. Βασίλειος.

Γιὰ νὰ γίνεи πραγματικότητα αὐτὸς ὁ σκοπὸς χρειαζόμαστε Παιδεῖα ποὺ δὲν γίνεται ἀντιληπτὴ ὡς κάποια διανοητικὴ ἀνάπτυξη ἀλλὰ ὡς ἀνάδειξη τοῦ ὅλου ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι ἀπλῶς φιλομάθεια, ἐπιστὴμὴ διδασκαλίας ἢ μαθήσεως ἀλλὰ φιλοκαλία, μέθεξη τῆς κατακαίουσας, ἀπελευθερώνουσας ἀλήθειας ποὺ εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὠραιότητά της. Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες συνεχίζουν νὰ εἶναι πρωτοπόροι καὶ καινοτόμοι ἐπειδὴ συνεχῶς μᾶς θυμίζουν ὅτι ὁ πραγματικὸς στό-

χος τῆς παιδείας εἶναι ἡ ἀκεραιότητα τοῦ προσώπου τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐπάνοδος του στὸ ἀρχέγονο κάλλος, στὴν παραδεισένια του ὁμορφιὰ ποὺ εἶναι ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ.

(30.1.2001)

Μετ' εὐχῶν καὶ ἀγάπης

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Λειτουργία ἱερῶν παρεκκλησιῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν προχωρᾷ, μὲ πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, στὴν ἀξιοποίηση τῶν ἱερῶν Παρεκκλησιῶν τῆς Περιφερείας της γιὰ τὸν ἐκκλησιασμὸ τῶν πιστῶν, προκειμένου νὰ καλύψει τὶς αὐξημένες ἀνάγκες ποὺ παρατηροῦνται κατὰ τὶς Κυριακὲς καὶ Μεγάλες Ἑορτές.

Στὰ Ἱερὰ Παρεκκλήσια θὰ τελεῖται ἐπὶ μονίμου βάσεως, τὶς Κυριακὲς τουλάχιστον, ὁ Ὁρθρος καὶ ἡ Θεία Λειτουργία ἀπὸ τοὺς τακτικούς ἐφημερίους τῶν Ἱ. Ναῶν στοὺς ὁποίους ὑπάγονται τὰ Ἱ. Παρεκκλήσια.

Ἀξίζει πάντως νὰ σημειωθεῖ ὅτι σὲ ἀρκετοὺς Ἱ. Ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν συνεχίζεται ἡ τέλεση τῆς Β' Θείας Λειτουργίας, μὲ ἰδιαίτερη ἀνταπόκριση τῶν πιστῶν, ἰδιαίτερα μάλιστα τῶν νέων.

(1.2.2001)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Οἰκονομικὴ ἐνίσχυση πολυτέκνων οἰκογενειῶν ἀπὸ τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Στὸ πλαίσιο τῆς διαρκούς προσφορᾶς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν πρὸς τοὺς πολυτέκνους, ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. π. Ἱάκωβος Μπιζαοῦρτης, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, ἐπέδωσε προχθὲς τὸ ἀπόγευμα, σὲ ἐκδήλωση ποὺ πραγματοποιήθηκε στὰ Γραφεῖα τῆς Ἀνωτάτης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ἑλλάδος, δεκαοκτῶ (18) ἐπιταγὲς ὕψους ἑνὸς (1) ἑκατομμυρίου δραχμῶν ἢ καθεμία σὲ ἰσάριθμες ἄπορες πολύτεκνες οἰκογένειες.

Ὑπενθυμίζεται ὅτι στὶς 6 Ὀκτωβρίου τοῦ προηγούμενου ἔτους ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ

Ἀθηνῶν εἶχε ἐνισχύσει μὲ τὸ ποσὸ τῶν 145 ἐκατομμυρίων δραχμῶν ἰσάριθμες οἰκογένειες πολυτέκνων μέσῳ τῆς προαναφερόμενης Συνομοσπονδίας.

Τὰ ὡς ἄνω ποσὰ διατέθηκαν ἀπὸ μέρος τοῦ ὑπολειπόμενου ποσοῦ ἐκ τοῦ συνολικῶς συγκεντρωθέντος κατὰ τὸ προσκύνημα τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης Παναγίας «Ἀξιόν Ἐστιν», τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, ποσὸ ὕψους 290.700.000 δραχμῶν, ποῦ προήλθε ἀπὸ τὸ ἐν λόγῳ προσκύνημα, ἔχει διατεθεῖ γιὰ τὴ δημιουργία οἰκισμοῦ δυναμικότητας 114 λυομένων οἰκίσκων στὴν περιοχή «Μεγάλα Σχίνα» τοῦ Μενιδίου γιὰ τὴν κάλυψη τῶν στεγαστικῶν ἀναγκῶν σεισμοπλήκτων τῆς Δυτικῆς Ἀττικῆς.

(2.2.2001)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἡ Διαβεβαίωση τῶν νέων Μητροπολιτῶν

Τὴν Παρασκευὴ 9 Φεβρουαρίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κασσανδρείας κ. Νικόδημος καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Ἐφραίμ θὰ δώσουν τὴν προβλεπόμενη ἀπὸ τὸ Νόμο διαβεβαίωση ἐνώπιον τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνου Στεφανόπουλου. Τῆς τελετῆς, ἣ ὁποία θὰ γίνῃ στὸ Προεδρικὸ Μέγαρο, θὰ προστεῖ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος, ἐνῶ θὰ παραστεῖ ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Πέτρος Εὐθυμίου.

(7.2.2001)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Συνεδρίασε ἀπὸ 2 ἕως 4 Φεβρουαρίου, στίς ἐγκαταστάσεις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, στὸ Παλαιόκαστρο Θεσσαλονίκης, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Διαβαλκανικῆς Ὁμοσπονδίας Ὁρθοδόξων Νεολαίων.

Ἡ Διαβαλκανικὴ Ὁμοσπονδία Ὁρθοδόξων Νεολαίων εἶναι μία διεθνὴς ὁμοσπονδία Ὁρθοδόξων νεανικῶν κινήσεων ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τὴ Βουλγαρία, τὴ Ρουμανία, τὴ Σερβία καὶ τὴν

Ἀλβανία, μὲ ἔδρα τὴν Ἀθήνα, ἣ ὁποία δραστηριοποιεῖται στὸ χῶρο τῶν Βαλκανίων ἀπὸ τὸ 1993, μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Σκοπὸς τῆς συνεδριάσεως αὐτῆς ἦταν ὁ ἀπολογισμὸς τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 2000 καὶ ἡ κατάρτιση τοῦ προγράμματος δράσεως γιὰ τὸ νέο ἔτος 2001.

Τὶς ἐργασίες τοῦ Δ.Σ. χαιρέτησε ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως μας, π. Βαρνάβας Τύρης ὁ ὁποῖος μετέφερε τὶς εὐχές, τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας κ. Διονυσίου. Ἀξίζει νὰ τονισθεῖ ὅτι ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία, ἡ Μητρόπολις μας, στηρίζει τὶς προσπάθειες τῆς Δ.Ο.Ο.Ν. ἀπὸ ἐτῶν καὶ ἔχει κατὰ τὸ παρελθὸν φιλοξενήσει στελέχη της, μὲ τὰ ὁποῖα εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ἀνταλλάξει ἀπόψεις σὲ θέματα ποῦ ἀφοροῦν συνολικὰ τὴν Ὁρθοδοξία ἀνὰ τὸν κόσμον. Τὸ Προεδρεῖο τῆς Ὁμοσπονδίας εὐχαρίστησε τὴν Μητρόπολη Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως γιὰ τὴν στήριξη, τὴν ἔμπρακτη ἀγάπη καὶ τὸ εἰλικρινὲς ἐνδιαφέρον μὲ τὰ ὁποῖα τὴν περιβάλλει.

Τὸ τριήμερο πρόγραμμα ὁλοκληρώθηκε μὲ τὸν ἐκκλησιασμὸ ὅλων τῶν μελῶν τοῦ Δ.Σ. στὸν Ἱ. Ναὸ Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Ἡλιουπόλεως.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Φθιώτιδος

Μὲ συντονισμένες προσπάθειες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως μας ἐπιτεύχθηκε ἡ διάλυση τῆς τοπικῆς ὁργανώσεως Χ.Ο.Ε. καὶ ἡ ἐπανένταξη τῶν μελῶν της στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας.

Μὲ ἐγγράφους τοὺς τὰ πρῶτα μέλη Χ.Ο.Ε. Λαμίας πρὸς τὴν κεντρικὴ διοίκηση τῆς «Χριστιανικῆς Ὁργανώσεως Εἰρήνης» Ἀθηνῶν ἐδήλωσαν ὅτι ἀποκόπτονται ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὁργάνωση καὶ ἐπανεντάσσονται στίς τάξεις τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν ἀπόφασή τους αὐτὴ διέτυπωσαν ἐγγράφως καὶ πρὸς τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη μας κ. Νικόλαο, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐπεσκέφθη, τοὺς συνεχάρη διὰ τὴν ἀπόφασή τους αὐτή, τοὺς εὐλόγησε καὶ τοὺς διεβίβασε ὅτι γίνονται δεκτοὶ

με πολλή αγάπη και στοργή στο Σώμα της Τοπικής μας Εκκλησίας.

Με απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος ιδρύθηκε στη Λαμία Κέντρο Γάμου και Οικογένειας, το οποίο θα λειτουργήσει πιλοτικά με σκοπό να επεκταθεί και σε άλλες Ιερές Μητροπόλεις.

Το Κέντρο πλαισιώνεται από δεκαπέντε συνεργάτες όλων των κλάδων της Επιστήμης, οι οποίοι προτίθενται να παρέχουν συμβουλές σε θέματα γάμου και οικογένειας σχετικά με τις ειδικότητες και τις γνώσεις τους.

Λειτουργεί ήδη Γραφείο του Κέντρου το οποίο φιλοξενείται στους χώρους του πνευματικού κέντρου του Ι. Ναού Αγίας Βαρβάρας Λαμίας. Λειτουργούν, επίσης, στους ίδιους χώρους Έντευκτήριο και Βιβλιοθήκη.

Έχουν αρχίσει οι έπαφες με τα στελέχη, ενώ η πρώτη συνάντηση του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας με τους μελλονύμφους θα γίνει σε χρονική στιγμή πριν το Πάσχα, όπου και θα δοθούν οι άδειες γάμου εν έπισήμω τελετή. Θα υπάρξουν και άλλες συναντήσεις κατά το θέρος και πριν τα Χριστούγεννα του 2001.

Το Κέντρο Γάμου και Οικογένειας μέσα από το διετές Πρόγραμμα Προετοιμασίας Γάμου, σε συνεργασία με τη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και τον καθηγητή Α. Μ. Σταυρόπουλο, έχει σκοπό να ενημερώσει για το Γάμο ως μυστήριο αγάπης και να δώσει υπεύθυνα την συμβουλευτική πρόταση της Εκκλησίας για τα διάφορα θέματα του γάμου και της οικογένειας.

Το Κέντρο Γάμου και Οικογένειας εύελπιστεί να συμπεριλάβει όλους αυτούς που επιθυμούν να συνάψουν γάμο με επίγνωση και γνήσια αγάπη.

Στο Κέντρο εντάσσεται και η προσπάθεια παροχής βοήθειας προς τις άγαμες μητέρες, καθώς και η μέριμνα για την αντιμετώπιση προβλημάτων σε διαλυμένες οικογένειες.

Σύμφωνα με παλαιότερη εξαγγελία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Νικολάου με την έγκριση της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, ιδρύεται

Σχολή Κατηχήσεως της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, για την υπεύθυνη προετοιμασία εκείνων που επιθυμούν να προσέλθουν στην Όρθόδοξη Εκκλησία.

Η Σχολή Κατηχήσεως, τελούσα υπό την διεύθυνση του Σεβασμιωτάτου, είναι διμήνου διάρκειας και θα λειτουργήσει σε δύο μορφωτικούς κύκλους. Ο πρώτος κύκλος κατηχήσεως θα λειτουργήσει κατά τους μήνες Φεβρουάριο και Μάρτιο για μὲν την περιοχή Λαμίας στο ένοριακό Πνευματικό κέντρο του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου Λαμίας, για δὲ την περιοχή Λοκρίδος στο ένοριακό Πνευματικό κέντρο του Ιερού Ναού Μεταμορφώσεως Σωτήρος Αταλάντης.

Θα διδάξουν κληρικοί και λαϊκοί Θεολόγοι Καθηγητές τὰ ἐξῆς μαθήματα: *Εκκλησιαστική Ιστορία, Έρμηνεία του Συμβόλου της πίστεως και τῶν Ἀγίων Γραφῶν, Ἀγιολογία, Χριστιανική Ἠθική και Λειτουργική.*

Επίσης, δίδεται ἡ δυνατότητα σε προσφάτως βαπτισμένους Χριστιανούς ἀδελφούς ἀλλοδαπούς νὰ παρακολουθήσουν τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς γιὰ συμπληρωματική κατάρτιση στὰ θέματα τῆς πίστεως.

(Έκ τῆς Ιεράς Μητροπόλεως)

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τὰ διεθνή και ἑλληνικά ρωμαιοκαθολικά ΜΜΕ ἐξῆραν τὸ γεγονός, ὅτι ἐξ ἀφορμῆς τῆς 1200ῆς ἐπετείου τῆς στέψεως τοῦ Καρλομάγνου, ποὺ ἐγίνε στὴν Ρώμη τὰ Χριστούγεννα τοῦ ἔτους 800 ὑπὸ τοῦ τότε Πάπα Λέοντος Γ', ὁ Πάπας Ἰωάννης Παῦλος Β' σὲ Μήνυμά του πρὸς εἰδικὴν Ἀκαδημαϊκὴν συνεδρίασιν τῆς 16ης Δεκεμβρίου 2000 ἐτόνισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἐξῆς:

«Ἡ ἀνάμνηση αὐτοῦ τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος μᾶς καλεῖ νὰ στρέψομε τὸ βλέμμα μας ὄχι μόνο στὸ παρελθὸν ἀλλὰ και στὸ μέλλον. Ἡ ἀνάμνηση πράγματι συμπίπτει μὲ τὴν ἀποφασιστικὴ φάση σύνταξης τῆς «Χάρτας τῶν Βασικῶν Δικαιωμάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως».

»Αὐτὴ ἡ σύμπτωση μᾶς καλεῖ νὰ σκεφτοῦμε τὴν ἀξία ποὺ ἀκόμη και σήμερα διατηρεῖ ἡ πολιτισμικὴ και θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση ποὺ προώθησε ὁ Καρλομάγνος: ἡ σπουδαιότητά της

είναι πράγματι πολύ μεγαλύτερη από τὸ ἔργο ποὺ αὐτὸς διεξήγαγε γιὰ τὴν ὑλικὴ ἐνοποίηση τῶν διαφόρων πολιτικῶν πραγματικοτήτων τῆς Εὐρώπης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

»Ὁ Καρλομάγνος συνέβαλε στὴ μεγαλειώδη σύνθεση ἀνάμεσα στὴν κουλτούρα τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος, κυρίως ρωμαϊκῆς, καὶ τὶς κουλτοῦρες τῶν γερμανικῶν καὶ κελτικῶν λαῶν, σύνθεση ποὺ ἐγίνε με βάση τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ...

»Οἱ ἰδεολογίες ποὺ προκάλεσαν ποταμούς δακρύων καὶ αἵματος κατὰ τὸν 20ὸ αἰῶνα, βγήκαν ἀπὸ μιὰ Εὐρώπη ποὺ θέλησε νὰ λησμονήσει τὰ χριστιανικά της θεμέλια.

»Τὸ καθῆκον ποὺ ἀνέλαβε ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἑνωσις νὰ διατυπώσει μιὰ "Χάρτα τῶν βασικῶν δικαιωμάτων" ἀποτελεῖ μιὰ προσπάθεια γιὰ νέα σύνθεση, στὴν ἀρχὴ τῆς νέας χιλιετίας, τῶν θεμελιωδῶν δικαιωμάτων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὀφείλει νὰ ἐμπνέεται ἡ συμβίωση τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν...

»Δὲν μπορῶ νὰ κρύψω τὴν ἀπογοήτευσή μου ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εἰσήχθη στὸ κείμενο τῆς Χάρτας οὔτε μιὰ ἀναφορὰ στὸ Θεό, ὁ ὁποῖος ἐξάλλου εἶναι ἡ ὑψιστὴ πηγὴ τῆς ἀξιοπρέπειας τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου καὶ τῶν βασικῶν του δικαιωμάτων.

»Δὲν μπορούμε νὰ λησμονοῦμε ὅτι ἦταν ἡ ἄρνηση τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐντολῶν του, ποὺ δημιουργήσε, κατὰ τὸν περασμένο αἰῶνα, τὴν τυραννία τῶν εἰδώλων, ποὺ ἐκφράστηκε μετὰ τὴν ἐξύψωση μιᾶς φυλῆς, μιᾶς τάξης, τοῦ κράτους, τοῦ ἔθνους, τοῦ κόμματος, στὴ θέση τοῦ ζωντανοῦ καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ.

»Ἀκριβῶς μέσα στὸ φῶς τῶν συμφορῶν, ποὺ ξέσπασαν πάνω στὸν 20ὸ αἰῶνα, γίνεται κατανοητὸ πόσο τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπιβεβαιώνονται μαζί εἴτε πέφτουν μαζί!

»Παρά τὶς πολλὰς εὐγενεῖς προσπάθειες, τὸ κείμενο γιὰ τὴν "Εὐρωπαϊκὴ Χάρτα" δὲν ἱκανοποίησε τὶς δίκαιες προσδοκίες πολλῶν. Θὰ μπορούσε, εἰδικά, νὰ ἀποδειχθεῖ πιὸ θαρραλέα ἢ ὑπεράσπιση τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς οἰκογένειας. Εἶναι πράγματι περισσότερο κι ἀπὸ δικαιολογημένη ἡ ἀνησυχία ἀπὸ τὴν προστασία αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων, ποὺ δὲν κατανοοῦνται καὶ δὲ γίνονται πάντοτε σεβαστὰ ὅσο πρέπει.

»Σὲ πολλὰς εὐρωπαϊκὰς Χῶρες αὐτὰ ἀπειλοῦνται, γιὰ παράδειγμα, ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ποὺ εὐνοεῖ τὶς ἐκτρώσεις, οἱ ὁποῖες σχεδὸν παντοῦ ἔχουν νομιμοποιηθεῖ, ἀπὸ τὴ στάση ποὺ διευκολύνει ὅλο καὶ περισσότερο τὴν εὐθανασία, καί, τελευταῖα, ἀπὸ κάποια νομοσχέδια σὲ θέματα γενετικῆς τεχνολογίας, ποὺ δὲ σέβονται ὅσο πρέπει τὴν ἀνθρώπινη ποιότητα τοῦ ἐμβρύου.

»Δὲν ἀρκεῖ νὰ τονίζεται μετὰ μεγάλα λόγια ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν αὐτὴ παραβιάζεται σοβαρὰ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς κανόνες τῆς νομοθεσίας!» («Ἐνοριακὲς Καμπάνες», Ἑφημερίς τῶν ΡΚαθολικῶν Σύρου, ἀρ. 525, 1 Φεβρ. 2001).

– Ὁ Πάπας τὸ τέλος Ἰουνίου (23 ἕως 27) θὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Οὐκρανία. Γιὰ τὸ ἐπικείμενον αὐτὸ γεγονὸς ἐκδηλώνονται πολλὰς ἐπιφυλάξεις καὶ ἀντιδράσεις ἐκ μέρους τῶν Ὁρθοδόξων.

– Ὁ Πάπας ἐξέλεξε 37 νέους καρδινάλιους, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους εἶναι ἀφ' ἐνὸς ὁ διαδεχθεὶς τὸν ἐπιφανῆ ἐπίσκοπον Pierre Duprey στὴν Γραμματεία τοῦ Παπικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν πρῶην ἐπίσκοπος τῆς γερμανικῆς ἐπαρχίας Rottenburg-Stuttgart Βάλτερ Kasper καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ 80ετῆς Δογματικὸς θεολόγος Leo Scheffczyk, Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῆς ΡΚαθολικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Μονάχου, στὴν ὁποία διεδέχθη τὸν ἐπιφανῆ Καθηγητὴν Michael Schmaus. Θεωρεῖται ὡς «ὑπερασπιστὴς τῆς πνευματικῆς αὐτονομίας τῆς Θεολογίας». Οἱ Γερμανοὶ πιστοί, ὡς μᾶς εἶχε πληροφωρήσει ἡ «Kirchenzeitung» (Bistum Hildesheim) (28 Ἰαν. 2001) εἶχαν ἐκφράσει τὴ δυσφορία τους, διότι στὴν ἐκλογὴ τῶν 37 καρδινάλιων παρεθεωρήθησαν ἐπιφανεῖς Γερμανοὶ ἐπίσκοποι, ὡς οἱ Karl Lehmann (Mainz) καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Johannes Joachim Degenhardt (Paderborn). Ὁ Πάπας, μετὰ τὴν γνωστοποίησιν τῆς δυσφορίας αὐτῆς, ἀνεκοίνωσεν αἰφνιδίως ὅτι ἐξέλεξε ἄλλους ἑπτὰ καρδινάλιους, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους καὶ οἱ δύο αὐτοὶ Γερμανοί. Ἔτσι ὁ ἀριθμὸς τῶν νέων καρδινάλιων ἀνῆλθεν εἰς 44(!), ὡς μᾶς πληροφορεῖ τὸ Δελτίον πληροφοριῶν ΚΝΑ (= Katholische Nachrichten Agentur).

– Ὁ διεθνὴς Ρωμαιοκαθολικὸς Τύπος ἐξακολουθεῖ νὰ ἐξαίρη τὸ γεγονὸς, ὅτι τὴν 29η Νοεμβρίου 2000 ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου τῶν

«Έλληνοκαθολικῶν Μελχιτῶν», πού συνήλθε στὴν Βηρυττό, ἐξέλεξε Μελχίτην Πατριάρχην Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς τὸν ἐπίσκοπον Λουτφί, Πατριαρχικὸν Ἐξαρχον στὴν Ἱερουσαλήμ. Τοῦτο ἐγίνε μετὰ τὴν παραίτησι τοῦ ὑπεργήρου Πατριάρχου Μαξίμου Ε΄ Χακίμ. Ὁ νέος Πατριάρχης ἔλαβε τὸ ὄνομα Γρηγόριος Γ΄ (Λαχάμ).

Ε.Δ.Θ.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἡ Αὐστριακὴ Εὐαγγελικὴ-Λουθηρανικὴ Σύνοδος σὲ ἀνακοίνωσί της ἐξέφρασε τὴν ἀπογοήτευσί της γιὰ τὴ γνωστὴ ΡΚαθολικὴ Διακήρυξι «Domínus Jesus», ἡ ὁποία «ἐπιβαρύνει» τὸ οἰκουμενικὸν κλῆμα. Ὡς προσέθεσεν ἡ Σύνοδος αὐτῇ, «ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία εἶναι χωρὶς κάποιον περιορισμὸν Ἐκκλησία ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς Βιβλικῆς Μαρτυρίας».

– Ὁ Πρόεδρος τοῦ Παγκοσμίου Λουθηρανικοῦ Συνδέσμου ἐπίσκοπος Christian Krause σὲ δημοσίᾳ συνέντευξί του στὸ Ραδιόφωνο τοῦ Βα-

τικανοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι ἡ διακήρυξις τοῦ Βατικανοῦ «Domínus Jesus» καθιστᾷ δυσχερῆ τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον, ἐφ' ὅσον ἀμφισβητεῖ τὸν ἐκκλησιαστικὸν χαρακτήρα τῶν μὴ ΡΚαθολικῶν Ἐκκλησιῶν. Γι' αὐτὸ ἀρνήθηκε τὴ συμμετοχὴ στὶς οἰκουμενικὲς λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις τῆς Ρώμης γιὰ τὴν Ἑβδομάδα προσευχῆς γιὰ τὴν ἐνότητα. «Ἐκπροσωπῶ –εἶπε– τὴν Λουθηρανικὴ Ἐκκλησία καὶ ὅχι ὅποιανδήποτε χριστιανικὴν ἔνωσιν».

– Ἀντιθέτως πρὸς τὰ προηγούμενα, ὁ νέος Ἐπίσκοπος τῆς Εὐαγγελικῆς-Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας στὴν Πολωνία Janusz Jagucki θεωρεῖ ὡς «κάτι αὐτονόητον» τὴν στενὴν συνεργασίαν μὲ τοὺς ΡΚαθολικοὺς στοὺς τομεῖς τῆς Ἱεραποστολῆς καὶ τῆς Διακονίας, ὅπως τόνισε στὴ Βαρσοβία πρὸς τοὺς δημοσιογράφους. Προσέθεσεν, ὅτι οἱ δύο Ἐκκλησίαι, γιὰ νὰ εἶναι ἀξιόπιστες, πρέπει νὰ ἀλληλοβοηθοῦνται καὶ νὰ ὀργανώσουν οἰκουμενικὲς λειτουργίες καὶ λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις.

Ε.Δ.Θ.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ *

Διαμόρφωση και λειτουργία της παραχωρηθείσης εκκλησιαστικής έκτασης του έν Σχιστώ Σκαραμαγκά Διαδημοτικού Κοιμητηρίου.

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έκ Συνοδικής Απόφασεως ληφθείσης έν τη Συνεδρία της Διαρκούς Ίερās Συνόδου της 10ης Ίουλίου 1998 έξ άφορμής του ύπ' άριθμ. πρωτ. 169/11.6.1998 έγγραφου του Συνδέσμου Δήμων Πειραιώς καί Δυτικής Άττικής άναφορικώς προς την διαμόρφωσιν και λειτουργίαν της παραχωρηθείσης εκκλησιαστικής έκτάσεως του έν Σχιστώ Σκαραμαγκά Διαδημοτικού Κοιμητηρίου, ή Ίερά Σύνοδος άπεφάσισε δυνάμει του άρθρου 11 παρ. 2 του Ν. 590/1977 τὰ ως κάτωθι:

«1) Έγκρίνει:

α) Τήν παραχώρησιν μιās ζώνης έξήκοντα (60) στρεμμάτων μετά του έν αύτῃ άνεγερθέντος ή άνεγερθησομένου Ίεροῦ Ναοῦ μεθ' ένός Γραφείου υπό την διοίκησιν, διαχείρισιν και πνευματικήν δικαιοδοσίαν της Ίερās Αρχιεπισκοπής Αθηνών διά την ταφήν Δημοτών του Δήμου Μοσχάτου.

β) Τήν παραχώρησιν μιās ζώνης έκατόν τριάκοντα στρεμμάτων (130) μετά του έν αύτῃ άνεγερθέντος ή άνεγερθησομένου Ίεροῦ Ναοῦ μεθ' ένός Γραφείου υπό την διοίκησιν, διαχείρισιν και πνευματικήν δικαιοδοσίαν της Ίερās Μητροπόλεως Πειραιώς προς ταφήν Δημοτών των Δήμων Πειραιώς, Δραπετσώνας καί Ρέντη.

γ) Τήν παραχώρησιν μιās ζώνης έκατόν τεσσαράκοντα (140) στρεμμάτων μετά του έν αύτῃ άνεγερθέντος ή άνεγερθησομένου Ίεροῦ ναοῦ μεθ' ένός Γραφείου υπό την διοίκησιν, διαχείρισιν και πνευματικήν δικαιοδοσίαν της Ίερās Μητροπόλεως Νικαίας, προς ταφήν Δημοτών του Δήμου Νικαίας, Κερατσινίου, Κορυδαλλοῦ και Περάματος.

2. Αναθέτει την διαχείρισιν εις την Οικονομικήν Υπηρεσίαν της Ίερās Συνόδου των πεντή-

κοντα εκχωρηθέντων τάφων προς ταφήν εκκλησιαστικών προσώπων ως και τὰς εκμισθώσεις των καταστημάτων, άνθοπωλείων και κυλικείων.

3. Επιβεβαιώνει την κανονικήν και διοικητικήν δικαιοδοσίαν της Ίερās Μητροπόλεως Πειραιώς επί του χώρου του καταργηθησομένου Κοιμητηρίου της Άναστάσεως έν Πειραιεί και του έν αύτῷ ύφισταμένου Ίεροῦ Ναοῦ παραμένοντος και μετά την κατάργησιν του Κοιμητηρίου ως Κοιμητηριακοῦ Παρεκκλησίου.

Συνοδική άποφάσει ύπογραφήσεται νέον παραχωρητήριον Συμβόλαιον μεταξύ της Έκκλησίας της Ελλάδος και του Συνδέσμου Δήμων Πειραιώς και Δυτικής Άττικής περιλαμβάνοντος τὰς έγκριθείσας τροποποιήσεις ύποβληθείσας ύπό του έξονομασθέντος Συνδέσμου Δήμων.

Όσαύτως, Συνοδική άποφάσει έξουσιοδοτεΐται ό Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης Αντώνιος Αβραμιώτης, Αναπληρωτής Διευθυντής της Οικονομικής Υπηρεσίας της Ίερās Συνόδου, όπως, ως εκπρόσωπος της Ίερās Συνόδου, ύπογράψη τὸ σχετικόν συμβόλαιον.

Ό Πρόεδρος
† Ό Αθηνών ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Διαμόρφωση και λειτουργία της παραχωρηθείσης εκκλησιαστικής έκτασης του έν Σχιστώ Σκαραμαγκά Διαδημοτικού Κοιμητηρίου.

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έκ Συνοδικής Απόφασεως ληφθείσης έν τη Συνεδρία της Διαρκούς Ίερās Συνόδου της 10ης Μαρτίου 2000 έξ άφορμής αίτήματος της Ίερās Μητροπόλεως Νικαίας δι' οὔ αίτεΐται την ύπαγωγήν του έν Σχιστώ Σκαραμαγκά Διαδημοτικού Κοιμητηρίου, ή Ίερά Σύνοδος άπεφάσισε δυνάμει του άρθρου 11 παρ. 2 του Ν. 590/1977 τὰ ως κάτωθι:

«Μακαριώτατος Πρόεδρος. Ή πρότασίς μου ειῖναι: Νά παραμείνη ή άπόφασις της Συνόδου αύτῃ ή όποία έλήφθη τὸ 1998 και νά εξακολουθη νά ύφίσταται.

* Έδημοσιεύθησαν εις την «Έφημερίδα της Κυβερνήσεως» τεῦχος Πρώτον, άρ. φύλλου 296/29.12.2000.

Σεβ. Μητροπολίτης Ζακύνθου. Ὑποστηρίζω τὴν πρᾶξιν τῆς Συνόδου τοῦ 1991 καὶ διαφωνῶ μὲ τὴν ἄλλη.

Μακαριώτατος Πρόεδρος. Δέχεστε τὴν πρότασίν μου; (Ἐπακολουθεῖ ψηφοφορία φανερά, ἐπὶ τῆς προτάσεως τοῦ Μακαριωτάτου).

Σεβ. Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης Ἀμβρόσιος. Ἐπέχω

Σεβ. Μητροπολίτης Καστοριάς. Ναὶ

Σεβ. Μητροπολίτης Σάμου καὶ Ἰκαρίας. Ναὶ

Σεβ. Μητροπολίτης Ἐλασσώνος. Ναὶ

Σεβ. Μητροπολίτης Ζακύνθου. Ὁχι. Διαφωνῶ ριζικά.

Σεβ. Μητροπολίτης Κεφαλληνίας. Ναὶ

Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου. Ὁχι

Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς. Ναὶ

Σεβ. Μητροπολίτης Νέας Σμύρνης. Ὁχι

Σεβ. Μητροπολίτης Παροναξίας. Ναὶ

Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας. Ναὶ

Μακαριώτατος Πρόεδρος. Ναὶ

Οὕτω ἐπὶ τῆς προτάσεως τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου ἐψήφισαν: ΝΑΙ 8, ΟΧΙ 3, ΕΠΕΧΩ 1.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Λειτουργία τοῦ ἐν Σχιστῷ Σκαραμαγκᾶ Διαδημοτικοῦ Κοιμητηρίου

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως ληφθείσης ἐν τῇ

Συνεδρίᾳ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 7ης Ἀπριλίου 1998 ἐξ ἀφορμῆς αἰτήματος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς ἀναφορικῶς πρὸς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἐν Σχιστῷ Σκαραμαγκᾶ Διαδημοτικοῦ Κοιμητηρίου, ἐπὶ τῆς παραχωρηθείσης ἐκκλησιαστικῆς ἐκτάσεως πρὸς τὸν Σύνδεσμον Δήμων Πειραιῶς καὶ Δυτικῆς Ἀττικῆς, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισε δυνάμει τοῦ ἄρθρου 11 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 τὰ ὡς κάτωθι:

«Ἐπιφυσαλλομένου εἰς τὸν Μητροπολίτην Νικαίας τοῦ δικαιώματος τοῦ κανονικοῦ Μνημοσύνου ἐν τοῖς ἀνεγερθεῖσι ἢ ἀνεγερθησομένοις Ἱεροῖς Ναοῖς τοῦ Διαδημοτικοῦ Κοιμητηρίου Σχιστοῦ, ἡ διοίκησις καὶ διαχειρίσις αὐτῶν (τῶν Ναῶν) παραμένει εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ὑπηρεσίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ ὁποῖα καὶ θὰ διαχειρίζεται καὶ τὰς λοιπὰς συναφεῖς ἀντιπαροχὰς (καταστήματα-τάφους κ.λπ.) καὶ πεντήκοντα ἐκχωρουμένους τάφους πρὸς ταφὴν ἐκκλησιαστικῶν προσώπων. Πρὸς τούτῳ προνοίᾳ τῆς Οἰκονομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου συνταχθήσεται σχετικὸς Κανονισμὸς προβλέπων καὶ τὴν σύμμετρον λειτουργικὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν θέματι Ἱερῶν Ναῶν ἐκ τῶν τριῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπαρχιῶν Ἀθηνῶν, Νικαίας καὶ Πειραιῶς. Ὁ σχετικὸς Κανονισμὸς εἰσηγήσει τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου ψηφίζεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ ὁ προϋπάρχων Κανονισμὸς παύει ἰσχύων ἀπὸ τῆς σήμερον.

Ὁ Προεδρεύων

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ο ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἀσμένως ἐδεξάμεθα τὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Μνήμες καὶ μαρτυρίες ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή» νέαν ἔκδοσιν τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ εὐχαριστοῦντες ἀπὸ μέσης καρδίας, εὐχόμεθα ὅπως ὁ ἐπὶ γῆς Ἐπιφανεὶς Σωτὴρ χαρίζη ὑμῖν πᾶν ἔφετόν κατὰ τὸ ἀνατεῖλαν νέον ἔτος 2001.

Διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης
† Ὁ Ἀλεξανδρείας ΠΕΤΡΟΣ

Ἐν τῇ Μεγάλῃ Πόλει
τῆς Ἀλεξανδρείας
τῇ 8ῃ Ἰανουαρίου 2001

Ἑλλάδος πρὸς πάντας τοὺς ἀπὸ διαφόρων θέσεων ἀγωνισθέντας διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ αἰώνιον ἰδεῶδες τῆς ἐλευθερίας καί, ἰδίᾳ, διὰ τοὺς βασανισθέντας, ἐκδιωχθέντας, μαρτυρήσαντας καὶ θανατωθέντας Κληρικοὺς καὶ Μοναχοὺς, διαλαλεῖ τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ «ΜΑΤΩΜΕΝΟΥ ΡΑΣΟΥ» καὶ ἀποτελεῖ μίαν κανδήλαν, ἡ ὁποία διαλαλεῖ τὴν ἀτίμητον προσφορὰν καὶ θυσίαν τῶν ἀειμνήστων Κληρικῶν.

Παρακαλῶν βαθυσθεβάτως ὅπως δεχθῇ ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης τὰ ταπεινά μου συγχαρητήρια διὰ τὴν ἔκδοσιν ταύτην, διατελῶ μετὰ πολλῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ.

(8.1.2001)

† Ὁ Κῶου ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Συγχαίρω θερμῶς διὰ τὸν περισπούδαστον καὶ καλλιτεχνικὸν Τόμο «Μνήμες καὶ Μαρτυρίες ἀπὸ τὴν Κατοχή». Εὐχαριστῶ ὡσαύτως διὰ τὴν εὐγενῆ ἀποστολὴν τοῦ πρὸς τὴν ἐλαχιστότητά μου...

6.1.2001

Εὐχόμενος θερμῶς
† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΕΛΓΙΟΥ

Ἔλαβον ἀσφαλῶς τὸν ἀποσταλέντα τόμον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Μνήμες καὶ Μαρτυρίες ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή».

Παρακαλῶ νὰ γίνετε ὁ διερμηνεὺς τῶν εὐχαριστιῶν καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης μου πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλον.

Δέξασθε τὰς εὐχὰς μου διὰ τὸ Νέον Ἔτος ὅπως εἴῃ ὑγιεινὸν καὶ εὐφρόσυνον.

(8.1.2001)

† Ὁ Βελγίου ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΩΟΥ

Μακαριώτατε,

Τὸν Σεπτῇ Ἐντολῇ ἀποσταλέντα μοι τόμον «ΜΝΗΜΕΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ '40 ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ», ἐκδοθέντα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔλαβον καὶ εὐχαριστῶ.

Ἡ ἔκδοσις αὕτη, προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Σὰς εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὶς εὐχὰς τῆς ἀγάπης σας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τοῦ ἁγίου Λαζάρου καὶ τῆς ἀνατολῆς τῆς τρίτης μετὰ Χριστὸν χιλιετίας, καθὼς καὶ γιὰ τὴν εὐγενῆ ἀποστολὴν τοῦ μνημειώδους τόμου «Μνήμες καὶ Μαρτυρίες ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή». Διαβιβάσατε, σὰς παρακαλῶ, στὸν Μακαριώτατο τὰ εὐκρινῆ συγχαρητήριά μου γιὰ τὴν ἐμπνευσμένη αὐτὴ ἔκδοσις, ποὺ ἐμπλουτίζει πραγματικὰ τὴν βιβλιογραφία τῆς φοβερῆς ἐκείνης περιόδου, προβάλλοντας τὴν ἀποφασιστικὴν συμβολὴν τοῦ ἱεροῦ Κλήρου σὲ ἕνα ἀκόμα ἀγῶνα τοῦ Γένους ὑπὲρ πίστεως καὶ ἐλευθερίας.

Ἐγκαρδίως ἀντεύχομαι σὲ σὰς προσωπικὰ καὶ σὲ ὅλους τοὺς συνεργάτες τοῦ κλάδου ἔκδόσεων ἀκμαιότητα δυνάμεων καὶ ὅλα τὰ καλὰ τοῦ Θεοῦ!

(9.1.2001)

Μὲ ἐκτίμηση καὶ ἀγάπη
† Ὁ Γερμανίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΟΣ

Μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ συγκινήσεως ἔλαβα τὸν ἀποσταλέντα μοι ἐξαίρετον ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τόμον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Μνήμες καὶ Μαρτυρίες ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή» καὶ θερμῶς εὐχαριστῶ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριον κύριον ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΝ, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς προσωπικῶς διὰ τὴν τιμὴν.

Πράγματι, ὅπως ὁ Μακαριώτατος εἰς τὸν πρόλογόν του ἀναφέρει, ὁ τόμος αὐτὸς ἔρχεται νὰ

συμπλήρωση ένα υπάρχον κενόν και να υπενθυμίσει την ανεκτίμητον εκκλησιαστικήν προσφοράν εις τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἑθνους.

Ἡ κοπιώδης ἐργασία σας καὶ τὸ ἄριστον ἀποτέλεσμα τῆς δοξάζουν τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν μας, τὴν κιβωτὸν τοῦ Γένους μας καὶ δίδουν λόγον παντὶ τῷ αἰτοῦντι περὶ τῆς πολυτίμου διακονίας τῆς.

...Σὰς εὐχαριστῶ διότι ἐτιμήσατε καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἱερὰν Μητρόπολιν, διὰ τῆς ἀναφορᾶς Σας εἰς τὴν ἀξιέπαινον δρᾶσιν τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου μας κυροῦ Γρηγορίου Πλειθαθοῦ...

Εὐχομαι ἡ μελέτη τοῦ ὑπερόχου αὐτοῦ ἔργου νὰ διαφυλάξη τὴν μνήμη καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον νὰ συνειδητοποιήσῃ τὴν ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καὶ νὰ ἀγωνισθῇ διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ ἡθους τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας.

Ὁ Κύριος νὰ Σὰς χαριτώνη καὶ νὰ Σὰς ἐπιδαψιλεύῃ πᾶσαν ἀγαθοδορίαν.

(11.2.2001)

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν καὶ πολλῆς ἀγάπης
† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Μετὰ χαρᾶς καὶ ἱκανοποιήσεως ἔλαβον τὴν ἀπὸ 3.12.2000 ἐπιστολήν σας καὶ τὸν συνοδεύοντα αὐτὴν τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «Μνήμες καὶ μαρτυρίες ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή» ὁ ὁποῖος μερίμνη τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐξεδόθη καὶ Σεπτῇ ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, ὡς Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐστάλη καὶ εἰς τὴν ταπεινότητά μου.

Τὸν Μακαριώτατον, ἐσᾶς προσωπικῶς ὡς Διευθυντὴν τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων καὶ ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου εὐχαριστῶ καὶ εὐγνωμονῶ διὰ τὸν ἱστορικὸν τοῦτον τόμον, ὁ ὁποῖος καὶ κατέλαβε θέσιν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ εὐχομαι πᾶσαν ἀπὸ Θεοῦ ἐνίσχυσιν διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ ἔργου τῆς ἐν λόγῳ Συνδικτῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐπὶ δὲ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ νέου ἔτους, ἀντεύχομαι εἰς ἐσᾶς ἔτη πολλὰ καὶ εὐλογημένα παρὰ Κυρίου.

Μετὰ πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
† Ὁ Κεφαλληνίας ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

...Θερμῶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ περισπουδάστου συγγράμματος τοῦ 1940. Ἐγκάρδια συγχαρητήρια διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐκδόσε-

ως καὶ δι' ὅλας τὰς δραστηριότητάς σας.

Μετὰ θερμῶν εὐχῶν, τιμῆς καὶ ἀγάπης ἐν Χριστῷ Τεχθέντι
† Ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

...Ἐλαβα τὸν τόμον ΜΝΗΜΕΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ '40 ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ καὶ εὐχαριστῶ πολύ.

Πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι τὸ ἔργο τοῦτο εἶναι μεγίστης σημασίας. Ὁ λαὸς θέβαια γνωρίζει ποιά εἶναι ἡ Ἐκκλησία του. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ οἱ ἐθελοτυφλοῦντες συστηματικά, ὅπως συστηματικά θάλλουν εὐκαίρως ἀκαίρως ἐναντίον τῆς. Κάλιστη ἀπάντησις...

(14.1.2001)

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ
Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΥΘΗΡΩΝ

...Μετὰ θερμῶν εὐχαριστιῶν καὶ ἐγκαρδίων συγχαρητηρίων διὰ τὸν ἐξαίρετον καὶ ἱστορικὸν τόμον «Μνήμες καὶ Μαρτυρίες ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή», ἀλλὰ καὶ ἐγκαρδίων ἀδελφικῶν ἀσπασμῶν, μετὰ πολλῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ τιμῆς.

† Ὁ Κυθήρων ΚΥΡΙΛΛΟΣ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ Ν. ΖΗΛΑΝΔΙΑΣ

...Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἔλαβον τὸν τόμον «ΜΝΗΜΕΣ καὶ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν ΚΑΤΟΧΗ», τὸν ὁποῖον μοῦ ἀπεστείλατε ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ σᾶς εὐχαριστῶ πολύ.

Παρακαλῶ πολύ λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ διαβιβάσητε πρὸς τὸν Μακαριώτατον τὰς εὐχαριστίας καὶ τὰ σέβη μου.

Εὐχόμενος εὐτυχῇ καὶ εὐλογημένον τὸν ΝΕΟΝ ΧΡΟΝΟΝ 2001,

Διατελῶ,

Μετὰ πολλῶν ἀδελφικῶν ἀσπασμῶν
† Ὁ Νέας Ζηλανδίας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

...Ἐλαβα μὲ πολλὴ χαρὰ τὸν νεοεκδοθέντα Τόμον «Μνήμες καὶ Μαρτυρίες ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή» ποὺ τιμητικὰ μοῦ ἀποστέιλατε καὶ θερμότατα Σὰς εὐχαριστῶ.

Δεχθεῖτε, παρακαλῶ, τὰ εἰλικρινῆ καὶ θερμὰ μου συγχαρητήρια διὰ τὴν καλαισθησίαν τῆς ὡς ἄνω ἐκδόσεως τὴν ὁποίαν καὶ ἐπιμεληθήκατε μὲ πλήρη ἐπιτυχίαν.

Εὐχομαι ὁ Κύριος νὰ Σᾶς ἀξιώσῃ νὰ μᾶς προσφέρετε καὶ ἄλλα παρόμοια ἔργα πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας μας.

Μετὰ θερμότητων εὐχῶν
καὶ πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
† Ὁ Καστορίας ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΤΟΡΟΝΤΟ

... "Ἐλαβα τὸ βιβλίον "Μνήμες καὶ Μαρτυρίες ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή". Σᾶς εὐχαριστῶ θερμὰ καὶ παρακαλῶ διαβιβάστε τὶς εὐχαριστίες μου στὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ.κ. Χριστόδουλο.

(31.1.2001)

† Ὁ Τορόντο ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Ο ΚΟΣΜΗΤΩΡ ΤΗΣ ΘΕΟΛ. ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

... Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ πολύτιμο ἔργο «Μνήμες καὶ Μαρτυρίες ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή», τὸ ὁποῖο μὲ ἐντολὴ τοῦ Μακαριωτάτου εἶχατε τὴν καλοσύνη νὰ μοῦ ἀποστείλετε...

(18.1.2001)

Μὲ σεβασμὸ
Ἰωάννης Ταρνανίδης
Κοσμητορας τῆς Θεολογικῆς
Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ.

Ο ΓΕΝ. ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ

Μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς ἔλαβον τὸ Περιοδικὸν «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» τὸ ὁποῖον ἐστάλη ἐπ' ὀνόματί μου καὶ διὰ τοῦ παρόντος σᾶς ἐκφράζω τὶς θερμότερες εὐχαριστίες μου.

Αἰσθάνομαι πολλὴν ἱκανοποίησιν ὅταν ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας μας ἐνθυμεῖται καὶ ἐμᾶς ποὺ ὑπηρετοῦμε εἰς τὰς ἐσχάτιδας τῆς πατρίδος μας καὶ μᾶς δίδει θάρρος ὅταν μᾶς τιμᾷ...

Εὐχομαι εὐλογημένον τὸν νέον ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου, καὶ πᾶσαν δόσιν ἀγαθῶν.

(9.1.2001)

Μετὰ πολλῆς τῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς
Πρωτοπρ. Χριστόδουλος Δεληγιάννης

Ο ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΟΥ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΟΣ ΔΟΥΣΙΚΟΥ

Μακαριώτατε,

"Εμπλεοὶ συναισθημάτων ἱερῶν καὶ ἐν θαθείᾳ

εὐγνωμοσύνη ἐκφράζομεν διὰ τοῦ παρόντος τὰς διαθέτουμες ἡμῶν εὐχαριστίας, ὅτι ἡ Μητὴρ ἡμῶν Ἐκκλησία, πρωτοβουλίᾳ θεοπνεύστῃ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ἐμνήσθη τῆς προσφορᾶς γενναίων κληρικῶν καὶ ἱστορικῶν ἱερῶν Μονῶν, ἐν αἷς συγκατελέγη καὶ ἡ περίπυστος Ἱερὰ ἡμῶν Μονὴ εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ πολυπαθοῦς ἡμῶν Γένους κατὰ τοὺς δυσχειμέρους ἐκείνους καιροὺς τῆς γερμανικῆς καὶ ἰταλικῆς κατοχῆς καὶ ἐν εὐσήμεν ἐκδηλώσει διὰ διακρίσεως μεταλλίου καὶ μεμβράνης ἐτίμησεν καὶ ἐβράβευσεν.

Σεβάσμιοι πατέρες τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς ἐκακοποιήθησαν ἀγρίως, τὰ δ' εὐαγγέλιον αὐτῆς κτίρια ἀνηλεῆ ὑπέστησαν βομβαρδισμόν, ἡ σωτηρία τῶν ὁποίων ὡς μεγίστη θαυματουργία τοῦ θείου δομήτορος Ἁγίου Βησσαρίωνος δύναται νὰ ἐξηγηθῇ τοῦ δίκην πανισχύρου θώρακος προστατεύσαντος αὐτὴν.

Μνημειακὸν σύνολον ὑψίστης ἱστορικῆς, πολιτισμικῆς καὶ ἐθνικῆς σημασίας, ὅ,τι δὲν ἔπαθε ἀπὸ τοὺς βαρβάρους τῆς ἀνατολῆς εἰς διάστημα πέντε αἰώνων ἔμελλε νὰ ὑποστῇ ὑπὸ τῶν «πολιτισμένων» τῆς Εὐρώπης ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος.

Ὁλόθερμος καὶ ἐκ βάθους καρδίας πηγάζει ἡμῶν ἡ εὐχή, ὅπως ὁ Κύριος πρεσβεύῃς τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ Κυρίας Θεοτόκου καὶ τοῦ φιλοστόργου ἡμῶν Πατρὸς Ἁγίου Βησσαρίωνος χαρίζεται τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι ὑγείαν ἀκλόνητον, περιφρουρῇ καὶ περισκέπῃ, ἐνδυναμοῖ καὶ κρατύνη Αὐτὴν εἰς τοὺς χαλεποὺς τούτους οὓς διερχόμεθα καιροὺς, πρὸς δόξαν καὶ ἔπαινον τῆς Ἁγίας ἡμῶν Μητρὸς Ἐκκλησίας, κλέος δὲ τῆς φιλότητος ἡμῶν πατρίδος, ἣν πάντες οἱ ἐγγῆς καὶ οἱ μακρὰν ἐκ φθόνου θανασίμως μισοῦν, χαρὰν δὲ καὶ παρηγορίαν τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις μετ' ἐλπίδων χρηστῶν προσβλέπει πρὸς τὸ σεπτὸν Πρόσωπον τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος.

Εὐχαριστοῦντες καὶ αὖθις θερμῶς, ἐκφράζομεν τὴν χαρὰν ἡμῶν ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ταύτῃ καὶ ἐξαιτούμενοι τὰς πανιέρους Αὐτῆς εὐχάς, διατελοῦμεν

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ, πολλῆς
ἀγάπης καὶ τιμῆς ὅσον πλείστης
Ὁ Καθηγούμενος
Ἀρχιμ. ΙΓΝΑΤΙΟΣ

ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΑΛΛΙΑΣ

...Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ σᾶς διαβιβάσωμεν τὰς εὐχαριστίας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γαλλίας καὶ Ἐξάρχου πάσης Ἰθρηρίας κ. Ἱερεμίου διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ τόμου «Μνήμες καὶ Μαρτυρίες ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή».

Μετὰ θερμῶν εὐχαριστιῶν καὶ τιμῆς
Ἀλέξιος Χρυσοστάλης
Γραμματεὺς Μητρ. Συμβουλίου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν δευτέραν (β) κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἑφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ

Κοιμήσεως Θεοτόκου Καλαβρύτων καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Αἰγίῳ τῇ 2α Ἰανουαρίου 2001

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀργολίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἑφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίου Δημητρίου Ἀνυφίου Ναυπλίας καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 16ῃ Ἰανουαρίου 2001

† Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν

ἄρθρων 37, παράγρ. 2 καὶ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ

Κοιμήσεως Θεοτόκου Καισαριανῆς καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καισαριανῇ τῇ 17ῃ Ἰανουαρίου 2001

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ ΔΑΝΙΗΛ

**Ἱερὰ Μητρόπολις Κορίνθου
Σικυῶνος - Ζεμενοῦ - Ταρσοῦ καὶ
Πολυφέγγους**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἑφημερίων τῶν ἱερῶν Ναῶν

- 1) Εὐαγγ. τῆς Θεοτόκου Ἀγίων Θεοδώρων
- 2) Ἀγίων Ἀναργύρων Καλαμακίου καὶ
- 3) Τιμίου Προδρόμου Λουτρακίου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 22α Ἰανουαρίου 2001

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἐλασσώνος

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἔφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Δομενικοῦ Ἐλασσώνος καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἐλασσῶνι τῇ 24ῃ Ἰανουαρίου 2001

† Ὁ Ἐλασσώνος ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σερρῶν καὶ Νιγρίτης

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν μιᾶς ἐκ τῶν τριῶν κενῶν θέσεων Ἱεροκηρύκων τοῦ Ν. 817/1978 τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Σέρραις τῇ 30ῇ Ἰανουαρίου 2001

† Ὁ Σερρῶν καὶ Νιγρίτης ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἔφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1. Ἀγ. Δημητρίου Γαβαλά,
2. Ἀγ. Ἀθανασίου Ὁξυλύθου,
3. Ἀγ. Γεωργίου Στουπαίων,
4. Κοιμήσεως Θεοτόκου Πετριῶν καὶ τῶν Διακόνων

1. Ἀγίου Νικολάου Καρύστου, καὶ
2. Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Σκύρου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κύμῃ τῇ 1ῃ Φεβρουαρίου 2001

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τῶν Ἱερῶν Ναῶν

- α. Ἐφημερίου Ἀγ. Ἀθανασίου Μύτικα
- β. Διακόνων Ἀγ. Ταξιαρχῶν Χαλκίδος καὶ Κοιμ. Θεοτόκου Βασιλικοῦ Χαλκίδος

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 7ῃ Φεβρουαρίου 2001

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

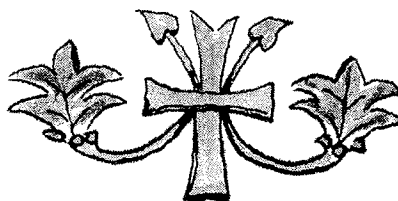
Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1/2001 Πράξεως ἡμῶν προκηρύσσομεν τὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις: 1) «Ἀγίου Γεωργίου» Ἀλικάμπου Ἀποκορώνου, 2) «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» Κεφαλᾶ Ἀποκορώνου, 3) «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου» Πλάκας Ἀποκορώνου, 4) «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου» Φρὲ

Ἀποκορώνου, 5) «Ἀγίας Τριάδος» Προβάρματος - Στύλου Ἀποκορώνου, 6) «Ἀγίων Ἀποστόλων» Κουφοῦ Κυδωνίας, 7) «Ἀγίας Τριάδος» Κορακιῶν Κυδωνίας, 8) «Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου» Βλαχερωνιτίσσης Κυδωνίας, 9) «Ἀγίου Νικολάου» Ὁρθουνίου Κυδωνίας καὶ 10) «Ἀγίου Γεωργίου» Μαλάξης Κυδωνίας καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς

βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐνεργήσουν τὰ δέοντα διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά τῇ 12ῃ Ἰανουαρίου 2001

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Εἰρηναῖος

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΣ

1. Τόμοι Περιοδικού ΕΚΚΛΗΣΙΑ
έκαστος τόμος: 5.000 δρχ. + έξοδα αποστολής
(Διατίθενται τόμοι από τὸ ἔτος 1949)

2. Τόμοι Περιοδικού ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ
έκαστος τόμος 5.000 δρχ. + έξοδα αποστολής
(Διατίθενται τόμοι από τὸ ἔτος 1954)

3. Τόμοι Ἐπιστημονικοῦ Περιοδικοῦ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
έκαστος τόμος: 5000 δρχ. + έξοδα αποστολής
(Διατίθενται τόμοι από τὸ ἔτος 1964)

4. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
Τόμοι 3 (ἀπὸ τὸ ἔτος 1923 - 1988)
Ἐκάστη σειρά: 5.000 δρχ. + έξοδα αποστολής

5. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ Περιοδικοῦ ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ
Τόμος 1 (ἀπὸ τὸ ἔτος 1952 - 1991)
5.000 δρχ. + έξοδα αποστολής

6. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ Ἐπιστημονικοῦ
Περιοδικό ΘΕΟΛΟΓΙΑ
Τόμος 1 (ἀπὸ τὸ ἔτος 1923 - 1989)
5.000 δρχ. + έξοδα αποστολής

7. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
Τόμοι 8
Τιμὴ σειράς: 10.000 δρχ. + έξοδα αποστολής

8. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (Κων. Μπόννη)
Τόμος 1ος ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΝ
Τόμος 2ος ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ
Τιμὴ σειράς: 3.000 δρχ.

9. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τόμος 1ος (1998)
Τόμος 2ος (1999)
έκαστος τόμος 2.500 δρχ. + έξοδα αποστολής

10. ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ
(Κων. Μπόννη)
1.000 δρχ. + έξοδα αποστολής

11. ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ, Ἱστορικο-Τελετουργι-
κὴ θεώρηση, (Ἰωάννου Φουντούλη, Ὁμοτίμου Κα-
θηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης), 1.000 δρχ. + έξοδα
αποστολής.

12. ΤΑΦΗ ἢ ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ;
(Πρακτικὰ Ἡμερίδας)
Γράφουν: Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, Σεβ. Μητροπολίτης
Ναυπάκτου Ἱερόθεος, Ἀρχμ. Νικόλαος Χατζηνικο-
λάου, Πρόεδρος τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς
Βιοθικῆς, Πρωτοπρ. Στυλιανὸς Καρπαθίου, Θεο-
λόγος - Ψυχίατρος, Ἀναστάσιος Μαρίνος, Ἀντιπρό-
εδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, Γεώργιος
Μαντζαρίδης, Καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Πα-
νεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Παναγιώτης Χριστινά-
κης, Καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου
Ἀθηνῶν, 1.000 δρχ. + έξοδα αποστολής

ΕΠΩΦΕΛΗΘΗΤΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Ἐὰν παραγγείλετε συνολικὰ τὴν σειράν τῶν ΕΥΡΕΤΗΡΙΩΝ τῶν Περιοδικῶν ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ, ΘΕ-
ΟΛΟΓΙΑ καὶ τὴν ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ἔχετε ἔκπτωση ἐπὶ τῆς συνολικῆς τιμῆς 30%.

ΓΙΝΕΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ

Τῆς ἡμερίδας Η ΑΛΗΘΕΙΑ
Ἐτήσια συνδρομὴ ἐσωτερικοῦ ἰδιωτῶν: 6.000 δρχ.
Ἐτήσια συνδρομὴ Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ.: 8.000 δρχ.
Ἐτήσια συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ (γιά ὅλες τίς χώρες): 60 \$
Ἐτήσια συνδρομὴ Κύπρου: 30 \$

ΤΡΟΠΟΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ ἢ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ταχυδρομώντας τὸ Δελτίο Παραγγελίας στὴν διεύθυνση:
Πά τὸν Κλάδο Ἐκδόσεων ΕΜΥΕΕ, Ἰωάννου Γενναδίου 14, 11521 Ἀθήνα.
Τηλεφωνώντας καθημερινὰ (08.00-14.00) στὸ (+ 30-1) 72.18.308 ἢ στὸ 72.51.149.
Στέλνοντάς μας: e-mail: iera-synodos@ath.fortnet.gr
Fax: (+30-1)72.18.308